

GRAMMATICARUM
INSTITUTIONUM

LIBRI IV.

PRO VSV

SCHOLARVM NOVODVOR-
SCIANARVM

IN ALMA ACADEMIA CRACOVIENSI.

- I. De Primis Grammaticæ Rudimentis.
- II. De Etymologia seu potiùs Analogia.
- III. De Syntaxi seu recta Partium Orationis Compositione.
- IV. De Profodia seu Versificatione.

H O R V M

Primo adiecta sunt ista quinque:

- I. Repetitionis & Reductionis instituenda Ratio.
- II. Praxis scribenda & eliminanda Compositionis.
- III. Orthographia Latina & Polonica cum aliquot formandorum Characterum exemplaribus: & modo parandi atramenti scriptorij.
- IV. Alphabeti Græci, & Numerorum Notæ Arithmetica cum Versiculis de Calendis, Noctis & Idibus.
- V. Polonica plurimarum Vocum Latinarum Interpretatio.

Operâ & Studio

M. LVCÆ PIOTROWSKI,

In eadem Academia Novodvorsciani

Gramm: Profe

VIENNÆ AVSTRÆ,

In Officina Typographica MATTHÆI COSMEROVII,
S. C. M. Typog. Anno Domini 1660.

M. CHRISTOPHORVS NAYMANOWICZ
Medicinæ Doctor, & Ordinarius Professor,
Studij Vniuersitatis Cracouiensis Gene-
ralis RECTOR.

Literarum honestissimarum salus & incolumitas haud facile inter homines conseruari posset: nisi essent tam ij, qui eas excolant, & propogare enitantur: quàm etiam hi, qui earum Cultores & Propagatores diligant, conatus ipsorum quàm diligentissimè promoueant, & ceteris omnino commendent. Nos itaq; muneris nostri id esse aduertentes, GRAMMATICAS INSTITVTIONES à Nobili & Excellenti VIRO LVCA PIOTROVSKI, in Alma Nostra Vniuersitate Artium Magistro & Philosophiæ Doctore, Novodvorfciano Gramm: Professore conscriptas, & iam in lucem prodeuntes vnà cum Tyrocinio eiusdem, quod à primo Libro ferè nihil discrepare voluit auctoritate nostrâ libentissimè approbamus atq; recipimus, utpotè, quas etiam ab ijs, quorum intererat visas, examinatas, approbatas, & receptas esse, verè didicimus: Omnesq; Praeceptores, tam eos, qui in Priuatis Novodvorfcianis Scholis Iuuentutem erudiunt; quàm illos, qui ubiq; locorum in hoc amplissimo & florentissimo Regno, Nostræ Academiæ, se genuinos Filios, esse recognoscunt, hortamur, & pro Officio nostro admonemus: vt predictas Institutiones aequè ac nos ipsi amplectantur, & animis Tyrõnum, quos erudiendos susceperunt, ex hoc vno Authore Praecepta breuia, facilia, & sufficientia instillare contendant. Quà in re faciles omnium speramus fore animos, si cogitauerint secum, nihil magis obesse tenellis ingenijs, & eorum retardare profectum, quàm Praeceptorum à diuersis Auctoribus alijs atq; alijs verbis conscriptorum, minimè necesseriam, & nunquam admittendam permutationem.

VETVSTISSIMÆ PROSAPIÆ

Multorumque Stemmatum

DVCVM, COMITVM,

ET

BARONVM

FILIIS,

Illustrissimis, Magnificis, ac Generosis Dominis.

ALEXANDRO à Koniecpole KONIEC-
POLSKI, Illustr. Castellani Cracouienf. &
Exercituum Regni Supremi Ducis FILIO.

CONSTANTINO ALEXANDRO DVCI
de OSTROG in ZASLAVV, Palat: Kiouienfi.

ISIDORO IANVSIO DVCI de OSTROG
in ZASLAVV, Palatinidæ Kiouienfi.

CONSTANTINO HYACINTHO LVBOMIRSKI,
COMITI in Wisnic, Palat: Terrarum Ruffiæ.

CASIMIRO RADOMICKI, Palatinidæ
Inovvtoczavvienfi.

VLADISLAO CASIMIRO TARLO Pala-
tinidæ Lublinenfi.

STANISLAO DONHOFF, Palat: Derpat.

SIGISMUNDO DONHOFF, Palat: Derpat.

IOANNI STANISLAO KORYCINSKI,
Castellanidæ Woyni. Capitaneo Gnievyc.

LVDOVICO ZIELINSKI, Castell. Ptoc.

NICOLAO GIZICKI, Castell. Czernenfi.

CHRISTOPHORO BALDOVINO de Tę-
czyn OSOLINSKI, Castell. Sandecensi,
Aurato Equiti, Capitaneo Stobnicensi.
STANISLAO IOANNI de Cisvica Ci-
svvicki, Castellaniđæ Szrzeniensi.
CASIMIRO ALBERTO ROXICKI, Ca-
stellaniđæ Potanecensi.
SIGISMUNDO WIERZBOVSKI, Castel-
laniđæ Inovvtođensi.
CHRISTOPHORO PAC, Illustriss. M. D. L.
Supremi Thesaurarij FILIO.
IACOBO HIERONYMO ROZDRAZEVV-
SKI, COMITI in Rozdrazevv.
IOANNI de Dębiány DEBINSKI, Illustriss.
& Magnifici D. Vexilliferi Crac. FILIO.
GEORGIO ADAMO de Tęczyn OSOLIN-
SKI, Succam. Sandomiriensi.
THEODATO & VLADISLAO FRACZ-
KIEVVIC, de Rádzimin, Capit. Liden.
ALEXANDRO à Konicpole KONIEG-
POLSKI.
STANISLAO à Konicpole KONIECPOLSKI.
IOANNI & SAMVELI BRONIEVVSKI, Cap. Niep.
SEBASTIANO KAZANOVVSKI, Vexill. Sendom.
ABRAHAMO & MARTINO LEZYNSKI.
CHRISTOPHORO de Starcze STARCZEVVSKI.
STANISLAO GVLTOVSKI.

M. LVCAS PIOTROVSKI, *Salutem
& felicitatem.*

*Bi primùm à Doctissimo & Admo-
dum Reu. D. ADAMO OPATOVIO
S.Th.Doctore & Professore, S. ANNÆ
Decano, & Scholarum Novodvorsiana-
rum vigilantissimo iuxta ac felicissimo Prouisore,
ad colligendum in Athenæo Novodvorscianopuluerem
Olympicum ante biennium fueram vocatus, Illustr:
Magnifici ac Generosi DOMINI; protinus huc
meas omnes curas & cogitationes conferre, meq; to-
tum mente ac voluntate in id conijcere cœperam: ut
muneri meo, uoluntati & expectationi tanti Viri,
commodis & profectui frequentissimorum Discipulo-
rum, ingentiq; lectissimorum Iuuenum corona, pro
candore meo & Academica sinceritate quolibet die sa-
tisfacere cumulatissimè, tantò diligentius ac fer-
uentius administrationi illius Prouincie susceptæ in-
sistens nauare studium & operam; quantò magis &
euidentiùs præter homines, Deum ipsum laborum vi-
giliarum & sollicitudinum mearum, iudicem esse per-
spiciebam. Cuius quidem gratiâ & beneficio dum in
dies magis ac magis, in eorum omnium, quibus prima
hominum ætas informari solet humiles satis materias
me ingurgito, & ad infima quæq; Exercitia Tyronum
non inuito animo demitto: multos modos, multasq; ra-
tiones reperio, quæ rudiori ætati excolenda, ac infor-
manda, propter breuitatem, claritatem, ordinem, fa-
cilitatem & sufficientiam, multò essent accommoda-
tiores; quàm illæ ipsæ Ultraiectini, quas in manibus
habebat inuentus, præceptiones: quæ scilicet & pro*

altioris profectus, & alterius gentis ingenijs collectæ
atq; conscriptæ esse videbantur, quas mutare vel ca-
stigare propter diuturnitatem & tam longum tempo-
ris interuallum nefas omninò esse arbitrabar. Quod
enim præmium, aut quod encomium non laboris, sed
potiùs audaciæ meæ retuliffem: si tam egregy, & de
arte Grammatica tam benè meriti Viri, tot annis à cu-
iusvis Archilochi dentibus atq; vibicibus libera scri-
pta, à me vno tandem vapulâssent, & vulnus aliquod
accepissent. Ille sis igitur VALERII præstantissimi
Grammatici Institutionibus, meas proprias, quas
in hoc auito & sacrosancto D. IAGELLONIS Po-
tentissimi Poloniæ REGIS Parnasso concepì &
conscripsi de Sententia & Auctoritate Adm. Reuer.
D. ADAMI OPATOVII, S. T. D. & Prof. Præ-
stantissimi in lucem mittendas, & in locum Ultraie-
ctini putauì esse substituendas: prout nunc sub felici-
bus auspicijs Clariss. & Magnifici D. CHRISTO-
PHORI NAYMANOVVICZ, Medic. Doct.
& Ordin. Professoris, Studij Vniuersit. Cracou.
Gener. Rectoris, tum quoq; Eximij & Adm. Reu.
D. M. IACOBI VITELLII, Tyliciani Ora-
toris, S. ANNE Canonici, & moderni Scholarum
Novodvors. Prouisoris diligentissimi, è domesticis te-
nebris emancipatas, Nobilissimæ ac florentissimæ
Iuuentutis vsui addico, & de seruire iubeo. Ne tamen
vage & orphanæ in manus hominum deueniant, Vo-
bis ipsas Illustr. Heroës, duabus de causis volo esse
consecratas; quarum altera est, vt mea erga vos pro-
pensif-

penſiſſimæ voluntatis, & obſervantia evidens teſtimo-
nium habentes, perpetui & officioſi cultus, atq; amoris
ſaporem ſentiatis altera, ut ex ipſa Veſtri Nominis
ſplendore communita, omnium Neviorum impetus &
ſugillationes retundere & ſuſtinere poſſint audaciùs.
Quod quidem meum conſilium non minùs æquum
quàm ſapiens cenſendum eſſe exiſtimo. A quo enim
contra illud genus hominum, quod in alienis eſt Lynx,
& acutum, in ſuis ſtupidum & talpa, præſidium aut
certiùs aut firmiùs Lucubrationes meæ habeant?
quàm ab his, quorum virtute, ſapientiâ, & conſilio ſuas
aliquando eſt deſenſura & firmatura Patria liberta-
tes. Deinde verò cui potiùs alteri animi ingenij &
ſtudij mei pignus offeram? quàm Vobis, qui hæc ipſas
Præceptiones nunc calamis, nunc auribus diligentiffi-
mè excipiebatis: quem, inquam, alium munere iſto in-
ſequar? quàm Vos ipſos, qui quaſi teſſeræ ſigno audito,
clariffimos Græciæ Heroas imitati ad rapiendum Sa-
pientiæ & Virtutum omnium vellus aureum, ad Aca-
demiã iſtam frequentiffimi confluxiſtis, fidemq; ac
amorem Veſtrum Maioribus non diſſimilem, poſteris
imitandum ac perpetuò conſervandum in primævam
iſtius Regni inclyti Scholam ſic declarãſtis, ut Æmula-
tio callida vos videns & invidens, etiam nunc inge-
miſcat: Academia verò benigniffima Mater volu-
ptate & lætitiã perfuſa maxima, meritò triumphare
videatur. Mille etenim ſep̄ta periculis, & infinitis
oppugnari cœpta artibus, en quæ & quot apud ſe habet
depoſita Reipublicæ Cimelia! O felicem tuam Magne

NOVODVORSKI Palastram, quam tanta Patria pignora & germina cum alia lectissima Iuuentute tam numeroſo atq; copioſo celebrant conuentu, felicem tuum Helicon, feliciffimam fundationem & liberalitatem Cogitate Illuſtriſſimi Iuvenes, quid ſibi ſera etas & progenies cenſebit eſſe faciendum, quum Vos tot, tales, tantos, tantorumq; Heroum Filios, intra eoſdem parietes, intra vnius anni curriculum, iſſdem diebus, immò iſſdem ferè horis me Præceptore vſos fuiſſe videbit, quàm ſe facilem & morigeram Docentium voluntati præbebit ac permittet: quum Vos præceptis & admonitionibus meis alacres paruiffe; animoſq; Veſtros ſubeſſe nescios, in libertate & ad libertatem natos, libere educatos, atq; libertati traditos, cum magna animi promptitudine voci meæ Vos ſubmiſſiſſe & ſubieciffiſſe cognoscet. quanto cum ſtudio & alacritate honeſtiſſimas artes amplectetur, & tractabit: quum hoc meum Veſtrorum laborum, certaminum, diligentia, & tam ad Studia, quàm ad pietatem maximi ſeruoris teſtimonium ſibi ob oculos poſitum inſpiciet, & diligentius intuebitur. quàm concordie amans, quàm amicitia & mutuorum officiorũ ſtudioſa & eſſe & videri contendet: quum hanc Veſtram, quam colitis, benevolentiam & incredibilem animorum confeſſionem Vos ſemper fouiſſe atq; aluiſſe leget, audiet, mirabitur. Quanta deniq; frequentia has Athenas petet, & ad hunc virtuti ac Sapientia deuotum, conſecratumq; fontem ſitim ſuam expletura accurret quum præter Vos ipſos, alios quoq; Illuſtriſſimos,

mos, Magnificos ac Generosos DD. *magnarum
Familiarum præclarissima Lumina & Academia no-
stra splendidissima Ornamenta, uno eodemq; tempore
ad eiusdem aquæ lene caput sacrae membra strato-
tos magnam partem semper de die solido dem-
psisse commemorabit, quum scilicet* LVCAM COR-
NELIVM CHMIELECKI, Palat. Kiouiens.
HIERONYMV M POLVBINSKI, Palatin.
Parnauiens. VLADISLAVM ZIELINSKI,
Castell. Płoc. CHRISTOPHORVM GIZI-
CKI, Castell. Czern. LAVRENTIVM GEM-
BICKI, Castell. Rogoz. IOANNEM TAR-
NOVSKI, Comitem à Tarnovv, Castell. Zarn.
STEPHANVM LESNIOVSKI, Castell.
Czechouiens. STANISLAVM PAC, Supremi
M. D. L. Thesaurarij Filium CHRISTOPHO-
RV M ROZDRAZEVSKI, Comitem in Ro-
zdrazevv. THEODATVM OGINSKI, Capit.
Rohaczeuient. M. D. L. Vexillif. NICOLAVM
SAPIEHA, Capit. Wilkinens. ANDREAM
à Koniccpole KONIECPOLSKI. NICO-
LAVM CZVRYLO. STANISLAVM WI-
CHROVSKI, *quibus sub Excell. D. Magistro.
DANIELE OTRĘBOSZ Pœtices studio indul-
gere & operari placuit.* LVCAM KRETKOVSKI
Castell. Brescens. IGNACIVM ROXICKI,
Castell. Połanec. CHRISTOPHORVM ZE-
GOCKI, Castell. Sremenet. STEPHANVM
KORYCINSKI, Capit. Oycouient. IOAN-

NEM SAPIEN. STEPHANVM & MARTINVM OBORSKI, Capit. VLADISLAVM de Oporovv MILONSKI. IOANNEM KOSAKOVSKI, Capit. Visnenf. STEPHANVM & ALBERTVM GAIOVSKI, qui se artibus Dialectices & Rhetorices imbuendos ac informandos Excell. D. Magistro IOACHIMO SPERONOVICZ tradiderunt. quum (inquam) hos omnes, aliosq; Nobilitate generis, Familiarum splendore, nobilissimorum Parentum suorum Officijs & Dignitatibus claros atq; conspicuos Adolescentes, qui vobiscum in iisdem Castris Minerue cum sui Nominis laude & gloria immortalis nunc militant, illa sera Posteritas in his liminibus constitisse, & in hac Palæstra desudasse meditabitur: quanto desiderio honestissimarum literarum amore inflammata hanc à vobis tritam semitam calcare ardebit: præsertim verò, si adhuc ex vobis omnibus, qui nunc has priuatas Scholas frequentatis, eorum numerum, quos publica Lectoria capere non possunt, colligere & consequi voluerit; quorum Nomina Virtus eorundem ad seros vsq; transmittet Nepotes. Vos verò ipsi, huic fidelissima ac sanctissima Parenti, quæ Vos Filios suos sicut nouellas Oliuarum in circuitu mensæ suæ pietatis ac literarum simul studijs instituit ac imbuuit; quàm iucundam Nominis Vestri memoriam sitis relicturi; quæ ab ea beneficia vitæq; præsidia ac ornamenta accipiatis, tum quoq; quid illi vicissim tanquam Matri & Altrici beneficentissima perpetuò debeatis: tantò diligentius

cogi-

cogitabitis ac sæpius meditabimini; quanto è doctissimi-
morum grauiſſimorumq; hominum numero plures re-
periuntur, qui vnumquemq; Veſtrũ Reip. optimum
Ciuem & peruigilem tutorem, Eccleſiæ Orthodoxæ
propugnatozem acerrimum, inclytæ huius Vniuerſita-
tis perpetuum Amicum & Fautorem & eſſe dicunt, &
fore ominantur. Quorum quidem ego omnia accla-
matione fauſta & voto ſincero excipiens, illud vobis
medullitus exopto, vt Seren. ac Potentiſſ. VLA-
DISLAO IV. cui ſit fauſtum & felix quàm diutiſ-
ſimè imperium, ad gubernacula Reip. ſedente, virtute
Veſtram atatem præeuntes, non tantùm Deo laudi &
gloriæ, Regno Poloniæ ſplendori, Illuſtr. Parentibus
voluptati, magnis atq; fundatiſſimis Familijs Veſtris
decori & Ornamento omnes creſcatis: verùm etiam
Patriæ & quorumuis optimorum votis ſatisfacientes,
ac ſummam eorum ſpem de vobis conceptam ſuperan-
tes, Maiorum Veſtrorum honores & loca, quæ vos ex-
pectant, quamprimùm & quam feliciffimè occupetis:
vt ſic ex institutionis bonæ ſeminibus, atq; hæc animo-
rum Veſtrorum recentium tanquam noualium agro-
rum diligenti & fideli cultura, virtutum ac doctrinæ
politoris fruges in Patriam ornandam & iuuandam
vberriam effundantur. Hoc ego vobis voueo, hoc
Mater Academia precatur, hoc ipſa chariſſima Patria
Veſtram indolem perſpiciens atq; ſecum tacita per-
pendens pollicetur. Valete.

Cracouiæ 4. Calendas Iulij, Anno à Partu
Virginis, 1634.

ODE

O D E
DICOLOS TETRASTROPHOS.

Nobili & Excellenti

M. LVCÆ PIOTROWSKI,
Auctori Grammaticæ:

A
M. DANIELE OTRĘBOSZ, Coll. Min.

Ræclarum celebris PODLACHIÆ decus
PIOTROWSKI, proprio lumine qui tuo
Splendescis, proauos & memoras diu

Claros ordine perpeti.

Felici rutilam prodeat omine,
In lucem ingenij Progenies tui;
Quam non imber edax, non Aquilo impotens
Tollet, vel fuga temporum.

Vir doctus Patriæ est murus aheneus,
Hostem non metuit, sed latus obsidet
Ictus ac remouet fortiùs asperos
Duro Victor ab impetu.

Magnis sæpè viris munera Palladis
Dantur, quæ capiunt, vt decet optimo
Vultu, Num viridis, tempora quæ regit,
Non est luminibus benè

Laurus digna tuis? Aspice quot nitent
Ornati Iuuenes moribus arteque?
Qui dulci Patriæ tempore mobili
Crescent fulgida Lumina.

Quis nolit Patriam Filius impiger,
Musâ doctiloquâ cernere splendidam:
Et munire sui dotibus ingenij

Contra barbariem feram.

Lycæ consilium condere si meum
Læto non renuis pectore, si libet
In lucem ire meis carminibus citò
Lucem nec tenebris dare.

Libros in tenebris non teneas tuos,
Quis noscat celebris carmina Pyndari?
Quis clari videat Virgîlij decus?

Si tanti lateant viri.

AD

A D

Nobilem & Excellentem

M. LVCAM PIOTROWSKI,
Auctorem Grammaticæ.

M. IOACHIMVS SPERONOWICZ, Coll. Min.

L VCA Dædaleæ Magister artis
Auctor: quâ teneram fide iuuentam
Formes, en labor iste comprobabit:
Pernox, perdius, ac bonis probandis.
Hoc te docta Minerua voce castâ
Desponsat sibi, mente castiorem
Sponsum, doctæ Magister, hoc benigna
Mater, post alios magis fouebit.

L VCA Dædaleâ Magister arte
Præstans, conspicui decor laboris;
Te virtus decoret bonis honoris,
Artis Grammaticæ bonum Magistrum,
Promptum, perspicuum, grauem Magistrum,
Qui felix grauium rudis iuuentæ
Errorum perimis docendo monstra.

L VCA delictum Parentis almæ
Luces lumine mentis, artis, oris,
Ac lucens bonus omnibus sub oris
Regni, viue diu rogat Minerua,
L VCA Dædalei Magister ausus.

Idem ad Polonam IUVENTUTEM.

H Vc agite ô Pueri Generosa florida stirpis
Germine felici deproperate gradu.
Quo potuit studio, Vester monumenta Magister
Grammatica, docili nexuit ecce manu.
Quæis celeres teneram formetis rite Iuuentam,
Dogmata discipulis tradit amica suis.
Quin potius toti præbet noua munera Regno,
Sive antiqua nouo prodita ab ingenio.
Ocyus huc animos igitur præclara Polona
Spes Patriæ aduerte, & dona Datoris ama.

M. G. A.

M. GASPAR GELASINVS.
Leopoliens.

In Grammat. Excellentiss. Collega sui.

P Arue quid in lucem profers dic quæso libelle ?
Artis primæque dogmata culta fero.
Quid noui in hoc studio ? res est antiqua, quid inde,
Ast nouus est Auctor, mens noua, & ordo nouus.
Quisnam Auctor ? LVCAS PIOTROWSKI, pectore toto
Maximæ qui cunctis commoda ferre cupit.
Quæ mens Auctoris ? studiosas ducere mentes
Vt possint rectis promere verba modis.
Ordo quis & Methodus ? facilis, breuis, obuia, prompta
Sufficiens, qualem nostra Iuuenta cupit.
Ergo quid inde boni, iam cernis, Lector amice
Nobilis est Auctor, nobile dogma serit.

In Gramm. Nobilis & Excellentiss.

M. LVCÆ PIOTROWSKI

THOMAS CZYCHRZYNSKI, *Art. & Philosoph. Bacc.*
Schola Elementorum Præs.

P Lurima Grammatices exstant monumenta Priorum
Vnum PIOTROWSKI, sed mage præstat opus,
Singula sic etenim Prudens Præcepta Magister
Strinxit, debeat vt solus vbique legi.
Ordine tam suauis, sermoneque simplice purus,
Vt Tyro vel per se discere cuncta queat.

Idem Nomine Iuuentutis.

L VCA Castalidum decus, & lux grata Sororum,
LVCA Iunonia pulchra Propago Domus.
Tot tribuant superi tibi, quot tu Munera Nobis
Præstas, optamus Nos Studiosa cohors.
Sic vireas renouans Vetera, vt renouetur in auum,
Antiquis maior laus tua GRAMMATICIS,
Augur ego semper lingua resonante nouella,
Stemma tuum tecum laus super astra vehet.

AD

AD LECTOREM.

Antiqua GRAMMATICORVM Præcepta nouis induta
 formis, & ad breuiorem, conuenientiorẽq; ordinem &
 Methodum reuocata pro communi teneræ ætatis Utilitate, & scri-
 bere & proferre, nemo quempiam Lector beneuole deturbit, aut agrè
 ferre conturbatur: nisi is, qui nec à se, nec ab illo alio in quemquam
 vel minima vellet commoda deriuari. Vnde & tu minime hoc meum
 miseris consiliũ, qui in tanta præstantissimorum Auctorum fre-
 quentia publico Iuuentutis bono per me consultum esse cupiens; hæc
 meas de puro & emendato sermone audeo euulgare Institutiones,
 in quibus quid tradatur, ex Synopsi cuiuslibet Libro à fronte præmissa
 addisces. Porro ut hæc ieiuna Grammatices Præcepta citius à Ty-
 ronibus intelligantur, eorumq; memoria altius imprimantur, scias
 me eandem rem iisdem Verbis, ubi erat possibile, idq; simplicissimis,
 expressisse: Et apparet ex Libro 1. & 2. itemq; ex Tabulis ijs, quas
 in Numeros & Regulas distertui. Vbi Verba à principio Tabula po-
 sita, duabus, tribus, & aliquando pluribus conueniunt Regulis, qua
 quidem magna laboris parte puerum leuabunt: Sic etenim, si vnã
 didicerit Regulã, alterius quoq; iam mediã partem didicisse &
 in explicatione intellexisse videbitur: Vnde Verba talia toties erunt
 iteranda, quot habebuntur Regulæ. Præcepta præcipua & magis
 necessaria maioribus Characteribus ideò sunt impressa, Et hæc
 sola à principio Tyronibus proponantur, & maiore quidem Chara-
 ctere minore tum Etymologiam, tum Syntaxin solui complecti,
 minuiore Verò Maiorem. Accentum pollicis addidi Vocibus, Et
 rectam maturo tempore pronunciationẽ Tyrones condiscant, quam-
 quam is in nonnullis locis contra meam voluntatem nunc est præ-
 termissus, Admonitiones & Annotationes longiores nullibi sunt re-
 citanda. Titulos immò etiam chartas habeat Tyro numeratas, ita
 enim, quid quoq; loco tradatur & nosse & cito inuenire poterit,
 flexio Nominum Et per Regulas casuum fiat, diligenter curetur.
 Quæ Verò nunc ultra sunt suppressa, alias (si videbitur) Et adsint
 curabo; tum quoq; & alia, quæ profectui Puerorum proficua ad-
 uertam. Cæterum si alicubi tua L. C. non satisfacio voluntati, ha-
 bita ratione tum ætatis, tum ingenij, maximè Verò aliarum occu-
 pationum mearum benignum te mihi hæc vice & beneuolum præ-
 bere non graueris: tot enim hic non modo Præcepta; Seruime-
 tiam dubia & opiniones reperiuntur: Et difficile sit, non minus o-
 mnia enumerare, quàm initiorem partem eligere. Quod si autem
 hæ laboris mei Primitiæ feliciter cesserint, aliquid aliud à nobis Na-
 bilissima Iuuentus Deo fauante poterit expectare. Vale.

Errores, quos hîc aliena erravit ma-
nus, quisque pro suo in nos bono
affectu corrigat, oramus.

GRAMMATICARUM
INSTITVTIONVM
LIBER I.

DE

PRIMIS GRAMMATICÆ
RVDIMENTIS.

VBI PRO TENELLIS PVERORVM
*Ingenijs generaliora tantùm Etymologiæ Præcepta:
vnà cum Declinationum ac Conjugationum For-
mulis atq; Exemplis traduntur.*

B

GRAND WILKINSON

L. H. J.

THE PRESS OF AMMANVILLE

FOR THE PROPRIETOR

GRAM: INSTITVTIONVM
LIBER I.
DE PRIMIS GRAMMATICÆ
RVDIMENTIS.

QUID EST GRAMMATICÆ? *Est ars, quæ docet benè loqui, benè scribere, & benè pronuntiare.*

Quot sunt Partes Grammaticæ? *Quatuor: Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia.*

- Quid est {
1. Orthographia? *Est pars Grammaticæ, quæ docet rectè scribere.*
 2. Etymologia? *Est pars Grammaticæ, quæ docet voces formare seu inflectere, & earum Accidèntia cognoscere.*
 3. Syntaxis? *Est pars Grammaticæ, quæ docet duas vel plures voces inter se rectè coniungere.*
 4. Prosodia? *Est pars Grammaticæ, in qua Syllabarum Quantitas, Pedes Métrici Carminum Genera & Accidèntia traduntur,*

DE LITERIS.

- Quot sunt {
1. Literæ? *Viginti tres: A b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z.*
 2. Vocales? *Sex: A e i o u y.*
 3. Consonantes? *Sexdecim, scilicet omnes Literæ præter vocales & literam h.*

I & v sunt Consonantes in istis Syllabis, Ia, ie, ij, io, iu Va, ve, vi, vo, vu. Et Iane, Valentine, veni, vide, volatus, vulturum.

- Quid fit ex {
1. Vocálibus? *Diphthongi quatuor: æ, œ, au, eu. ut æs pœna, aurum, euge.*
 2. Literis? *Syllaba, ut Ma, ri, a. Vir, go.*
 3. Syllabis? *Voces, ut Maria. Virgo.*
 4. Vócibus? *Oratio, ut Maria est Virgo & Mater Dei.*
- B 2 Partes

- Partes } 1. Quot sunt? *Octo*: Nomen, Pronomen,
Oratio- } Verbum, Participium, Aduerbium, Con-
nis } iunctio, Præpositio, Interiectio.
2. Quotuplices sunt? *Duplices*: Declinábiles,
& indeclinábiles.
3. Declinábiles quot sunt? *Quátuor*: No-
men, Pronomen, Verbum, Participium.
(Cur dicuntur Declinábiles. *Quia in fine suas termina-
tiones & variare possunt.*)
4. Indeclinábiles quot sunt? *Quátuor*: Ad-
uerbium, Coniunctio, Præpositio, Inter-
iectio.
(Cur dicuntur Indeclinábiles. *Quia in fine suas ter-
minationes & variare non possunt.*)

DE NOMINE.

Quid est Nomen? *Est vox, per Casus declinabilis, rem sine tempore significans, ut Deus, Angelus, homo.*

- Quotuplex est Nomen } 1. *Duplex*: Substantiuum & Adiectiuum.
2. Substantiuum? *Duplex*: Proprium & Appellatiuum.
3. Adiectiuum? *Duplex*: Comparabile & Incomparabile.
4. Adiectiuum Comparabile & Incomparabile? *Triplex*: Vnius terminationis, duarum terminationum, trium terminationum.

Quid est Nomen Substantiuum? *Quod tres articulos istos hic, hæc, hoc, simul habere non potest, ut Fenestra. fornax.*

Quid est Nomen Adiectiuum? *Quod tres articulos istos hic, hæc, hoc, simul habere potest, ut Bonus, albus.*

Quid

- Quid est Nomen
1. Proprium? *Quod vni rei tantum propriè conuenit, vt Paulus, Cráconia, Russia.*
 2. Appellatiuum? *Quod multis conuenire potest, vt Homo, Vrbs, Régio.*
 3. Comparábile? *Cujus significátio augeri vel minui potest, vt Magnus, major, maximus.*
 4. Incomparábile? *Cujus significátio nec augeri nec minui potest, vt aureus, régius, cœlestis.*
 5. Vnius terminationis? *Quod vnâ habet terminationem, vt hic hæc hoc audax, felix.*
 6. Duarum terminationum? *Quod duas habet terminationes, vt fortis, forte.*
 7. Trium terminationum? *Quod tres habet terminationes, vt bonus, bona, bonum.*
- Quot sunt Nominum
1. Accidentia? *Sex: Figura, Spécies, Genus, Declinatio, Númerus, Casus. (Comparátio his additur, sed hæc soli Adiectiuis Comparábilibus conuenit.)*
 2. Figuræ? *Tres: Simplex, vt parábilis, Compósita, vt comparábilis, Decompósita, vt incomparábilis.*
 3. Species? *Due: Primitiua, vt Aurum, Rex, Deriuatiua, vt aureus régius.*
 4. Génera? *Sex: Masculinum, Femininum, Néutrum, Omne, Commune, Dúbium. Epicœnum sub Masculino vel Feminino continetur.*
 5. Declinationes? *Quinque: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.*
 6. Numeri? *Duo: Singularis, vt Vir, Puer. Pluralis, vt Viri, Pueri.*
 7. Casus? *Sex: Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.*

Quot Nomen est Gé- neris	{	Masculini?	{	hic, vt hic <i>Vir</i> .	
		Femini?		Cui præ- ponitur	hæc, vt hæc <i>Mulier</i> .
		Neutri?		in Nomi- natiuo	hoc, vt hoc <i>animal</i> .
		Omnis?			hic hæc hoc <i>audax</i> .
		Communis?			hic, & hæc <i>fortis</i> .
		Dubij?		hic, vel hæc <i>dies</i> .	

DE COMPARATIONE.

Quæ Nomina comparantur? *Sola Adiectiua, quorum significatio augeri vel minui potest, vt Magnus, maior, maximus. Paruus, minor, minimus.*

Quot sunt Gradus comparationis? *Tres: Positiuus, Comparatiuus, Superlatiuus.*

Comparatiuus quot habet Terminationes? *Duas: Or & Vs, sub prima est Generis Communis, sub secunda, Neutri, & sub vtraq; est tertia Declinationis, vt hic & hæc grâuior, & hoc grâuius.*

Superlatiuus quot habet terminationes? *Vnâ generalem*

mus, & tres speciales præcipuas { *Simus, vt Doctissimus.*
Rimus, vt Nigerrimus.
Limus, vt Humillimus.

Quotuplex est Comparatio? *Duplex: Regularis & Irregularis.*

DE COMPARATIONE REGVLARI.

Quid est Comparatio Regularis? *Quando & Comparatiuus & Superlatiuus, vel saltem vnus eorum à Positiuo formatur.*

Vnde formatur Comparatiuus? *A Genitiuo vel Datiuo Positiui desinente in i additâ syllabâ Or & Vs; vt ab Amicus amici, fit amicior amicis, à Felix felicitis felici, fit felicior felicibus.*

Vnde

DE PRIMIS GRAMM: RVDIMENTIS. 7

Vnde formatur Superlatiuus? A Genitio Positiui addito ssimus vel simus vt à Doctus docti, fit doctissimus; ab audax audacis, fit audacissimus.

Quótuplex est Comparatio Regularis? Triplex: Abundans, Defectiua, & Media, id est, nec Abundans, nec Defectiua.

Quid est Comparatio Media? Quando Adiectiuum Comparabile vnum tantum habet Positiuum, vnum Comparatiuum, & vnum Superlatiuum, neq; vllò ex ipsis deficit.

EXEMPLVM.

VERVS quali Comparatione comparatur? Regulari, Quali Regulari? Media. Cómpara.
In Génere Masculino.

In Gradu	{	Positiuo,	Hic Verus, ri.
		Comparatiuo,	Hic Vèrior, oris.
		Superlatiuo,	Hic Verissimus, mi.

In Génere Feminino.

In Gradu	{	Positiuo,	Hæc Vera, ræ.
		Comparatiuo,	Hæc Vèrior, oris.
		Superlatiuo,	Hæc Verissima, mæ.

In Génere Neutro.

In Gradu	{	Positiuo,	Hoc Verum, ri.
		Comparatiuo,	Hoc Vèrius, oris.
		Superlatiuo.	Hoc Verissimum, mi.

Siue etiam hoc modo.

In Génere	{	Masculino,	Hic Verus, vèrior, verissimus,
		Feminino,	Hæc Vera, vèrior, verissima.
		Néutro,	Hoc Verum, vèrius, verissimum.

Seu denique sic.

Hic Verus, vèrior, verissimus. Hæc Vera, vèrior, verissima.
Hoc Verum, vèrius verissimum.

DE COMPARATIONE IRREGVLARI.

Quid est Comparatio Irregularis? Quando nec Comparatiuus, nec Superlatiuus à Positiuo formatur.

Quot sunt Adiectiua, quæ irregulariter comparantur?
Quinque ista: Bonus, malus, magnus, paruus, multus.

Cõmpara Bonus.

In Gènere	{ Masculino,	Bonus,	mélior,	óptimus
	{ Feminino,	Bona,	mélior,	optima.
	{ Néutro,	Bonum,	mélius,	optimum,
In Gènere	{ Masculino.	Malus,	peior,	peíssimus.
	{ Feminino,	Mala,	peior,	peíssima.
	{ Néutro,	Malum,	peius,	peíssimum.
In Gènere	{ Masculino,	Magnus,	maior,	máximus,
	{ Feminino,	Magna,	maior,	maxima,
	{ Néutro,	Magnum,	maius,	máximum,
In Gènere	{ Masculino,	Paruus,	minor,	minimus,
	{ Feminino,	Parua,	minor,	minima.
	{ Néutro,	Paruum,	minus,	minimum.
In Gènere	{ Masculino,	Multus,	---	plúrimus.
	{ Feminino,	Multa,	---	plúrima.
	{ Néutro,	Multum,	plus,	plúrimum,

Admonitio, *Generales Casuum in quavis Declinatione Terminationes ex sequentibus Schematismis, seu Formulis cognoscuntur. Porro Asteriscus seu stellula nonnullis Casibus in his Formulis appõsita, docet & admonet Casus istos, qui Asterisco norantur in quibusdam Nominibus aliter, quàm in Formula exprimitur, esse formandos: ista autem Nomina in Libro Secundo, eá pagina, qua in margine est scripta, querere oportebit.*

Primæ

Primæ Declinationis Fórmula.

NVNERO SINGVLARI.

Nomi :	{ a,					
Genit :	{ x, H	{ as,	{ es,	{ e,	{ am,	} Pag. 152.
Datiu :	{ x, H	{ x,	{ x,	{ es,	{ x,	
Accus :	{ am,	{ an, am,	{ en, em,	{ e,	{ x,	
Vocat :	{ a,	{ a,	{ e,	{ e,	{ am,	
Ablat :	{ a,	{ a,	{ e,	{ e,	{ am,	

NVNERO PLVRLI.

Nomi :	{ x,					
Genit :	{ arum,	{ arum,	{ arum,	{ arum,	{ arum,	} Pag. 153.
Datiu :	{ is, H	{ is,	{ is,	{ is,	{ is,	
Accus :	{ as,	{ as,	{ as,	{ as,	{ as,	
Vocat :	{ x,	{ x,	{ x,	{ x,	{ x,	
Ablat :	{ is, H	{ is,	{ is,	{ is,	{ is,	

Secundæ Declinationis Fórmula.

NVNERO SINGVLARI.

Nomi :	{ er,						
Genit :	{ i,	{ ir,	{ ur,	{ um,	{ us,	{ eus,	} Pag. 155.
Datiu :	{ o,	{ i,	{ i,	{ i,	{ i, H	{ i, H	
Accus :	{ um,	{ o,	{ o,	{ o,	{ o, H	{ o,	
Vocat :	{ er,	{ um,	{ um,	{ um,	{ um,	{ um, a,	
Ablat :	{ o,	{ ir,	{ ur,	{ um,	{ e, H	{ eu,	
		{ o,	{ o,	{ o,	{ o,	{ o,	

NVNERO PLVRLI.

Nomi :	{ i,					
Genit :	{ orum,	{ i,	{ orum,	{ a,	{ i,	{ i,
Datiu :	{ is,	{ orum,	{ orum,	{ orum,	{ orum,	{ orum,
Accus :	{ os,	{ is,	{ is,	{ is,	{ is,	{ is,
Vocat :	{ i,	{ os,	{ os,	{ a,	{ os,	{ os,
Ablat :	{ is,	{ i,	{ i,	{ a,	{ i,	{ i,
		{ is,	{ is,	{ is,	{ is,	{ is,

Tertiæ Declinationis Fórmula.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi :	{ a,	{ e,	{ o, l, n, r, s, x.
Genit :	tis <i>Vel</i> tos,	{ is,	{ is, ☩☩ Pag. 157. ad 170.
Datiu :	ti,	{ i,	{ i,
Accuf :	a,	{ e,	{ em, <i>b b</i> Pag. 170.
Vocat :	a,	{ e,	{ <i>similis Nominatiuo.</i>
Ablat :	te,	{ i,	{ c. ☩☩ Pag. 171.

NUMERO PLVRALI.

Nomi :	{ ta,	{ ia,	{ es, <i>b</i>
Genit :	tum <i>Vel</i> ton,	{ ium,	{ um, ☩☩ Pag. 172.
Datiu :	tis <i>Vel</i> ibus,	{ ibus,	{ ibus,
Accuf :	ta,	{ ia,	{ es, <i>b b</i> Pag. 173.
Vocat :	ta,	{ ia,	{ es, <i>b</i>
Ablat :	tis <i>Vel</i> ibus,	{ ibus,	{ ibus.

Quartæ Declinationis Fórmula.

NUM: SINGVL: NUM: PLVRALI.

Nomi :	{ us,	{ u,	{ Nomi : { us,	{ ua,
Genit :	us,	{ u,	{ Genit : { uum,	{ uum,
Datiu :	ni,	{ u,	{ Datiu : { ibus, ☩	{ ibus, ☩
Accuf :	um,	{ u,	{ Accuf : { us,	{ ua, ☩ 174.
Vocat :	us,	{ u,	{ Vocat : { u,	{ ua,
Ablat :	u,	{ u,	{ Ablat : { ibus, ☩	{ ibus ☩

Quintæ Declinationis Fórmula.

NUM: SINGVL: NUM: PLVRALI.

Nomi :	{ es,	{ Nomi : { es,
Genit :	ei,	{ Genit : { earum,
Datiu :	ei,	{ Datiu : { ebus,
Accuf :	em,	{ Accuf : { es,
Vocat :	es.	{ Vocat : { es ^c
Ablat :	e.	{ Ablat : { ebus,

PRIMA DECLINATIO.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi: <i>Hic</i>	{ Poëta	{ Æneas	{ Anchises
Genit: <i>huius</i>	{ Poëtæ	{ Æneæ	{ Anchisæ,
Datiu: <i>huic</i>	{ Poëtæ	{ Æneæ	{ Anchisæ,
Accuf: <i>hunc</i>	{ Poëtam	{ Ænean	{ Anchisen,
Vocat: <i>ô</i>	{ Poëta	{ Ænea	{ Anchise, a
Ablat: <i>ab hoc</i>	{ Poëta	{ Ænea	{ Anchisæ, a

Propria etiam in Plurali

NUMERO PLVRALI. *iuxta quosdam declinantur.*

Nomi: <i>Hi</i>	{ Poëtæ	{ Æneæ	{ Anchisæ,
Genit: <i>horum</i>	{ Poëtarum	{ Ænearum	{ Anchisarum,
Datiu: <i>his</i>	{ Poëtis	{ Æneis	{ Anchisæ,
Accuf: <i>hos</i>	{ Poëtas,	{ Æneas	{ Anchisas.
Vocat: <i>ô</i>	{ Poëtæ	{ Æneæ	{ Anchisæ,
Ablat: <i>ab his</i>	{ Poëtis	{ Æneis	{ Anchisis.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi: <i>Hæc</i>	{ Via	{ Dea	{ Vna	{ Ode,
Genit: <i>huius</i>	{ Viæ	{ Deæ	{ Vnius	{ Odes,
Datiu: <i>huic</i>	{ Viæ	{ Deæ	{ Vni	{ Ode,
Accuf: <i>hanc</i>	{ Viam	{ Deam	{ Vnam	{ Oden,
Vocat: <i>ô</i>	{ Via	{ Dea	{ Vna	{ Ode,
Ablat: <i>ab hac</i>	{ Via	{ Dea	{ Vna	{ Ode.

NUMERO PLVRALI.

Nomi: <i>Hæ</i>	{ Viæ	{ Deæ	{ Vnæ	{ Odæ,
Genit: <i>harum</i>	{ Viarum	{ Dearum	{ Vnarum	{ Odarum,
Datiu: <i>his</i>	{ Vijs	{ Deabus	{ Vnis	{ Odis,
Accuf: <i>has</i>	{ Vias	{ Deas	{ Vnas	{ Odas,
Vocat: <i>ô</i>	{ Viæ	{ Deæ	{ Vnæ	{ Odæ,
Ablat: <i>ab his</i>	{ Vijs	{ Deabus	{ Vnis	{ Odis.

SECUNDA DECLINATIO.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi: <i>Hic</i>	{ Dóminus	{ Thydeus	{ Vnus,
Genit: <i>huius</i>	{ Dómini	{ Thydei	{ Vnius,
Datiu: <i>huic</i>	{ Dómino	{ Thydeo	{ Vni,
Accus: <i>hunc</i>	{ Dóminum	{ Thydeum, a	{ Vnum,
Vocat: <i>ô</i>	{ Dómine	{ Thydeu	{ Vnc,
Ablat: <i>ab hoc</i>	{ Dómino	{ Thydeo	{ Vno.

NUMERO PLVRALI.

Nomi: <i>Hi</i>	{ Dómini	{ Thydei	{ Vni,
Genit: <i>horum</i>	{ Dóminorum	{ Thydeorum	{ Vnorum,
Datiu: <i>his</i>	{ Dóminis	{ Thydeis	{ Vnis,
Accus: <i>hos</i>	{ Dóminos	{ Thydeos	{ Vnos,
Vocat: <i>ô</i>	{ Dómini	{ Thydei	{ Vni,
Ablat: <i>ab his</i>	{ Dóminis	{ Thydeis.	{ Vnis.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi: <i>Hic</i>	{ Vir	{ Liber	{ Púer,
Genit: <i>huius</i>	{ Viri	{ Libri	{ Púeri,
Datiu: <i>huic</i>	{ Viro	{ Libro	{ Púero,
Accus: <i>hunc</i>	{ Virum	{ Librum	{ Púerum,
Vocat: <i>ô</i>	{ Vir	{ Liber	{ Púer,
Ablat: <i>ab hoc</i>	{ Viro	{ Libro	{ Púero.

NUMERO PLVRALI.

Nomi: <i>Hi</i>	{ Viri	{ Libri	{ Púeri,
Genit: <i>horum</i>	{ Virorum	{ Librorum	{ Púerorum,
Datiu: <i>his</i>	{ Viris	{ Libris	{ Púeris,
Accus: <i>hos</i>	{ Viros	{ Libros	{ Púeros,
Vocat: <i>ô</i>	{ Viri	{ Libri	{ Púeri,
Ablat: <i>ab his</i>	{ Viris	{ Libris	{ Púeris.

NVMERO SINGVLARI.

Nominatiuo	<i>Hæc</i>	{ Fagus	{ Diphthóngus,
Genitiuo	<i>huius</i>	{ Fagi	{ Diphthóngi,
Datiuo	<i>huic</i>	{ Fago	{ Diphthóngo,
Accusatiuo	<i>hanc</i>	{ Fagum	{ Diphthóngum,
Vocatiuo	<i>ô</i>	{ Fage	{ Diphthóngæ,
Ablatiuo	<i>ab hæc</i>	{ Fago	{ Diphthóngo.

NVMERO PLVRALI.

Nominatiuo	<i>Hæ</i>	{ Fagi	{ Diphthóngi,
Genitiuo	<i>harum</i>	{ Fagorum	{ Diphthóngorum,
Datiuo	<i>his</i>	{ Fagis	{ Diphthóngis,
Accusatiuo	<i>has</i>	{ Fagos	{ Diphthóngos,
Vocatiuo	<i>ô</i>	{ Fagi	{ Diphthóngi,
Ablatiuo	<i>ab his</i>	{ Fagis	{ Diphthóngis.

NVMERO SINGVLARI.

Nomi: <i>Hoc</i>	{ Scamnum	{ Vnum	{ Schólion <i>vel</i> um
Genit: <i>huius</i>	{ Scamni	{ Vnius	{ Schólij,
Datiu: <i>huic</i>	{ Scamno	{ Vni	{ Schólio,
Accus: <i>hoc</i>	{ Scamnum	{ Vnum	{ Schólion <i>vel</i> um
Vocat: <i>ô</i>	{ Scamnum	{ Vnum	{ Schólion <i>vel</i> um
Ablat: <i>ab hoc</i>	{ Scamno	{ Vno	{ Schólio.

NVMERO PLVRALI.

Nomi: <i>Hæc</i>	{ Scamna	{ Vna	{ Schólia,
Genit: <i>horum</i>	{ Scamnorum	{ Vnorum	{ Schóliorum,
Datiu: <i>his</i>	{ Scamnis	{ Vnis	{ Schólijs,
Accus: <i>hæc</i>	{ Scamna	{ Vna	{ Schólia,
Vocat: <i>ô</i>	{ Scamna	{ Vna	{ Schólia,
Ablat: <i>ab his</i>	{ Scamnis	{ Vnis	{ Schólijs.

TERTIA DECLINATIO.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi : <i>Hic</i>	{ Lépus	{ Delphin,
Genit : <i>huius</i>	{ Léporis	{ Delphinis <i>vel</i> Delphinos,
Datiu : <i>huic</i>	{ Lépori	{ Delphini,
Accus : <i>hunc</i>	{ Léporem	{ Delphinem <i>vel</i> Delphina,
Vocat : <i>ô</i>	{ Lépus	{ Delphin,
Ablat : <i>ab hoc</i>	{ Lépore	{ Delphine.

NUMERO PLVRALI.

Nomi : <i>Hi</i>	{ Lépores	{ Delphines,
Genit : <i>horum</i>	{ Léporum	{ Delphinum <i>vel</i> Delphinon,
Datiu : <i>his</i>	{ Léporibus	{ Delphinibus,
Accus : <i>hoc</i>	{ Lépores	{ Delphines <i>vel</i> Delphinas,
Vocat : <i>ô</i>	{ Lépores	{ Delphines,
Ablat : <i>ab his</i>	{ Léporibus	{ Delphinibus.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi : <i>Hec</i>	{ Ratio	{ Vis	{ Nauis,
Genit : <i>huius</i>	{ Rationis	{ Vis	{ Nauis,
Datiu : <i>huic</i>	{ Rationi	{ Vi	{ Naui,
Accus : <i>hanc</i>	{ Rationem	{ Vim	{ Nauim <i>vel</i> em,
Vocat : <i>ô</i>	{ Ratio	{ Vis	{ Nauis,
Ablat : <i>ab hac</i>	{ Ratione	{ Vi	{ Naui <i>vel</i> e.

NUMERO PLVRALI.

Nomi : <i>he</i>	{ Rationes	{ Vires	{ Naues,
Genit : <i>harum</i>	{ Rationum	{ Virium	{ Nauium,
Datiu : <i>his</i>	{ Rationibus	{ Viribus	{ Nauibus,
Accus : <i>has</i>	{ Rationes	{ Vires	{ Naues,
Vocat : <i>ô</i>	{ Rationes	{ Vires	{ Naues,
Ablat : <i>ab his</i>	{ Rationibus	{ Viribus	{ Nauibus.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi: <i>Hæc</i>	{ Icon	{ Phrasis,
Genit: <i>huius</i>	{ Iconis vel os	{ Phrasis vel eos vel ios,
Datiu: <i>huic</i>	{ Iconi	{ Phrasi,
Accus: <i>hanc</i>	{ Iconem vel a	{ Phrasim vel in
Vocat: <i>ô</i>	{ Icon	{ Phrasis,
Ablat: <i>ab hæc</i>	{ Icone	{ Phrasi.

NUMERO PLVRALI.

Nomi: <i>Hæc</i>	{ Icones	{ Phrases,
Genit: <i>harum</i>	{ Iconum vel on	{ Phrasium vel on
Datiu: <i>his</i>	{ Iconibus	{ Phrasibus,
Accus: <i>has</i>	{ Icones vel as	{ Phrases,
Vocat: <i>ô</i>	{ Icones	{ Phrases,
Ablat: <i>ab his</i>	{ Iconibus	{ Phrasibus.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi: <i>Hoc</i>	{ Cómma	{ Animal	{ Móly,
Genit: <i>huius</i>	{ Cómματος	{ Animalis	{ Mólyis vel os,
Datiu: <i>huic</i>	{ Cómmati	{ Animali	{ Mólyi,
Accus: <i>hoc</i>	{ Cómma	{ Animal	{ Móly,
Vocat: <i>ô</i>	{ Cómma	{ Animal	{ Móly.
Ablat: <i>ab hoc</i>	{ Cómmate	{ Animali	{ Mólye.

NUMERO PLVRALI.

Nomi: <i>Hæc</i>	{ Cómματα	{ Animália	{ Mólya,
Genit: <i>horum</i>	{ Cómματων	{ Animάλιū	{ Mólyū vel on,
Datiu: <i>his</i>	{ Cómματος	{ Animάλιβ ⁹	{ Mólybus,
Accus: <i>hæc</i>	{ Cómματα	{ Animália	{ Mólya,
Vocat: <i>ô</i>	{ Cómματα	{ Animália	{ Mólya,
Ablat: <i>ab his</i>	{ Cómματος	{ Animάλιβ ⁹	{ Mólybus:

NUMERO SINGVLARI.

Nomi : <i>Hoc</i>	Témpus	{ Graue	{ Grauius,
Genit : <i>huius</i>	Témporis	{ Gravis	{ Grauioris,
Datiu : <i>huic</i>	Témpori	{ Graui	{ Grauiori,
Accus : <i>hoc</i>	Témpus	{ Graue	{ Gráuius,
Vocat : <i>ô</i>	Témpus	{ Gráue	{ Gráuius,
Ablat : <i>ab hoc</i>	Témpore	{ Graui	{ Gráuiori <i>vel e.</i>

NUMERO PLVRALI.

Nomi : <i>Hæc</i>	Témpora	{ Gráua	{ Grauiora,
Genit : <i>horum</i>	Témporum	{ Gráuium	{ Grauiorum,
Datiu : <i>his</i>	Témporib ⁹	{ Gráuibus	{ Grauioribus,
Accus : <i>hæc</i>	Témpora	{ Gráua	{ Grauiora,
Vocat : <i>ô</i>	Témpora	{ Gráua	{ Grauiora,
Ablat : <i>ab his</i>	Témporib ⁹	{ Gráuibus	{ Grauioribus.

NUMERO SINGVLARI,

Nomi : <i>Hic & hæc</i>	{ Grauis	{ Gráuior	{ Vates,
Genit : <i>huius</i>	{ Grauis	{ Grauioris	{ Vatis,
Datiu : <i>huic</i>	{ Graui	{ Grauiori	{ Vati,
Accus : <i>hunc & hanc</i>	{ Grauiem	{ Grauiorem	{ Vatem,
Vocat : <i>ô</i>	{ Grauis,	{ Gráuior	{ Vates,
Abl : <i>ab hoc & ab hac</i>	{ Graui	{ Grauiore, i	{ Vate.

NUMERO PLVRALI.

Nomi : <i>Hi & hæ</i>	{ Graues	{ Grauiores	{ Vates,
Genit : <i>horû & harû</i>	{ Gráuium	{ Grauiórum	{ Vatum,
Datiu : <i>his</i>	{ Gráuibus	{ Grauióribus	{ Vatibus,
Accus : <i>hos & has</i>	{ Graues	{ Grauiores	{ Vates,
Vocat : <i>ô</i>	{ Graues	{ Grauiores	{ Vates,
Ablat : <i>ab his.</i>	{ Gráuibus	{ Grauióribus	{ Vatibus.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi : <i>Hic, Hęc</i>	{ Amans,	{ <i>Hoc</i> Amans,
Genit : <i>huius, huius</i>	{ Amantis,	{ <i>huius</i> Amantis,
Datiu : <i>huic, huic</i>	{ Amanti,	{ <i>Huic</i> Amanti,
Accuf : <i>hunc, hanc</i>	{ Amantem,	{ <i>hoc</i> Amans,
Vocat : <i>đ, đ</i>	{ Amans,	{ <i>đ</i> Amans,
Ablat : <i>ab hoc, ab hac</i>	{ Amante vel i.	{ <i>ab hoc</i> Amante v. i.

NUMERO PLVRALI.

Nomi : <i>Hi, He</i>	{ Amantes,	{ <i>Hęc</i> Amantia,
Genit : <i>horum, harum</i>	{ Amantium,	{ <i>horum</i> Amantium,
Datiu : <i>his, his</i>	{ Amantibus,	{ <i>his</i> Amantibus,
Accuf : <i>hos, has</i>	{ Amantes,	{ <i>hęc</i> Amantia,
Vocat : <i>đ, đ</i>	{ Amantes,	{ <i>đ</i> Amantia,
Ablat : <i>ab his, ab his</i>	{ Amantibus.	{ <i>ab his</i> Amantibus.

NUMERO SINGVLARI.

Nomi : <i>Hic, Hęc</i>	{ Felix,	{ <i>Hoc</i> Felix,
Genit : <i>huius, huius</i>	{ Felicis,	{ <i>huius</i> Felicis,
Datiu : <i>huic, huic</i>	{ Felici,	{ <i>huic</i> Felici,
Accuf : <i>hunc, hanc</i>	{ Felicem,	{ <i>hoc</i> Felix,
Vocat : <i>đ, đ</i>	{ Felix,	{ <i>đ</i> Felix,
Ablat : <i>ab hoc, ab hac</i>	{ Felice vel i.	{ <i>ab hoc</i> Felice, vel i.

NUMERO PLVRALI.

Nomi : <i>Hi, He</i>	{ Felices,	{ <i>Hęc</i> Felicia,
Genit : <i>horum, harum</i>	{ Felicium,	{ <i>horum</i> Felicium,
Datiu : <i>his, his</i>	{ Felicibus,	{ <i>his</i> Felicibus,
Accuf : <i>hos, has</i>	{ Felices,	{ <i>hęc</i> Felicia,
Vocat : <i>đ, đ</i>	{ Felices,	{ <i>đ</i> Felicia,
Ablat : <i>ab his, ab his</i>	{ Felicibus.	{ <i>ab his</i> Felicibus.

QVARTA DECLINATIO.

NVM: SINGVL:		NVM: PLVRALI.	
Nomi: <i>Hic</i>	Casus,	}	Nomi: <i>Hic</i> Casus,
Genit: <i>huius</i>	Casus,		Genit: <i>horum</i> Casuum,
Datiu: <i>huic</i>	Casui,		Datiu: <i>his</i> Casibus,
Accus: <i>hunc</i>	Casum,		Accus: <i>hos</i> Casus,
Vocat: <i>ô</i>	Casus,		Vocat: <i>ô</i> Casus,
Ablat: <i>ab hoc</i>	Casu.		Ablat: <i>ab his</i> Casibus.

NUMERO SINGVLARI.

Nominatiuo	<i>Hec</i>	}	Manus	Domus,
Genitiuo	<i>huius</i>		Manus	Domus & Domi,
Datiuo	<i>huic</i>		Manui	Domui & Domo,
Accusatiuo	<i>hanc</i>		Manum	Domum,
Vocatiuo	<i>ô</i>		Manus	Domus,
Ablatiuo	<i>ab hac</i>		Manu	Domus.

NUMERO PLVRALI.

Nominatiuo	<i>He</i>	}	Manus	Domus,
Genitiuo	<i>harum</i>		Manuum	Dômum & Dômorum,
Datiuo	<i>his</i>		Mánibus	Dómibus,
Accusatiuo	<i>has</i>		Manus	Domus & Domos,
Vocatiuo	<i>ô</i>		Manus	Domus,
Ablatiuo	<i>ab his</i>		Mánibus	Dómibus.

NVM: SINGVL: NVM: PLVRALI.

Nomi: <i>Hoc</i>	Cornu,	}	Nomi: <i>Hec</i>	Córna.
Genit: <i>huius</i>	Cornu,		Genit: <i>horum</i>	Córnum,
Datiu: <i>huic</i>	Cornu,		Datiu: <i>his</i>	Córnis,
Accus: <i>hoc</i>	Cornu,		Accus: <i>hec</i>	Córna,
Vocat: <i>ô</i>	Cornu,		Vocat: <i>ô</i>	Córna,
Ablat: <i>ab hoc</i>	Cornu,		Ablat: <i>ab his</i>	Córnis.

QVIN-

QVINTA DECLINATIO.

NVM: SINGVL: NVM: PLVRALI.

Nomi: <i>Hæc</i>	Spécies,	}	Nomi: <i>He</i>	Species,
Genit: <i>huius</i>	Speciei,		Genit: <i>harum</i>	Specierum,
Datiu: <i>huic</i>	Speciei,		Datiu: <i>his</i>	Speciebus,
Accuf: <i>hanc</i>	Spéciem,		Accuf: <i>has</i>	Spécies,
Vocat: <i>ô</i>	Spécies,		Vocat: <i>ô</i>	Spécies,
Ablat: <i>ab hac</i>	Spécie.		Ablat: <i>ab his</i>	Speciebus.

NVM: SINGVL: NVM: PLVRALI.

Nomi: <i>Hic</i> vel <i>Hæc</i>	Dies,	}	Nomi: <i>Hi</i>	Dies,
Genit: <i>huius</i>	Diei,		Genit: <i>horum</i>	Diërum,
Datiu: <i>huic</i>	Diei,		Datiu: <i>his</i>	Diëbus,
Accuf: <i>hunc</i> vel <i>hanc</i>	Diem,		Accuf: <i>hos</i>	Dies,
Vocat: <i>ô</i>	Dies,		Vocat: <i>ô</i>	Dies,
Ablat: <i>ab hoc</i> vel <i>hac</i>	Die.		Ablat: <i>ab his</i>	Diebus.

Admônitio. Nihil prius in Grammatica Parvulorum animis putâmus esse instillandum: quàm Declinationum ac Coniugationum Exempla: Et potè ea, quæ & Definitionibus, & Divisionibus quibusvis magis necessaria, ac frequentiora esse videntur. Quod quidem & Quintilianus Institutionum Oratoriarum Libri I. Cap. 7. his Verbis commendat: (Nomina prius declinare & Verba Pueri sciant: neq; enim aliter ad sequentium intellectum peruenire possunt.) Vnde maxime hic eorum probâmus consilium; qui Declinationum & Coniugationum Exempla primò Tyronebus proponunt ediscenda; deinde eos ad Definitiones & Divisiones Grammaticæ ac Partium Orationis deducunt; item quoq; illorum; qui ubi docuerint Tyrone Nomina separatim expedite declinare assignant illis, Adiectiuum cum Substantiuo, vel duo Substantiuâ vnius rei, siue fuerint Declinationis eiusdem, siue diuersæ, coniunctim instellenda, quod in Gradibus etiam Comparationis fieri oportet: ac nonnisi, tum, cum eos in quouis Genere separatim Puer instellere didicerit.

Comparationes per omnes Casus.

NUMERO SINGULARI.

Nominatiuo	{	<i>Hic</i>	Verus	verior	verissimus,
		<i>Hac</i>	Vera	verior	verissima,
		<i>Hoc</i>	Verum	verius	verissimum.
Genitiuo	{	<i>Huius</i>	Veri	verioris	verissimi,
		<i>Huius</i>	Veræ	verioris	verissimæ,
		<i>Huius</i>	Veri	verioris	verissimi.
Datiuo	{	<i>Huic</i>	Vero	veriori	verissimo,
		<i>Huic</i>	Veræ	veriori	verissimæ,
		<i>Huic</i>	Vero	veriori	verissimo.
Accusatiuo	{	<i>Hunc</i>	Verum	veriolem	verissimum,
		<i>Hanc</i>	Veram	veriolem	verissimam,
		<i>Hoc</i>	Verum	verius	verissimum.
Vocatiuo	{	<i>ô</i>	Vere	verior	verissima,
		<i>ô</i>	Vera	verior	verissima,
		<i>ô</i>	Verum	verius	verissimum.
Ablatiuo	{	<i>Ab hoc</i>	Vero	veriore & <i>eli</i>	verissimo,
		<i>Ab hac</i>	Vera	veriore & <i>eli</i>	verissima,
		<i>Ab hoc</i>	Vero	veriore & <i>eli</i>	verissimo.

NUMERO PLURALI.

Nominatiuo	{	<i>Hi</i>	Veri	veriores	verissimi,
		<i>He</i>	Veræ	veriores	verissimæ,
		<i>Hæc</i>	Vera	veriora	verissima.
Genitiuo	{	<i>Horum</i>	Verorum	veriorum	verissimorum,
		<i>Harum</i>	Verarum	veriorum	verissimarum,
		<i>Horum</i>	Verorum	veriorum	verissimorum.
Datiuo per omnia Genera, <i>His</i> Veris					verioribus verissimis.
Accusatiuo	{	<i>Hos</i>	Veros	veriores	verissimos,
		<i>Has</i>	Veras	veriores	verissimas,
		<i>Hæc</i>	Vera	veriora	verissima.
Vocatiuo ita & in Nominatiuo.					
Ablatiuo, per omnia Genera, <i>Ab his</i> Veris					verioribus verissimis.

NUMERO SINGVLARI.

Nominatiuo	{	<i>Hic</i>	Acer	acrior	acerrimus,
		<i>Hac</i>	Acris	acrior	acerrima,
		<i>Hoc</i>	Acre	acrius	acerrimum.
Genitiuo	{	<i>Huius</i>	Acris	acrioris	acerrimi,
		<i>Huius</i>	Acris	acrioris	acerrimæ,
		<i>Huius</i>	Acris	acrioris	acerrimi.
Datiuo	{	<i>Huic</i>	Acri	acriori	acerrimo,
		<i>Huic</i>	Acri	acriori	acerrimæ,
		<i>Huic</i>	Acri	acriori	acerrimo.
Accusatiuo	{	<i>Hunc</i>	Acrem	acriorem	acerrimum,
		<i>Hunc</i>	Acrem	acriorem	acerrimam,
		<i>Hoc</i>	Acre	acrius	acerrimum.
Vocatiuo	{	ô	Acer	acrior	acerrime,
		ô	Acris	acrior	acerrima,
		ô	Acre	acrius	acerrimum.
Ablatiuo	{	<i>Ab hoc</i>	Acri	acriore <i>Vel</i> i	acerrimo,
		<i>Ab hac</i>	Acri	acriore <i>Vel</i> i	acerrima,
		<i>Ab hoc</i>	Acri	acriore <i>Vel</i> i	acerrimo.

NUMERO PLVRALI.

Nominatiuo	{	<i>Hi</i>	Acres	acriores	acerrimi,
		<i>He</i>	Acres	acriores	acerrimæ,
		<i>Hæc</i>	Acria	acriora	acerrima.
Genitiuo	{	<i>Horum</i>	Acrium	acriorum	acerrimorum.
		<i>Harum</i>	Acrium	acriorum	acerrimarum.
		<i>Horum</i>	Acrium	acriorum	acerrimorum.
Datiuo per omnia Genera, <i>His</i> Acribus acrioribus acerrimis.					
Accusatiuo	{	<i>Hos</i>	Acres	acriores	acerrimos,
		<i>Has</i>	Acres	acriores	acerrimas,
		<i>Hæc</i>	Acria	acriora	acerrima.
Vocatiuo <i>ira</i> , <i>Et in</i> Nominatiuo.					

Ablat: per omnia Genera, *Ab his* Acribus acrioribus acerrimis.

NUMERO SINGVLARI.

Nominatiuo	{	<i>Hic</i>	Bonus	melior	óptimus,
		<i>Hæc</i>	Bona	melior	óptima,
		<i>Hoc</i>	Bonum	melius	óptimum.
Genitiuo	{	<i>Huius</i>	Boni	melioris	óptimi.
		<i>Huius</i>	Bonæ	melioris	óptimæ,
		<i>Huius</i>	Boni	melioris	óptimi.
Datiuo	{	<i>Huic</i>	Bono	meliori	óptimo,
		<i>Huic</i>	Bonæ	meliori	óptimæ,
		<i>Huic</i>	Bono	meliori	óptimo.
Accusatiuo	{	<i>Hunc</i>	Bonum	meliozem	óptinum,
		<i>Hanc</i>	Bonam	meliozem	óptimam,
		<i>Hoc</i>	Bonum	melius	óptimum.
Vocatiuo	{	<i>ô</i>	Bone	melior	óptime,
		<i>ô</i>	Bona	melior	óptima,
		<i>ô</i>	Bonum	melius	óptimum.
Ablatiuo	{	<i>Ab hoc</i>	Bono	meliore <i>Vel</i> i	óptimo,
		<i>Ab hac</i>	Bona	meliore <i>Vel</i> i	óptima,
		<i>Ab hoc</i>	Bono	meliore <i>Vel</i> i	óptimo.

NUMERO PLVRLI.

Nominatiuo	{	<i>Hi</i>	Boni	meliores	óptimi.
		<i>Hæ</i>	Bonæ	meliores	óptimæ,
		<i>Hæc</i>	Bona	meliora	óptima.
Genitiuo	{	<i>Horum</i>	Bonorum	meliorum	óptimorum.
		<i>Harum</i>	Bonarum	meliorum	óptimarum,
		<i>Horum</i>	Bonorum	meliorum	óptimorum.
Datiuo per omnia Genera, <i>His</i> Bonis melioribus optimis.					
Accusatiuo	{	<i>Hos</i>	Bonos	meliores	óptimos,
		<i>Has</i>	Bonas	meliores	óptimas,
		<i>Hæc</i>	Bona	meliora	óptima.
Vocatiuo, <i>ita</i> <i>et</i> in Nominatiuo.					
Ablat: per omnia Genera, <i>Ab his</i> Bonis melioribus optimis.					

DE PRONOMINE.

Quid est PRONOMEN? Est vox declinabilis loco nominis posita, Personam significans, vt Ego, Tu, Ille.

- Quot sunt Pronominis
1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Qualitas, Persona, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
 2. Figura? *Tres*: Simplex, vt *Ego*, Composita, vt *Egoipse*, Decomposita, vt *Egometipse*.
 3. Species? *Due*: Primitiua, vt *Ego*, *Tu*, *Sui*, Deriuatiua, vt *Mens*, *Tuus*, *Suus*.
 4. Personæ? *Tres*: Prima, vt *Ego*, *Nos*, Secunda, vt *Tu*, *Vos*, Tertia, vt *Ille*, *Illi*.
 5. Genera? *Quatuor*: Masculinum, Fæmininum, Neutrum, Omne.
 6. Declinationes? *Quinque*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.
 7. Numeri? *Duo*: Singularis & Pluralis.
 8. Casus? *Sex*: Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.

Quot sunt Pronomina Simplicis Figuræ? *Octodecim*: *Ego*, *Tu*, *Sui*, *Hic*, *Iste*, *Ille*, *Ipsè*, *Is*, *Quis*, *Mens*, *Tuus*, *Suus*, *Noster*, *Vester*, *Nostros*, *Vestros*, *Cuius*, *Cuius*.

DECLINATIONES PRONOMINVM.

Prima Declinatio.

Hæc Pronomina *Mea*, *Tua*, *Sua*, *Nostra*, *Vestra*, ita vt *Via*, *Ista*, *Ille*, *Ipsa*, ita vt *Vna* declinantur.

Secunda Declinatio.

Pronomina ista: *Mens*, *Tuus*, *Suus*, in Masculino, vt *Dominus*, in Neutro, vt *Scammum* Declinantur Sed *Mens* habet in Vocativo Singulari *Mi* non *Mee*, *Tuus* verò & *Suus* carent illo in vtroque Numero.

Hæc Pro- } 1. *Noſter & Veſter* in Masculino, vt *Liber*, in Neutro,
 nomina } vt *Scamnum* inflectuntur.
 } 2. *Iſte, Ille, Ipſe*, in Masculino, vt *Vnus*, in Neutro,
 } vt *Vnum ſunt* inflectenda, ſed carent Vocativo.
Ille, in Neutro habet *Illud*, & *Iſte, Iſtud*: per *d* non per *m*.

NUM: SINGVL:

NUM: PLVRALI.

N.	<i>Is</i>	<i>Ea</i>	<i>Id,</i>	N.	<i>ſi</i>	<i>Ea</i>	<i>Ea,</i>
G.	<i>Eius</i>	<i>Eius</i>	<i>Eius,</i>	G.	<i>Eorum</i>	<i>Earum</i>	<i>Eorum,</i>
D.	<i>Ei</i>	<i>Ei</i>	<i>Ei,</i>	D.	<i>Eis, ijs</i>	<i>Eis, ijs</i>	<i>Eis, ijs,</i>
A.	<i>Eum</i>	<i>Eam</i>	<i>Id,</i>	A.	<i>Eos</i>	<i>Eas</i>	<i>Ea,</i>
V.	<i>Caret</i>	-----	-----	V.	-----	-----	-----
A.	<i>ab Eo</i>	<i>ab Ea</i>	<i>ab Eo</i>	A.	<i>ab Eis, ijs</i>	<i>ab Eis, ijs</i>	<i>ab Ejs, ijs.</i>

Pronomen *Hic, Hac, Hoc*, in Nomine eſt declinatum.

Tertia Declinatio.

Noſtras noſtratis, Veſtras veſtratis, Cuias cuiatis, ita declinantur
 vt *Amans*, ſed *Veſtras* & *Cuias* carent Vocativo.

Quarta Declinatio.

NUM: SINGVL:

NUM: PLVRALI.

N.	<i>Qui</i>	<i>Qua</i>	<i>Quod,</i>	N.	<i>Qui</i>	<i>Qua</i>	<i>Qua,</i>
G.	<i>Cuius</i>	<i>Cuius</i>	<i>Cuius,</i>	G.	<i>Quorum</i>	<i>Quarum</i>	<i>Quorū</i>
D.	<i>Cui</i>	<i>Cui</i>	<i>Cui,</i>	D.	<i>Quibus</i>	<i>Quibus</i>	<i>Quibus,</i>
A.	<i>Quem</i>	<i>Quam</i>	<i>Quod,</i>	A.	<i>Quos</i>	<i>Quas</i>	<i>Qua.</i>
V.	<i>Caret</i>	<i>Caret</i>	<i>Caret</i>	V.	-----	-----	-----
A.	<i>à Quo</i>	<i>à Qua</i>	<i>à Quo</i>	A.	per omnia Genera, à quibus		

Ita declinatur Quis, Compoſita Quis & Qui. (vel *queis*.)

Quinta Declinatio.

NUM: SINGVL:

NUM: PLVRALI.

N.	<i>Ego</i>	<i>Tu</i>	-----	N.	<i>Nos</i>	<i>Vos</i>	-----
G.	<i>Mei</i>	<i>Tui</i>	<i>Sui,</i>	G.	<i>Noſtrum,</i>	<i>Veſtrum,</i>	<i>Sui,</i>
D.	<i>Mihi</i>	<i>Tibi</i>	<i>Sibi,</i>	D.	<i>Nobis</i>	<i>Vobis</i>	<i>Sibi,</i>
A.	<i>Me</i>	<i>Te</i>	<i>Se,</i>	A.	<i>Nos</i>	<i>Vos</i>	<i>Se,</i>
V.	<i>Caret</i>	<i>Tu</i>	-----	V.	-----	<i>Vos</i>	-----
A.	<i>à Me</i>	<i>à Te,</i>	<i>à Se,</i>	A.	<i>à Nobis</i>	<i>à Vobis</i>	<i>à Se.</i>

DE VER-

DE VERBO.

Quid est VERBUM? Est vox, per Modos, Témpora, Números & Personas flexibilis, ut Sum, Amo, Amor, &c.

- Quotuplex est Verbum ratione.
1. Personæ? Duplex: Personale, & Impersonale.
 2. Coniugationis? Duplex: Análogum, & Anómalum (quorum Strumq; adhuc esse triplex statuitur. Abúndans, Defectiuum, & Medium.
 3. Constructionis? Duplex: Absolutum, & Transitiuum.
 4. Rei significatæ? Triplex: Substantiuum, Vocatiuum, & Adiectiuum.

Admónitio. *Ut ad interrogacionem istam, Quale est Verbum? statim puer respondere queat; opus erit ipsi prius indicare, ratione cuius ea Interrogatio fiat, scilicet, an ratione Personæ? an ratione Coniugationis? an ratione Constructionis? an denique ratione Rei significatæ.*

- Quid est Verbum?
1. Personale? Quod per tres Personas in utroq; Número coniugatur, ut Amo, amas, amat: Amamus, amatis, amant.
 2. Impersonale? Quod tantum per unam Personam tertiam in Número Singulári flectitur, ut Pudet, piget, statur, &c.

Admónitio. *Alias Diuisiones & Definitiones Verbi, nimirum Quid sit Verbum Analogum? quid Anómalum? quid Abúndans? quid Defectiuum? quid Medium? quid Absolutum? quid Transitiuum? quid Substantiuum, Vocatiuum & Appellatiuum? habes in Cap. 13. Libri Secúndi, Similiter Diuisiones Verbi Impersonális in Cap. 20.*

De Accidéntibus Verbi.

Quot sunt in Verbo

1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Genus, Coniugatio, Modus, Tempus, Numerus, Persona.
2. Figuræ? *Tres*: Simplex, vt *Rego*, Composita, vt *Porrigo*, Decemposita, vt *Exporrigo*.
3. Species? *Due*: Primitiua, vt *Rogo*, Deriuatiua, vt *Rogito*.
4. Genera? *Quinque*: Actiuum, Passiuum, Neutrum, Deponens, Commune.
5. Coniugationes? *Quatuor*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, *harum qualibet est duplex*: Analoga & Anomala. Analoga Verbi *Analogi*, Anomala Verbi *Anomali*.
6. Modi? *Septem*: Indicatiuus, Imperatiuus, Subiunctiuus, Optatiuus, Potentialis, Permissiuus & Infinitiuus.
7. Tempora? *Quinque*: Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquam perfectum & Futurum.
8. Numeri? *Duo*: Singularis & Pluralis.
9. Personæ? *Tres*: Prima, vt *Amo*, Secunda, vt *amas*, Tertia, vt *amat*.

Admónitio. Memineris Præceptor fidelis commonefacere Puerum; Verba Communia & Deponentia, per omnes Modos, Tempora, Numeros & Personas esse ita inst. etenda, vt Verba Passiua, & ad Futurum Infiniti Modi; ab hoc Verò ad finem, iuxta suas Formulas, quas in istius Libri pagina 62. Puer inueniet. Porrò Verba omnia in Or, non prius ipsi assignentur recitanda; quam Analoga in O, itemq; Verbum Substantiuum Sum, inst. etere promptè didicerit.

CON-

CONIUGATIONES

ANALOGORVM.

PRIMA CONIUGATIO
Verborum in O.

INDICATIVVS Modus habet Témpora quinque :

Præfens in O.	{	Sing : Ego Amo, tu amas, ille amat.
		Plur : Nos Amamus, vos amatis, illi amant.
Præteritum imperfectum in Ram.	{	S. Ego Amábam, tu amábas, ille amábat.
		P. Nos Amabamus, vos amabatis, illi amabant.
Præteritum perf. in I.	{	S. Ego Amáui, tu amáuisti, ille amáuit,
		P. Nos Amauimus, vos amavistis, illi amaue- runt vel amauére.
Præteritum plusquam perfectum in Ram.	{	S. Ego Amáueram, tu amáueras, ille amáuerat.
		P. Nos Amáueramus, vos amáueratis, illi amá- uerant.
Futúrum in Bo.	{	S. Ego Amabo, tu amábis, ille amábit.
		P. Nos Amabimus, vos amabitis, illi ama- bunt.

IMPERATIVVS Modus habet Témpora duo :

Præfens. in A.	{	S. tu ama.	{ vide Pag. 65.
		P. vos amáte.	
Futúrum in Ato.	{	S. tu amáto, ille amáto.	
		P. vos amátote, illi amánto.	

Optatiuus Potentialis, & Permissiuus ita vt Subiunctiuus con-
iugatur, solo excépto Futúro, vide Pag. 66.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præsens in <i>Em.</i>	{	S. Ego <i>Amem</i> , tu <i>ames</i> , ille <i>amet</i> .
		P. Nos <i>Amémus</i> , vos <i>améris</i> , illi <i>ament</i> .
Præteritum imperfectū in <i>Rem.</i>	{	S. Ego <i>Amárem</i> , tu <i>amáres</i> , ille <i>amáret</i> .
		P. Nos <i>Amaremus</i> , vos <i>amaretis</i> , illi <i>amarent</i> .
Præteritum Perfectum in <i>Rim.</i>	{	S. Ego <i>Amáuerim</i> , tu <i>amáueris</i> , ille <i>amáuerit</i> .
		P. Nos <i>Amáuérimus</i> , vos <i>amaueritis</i> , illi <i>amauerint</i> .
Præteritum plusquàm perfectum in <i>Ssem.</i>	{	S. Ego <i>Amauissēm</i> , tu <i>amauisses</i> , ille <i>amauisset</i> .
		P. Nos <i>amauissēmus</i> , vos <i>amauissetis</i> , illi <i>amauissent</i> .
Futúrum in <i>Ro.</i>	{	S. Ego <i>Amáuero</i> , tu <i>amaueris</i> , ille <i>amauerit</i> .
		P. Nos <i>Amauerimus</i> , vos <i>amaueritis</i> , illi <i>amauerint</i> .

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque.

{	Præsens & Præteritum imperfectum in <i>Are</i> , vt <i>Amáre</i> .
	Præteritum & plusquàm perfectum in <i>Sse</i> , vt <i>Amavisse</i> .
{	Futúrum { S. <i>Esse Amatúrum</i> , <i>amatúram</i> , <i>amaturum</i> .
	{ P. <i>Esse Amatúros</i> , <i>amaturas</i> , <i>amatura</i> .
	Gerundia sunt tria : <i>Amandi</i> , <i>amando</i> , <i>amandum</i> .
	Supina sunt duo : <i>Amatum</i> , <i>Amatu</i> .
Participia significa-	{ Præsens in <i>Ans</i> , vt <i>Amans</i> .
tionis Actiæ duo :	

Verbo.

Verborum in *Or*, Prima Coniugatio.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præfens in *Or.* { S. Ego Amor, tu amâris vel amâre, ille amâtur.
P. Nos Amamur, vos amamini, illi amantur.

Præteritum imperfectū in *Bar.* { S. Ego Amâbar, tu amâbaris vel amâbare, ille amâbatur.
P. Nos Amâbamur, vos amâbamini, illi amâbantur.

Præteritum perfectum. { S. Ego Sum vel fui amâtus, tu es vel fuisti amâtus, ille est vel fuit amâtus.
P. Nos Sumus vel sumus amâti, vos estis vel fuistis amâti, illi sunt vel fuerunt amâti.

Præteritum plusquàm perfectum. { S. Ego Eram vel fueram amâtus, tu eras vel fueras amatus, ille erat vel fuerat amatus.
P. Nos Eramus vel fueramus amâti, vos eratis vel fueratis amâti, illi erant vel fuerant amati.

Futurum in *Ber.* { S. Ego Amâbor, tu amâberis vel amâbere, ille amâbitur.
P. Nos Amâbimur, vos amâbimini, illi amâbuntur.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo:

Præfens in *Are.* { S. tu amâre.
P. vos amâmini. } vide fol. 65.

Futurum in *Tor.* { S. amâtor tu, amâtor ille.
P. vos amâminor, illi amântor.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens in Er.	{	S. Ego Amer, tu améris, vel amère, ille ametur.
	{	P. Nos Amémur, vos amemini, illi améntur.
Præteritum imperféctū in Arer.	{	S. Ego Amáver, tu amáreris, vel amarère, ille amarétur.
	{	P. Nos Amarémur, vos amarémini, illi amaréntur.
Præteritum perféctum.	{	S. Ego Sim vel fúerim amatus, tu sis vel fueris amátus, ille sit vel fúerit amátus.
	{	P. Nos Simus vel fuerimus amati, vos sitis vel fueritis amáti, illi sint vel fúerint amati.
Præteritum plusquàm perféctum.	{	S. Ego Essem vel fuissém amátus, tu esses vel fuisses amátus, ille esset vel fuisset amátus.
	{	P. Nos Essemus vel fuissémus amáti, vos essetis v. fuissetis amáti, illi essent v. fuissent amáti.
Futúrum.	{	S. Ego Ero vel fuero amátus, tu eris vel fueris amátus, ille erit vel fúerit amátus.
	{	P. Nos Erimus vel fuerimus amáti, vos eritis vel fueritis amáti, illi erunt vel fúerint amáti.

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens & præteritum imperf: in Ari, vt Amári.		
Præterit: perfect: & plusquàm perféctum.	{	
	{	S. Esse vel fuisse amátum, am, um.
	{	P. Esse vel fuisse, amátos, as, a.
Futúrū Amátum iri vel	{	
	{	S. Esse amandum, am, um.
	{	P. Esse amandos, as, a.

Participia significationis Passivæ duo: { Præteritum in Vs, vt Amátus, a, um,

{ Futúrum in Dus, vt Amandus, a, um,

SECUNDA CONIUGATIO
Verborum in O.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præsens in O.	{	Sing: Ego Dóceo, tu dóces, ille dócet.
		Plur: Nos Docémus, vos docétis, illi docent.
Præteritum imperfectum in <i>am</i> .	{	S. Ego Docébam, tu docébas, ille docébat.
		P. Nos Docebámus, vos docebátis, illi docebant.
Præteritum perfectum in <i>i</i> .	{	S. Ego Dócui, tu dócuisi, ille dócuit.
		P. Nos Docuimus, vos docuisti, illi docuerunt vel docuere.
Præteritum plusquam perfectum in <i>am</i> .	{	S. Ego Docuéram, tu docuéras, ille docuérat.
		P. Nos Docueramus, vos docuerátis, illi docuerant.
Futúrum in <i>o</i> .	{	S. Ego Docébo, tu Docébis, ille docébit.
		P. Nos Docébumus, vos docébitis, illi docébunt.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo :

Præsens in <i>e</i> .	{	S. tu doce.	{ vide fol. 65.
		P. vos docéte.	
Futúrum in <i>ero</i> .	{	S. tu docéto, ille docéto.	{ vide fol. 65.
		P. vos docetóte, illi docéto.	

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens in <i>Am.</i>	{	S. Ego <i>Dóceam</i> , tu <i>dóceas</i> , ille <i>dóceat</i> .
		P. Nos <i>Doceâmus</i> , vos <i>doceâtis</i> , illi <i>dóceant</i> ,
Præteritum imperfectum in <i>Rem.</i>	{	S. Ego <i>Docêrem</i> , tu <i>docêres</i> , ille <i>docêret</i> .
		P. Nos <i>Docerêmus</i> , vos <i>docerêtis</i> , illi <i>docêrent</i> .
Præteritum perfectum in <i>Rim.</i>	{	S. Ego <i>Docuêrim</i> , tu <i>docuêris</i> , ille <i>docuêrit</i> .
		P. Nos <i>Docuerimus</i> , vos <i>docueritis</i> , illi <i>docuêrint</i> .
Præteritum plusquàm perfectum in <i>Sem.</i>	{	S. Ego <i>Docuissẽm</i> , tu <i>docuissẽs</i> , ille <i>docuissẽt</i> .
		P. Nos <i>Docuissẽmus</i> , vos <i>docuissẽtis</i> , illi <i>docuissẽnt</i> .
Futurum in <i>Ro.</i>	{	S. Ego <i>Docuero</i> , tu <i>docuêris</i> , ille <i>docuêrit</i> .
		P. Nos <i>Docuêrimus</i> , vos <i>docuêritis</i> , illi <i>docuêrint</i> .

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

{	Præsens & Præteritum imperfectum in <i>Ere</i> , vt <i>Docêre</i> .
	Præteritum perf: & plusquàm perf: in <i>Sse</i> , vt <i>Docuissẽ</i> .
{	Futurum { S. <i>Esse Doctûrum</i> , <i>doctûram</i> , <i>doctûrum</i> .
	{ P. <i>Esse Doctûros</i> , <i>doctûras</i> , <i>doctûra</i> .
	Gerundia sunt tria: <i>Docêndi</i> , <i>docêndo</i> , <i>docêndum</i> .
	Supina sunt duo: <i>Doctum</i> , <i>doctu</i> .

Participia significati- { Præsens in *Ens*, vt *Docens*.
onis Actiuæ duo: { Futurum in *Rus*, vt *Docturus*, *a*, *um*.

Ver-

Verborum in *Or*, Secunda Coniugatio.

INDICATIVUS, Modus habet Témpora quinque :

Præfens in *Or*. { S. Ego Doceor, tu doceris vel docere, ille docetur.
P. Nos Docemur, vos docemini, illi docentur.

Præteritum imperfectum in *Bar*. { S. Ego Docebar, tu docebaris vel docebare, ille docebatur.
P. Nos Docebamur, vos docebamini, illi docebantur.

Præteritum perfectum. { S. Ego sum vel fui doctus, tu es vel fuisti doctus, ille est vel fuit doctus.
P. Nos Sumus vel fuimus docti, vos estis vel fuistis docti, illi sunt vel fuerunt docti.

Præteritum plusquam perfectum. { S. Ego Eram vel fueram doctus, tu eras vel fueras doctus, ille erat vel fuerat doctus.
P. Nos Eramus vel fueramus docti, vos eratis vel fueratis docti, illi erant vel fuerant docti.

Futurum in *Bor*. { S. Ego Docebor, tu doceberis vel docebere, ille docebitur.
P. Nos Docebimur, vos docebimini, illi docebuntur.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo :

Præfens in *Ere*. { S. tu docere.
P. vos docemini. { vide fol. 65.

Futurum in *Tor*. { S. tu docetor, ille docetor.
P. vos doceminor, illi docentor.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens in <i>Ar.</i>	{	S. Ego <i>Dócear</i> , tu <i>doceáris</i> , vel <i>doceáre</i> , ille <i>doceátur</i> .
		P. Nos <i>Doceámur</i> , vos <i>doceámini</i> , illi <i>doceantur</i> .
Præteritum imperfectū in <i>Arer.</i>	{	S. Ego <i>Docéer</i> , tu <i>docereris</i> , vel <i>docerére</i> , ille <i>docerétur</i> .
		P. Nos <i>Docerémur</i> , vos <i>docerémini</i> , illi <i>doce- rentur</i> .
Præteritum perfectum.	{	S. Ego <i>Sim</i> vel <i>fúerim</i> <i>doctus</i> , tu <i>sis</i> vel <i>fueris</i> <i>doctus</i> , ille <i>sit</i> vel <i>fúerit</i> <i>doctus</i> .
		P. Nos <i>Simus</i> vel <i>fuerimus</i> <i>docti</i> , vos <i>sitis</i> vel <i>fueritis</i> <i>docti</i> , illi <i>sint</i> vel <i>fúerint</i> <i>docti</i> .
Præteritum plusquam perfectum.	{	S. Ego <i>Essem</i> vel <i>fuissem</i> <i>doctus</i> , tu <i>esses</i> vel <i>fusses</i> <i>doctus</i> , ille <i>esset</i> vel <i>fuisset</i> <i>doctus</i> .
		P. Nos <i>Essemus</i> vel <i>fuissemus</i> <i>docti</i> , vos <i>essetis</i> v. <i>fuissetis</i> <i>docti</i> , illi <i>essent</i> vel <i>fuisserent</i> <i>docti</i> .
Futúrum.	{	S. Ego <i>Ero</i> vel <i>furo</i> <i>doctus</i> , tu <i>eris</i> vel <i>fueris</i> <i>doctus</i> , ille <i>erit</i> vel <i>fúerit</i> <i>doctus</i> .
		P. Nos <i>Erimus</i> vel <i>fuerimus</i> <i>docti</i> , vos <i>eritis</i> vel <i>fueritis</i> <i>docti</i> , illi <i>erunt</i> vel <i>fúerint</i> <i>do- cti</i> .

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens & præteritum imperf:	in <i>Eri</i> , vt <i>Docéri</i> .	
Præterit: perfect: & plusquam perfectum.	{	S. <i>Esse</i> vel <i>fuisse</i> <i>doctum</i> , <i>am</i> , <i>um</i> .
		P. <i>Esse</i> vel <i>fuisse</i> , <i>doctos</i> , <i>as</i> , <i>a</i> .
Futúrū, <i>Doctum iri</i> vel	{	S. <i>Esse</i> <i>docéndum</i> , <i>am</i> , <i>um</i> .
		P. <i>Esse</i> <i>docendos</i> , <i>as</i> , <i>a</i> .
Participia significa- tionis Passiæ duo:	{	Præteritum in <i>Us</i> , vt <i>Doctus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> ,
		Futúrum in <i>Dus</i> , vt <i>Docéndus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> ,

TERTIA CONIUGATIO
Verborum in O.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præfens in O.	{	Sing : Ego Lego, tu legis, ille legit.
		Plur : Nos legimus, vos légitis, illi légunt.
Præteritum imperfectū in Eam.	{	S. Ego Legēbam, tu legēbas, ille legēbat.
		P. Nos Legebamus, vos legebātis, illi lege- bant.
Præteritum perfectum in I.	{	S. Ego Legi, tu legisti, ille legit.
		P. Nos Legimus, vos legistis, illi legérunt vel legère.
Præteritum plusquàm perfectum in Ram.	{	S. Ego Légeram, tu legeras, ille légerat.
		P. Nos Legeramus, vos legerātis, illi lége- rant.
Futúrum in Am.	{	S. Ego Legam, tu leges, ille leget.
		P. Nos Legémus, vos legetis, illi legént.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duò :

Præfens in E.	{	S. tu lege.	{ vide fol. 65.
		P. vos legite.	
Futúrum in Iro.	{	S. tu legito, ille legito.	
		P. vos legitóte, illi legúnto.	

Adnotatio. Dic, Duc, Fac, Fer, E in Imperativo per Apocope
cum Compositis abijciunt. Ut Edic, adhuc, catesfac, adfer, præfer:
præter Composita Verbi Facio Thema in Icio habentia, Et effice,
confice, perfice.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præfens in <i>Am.</i>	{	S. Ego Legam, tu legas, ille legat.
		P. Nos Legámus, vos legátis, illi legánt.
Præteritum imperfectum in <i>Rem.</i>	{	S. Ego Légerem, tu légeres, ille légeret.
		P. Nos Legeremus, vos legeretis, illi légerent.
Præteritum Perfectum in <i>Rim.</i>	{	S. Ego Légerim, tu légeris, ille légerit.
		P. Nos Legérimus, vos legéritis, illi legé- rint.
Præteritum plusquam perfectum in <i>Ssem.</i>	{	S. Ego Legissem, tu legisses, ille legisset.
		P. Nos Legissemus, vos legissetis, illi legis- sent.
Futúram in <i>Ro.</i>	{	S. Ego Légero, tu legeris, ille légerit.
		P. Nos Legerimus, vos legéritis, illi lege- rint.

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præfens & Præteritum imperfectum in *Ere*, vt Légere.

Præteritum & plusquam perfectum in *Sse*, vt Legisse

Futúrum { S. Esse Lecturum, lecturam, lecturum.
P. Esse Lecturos, lecturas, lectura.

Gerundia sunt tria: Legéndi, legéndo, legéndum.

Supina sunt duo: Lectum, lectu.

Participia significa- { Præfens in *Ens*, vt Legens.
tionis Actiuæ duo: { Futúrum in *Rus*, vt Lecturus, a, um,

Verbo.

Verborum in Or, Tertia Coniugatio.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præfens in Or.	{	S. Egor, tu légeris vel légere, ille legitur.
		P. Nos Légimur, vos legimini, illi leguntur.
Præteritum imperféctū in Bar.	{	S. Ego Legébar, tu legebáris vel legebare, ille legebatur.
		P. Nos Legebamur, vos legebamini, illi legebantur.
Præteritum perféctum	{	S. Ego Sum vel fui lectus, tu es vel fuisti lectus, ille est vel fuit lectus.
		P. Nos Sumus vel sumus lecti, vos estis vel fuistis lecti, illi sunt vel fuerunt lecti.
Præteritum plusquàm perféctum.	{	S. Ego Eram vel fueram lectus, tu eras vel fueras lectus, ille erat vel fuerat lectus.
		P. Nos Eramus vel fueramus lecti, vos eratis vel fueratis lecti, illi erant vel fuerant lecti.
Futúrum in Ar.	{	S. Ego Legar, tu legéris vel legere, ille legitur.
		P. Nos Legémur, vos legémini, illi legéntur.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo :

Præfens in Ere.	{	S. tu légere.	{ vide fol. 65.
		P. vos legimini.	
Futúrum in Tor.	{	S. tu legitor, ille legitor.	
		P. vos legimini, illi leguntur.	

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens in <i>Ar.</i>	{	S. Ego Legar, tu legáris vel legare, ille legá- tur.
	{	P. Nos Legámur, vos legámini, illi legántur.
Prætérítum imperféctú in <i>Erer.</i>	{	S. Ego Légerer, tu legereris, vel legerére, ille legeretur.
	{	P. Nos Legerémur, vos legerémini, illi lege- rentur.
Prætérítum perféctum.	{	S. Ego Sim vel fuerim lectus, tu sis vel fueris lectus, ille sit vel fuerit lectus.
	{	P. Nos Simus vel fuerimus lecti, vos sitis vel fueritis lecti, illi sint vel fuerint lecti.
Prætérítum plusquam- perféctum.	{	S. Ego Essem vel fuisset lectus, tu esses vel fuisset lectus, ille esset vel fuisset lectus.
	{	P. Nos Essemus vel fuisset lecti, vos essetis vel fuissetis lecti, illi essent vel fuissent lecti.
Futúrum..	{	S. Ego Ero vel fuera lectus, tu eris vel fueris lectus, ille erit vel fuerit lectus.
	{	P. Nos Erimus vel fuerimus lecti, vos eritis vel fueritis lecti, illi erunt vel fuerint lecti.

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens & Prætérítum imperf:	in I. vt Legi.
Prætérít: perf: &	{ S. Esse vel fuisse lectum, am, um.
plusq: perféctum.	{ P. Esse vel fuisse lectos, as, a.
Futúrum. Lectum iri, vel	{ S. Esse legendum, am, um,
	{ P. Esse legendos, as, a.

Participia significa- } Prætérítum in *Vs*, vt Lectus, a, um.
tionis Passivæ duo: } Futúru in *Dus*, vt Legendus, a, um.

Q V A R.

QVARTA CONIUGATIO.

Verborum in O.

INDICATIVVS Modus habet Tèmpora quinque :

Præfens in O.	{	S. Ego Audio, tu audis, ille audit.
		P. Nos Audimus, vos auditis, illi audiunt.
Præteritum imperfectū in Bam.	{	S. Ego Audiēbam, tu audiēbas, ille audiēbat.
		P. Nos Audiēbāmus, vos audiēbatis, illi audiēbant.
Præteritum perfectum. in I.	{	S. Ego Audiui, tu audiisti, ille audiuit.
		P. Nos Audiuimus, vos audiistis, illi audiuerunt vel audiuere.
Præteritum plusquā perfectum in Ram.	{	S. Ego Audiueram, tu audiueras, ille audiuerat.
		P. Nos Audiueramus, vos audiueratis, illi audiuerant.
Futūrum in Am.	{	S. Ego Audiam, tu audies, ille audiet.
		P. Nos Audiemus, vos audietis, illi audient.

IMPERATIVVS Modus habet Tèmpora duo :

Præfens in I.	{	S. tu audi.	{ vide fol. 65.
		P. vos audite.	
Futūrum in Iro.	{	S. tu audito, ille audito.	
		P. vos auditote, illi audiūtō.	

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens in <i>Am.</i>	{	S. Ego <i>Audiam</i> , tu <i>audias</i> , ille <i>audiat</i> .
		P. Nos <i>Audiamus</i> , vos <i>audiatis</i> , illi <i>audiant</i> .
Præteritum imperfectum in <i>Rem.</i>	{	S. Ego <i>Audirem</i> , tu <i>audires</i> , ille <i>audiret</i> .
		P. Nos <i>Audiremus</i> , vos <i>audiretis</i> , illi <i>audirent</i> .
Præteritum perfectum in <i>Rim.</i>	{	S. Ego <i>Audiuerim</i> , tu <i>audiueris</i> , ille <i>audiuerit</i> .
		P. Nos <i>Audiuerimus</i> , vos <i>audiueritis</i> , illi <i>audiuerint</i> .
Præteritum plusquam perfectum in <i>Sem.</i>	{	S. Ego <i>Audiuissem</i> , tu <i>audiuisses</i> , ille <i>audiuisset</i> ,
		P. Nos <i>Audiuissemus</i> , vos <i>audiuissetis</i> , illi <i>audiuisissent</i> .
Futurum in <i>Ro.</i>	{	S. Ego <i>Audiuero</i> , tu <i>audiueris</i> , ille <i>audiuerit</i> .
		P. Nos <i>Audiuerimus</i> , vos <i>audiueritis</i> , illi <i>audiuerint</i> .

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præsens & Præteritum imperfectum in <i>Ire</i> , vt <i>Audire</i> .	
Præteritum perf: & plusq: perf: in <i>Sfe</i> , vt <i>Audiuisse</i> .	
Futurum.	{ S. <i>Esse Auditurum</i> , <i>audituram</i> , <i>auditurum</i> .
	{ P. <i>Esse Audituros</i> , <i>audituras</i> , <i>auditura</i> .
Gerundia sunt tria: <i>Audiendi</i> , <i>audiendo</i> , <i>audiendum</i> .	
Supina duo: <i>Auditum</i> , <i>audituru</i> .	
Participia significati- onis Actiue duo:	{ Præsens in <i>Ens</i> , vt <i>Andiens</i> .
	{ Futurum in <i>Rus</i> , vt <i>Auditurus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> .

Verbo-

Verborum in *Or*, Quarta Coniugatio.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præfens in *Or*. { *S.* Ego *Aúdiar*, tu *audiris* vel *audiere*, ille *auditur*.
 { *P.* Nos *Audimur*, vos *audimini*, illi *audiuntur*.

Præteritum imperfectum in *Bar*. { *S.* Ego *Audiebar*, tu *audiebaris* vel *audiebare*, ille *audiebatur*.
 { *P.* Nos *Audiebamur*, vos *audiebamini*, illi *audiebantur*.

Præteritum perfectum. { *S.* Ego *Sum* vel *fui* *auditus*, tu *es* vel *fui* *auditus*, ille *est* vel *fuit* *auditus*.
 { *P.* Nos *Sumus* vel *fuimus* *auditi*, vos *estis* vel *fistis* *auditi*, illi *sunt* vel *fuérunt* *auditi*.

Præteritum plusquam perfectum. { *S.* Ego *Eram* vel *fueram* *auditus*, tu *eras* vel *fuéras* *auditus*, ille *erat* vel *fuérat* *auditus*.
 { *P.* Nos *eramus* vel *fuéramus* *auditi*, vos *eratis* vel *fuératis* *auditi*, illi *erant* vel *fuérant* *auditi*.

Futurum in *Ar*. { *S.* Ego *Aúdiar*, tu *audiris* vel *audiere*, ille *audiétur*.
 { *P.* Nos *Audiémur*, vos *audiémini*, illi *audientur*.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo :

Præfens in *Ire*. { *S.* tu *audiere*
 { *P.* vos *audimini*. } vide fol. 65.

Futurum in *Tor*. { *S.* tu *auditor*, ille *auditor*.
 { *P.* vos *audiminor*, illi *audiúntor*.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præsens in <i>Ar.</i>	{	S. Ego Audiar, tu audiaris vel audiare, ille au- diatur.
		P. Nos Audiamur, vos audiamini, illi audiantur.
Præteritum imperfectum in <i>Rer.</i>	{	S. Ego Audiret, tu audireris vel audirere, ille audiretur.
		P. Nos Audireremur, vos audiremini, illi audi- rentur.
Præteritum perfectum.	{	S. Ego Sim vel fuerim auditus, tu sis vel fue- ris auditus, ille sit vel fuerit auditus.
		P. Nos Simus vel fuerimus auditi, vos sitis vel fueritis auditi, illi sint vel fuerint auditi.
Præteritum plusquam perfectum.	{	S. Ego Essem vel fuisset auditus, tu esses vel fuisses auditus, ille esset vel fuisset auditus.
		P. Nos Essemus vel fuisset auditi, vos essetis vel fuissetis auditi, illi essent vel fuissent au- diti.
Futurum.	{	S. Ego Ero vel fuero auditus, tu eris vel fueris auditus, ille erit vel fuerit auditus.
		P. Nos Erimus vel fuerimus auditi, vos eritis vel fueritis auditi, illi erunt vel fuerint auditi.

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præsens & Præteritum imperfectum in <i>Iri</i> , vt <i>Audiri</i> .	{	S. Esse vel fuisse auditum, am, um.
Præterit: perf: & plusq: perfectum		
Futurum, <i>Auditum iri</i> , vel	{	S. Esse audiendum, am, um.
		P. Esse audiendos, as, a.

Participia significationis Passivæ duo : { Præteritum in *Us*, vt *Auditus a, um*.
Futurum in *Dus*, vt *Audiendus, a, um*.

CON-

CONIUGATIONES

ANOMALORVM.

Annotatio. Verba Anomala tantum in Tertia & Quarta reperiuntur Coniugatione; in Tertia .f. Fero, Sum, Volo cum Compositis; in Quarta itidem tria .f. Fio, Eo, Queo cum Compositis.

CONIUGATIO Verbi Actiui FERRO.

INDICATIVVS Modus habet Témpora quinque;

Præfens. { Sing: Ego Fero, tu fers, ille fert.
Plur: Nos Ferimus, vos fertis, illi ferunt.

Præteritum imperfectum. { S. Ego Ferebam, tu ferebas, ille ferebat.
P. Nos Ferebamus, vos ferebatis, illi ferebant.

Præteritum perfectum. { S. Ego Tuli, tu tulisti, ille tulit.
P. Nos Tulimus, vos tulistis, illi tulerunt vel tulere.

Præteritum plusquam perfectum. { S. Ego Tuleram, tu tuleras, ille tulerat.
P. Nos Tuleramus, vos tuleratis, illi tulerant.

Futurum. { S. Ego Feram, tu feres, ille feret.
P. Nos Feremus, vos feretis, illi ferent.

IMPERATIVVS Modus habet Témpora duo:

Præfens. { S. tu Fer.
P. vos Ferte. {vide Pag. 65.

Futurum { S. tu Ferto, ille ferto.
P. vos Fertote, illi ferunt.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præfens	{	S. Ego Feram, tu feras, ille ferat.
		P. Nos Feramus, vos feratis, illi ferant.
Præteritum imperfectum.	{	S. Ego Ferrem, tu ferres, ille ferret.
		P. Nos Ferrémus, vos ferrétis, illi ferrent.
Præteritum perfectum.	{	S. Ego Túlerim, tu túleris, ille túlerit.
		P. Nos Tulerimus, vos tuleritis, illi túlerint.
Præteritum plusquam perfectum.	{	S. Ego Tulissem, tu tulisses, ille tulisset.
		P. Nos Tulissemus, vos tulissetis, illi tulissent.
Futúrum.	{	S. Ego Túlero, tu túleris, ille túlerit.
		P. Nos Tulerimus, vos tuleritis, illi túlerint.

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præfens & Præteritum imperfectum Ferre.

Præteritum perf: & plusquam perfect: Tulisse.

Futúrum { S. Esse Latúrum, latúram, latúrum.
P. Esse Latúros, latúras, latúra.

Gerundia sunt tria: Feréndi, feréndo, feréndum.

Supina sunt duo: Latum, latu.

Participia significati- { Præfens in Ens, vt Ferens.
onis Actiuæ duo: { Futúrum in Rus, vt Laturus, a, um.

CON-

CONIUGATIO Verbi Passiui FEROR.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præsens. { S. Ego Feror, tu ferris vel ferre, illi fertur.
 { P. Nos Ferimur, vos ferimini, illi feruntur.

Præteritum imperfectū. { S. Ego Ferebar, tu ferebaris vel ferebare, ille
 ferebatur.
 { P. Nos Ferebamur, vos ferebamini, illi ferebantur.

Præteritum perfectum. { S. Ego Sum vel fui latus, tu es vel fuisti latus,
 ille est vel fuit latus.
 { P. Nos Sumus vel fuimus lati, vos estis vel fuistis lati, illi sunt vel fuerunt lati.

Præteritum plusquam perfectum. { S. Ego Eram vel fueram latus, tu eras vel
 fueras latus, ille erat vel fuerat latus.
 { P. Nos Eramus vel fueramus lati, vos eratis vel fueratis lati, illi erant vel fuerant lati.

Futurum. { S. Ego Ferar, tu fereris vel ferere, ille fere-
 tur.
 { P. Nos Feremur, vos feremini, illi ferentur.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo :

{ Præsens { S. tu ferre. { vide sol. 65.
 { P. vos ferimini.
 { Futurum { S. tu fertor, ille fertor.
 { P. vos feriminor, illi feruntor.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præsens. { S. Ego Ferár , tu feráris vel feráre , ille ferátur.
P. Nos Ferámur , vos ferámini , illi ferántur.

Prætérítum imperfectú. { S. Ego Ferrer , tu ferreris vel ferrere , ille fer-
retur.
P. Nos Ferremur , vos ferrémini , illi ferrentur.

Prætérítum perfectum. { S. Ego Sim vel fúerim latus , tu sis vel fúeris
latus , ille sit vel fúerit latus.
P. Nos Simus vel fuerimus lati , vos sitis vel
fueritis lati , illi sint vel fuerint lati.

Prætérítum plusquàm perfectum. { S. Ego Essem vel fuisset latus , tu esses vel fuisset
latus , ille esset vel fuisset latus.
P. Nos Essemus vel fuisset latus , vos essetis vel
fuissetis lati , illi essent vel fuissent lati.

Futúrum. { S. Ego Ero vel fuero latus , tu eris vel fueris
latus , ille erit vel fuerit latus.
P. Nos Erimus vel fuerimus lati , vos eritis vel
fueritis lati , illi erunt vel fuerint lati.

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præsens & Prætérítum imperfectum in Ri , vt Ferri.
Prætérítum perf. & plusquàm perfectum { S. Esse vel fuisse latum , am , um.
P. Esse vel fuisse latos , latas , lata.
Futúrum Latum iri vel { S. Esse ferendum , am , um.
P. Esse ferendos , as , a.

Participia significationis Passivæ duo : { Prætérítum , Latus , lata , latum.
Futúrum , Ferendus , da , dum.

CONIUGATIO Verbi Neutri SVM.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque :

- Præfens. { S. Ego Sum, tu es, ille est.
 { P. Nos Sumus, vos estis, illi sunt.
- Præteritum imperfectū. { S. Ego Eram, tu eras, ille erat.
 { P. Nos Eramus, vos eratis, illi erant.
- Præteritum perfectum. { S. Ego Fui, tu fuisti, ille fuit.
 { P. Nos Fuimus, vos fuistis, illi fuerunt vel fuere.
- Præteritum pl. perfectū. { S. Ego Fueram, tu fueras, ille fuerat.
 { P. Nos Fueramus, vos fueratis, illi fuerant.
- Futūrum. { S. Ego Ero. tu eris, ille erit.
 { P. Nos Erimus, vos eritis, illi erunt.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo :

- Præfens. { S. tu es.
 { P. vos este. { vide fol. 65.
- Futūrum. { S. tu esto, ille esto.
 { P. vos estote, illi sunt.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque :

- Præfens. { S. Ego Sim, tu sis, ille sit.
 { P. Nos Simus, vos sitis, illi sint.
- Præteritum imperfectū. { S. Ego Essem, tu esses, ille esset.
 { P. Nos Essemus, vos essetis, illi essent.
- Præteritum perfectum. { S. Ego Fuerim, tu fueris, ille fuerit.
 { P. Nos Fuerimus, vos fueritis, illi fuerint.
- Præteritum plusquam perfectum. { S. Ego Fuissem, tu fuisses, ille fuisset.
 { P. Nos Fuissemus, vos fuissetis, illi fuissent.
- Futūrum. { S. Ego Fuero, tu fueris, ille fuerit.
 { P. Nos Fuerimus, vos fueritis, illi fuerint.

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque:

}	Præsens & Præteritum imperfectum, <i>Esse.</i>
	Præteritum & plusquàm perfectum, <i>Fuisse.</i>
	Futúrum, <i>Fore</i> ; vel { <i>S. Esse Futurum, futuram, futurum.</i>
	{ <i>P. Esse Futuros, futuras, futura.</i>
	Gerundijs & Supinis <i>Caret.</i>
}	Participij. { Præsenti Témpace <i>Caret.</i>
	{ Futúrum, <i>Futúrus, futura, futurum.</i>

Composita Verbi Sum, ita coniugantur sicut ipsum Sum, & Adsum, Absum, Desum, Insum, &c. Præter Prosum & Possum; quorum prius .s. Prosum in coniugando recipit D ante E & bigz, & Prosum, prodes, prodest, Proderam, Prodero, Prodessem, Prodesse. Hoc Verbum Puer facillimè addiscet inspicere, si ipsum per totam Coniugationem Verbi Sum hic positam aliquoties duxerit Præceptor: sic enim dicto citius animaduertet, in quibus Temporibus & Personis D ante E erit ipsi ponendum. Alterum verò .s. Possum, in multis Temporibus T ante E & V recipit, quod ex his sequentibus apparebit.

INDICATIVI	}	Præsens { <i>S. Possum, potes, potest. P. Possumus, potestis, possunt.</i>
		Imperf: { <i>S. Poteram, eras, erat. P. Poteramus, ratis, rant.</i>
		Perfect: { <i>S. Potui, isti, uit. P. Potuimus, stis, runt, vere.</i>
		Pl. Perf: { <i>S. Potueram, ras, rat. P. Potueramus, ratis, rant,</i>
		Futúrum { <i>S. Potero, ris, rit. P. Poterimus, ritis, runt.</i>

IMPERATIVO Modo *Caret.*

SUBIUNCTI:	}	Præsens. { <i>S. Possim, possis, possit. P. Possimus, possitis, possint,</i>
		Imperf: { <i>S. Possém, posses, possét. P. Possémus, ssetis, ssent.</i>
		Perfect { <i>S. Potuerim, ris, rit. P. Potuerimus, ritis, rint.</i>
		Pl. perf: { <i>S. Potuissem, sses, sset, P. Potuissemus, ssetis, ssent.</i>
		Futúrum { <i>S. Potuero, ris, rit. P. Potuerimus, ritis, rint.</i>

INFINITIVI	}	Præsens & Præteritum imperfectum, <i>Possé.</i>
		Præteritum Perfectum & plusq: perfect: <i>Potuisse.</i>
		Cæteris ad finem <i>Caret.</i>

CON-

CONIVGATIO Verbi Neutri *VOLO*.

INDICATIVI MODI.	Præfens	{ <i>S. Ego Volo, tu vis, ille vult.</i>
		{ <i>P. Nos Volumus, vos vultis, illi volunt.</i>
	Præteritū imperf:	{ <i>S. Ego Volebam, tu volebas, ille volebat.</i>
		{ <i>P. Nos Volebamus, vos volebatis, illi volebant.</i>
	Præteritū perfectū.	{ <i>S. Ego Volui, tu voluisti, ille voluit.</i>
{ <i>P. Nos Voluimus, vos voluistis, illi voluerunt.</i> <i>vel voluere.</i>		
Præteritū plus. perf.	{ <i>S. Ego Volueram, tu volueras, ille voluerat.</i>	
	{ <i>P. Nos Volueramus, vos volueratis, illi voluerāt.</i>	
Futūrum.	{ <i>S. Ego Volam, tu voles, ille volet.</i>	
	{ <i>P. Nos Volemus, vos voletis, illi volent.</i>	

IMPERATIVO MODO caret.

SVIVNCTIVI MODI	Præfens	{ <i>S. Ego Velim tu velis, ille velit.</i>
		{ <i>P. Nos Velimus, vos velitis, illi velint.</i>
	Præteritū imperfe:	{ <i>S. Ego Vellem, tu velles, ille vellet.</i>
		{ <i>P. Nos Vellemus, vos velletis, illi vellet.</i>
	Præteritū perfect.	{ <i>S. Ego Voluerim tu volueris, ille voluerit.</i>
{ <i>P. Nos Voluerimus, vos volueritis, illi voluerint</i>		
Præteritū plus: per:	{ <i>S. Ego Voluiffem, tu voluiffes, ille voluiffet.</i>	
	{ <i>P. Nos Voluiffemus, vos voluiffetis, illi voluiffēt.</i>	
Futūrum.	{ <i>S. Ego Voluero, tu volueris, ille voluerit.</i>	
	{ <i>P. Nos Voluerimus, vos volueritis, illi voluerint.</i>	

INFINITI MODI { Præfens & Præteritum imperf: *Velle.*
 { Præter: perfect: & plus: perf: *Voluiffē.*
 { Futuro & Supino caret.

Gerundia tria sed rara: *Volendi, volendo, volendum.*

Participij Præfens, *Volens.* Futuro caret.

CONIVGATIO Verbi Neutri MALO.

INDICATIVI MODI	Præsens.	{ S. Ego Malo, tu malis, ille maullt.
		{ P. Nos Malumus vos maulltis, illi malunt.
	Prætérítum imperfectú	{ S. Ego Malebam, tu malebas; ille malebat.
		{ P. Nos Malebamus, vos malebatis, illi malebant.
	Prætérítum perfectum.	{ S. Ego Málui, tu maluisti, ille maluit.
{ P. Nos Maluimus, vos istis, illi runt vel ére.		
Prætérítum plusq; perf.	{ S. Ego Malúeram, tu eras, ille maluerat.	
	{ P. Nos Malueramus, vos ráris, illi rant.	
Futúrum.	{ S. Ego Malam, tu males ille malet.	
	{ P. Nos Malemus, vos maletis, illi malent.	

IMPERATIVO MODO Caret.

SUBIUNCTIVI MODI	Præsens	{ S. Ego Malim, tu malis, ille malit.
		{ P. Nos Malimus, vos malitis, illi malint.
	Prætérítum imperf:	{ S. Ego Mallem, tu malles, ille mallet.
		{ P. Nos Mallémus, vos malletis, illi mallent.
	Prætérítum perfectum	{ S. Ego Maluerim, tu malueris, ille maluerit.
{ P. Nos Maluerimus, vos ritis, illi rint.		
Prætérítum plusq; perf.	{ S. Ego Maluissém, tu maluisses, ille maluisset.	
	{ P. Nos Maluissémus, vos maluissetis, illi ssent.	
Futúrum.	{ S. Ego Maluero, tu malueris, ille maluerit.	
	{ P. Nos Maluerimus, vos malueritis, illi rint.	

INFINITIVI MODI	{ Præsens & Prætérítum imperf: Malle.
	{ Præt: perfect: & plus: perfect: Maluisse.
	{ Futuro caret.

Gerundijs, Supinis, Participijs, caret:

CON-

CONIVGATIO Verbi Neutri NOL O.

INDICATIVI MODI	Præfens	{ S. Ego Nolo tu non vis, ille non vult.
		{ P. Nos Nolumus, vos non vultis, illi nolunt.
	Præteritum imperfectū	{ S. Ego Nolēbam, tu nolēbas, ille nolēbat.
		{ P. Nos Nolebāmus, vos nolebātis, illi nolebāt.
	Præteritum perfectum	{ S. Ego Nolui, tu noluisti, ille noluit.
{ P. Nos Nolūimus, vos noluistis, illi noluerūt.		
Præteritum plusq. perf.	{ S. Ego Nolueram, tu nolueras, ille noluerat.	
	{ P. Nos Noluerāmus, vos atis, illi noluerant.	
Futūrum.	{ S. Ego Nolam, tu noles, ille nolet.	
	{ P. Nos Nolēmus, vos noletis, illi nolent.	

Imperatiui	Præfens	{ S. Tu Noli.
		{ P. Vos Nolite.
Futūrum	{ S. Nolito tu, nolito ille.	
	{ P. Vos Nolitôte, illi nolunto.	

SUBIUNCTIVI MODI	Præfens	{ S. Ego Nolim tu nolis, ille nolit.
		{ P. Nos Nolimus, vos nolite, illi nolint.
	Præteritum imperfectū	{ S. Ego Nollem, tu nolles, ille nollet.
		{ P. Nos Nollēmus, vos nollētis, illi nolent.
	Præteritum plusq. perf.	{ S. Ego Noluerim, tu nolueris, ille noluerit.
{ P. Nos Noluerimus, vos ritis, illi noluerint.		
Futūrum	{ S. Ego Nolūero, tu nolūeris, ille nolūerit.	
	{ P. Nos Nolūerimus, vos ritis, illi nolūerint.	

{ Præfens & Præteritum imperf: Nolle.
 { Præteritum perf: & plusq: perf: Noluisse.
 { Futuro, Gerundijs & Supinis caret.

Participij Præfens Nolens. Futuro caret.

CONIVGATIO Verbi Neutro Passivi FIO.

Annotatio. Ex duobus Verbis Defectivis .s. ex Fio quod caret proprio praterito & Factus sum, quod caret proprio presenti (nam Facior antiquum jam obsoleuit) Grammatici quasi unum Verbum integrum fecerunt, & sibi unum supplet defectum alterius: quod idem fit in Compositis. Nam Composita Verbi Facio desinentia in ácio habent Passivum in O, ut Calefacio, caleho, tepefacio, tepesio, &c. desinentia Verò in icio habent in Or, ut Afficio, afficior, conficio, conficior, &c. Quando quaeritur Facio cujus Generis? Responde Activi, deinde cum quaeritur, quod est ejus Passivum? dicas Fio, quod sic conjugabis.

INDICATIVI MODI.

Præsens	{	S. Ego Fio, tu sis, ille sit.
		P. Nos simus, vos sitis, illi fiunt.
Præteritum imperfectum in Bam.	{	S. Ego Fiebam, tu fiebas, ille fiebat.
		P. Nos Fiebamus, vos fiebatis, illi fiebant.
Præteritum perfectum	{	S. Ego Sum vel fui factus, tu es vel fuisti factus, ille est vel fuit factus.
		P. Nos Sumus vel fuimus facti, vos estis vel fuistis facti, illi sunt vel fuerunt facti.
Præteritum plusquam perfect.	{	S. Ego Eram vel fueram factus, tu eras vel fueras factus, ille erat vel fuerat factus.
		P. Nos Eramus vel fueramus facti, vos eratis vel fueratis facti, illi erant vel fuerant facti.
Futurum	{	S. Ego Fiam, tu fies, ille fiet.
		P. Nos Fiemus, vos fietis, illi fient.

IMPERATIVO modo caret: nam Fi, Fite, & Fito, sunt rarissima.

SUBIUNCTIVI MODI.

Præfens	{ S. Ego Fiam, tu fias, ille fiat. P. Nos Fiâmus, vos fiâtis, illi fiant.
Præteritum imperfectum	{ S. Ego Fierem, tu fieres, ille fieret. P. Nos Fierémus, vos fierétis, illi fierent.
Præteritum perfectum.	{ S. Ego Sim vel fúerim factus, tu sis vel fueris factus, ille sit vel fúerit factus. P. Nos Simus vel fuerimus facti, vos sitis vel fueritis facti, illi sint vel fúerint facti.
Præteritum plusquam perfectum.	{ S. Ego Essem vel fuisset factus, tu esses vel fuisset factus, ille esset vel fuisset factus. P. Nos Essemus vel fuisset facti, vos essetis vel fuisset facti, illi essent vel fuissent facti.
Futurum	{ S. Ego Ero vel fúero factus, tu eris vel fueris factus, ille erit vel fuerit factus. P. Nos Erimus vel fuerimus facti, vos eritis vel fueritis facti, illi erunt vel fúerint facti.

INFINITIVI MODI.

Præfens & Præteritum imperfectum	Fieri.
Præter: perfect: & plusquam perfect:	{ S. Esse vel fuisse factum, am, um. P. Esse vel fuisse factos, as, a.
Futurum Factum iri vel	{ S. Esse faciendum, am, um. P. Esse faciendos, as, a.
Participia significationis Passivæ duo:	{ Præteritum in Vs, vt Factus, a, um. Futurum in Dns, vt Faciendus, a, um.

CONIUGATIO Verbi Neutri EO.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præfens.	{ S. Ego Eo, tu is, ille it.
	{ P. Nos Imus, vos itis, illi eunt.
Præteritum imperfectum	{ S. Ego Ibam, tu ibas, ille ibat.
	{ P. Nos Ibamus, vos ibatis, illi ibant.
Præteritum perfectum.	{ S. Ego Iui, tu iuisti, ille iuit.
	{ P. Nos iuimus, vos iuistis, ille iuerunt vel iuere.
Præteritum plusquam perfectum.	{ S. Ego Ineram, tu iueras, ille iuerat.
	{ P. Nos Iueramus, vos iueratis, illi iuerant.
Futurum	{ S. Ego Ibo, tu ibis, ille ibit.
	{ P. Nos Ibimus, vos ibitis, illi ibunt.

IMPERATIVUS Modus habet Témpora duo:

Præfens.	{ S. Tu I.
	{ P. Vos Ite.
Futurum.	{ S. Tu Ito, ille ito.
	{ P. Vos Itote, illi eunto.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque:

Præfens	{ S. Ego Eam, tu eas, ille eat.
	{ P. Nos Eamus, vos eatis, illi eant.
Præteritum imperfectum	{ S. Ego Irem, tu ires, ille iret.
	{ P. Nos Irémus, vos irétis, illi irent.
Præteritum perfectum.	{ S. Ego Inërim, tu iueris, ille iuerit.
	{ P. Nos Inërimus, vos inëritis, illi inërint.
Præteritum plusq: perf:	{ S. Ego Inissem, tu inisses, ille inisset.
	{ P. Nos Inissemus, vos inissetis, illi inissent.
Futurum.	{ S. Ego Inëro, tu iueris, ille iuerit.
	{ P. Nos Inërimus, vos inëritis, illi inërint.

INFINITIVI { Præsens & Præteritum imperfectum, Ire.
 } Præteritum perfectum & plusq: perfect: Iuisse,
 { Futurum (S. Esse Iturum, ituram, iturum.
 (P. Esse Ituros, ituras, itura.

Gerundia sunt tria: *Eundi, eundo, eundum.*

Supinum, *Itum.*

Participij { Præsens, *Iens, euntis.*
 } Futurum, *Iturus, itura, iturum.*

Annotatio. *Composita Verbi Eo, s. ista: Adco, abeo, Ineo, Redeo, &c. ita coniungantur sicut ipsum Eo.*

QVEO, NEQVEO, VNEO.

Qui scit Conjugationem Verbi Eo: is facillimè poterit inflectere etiam ista tria Verba: Queo, Nequeo, Vneo: Nam si Verbo Eo; præposuerit in omnium Modorum omnibus Temporibus & Personis, istas literas duas Qu habebit Conjugationem Verbi Queo: si præposuerit istas quatuor Nequ, Conjugabit Verbum Nequeo: si demq; istas tres Ven, efficiet inflexionem Verbi Vneo. Sed interim notet, Primò Queo & Nequeo carere & Imperatiuo & Gerundijs. Secundò Verbum Vneo (cujus Imperatiuus eget Authoritate) tantum ad Plusquam perfectum Infinitiuus esse inflectendum: nam reliquis usq; ad finem s. Futuro Infinitiuus, Gerundijs & Participijs caret. De Supino quoq; ejus adhuc lis est: nam Venum alij dicunt esse Adverbium.

De Præteriti Syncope & Futuro Infinitiu.

Inter Conjugandum commemoretur Puerò frequenter. Primò, Præterita in ui cum suis Deriatis Personas suas sæpè per Synopen efferre: ut Nosti pro nouisti, nôram pro noueram, amasti, pro amauisti, audisse pro audiuisse, abiit pro abiuit, &c. Secundò, Futurum Infinitiuus esse duplex, unum quod ex Esse, aliud quod ex Fuisse componitur, & hoc posterius: quo etiam non raro utimur, Futurum Præterito mistum vocari.

Conjugationes Verborum Imperfonalium in T.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præfens.	1.	<i>Vacat.</i>	3.	<i>Accidit.</i>
	2.	<i>Oportet.</i>	4.	<i>Expedit.</i>
Præteritum imperf:	1.	<i>Vacabat.</i>	3.	<i>Accidebat.</i>
	2.	<i>Oportebat.</i>	4.	<i>Expeditabat.</i>
Præteritum perfectum	1.	<i>Vacavit.</i>	3.	<i>Accidit.</i>
	2.	<i>Oportuit.</i>	4.	<i>Expedit.</i>
Præt: plusq: perfectum.	1.	<i>Vacauerat.</i>	3.	<i>Acciderat.</i>
	2.	<i>Oportuerat.</i>	4.	<i>Expediterat.</i>
Futúrum	1.	<i>Vacabit.</i>	3.	<i>Accidet.</i>
	2.	<i>Oportebit.</i>	4.	<i>Expedit.</i>

IMPERATIVO Modo carent.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præfens.	1.	<i>Vacet.</i>	3.	<i>Accidat.</i>
	2.	<i>Oporteat.</i>	4.	<i>Expediat.</i>
Præteritum imperfectū	1.	<i>Vacaret.</i>	3.	<i>Accideret.</i>
	2.	<i>Oporteret.</i>	4.	<i>Expeditret.</i>
Præteritum perfectum	1.	<i>Vacaverit.</i>	3.	<i>Acciderit.</i>
	2.	<i>Oportuerit.</i>	4.	<i>Expediterit.</i>
Præteritum plusq: perf:	1.	<i>Vacasset.</i>	3.	<i>Accidisset.</i>
	2.	<i>Oportuisset.</i>	4.	<i>Expedituisset.</i>
Futúrum	1.	<i>Vacaverit.</i>	3.	<i>Acciderit.</i>
	2.	<i>Oportuerit.</i>	4.	<i>Expedituerit.</i>

INFINITIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præfens & imperfectū	1.	<i>Vacare.</i>	3.	<i>Accidere.</i>
	2.	<i>Oportere.</i>	4.	<i>Expeditre.</i>
Perfectū & plusq: perf:	1.	<i>Vacasse.</i>	3.	<i>Accidisse.</i>
	2.	<i>Oportuisse.</i>	4.	<i>Expedituisse.</i>

Cæteris carent.

Con.

Conjugationes Impersonalium in TVR.

INDICATIVUS Modus habet Témpora quinque.

Præsens.	1. Aratur.	3. Creditur.
	2. Ridetur.	4. Venitur.
Præteritum imperfectū	1. Arabatur.	3. Credebatur.
	2. Ridebatur.	4. Veniebatur.
Præteritum perfectum.	1. Aratum est Vel fuit.	3. Creditum est Vel fuit.
	2. Risum est Vel fuit.	4. Ventum est Vel fuit.
Præteritum plusq: perf:	1. Aratū erat Vel fuerat.	3. Creditū erat Vel fuerat.
	2. Risū erat Vel fuerat.	4. Ventum erat Vel fuerat.
Futurum.	1. Arabitur.	3. Credetur.
	2. Ridebitur.	4. Venietur.

IMPERATIVO Modo carent.

SUBIUNCTIVUS Modus habet Témpora quinque :

Præsens.	1. Aretur.	3. Credatur.
	2. Rideatur.	4. Veniatur.
Præteritum imperfectū	1. Araretur.	3. Crederetur.
	2. Rideretur.	4. Veniretur.
Præteritum perfectum	1. Aratū sit Vel fuerit.	3. Creditum sit Vel fuerit.
	2. Risum sit Vel fuerit.	4. Ventum sit Vel fuerit.
Præteritum plusq: perf:	1. Aratū esset Vel fuisset.	3. Creditū esset Vel fuisset.
	2. Risum esset Vel fuisset.	4. Ventum esset Vel fuisset.
Futurum	1. Aratū erit Vel fuerit.	3. Creditum erit Vel fuerit.
	2. Risum erit Vel fuerit.	4. Ventum erit Vel fuerit.

INFINITIVI MODI.

Præsens & Imperf:	1. Arari.	3. Credi.
	2. Rideri.	4. Veniri.
Præt: perf: & pl: perf:	1. Aratū esse Vel fuisset.	3. Creditum esse Vel fuisset.
	2. Risum esse Vel fuisset.	4. Ventum esse Vel fuisset.
Futurum.	1. Aratum iri.	3. Creditum iri.
	2. Risum iri.	4. Ventum iri.

Cæteris carent.

Forma Generalis quatuor Conjugationum in O.

Indicativus Modus habet Témpora quinque :	Præfens.	Singular.	1. o, as, at.		
			2. eo, es, et.		
	Plural.	3. 4. o, is, it.			
		1. amus, atis, ant.			
	Imperfect.	2. emus, etis, ent.			
		3. 4. imus, itis, unt.			
Præteritū perfectum	S. 1. 2. 3. 4.	i, isti, it.			
	P. 1. 2. 3. 4.	imus, istis, erunt vel ère.			
Præteritū plusq; perf:	S. 1. 2. 3. 4.	eram, eras, erat.			
	P. 1. 2. 3. 4.	eramus, eratis, erant.			
Futúrum.	1. 2.	S. bo, bis, bit.			
		P. bimus, bitis, bunt.			
	3. 4.	S. am, es, et.			
		P. emus, etis, ent.			
Imper: Modus habet Temp: duo :	Præfens	Singular.	1. a,	Plural:	1. ate.
			2. 3. e,		2. ete.
			4. i.		3. 4. ite.
	Futúrum.	Singular.	1. ato,	ato.	
			2. eto,	eto.	
			3. 4. ito,	ito.	
Plural.		1. atote,	anto.		
		2. etote,	ento.		
		3. 4. itote,	unto.		

DE PRIMIS GRAMM: RUDIMENTIS.

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præfens.	I.	S. em, es, et.
		P. êmus, êtis, ent.
		S. am, as, at.
		P. âmus, atis, ant.
Præteritū Imperfect :	Singular.	1. ârem, âres, âret.
		2. 3. erem, eres, eret.
		4. irem, ires, iret.
	Plural.	1. arêmus, arêtis, ârent.
		2. 3. erêmus, erêtis, erent.
		4. irêmus, irêtis, irent.
Præteritū perfectum	S. 1. 2. 3. 4.	erim, eris, erit.
	P. 1. 2. 3. 4.	erimus, eritis, erint.
Præteritū plusq: perf:	S. 1. 2. 3. 4.	issem, issetis, isset.
	P. 1. 2. 3. 4.	issemus, issetis, isset.
Futurum	S. 1. 2. 3. 4.	ero, eris, erit.
	P. 1. 2. 3. 4.	erimus, eritis, erint.

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præfens & præteritū imperfectum	1. ire.	
	2. 3. ere.	
	4. ire.	
Præt : perfect : & plusquam perfectum.	1. 2. 3. 4. isse.	
Futurum,	Singular. Esse ūrum, iram, ūrum.	
	Plur. Esse irōs, iras, irā.	
Gerundia	1. ândi, ânda, andum.	
	2. 3. 4. endi, êndo, êndum.	
Supina.	1. 2. 3. 4. um, u.	
Participia significacionis Activæ duo :	Præfens	1. ans.
		2. 3. ens.
	4. iens.	
	Futurum	1. 2. 3. 4. irus, a, um.

Forma

Forma Generâlis quâtuor Conjugationū in OR.

Indicativus Modus habet Tempora quinque :	Præfens.	Singular.	1. or, âris vel âre,	âtur.
			2. eor, êris vel êre,	êtur.
	Plural.	3. or, eris vel ere,	itur.	
		4. ior, iris vel ire,	itur.	
	Imperfect.	S. 1. 2. 3. 4.	bar, bâris vel bâre,	bâtur.
			P. 1. 2. 3. 4. hâmur, hâmini,	bântur.
Perfectum	S. 1. 2. 3. 4.	Sum vel fui us, es vel fuisti us, &c.		
		P. 1. 2. 3. 4. Sumus vel fuimus, estis vel fuistis i, &c.		
Plusquam	S. 1. 2. 3. 4.	Erâ vel fuerâ us, eras vel fueras us, &c.		
		P. 1. 2. 3. 4. Eramus vel fueramus i, eratis, &c.		
Futurum.	I. 2.	S. bor, beris, vel bere,	bitur.	
		P. bimur, bimini,	buntur.	
Futurum.	3. 4.	S. ar, êris vel êre,	êtur.	
		P. emur, emini,	êntur.	

Imper: Modus habet Temp: duo :	Præfens	Singular.	1. âre,	Plural.	1. âmini.
			2. 3. êre,		2. emini.
Futurum.	Singular.	1. âtor,	âtor.		
		2. êtor,	êtor.		
	Plural.	3. 4. itor.	itor.		
		1. âminor,	ântor.		
Plural.	2. êminor,	êntor.			
	3. 4. iminor,	întor.			

Subjunctivus Modus habet Témpora quinque.

Præsens.	1.	S. er, érís &el ere, etur.
		P. emur, emini, entur.
	2. 3. 4.	S. ar, arís &el are atur.
	3. 4.	P. ámur, ámini, antur.
Imperfect.	Singular.	1. arer, arerís &el rere, aretur.
		1. 3. erer, ererís &el erere, eretur.
		4. irer, irerís &el rere, iretur.
	Plural.	2. aremur, aremini, arentur.
		2. 3. eremur, eremini, erentur.
		4. iremur, iremini, irentur.
Perfectum	S. 1. 2. 3. 4.	Sim &el fuerim us, sis &el fueris us, &c.
	P. 1. 2. 3. 4.	Simus &el fuerimus i, sitis fueritis, &c.
Plusquam	S. 1. 2. 3. 4.	Essem &el fuisset us, esset &el fuisset, &c.
	P. 1. 2. 3. 4.	Essemus &el fuissetus i, essetis, &c.
Futúrum	S. 1. 2. 3. 4.	Ero &el fuero us, eris &el fueris us, &c.
	P. 1. 2. 3. 4.	Erimus &el fuerimus i, eritis, &c.

Infinitivus Modus habet Témpora quinque.

Præsens & præteritú imperfectum	1. 2. 3. 4.	1. eri. 3. i.
		2. eri. 4. iri.
Perfectum & plusquam Esse &el fuisse.	Sing. 1. 2. 3. 4.	um, am, um.
		Plur. 1. 2. 3. 4.
Futúrum, um, iri vel	Sing.	Esse dum, dam, dum.
		Plural.
Participij,	Præteritum,	1. 2. 3. 4. us, a, um.
	Futúrum,	1. 2. 3. 4. aus, da, dum.

Annotá.

Annotatio. Verba Communia & Deponentia ab Indicativi Præsenti ad Futurum Infinitivi eandem habent Terminationem, in omnibus omnium Modorum Temporibus & Personis, quam ipsa Verba Passiva: at Verò à Futuro ad finem longè diversam, ut patet in his Subjectis Formulis.

Formula Verborum Deponentium.

Infinitivi Futurum { S. Esse *urum, uram, urum.*
P. Esse *uros, uras, iras.*

Admonitio. *Cave hic dicere Vm iri.*

Gerundia sunt tria: *Di, do, dum.*

Supina, *Vm, u.*

Participij: { Præsens in *Ns.*
Præteritum in *Vs, a, um.*
Futurum in *Rus, a, um.*

Formula Verborum Communium.

Infinitivi Futurum { Actiuum, { S. Esse *rum, ram, rum.*
P. Esse *ros, ras, ra.*
Passiuum, { S. Esse *dum, dam, dum.*
P. Esse *dos, das, da.*

Gerundia sunt tria: *Di, do, dum.*

Supina: *Vm, u.*

Participij: { Præsens in *Ns.*
Præteritum in *Vs, a, um.*
Futurum { Actiuum in *Rus, a, um.*
Passiuum in *Dus, a, um.*

De Formationibus Temporum.

Præsens & Præteritum perfectum Indicativi, itemque Supinum cuiuslibet Verbi optime nonerit Grammaticus? Nam si hac tria sciverit, totam facillimè poterit scire Conjugationem, cum hac tria sint soluti principia quadam, ex quibus cætera ferè omnia nascuntur. Porro quæ Tempora à Præsenti, quæ à Præterito, & quæ à Supino oriuntur, sequens Tabula ostendet.

TABV.

T A B V L A.

Præsens <i>Amo.</i>	Indicatiui,	Imperfectum	Præsens Participij.	1. Gerundia; 2. Futurum; Participij in <i>Dus.</i> <i>Ex hoc fit</i> <i>Futurum</i> <i>Passivum</i> <i>Infinitiu</i> addito <i>Esse.</i>	
		Futurum			
	Imperatiui,	Præsens.	Futurum.		
		Futurum.			
Subiunctiui,	Præsens.	Imperfectum			
	Imperfectum				
	Infinitiu, Præsens & Imperfectum;				
Præteritū <i>Amavi</i>	Indicatiui plusquam perfectum, <i>Ram</i>				
	Subiunctiui,	Perfectum, <i>Rim.</i>	Plusquam perf; <i>Ssem.</i>	Futurum. <i>Ro.</i>	sic <i>Memini,</i> <i>Odi,</i> <i>Noui,</i> <i>Capi.</i>
		Plusquam perf; <i>Ssem.</i>			
		Infinitiu: Perf: & Plusq: perf: <i>Sse.</i>			
1. Futurum Passivum Infinitiu addito <i>Iri</i> 2. Futurum Participij in <i>Rus.</i> <i>Ex hoc fit infinitiu</i> <i>Futuram addito Esse.</i>					
Supinum <i>Amatum</i>	3. Participij	Indicatiui.	Perfectum, <i>Sum</i> vel <i>fui</i> <i>N.</i>	Plus: perf: <i>Eram</i> vel <i>fuerā</i> <i>N.</i>	
		Præteritum	Subiunctiui.		Perfectum <i>Sim</i> vel <i>fuerim</i> <i>N.</i>
	Ex hoc fit		Futurum.	<i>Ero</i> vel <i>fuiro</i> <i>N.</i>	
		Infinitiu,	Perfectum, <i>Esse</i> vel <i>fuisse.</i>	Plus: perf:	

Declaratio Tabulæ.

1. Constituantur ista tria principia nempe Præsens, Præteritum, & Supinum sic, v. g. *Amo, amavi, amatum. Dico, dixi, dictum. Traho, traxi, tractum, quæ ex secundo Libro Grammaticarum Institutionum peti possunt.*

2. A Præ-

A Prasenti cujuslibet Modi Prasens & Imperfectum, itemq; Futurum Indicativi & Imperativi formatur.

A Praterito cujuslibet Modi Perfectum, & Plusquam perfectum & Futurum Subjunctivi oriuntur.

A Supino fit primo Participij Futurum in Rus, quod Futurum addido Eile, vel Fore, supplet Futurum Infinitivi Activa Vocis.

Secundo fit à Supino Prateritum Participij, si Verbum non est Neutrum. Hoc Participium conjunctum cum Verbo Sum, supplet perfecta, & plusquam perfecta, & Futura Subjunctivi, Verborum in Or, & Neutropassivorum.

Tertio fit à Supino Futurum Passivum Infinitivi Modi addita voce Iri.

3. Talibus Verbis uti oportet circa formationem quæ fit.

A Prasenti, Formantur à secunda Persona Singulari Indicativi Modi Temporis Prasentis nempe ab Amas, sic, mutato S in Bam, fit Amabam.

A Praterito. Formatur à prima Persona Prateriti perfecti Indicativi Modi nempe ab Amaui, sic, mutata litera I in E, fit Amave; & addita Syllaba Ram, fit Amaueram, &c.

A Supino. Formatur à Supino nempe ab Amatum, sic, mutata litera M in Rus, fit Amaturus, &c.

Formatio à Prasenti ferè solis Analogis Verbis convenit: at Verò à Praterito & Supino omnibus Verbis etiam Defectivis.

Verba in Or Prasentia, Imperfecta, item Indicativi & Imperativus Futura formant à Verbis Activa Vocis siue Vera, siue ficta, & ab yisdem quidem Temporibus, ut ex Amabam, fit Amabar; ex ficto, Criminabam, fit Criminabar.

Verba in Or Praterita perfecta & plusquam perfecta, & Futura Subjunctivi & Infinitivi ex Verbo Sum & Participio habent composita, prout Verba Neutropassiva.

De Imperatiui Modi Personis.

Præfens Imperatiui & triusque Numeri Primis & Tertijs Personis. Futurum Verò tantum Primis, pace tuâ Lector Candide carere docemus, idq; propterea, ut eam difficultatem, quam Tyrônes in his Personis formandis experiuntur maximam omnino tollamus. Illas Verò Personas quæ communitè ponuntur non Imperatiui; sed Subiunctiui, dicimus esse Modi: quod quidem Verum esse & Terminatio istarum Personarum & usus Subiunctiui pro Imperatiuo per Analogen frequentissimus ostendit & probat.

Ratio formandarum Personarum in Imperatiuo, à Personis Temporis Præsentis Indicatiui.

Verborum desinentiũ in O, vel M, Imperatiui Modi Tem- poris,	}	Præsentis, Secunda Persona Plurális, fit ex Tertia Singulari, addito E, & ex Amat fit Amate: est, este: ferr, ferte.
		Futuri Persona Singularis, Secunda & Tertia fit ex Tertia Singulari, addito O, & ex Amat, fit Amato: est, esto.
		Futuri Persona Plurális Secunda, fit ex Tertia Singulari, addito O te, & ex Amat fit Amatote: ex est, fit estote.

Verborum desinentiũ in Or, Im- peratiui Modi Tem- poris.	}	1. Præsentis Persona Secunda Singularis, similis est Persona Secunda Singulari Indicatiui in E, & Amate.
		2. Præsentis Persona Secunda Pluralis, similis est Secunda Plurali Indicatiui, & Amâmini, Docemini.
		3. Futuri Persona Singularis, Secunda & Tertia, fit ex Tertia Singulari, mutato V in O, & ex Amatur, fit Amator tu.
		4. Futuri Persona Pluralis Secunda, fit ex Secunda Plurali, mutato I in Or, & ex Amâmini fit Amâminor.
		5. Futuri Persona Pluralis Tertia, fit ex Tertia Plurali mutato V in O, & ex Amantur, fit Amantor.

De Modo Optatiuo, Potentia & Permissiuo.

Licet septem in Verbo Modos admittamus: tamen quatuor tantum expresse ponimus propterea, quia istorum trium Modorum scilicet Optatiui, Potentialis, & Permissiuus ex Subiunctiuo Modo sua memoria optime impresso facilius, & citius, Puer Repetitionis tempore à Praeceptore addiscet inflexionem, quam si eam hic expressam haberet. Nam isti tres Modi ferè ubiq; ita sunt inflectendi ut inflectitur Subiunctiuus. Omisiss ergo his tribus illorum tantum quatuor inflexionem à Principio Tyronibus ediscendam Praeceptor assignet.

Modus Optatiuus.

In Optatiuo omnia Tempora esse diuersa, & diuersam habere Terminationem, praeter Futurum quod (si datur) simile debet esse Praesenti Subiunctiuo, Veterum Exempla testantur,

Modus Potentialis.

Habet Tempora quinque & easdem in omnibus Temporibus & Personis terminationes, quas habet Subiunctiuus: praeter primam Singularem Futuri, qua debet esse similis Primae Singularem perfecti eiusdem Modi, & tripliciter solet explicari.

Primò explicatur per Possum. Hor: Quis eum dignè laudarit seu scripserit; id est, laudare poterit. Quin: Frangas citius quam corrigas, qua in praenum induruerunt; id est, frangere poteris.

Secundò explicatur per Debeo. Vir: Eloquar an sileram? id est, Debeone eloqui an silere?

Tertiò explicatur per Volo. Et quis crederet mendaci? id est, Quis vellet credere?

Modus Potentialis.

Modus Permissiuus.

Modus Permissiuus, & Tempora & Terminationes omnes penitus easdem habet quas Subiunctiuus. Cic: Fuerit Carbo alijs improbus, at, tibi quando caepit? Idem: Sit fur, sit Sacrilegus; at est bonus Imperator,

DE PARTICIPIO.

Quid est PARTICIPIUM? Est vox flexibilis, Accidentia Nominis & Verbi Participans: Et Legens, dans.

Quot sunt in Participio Accidentia? Septem:

1. Figura, Tempus, Significatio, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
2. Figuræ Tres: Simplex, vt *Volans*. Composita, vt *Euolans*. Decomposita, vt *Supereuolans*.
3. Tempora Tria: Præsens, Præteritum, & Futurum.
4. Genera: Quatuor: Masculinum, Fæmininum, Neutrum, Omne.
5. Declinationes Tres: Prima, Secundâ, Tertia.
6. Numeri Duo: Singularis, & Pluralis.
7. Casus Sex: Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.

DE ADVERBIO.

Quid est ADVERBIUM? Est vox inflexibilis, que adiuncta Verbo aut Nomini, aut Participio, aut alteri Adverbio, eius significationem determinat, Et Benè, malè, citò, &c.

DE CONIUNCTIONE.

Qui est CONIUNCTIO? Est vox inflexibilis, coniungens vel etiam disiungens voces, aut sententias, Et Et, aut, quocirca, &c.

Quæ voces sunt Coniunctionis Partis? Ista omnes:

Primò, Ordinis Præpositiui: *Ac, an, at, atque, atque, atque, atque, &, nam, namque, num, nec, neque, quare, quamobrem, quapropter, quamquam, quocirca, sed, seu, siue, vel, &trum.*

Secundò Ordinis Postpositiui: *Autem, enim, quidem, quoque, Verò, que, &c, ne.*

Tertiò, Ordinis Communis: *Alioqui, alioquin, dum, duntaxat, enimuerò, equidem, ergo, etiam, etiamsi, iccirco, idcirco, ideo, igitur, itaque, licet, modò, nempe, ni, nisi, porro, propterea, quatenus, quin, quò, quòd, quoniam, saltem, si, tamen, tamen, tantummodo, Verum, Verumtamen, Videlicet, &c, &trique.*

DE PRÆPOSITIONE.

Quid est PRÆPOSITIO? Est vox qua alijs Orationis Partibus ferè præponitur, Et Ad, in, pro, &c.

Quæ voces sunt Præpositionis Partis?

Ista omnes:

- Primò, Accusatiuum regentes: *Ad, apud, ante, cis, circa, circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, præter, propè, propter, secundum, supra, secus, trans, Ultra; Item, contra, erga, aduersus & aduersum.*
- Secundò, Ablatiuo gaudentes: *Absq̃, cum, coram, de, palam, præ, pro, sine.*
- Tertiò: *A & E.* Quartò: *Ab & Ex.*
- Quintò: *Abs, tenus, Versus.*
- Sextò: *In, sub, super, & subter.*

DE INTERIECTIONE.

Quid est INTERIECTIO? Est vox indeclinabilis, affectum animi significans: Et Ah, heu, io, ha, ha, ha.

Quæ vocâbula sunt Interiectionis Partis? Ista omnia:

Ah, á ách.	Heus, hey styßß.
Aha, ách.	Hui, wygrales, to to to.
Atat, och inŭci, báwey.	Io, hey, hoy.
Au, au, to to to.	O, o, och och.
Euge, á, hey.	Oh, och, inŭci po mnie.
Eia, nuż, nuże.	Ohc, o ho ho, dosycze też!
Eho, á inŭ, styß.	inŭ.
Ehódum, słuchaj-iedno, chodź sám.	O si, day Boże.
Ha, ha, chá, chá, chá.	O vtinam, boddy.
Hei, hey niesferyż	Phy, pf, pfá, pfe.
Hem, he, czegoż.	Prò, przebog, Mátko Boża.
Hosanna, Sínat, Sínat.	Papæ! czásie Pánŭski, báwey.
Heu, o niesferyż.	St, cyt, milcz.
Heu, heu, ó űwiecie.	Vah, o toż maś, o toż tobie.
	Væ, biádá, &c.

RATIO

R A T I O.

Repetiti6nis & Reducti6nis instituendæ.

Repetitio est iteratio seu sapius renouata & iterata actio, per hanc Grammatici sua Puerorum mentibus imprimunt Præcepta: potest autem triplex statui. Prima Generalis, id est, ipsorum Præceptorum. Secunda Specialis, id est, Vocum tantum. Tertia Mixta .s. Vocum simul & Præceptorum.

Repetitio Generalis est, quando ipsa Præcepta nuda cum Pueris iterum iterumq; repetimus, & ea ipsis sapius per istas Interrogationes inculcamus. Primò, Quid est Grammatica? Quot sunt Partes Grammaticæ? Quid est Orthographia? Etymologia? Syntaxis? Profodia? Quot sunt Literæ? Vocales? Consonantes? &c. Deinde in Nomine. Quid est Nomen? Quotplex est Nomen? Quid est Nomen Substantiuum? Quid Adiectiuum? Quid Proprium? &c. &c. Tandem in Pronomine, in Verbo, & alijs Partibus Orationis, recensendo eas interrogationes omnes, quæ sunt cuiuslibet Parti Orationis, expresse adiuncta. In hac generali Repetitione primò Puer exerceatur diligentissimè; & tamdiu circa ipsam occupetur; donec ad quamlibet istarum Interrogationum promptissimè respondere poterit. claræ autem istarum, quæ nunc velut pica proferret, progrediente tempore consequetur intelligentiam.

Repetitio Specialis, seu potius Examen Vocum est, quando de Natura, Proprietatibus & accidentibus Dictionum solummodo Puerum interrogamus.

Repetitio Mixta est, quando non modo de naturâ, proprietatibus, & accidentibus Dictionum Puerum interrogamus; Verum etiam serè quamlibet suam responsionem Veram esse Regula probare & velut confirmare iubemus, quo loco proximè ad Syllogismos vel Enthymemata in nonnullis accedimus. Nam Regula apud Grammaticos id valent: quod apud Logicos Axiomata. Porrò Exempla sequentia & Speciali & Mixta inseruiunt Repetitioni. Speciali, si tantum prioribus & sus fueris interrogationibus. Mixta verò si priores & posteriores, simul coniunxeris.

EXEMPLUM IN NOMINE.

<i>Viarum.</i>	Thema?	Thema <i>Via.</i>
<i>Via</i>	Qualis vox?	Flexibilis.
<i>Via</i>	Cuius Partis?	Nominis.
<i>Via</i>	Quale Nomen?	Substantivum.
<i>Via</i>	Quale Substantivum?	Appellativum.
<i>Via</i>	Cuius Figuræ?	Simplicis.
<i>Via</i>	Cuius Speciei?	Primitivæ.
<i>Via</i>	Quotæ Declinationis?	Primæ.
<i>Via</i>	Cuius Generis?	Feminini.
<i>Viarum</i>	Cuius Numeri?	Pluralis.
<i>Viarum</i>	Cuius Casus?	Genitivi. Declinæ <i>Via.</i>

Optimam Thema? Thema *Optima.* Qualis vox? Flexibilis.
Optima Cuius Partis? Nominis. *Optima* Quale Nomen?
 Adiectivum. *Optima* Quale Adiectivum? Comparabile.
Optima Quali Comparatione comparatur? Irregulari. *Opti-*
ma Cuius Gradus? Superlativi. *Optima* Quot terminatio-
 num? Trium .s. *Optimus, a, um, Optima* Quotæ Declina-
 tionis? Primæ. *Optima* Cuius Generis? Feminini. *Opti-*
mam Cuius Numeri? Singularis. *Optimam* Cuius Casus?
 Accusativi. Declinæ *Optima,* vel si placet Comparæ.

EXEMPLUM IN PRONOMINE.

<i>Mihi?</i>	Thema?	Thema <i>Ego.</i>
<i>Ego</i>	Qualix vox?	Flexibilis.
<i>Ego</i>	Cuius Partis?	Pronominis.
<i>Ego</i>	Cuius Figuræ?	Simplicis.
<i>Ego</i>	Cuius Speciei?	Primitivæ.
<i>Ego</i>	Cuius Personæ?	Primæ.
<i>Ego</i>	Cuius Generis?	Omnis.
<i>Ego</i>	Quotæ Declinationis?	Quintæ.
<i>Mihi</i>	Cuius Numeri?	Singularis.
<i>Mihi</i>	Cuius Casus?	Dativi. Declinæ <i>Ego.</i>

EXEMPLUM IN VERBO.

<i>Legētis</i>	Thema ?	Thema	<i>Lego.</i>
<i>Lego</i>	Qualis vox ?	Flexibilis.	
<i>Lego</i>	Cuius Partis ?	Verbi.	
<i>Lego</i>	Quale Verbum ratiōne Personæ ?	Personāle.	
<i>Lego</i>	Quale Verbum ratiōne Coniugationis ?	Analogum.	
<i>Lego</i>	Quale Verbum ratiōne Syntaxis ?	Transitiuum.	
<i>Lego</i>	Quale Verbum ratiōne rei significatæ ?	Adiectiuum.	
<i>Lego</i>	Cuius Figuræ ?	Simplicis ?	
<i>Lego</i>	Cuius Speciei ?	Primitiuæ.	
<i>Lego</i>	Quotæ Coniugationis ?	Tertiæ.	
<i>Lego</i>	Cuius Generis ?	Actiui.	
<i>Legētis</i>	Cuius Modi ?	Indicatiui.	
<i>Legētis</i>	Cuius Temporis ?	Futuri.	
<i>Legētis</i>	Cuius Númeri ?	Plurālis.	
<i>Legētis</i>	Quotæ Personæ ?	Secundæ. Coniuga <i>Lego.</i>	

EXEMPLUM IN PARTICIPIO.

<i>Eūntis</i>	Thema ?	Thema	<i>Iens.</i>
<i>Iens</i>	Qualis vox	Flexibilis.	
<i>Iens</i>	Cuius Partis ?	Participij.	
<i>Iens</i>	Cuius Figuræ ?	Simplicis.	
<i>Iens</i>	Cuius Temporis ?	Præsētis.	
<i>Iens</i>	Cuius Significationis ?	Neutrālis.	
<i>Iens</i>	Cuius Generis ?	Omnis.	
<i>Iens</i>	Quotæ Declinatiōnis ?	Tertiæ.	
<i>Eūntis</i>	Cuius Númeri ?	Singularis.	
<i>Eūntis</i>	Cuius Casus ?	Genitiui. Declina <i>Iens.</i>	

EXEMPLUM in Partibus inflexibilibus.

<i>Sapius</i>	Thema ?	Thema <i>idem.</i>	<i>Sapius</i>	Qualis vox ?	Inflexibilis.
<i>Sapius</i>	Cuius Partis ?	Aduerbij.	<i>Sapius</i>	Quale est Aduerbiū ?	Comparabile.
<i>Sapius</i>	Cuius Gradus ?	Comparatiui.			

Autem *Thema*? *Thema idem*. Autem *Qualis Vox*? *Inflexibilis*.
Autem *Cuius Partis*? *Coniunctionis*. *Cuius Ordinis*? *Postpositivi*.

Ad *Thema*? *Thema idem*. Ad *Qualis Vox*? *Inflexibilis*. Ad *Cuius Partis*? *Præpositionis*. *Quem Casum regit*? *Accusatiuum*.

Væ *Thema*? *Thema idem*. *Qualis Vox*? *Inflexibilis*. *Cuius Partis*? *Interiectionis*. *Quem Casum regit*? *Datiuum*.

EXEMPLUM Repetitiónis Mixtæ in Nómine.

Viarum *Thema*? *Thema Via*. *Via* *Qualis vox*? *Flexibilis*.
Quot sunt *Partes Oratiónis* flexibiles? Quátuor .s. *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*. Cur dicuntur flexibiles? *Quia* in fine suas terminatiónes variare possunt.
Via *Cuius Partis*? *Nóminis*. Quid est *Nomen*? Est *vox*, per *Casus* declinabilis rem sine *Tempore* significans. *Via* quale est *Nomen*? *Substantiuum*. Quid est *Substantiuum*? *Appellatiuum*. Quid est *Appellatiuum*? *Quod multis* conuenire potest. *Via* *Cuius Figúræ*? *Simplicis*. Quot sunt *Figúræ*? Tres: *Simplex*, *Compósite*, & *Decompósite*. (*Quid est Nomen Simplicis Figúræ*?) *Via* *Cuius Speciei*? *Primitiua*. Quot sunt *Species*? *Dux*, *Primitiua* & *Deriuatiua*, &c. &c. Hoc modo eúndem est per reliqua *Accidentia*, assignando cuilibet generalem *Interrogatiónem* ipsi conuenientem, vt *Generi*. Quot sunt *Genera*? *Declinatióni*. Quot sunt *Declinatiónes*; &c. Ex hoc autem vno exemplo poterit cõgnosci *Repetitio Mixta* in alijs *Partibus Oratiónis*.

Annotatio. *Thema est origo seu Principium Vocis, quod in Nómine, Pronómine, & Participio ferè semper est Nominatiuus Casus, in Verbo, Prima Singularis Præsens Indicatiui Persona, in Partibus Indeclinabilibus ipsamet vox quæ profertur.*

De *Themate* dupliciter quæri potest. Primò sic: v. g. *Mihi* *Thema*? id est, huius *Vocis*. *Mihi* quod est *Thema*? vel huius *Vocis*, *Mihi* dicas *Thema*, id est, *Principium*. Secundò sic. *Mihi* à quo *Themate* venit, id est, à quo *Principio*. sic: *Fortiõra* *Thema*, *Fortius*, &c.

DE REDUCTIONE.

Redúcere est Voces ad Partes Orátionis aut ad certas Regulas re-
 nocáre, seu sub certis Regulis collocáre, Polonice *Odprowadzić*
 vel *Zaprowadzić*. Potest autem Redúctio státui triplex. Prima
 ad Etymologiam. Secunda ad Syntaxin. Tertia ad Profodiam.

Redúctio ad Etymologiam fit, quando ad aliquam Partem Oratio-
 nis Vocem redúcimur, & omnia Accidentia talis Vocis enume-
 ramur. Hanc similitudine declaráre Púeris Vítile erit admodum.
 Assimántur v. g. Octo Vrbes vel pagi, his assimiléntur Partes O-
 rationis octo, ita vel ipsæ Partes sint veluti Vrbes octo, Accidentia
 Verò ipsarúm sint veluti leges, libertates, & privilegia civium.
 sicut ergo in octo Urbibus alij atq; alij habitant Cives, & alias
 atq; alias habent leges; ita etiam Vocabula alia in Nomine, alia
 in Verbo, alia in ceteris Partibus continentur, & diuersa Acci-
 dentia s. Genus, Figuram, Declinationem, &c. habent sibi con-
 cessa. Verbi immò & Nominis Accidentia nonnulla sic quoq;
 possunt ostendi s. Verbum Urbis, Coniugationes Portárum, Modi
 Plateárum, Tempora lapideárum, Númeri superioris & infe-
 rioris partis, Persona cubiculórum vel hypocaustórum habeant
 rationem: Nam sicut Urbs includit Portas & Plateas, ista lapi-
 deas, &c. ita Verbum habet quatuor Coniugationes, ista mo-
 dos, Modi Tempora, hæc Números, Númeri Personas, in quibus
 iam est quiescendum. Redúctio ad Etymologiam hoc tantum dif-
 fert à Repetitione Speciali seu ab Examine Vocum; quia Repe-
 titio fit per Interrogationes, Redúctio Verò sine Interrogationi-
 bus, Exemplum Redúctionis fit tale.

Docebitis	Thema est <i>Dóceo</i> .
Dóceo	Est vox flexibilis, & Verbi Partis.
Doceo	Est Verbum ratione Persóne Personale, ratione Coniugationis Análogum Medium, ratione Syntaxis Transitiuum, ratione significátæ rei Adiectiuum.
Dóceo	Est Figuræ Simplicis Specièi Primitiuæ. Génèris Actiui. Coniugationis Secundæ.
Docebitis	1. Est Modi Indicatiui. 2. Temporis Fúturi. 3. Númeri Pluralis. 4. Persónæ Secundæ.

Ad quam Partem Orationis sit Vox aliqua reducenda sic cognosces. Primò teneas memoria omnia Pronomina: item omnes Præpositiones, Coniunctiones & Interiectiones: deinde sic agas; Omnis Vox aut est Flexibilis, aut Inflexibilis, id est, aut suas terminaciones Variat, aut non. Flexibilis ad Declinabiles, Inflexibilis ad Indclinabiles Partes referetur.

*Vox Flexibilis erit Pronominis Partis, si ponitur inter Pronomina. Erit Verbi Partis, si poterunt illi addi istæ particulae, Modo, cras, heri. Ego, tu, ille, nos, vos, illi. Erit Participij Partis, si desinit in *Ns*, vel *Vs*, & significat differentiam temporis. Erit Nominis Partis, si nec ad Pronomen, nec ad Verbum, nec ad Participium poterit reudcari.*

Vox Inflexibilis erit Coniunctionis Partis, si inter Coniunctiones, Præpositionis, si inter Præpositiones, Interiectionis, si inter Interiectiones expressè ponitur. Erit Aduerbij Partis, si nec inter Coniunctiones, nec inter Præpositiones, nec inter Interiectiones à nobis enumeratas ponitur.

Reductio ad Syntaxin, est, Quando Regulas iuxta quas Voces construuntur assignamus, quod sit dupliciter. Primò iuxta ordinem Vocum Lectionis. Secundò iuxta ordinem Regularum.

Reductio ad Prosodiam est, quando in Cârmine vel Syllabarum Quantitatem inuestigamus, & Regulas dicimus, vel pedes Metricos enumeramus, vel Genus Cârminum Enà cum Accidentsibus declaramus.

DE DISPUTATIONE.

*Disputaciones Puerorum illæ sunt optimæ & viles, quæ ex ipsis Præceptis Etymologiæ, Syntaxeos & Prosodix fiunt. Illæ verò Quæstiones ridiculæ, v. g. *Vi, socco, no, si, calle, te, vel Da, no, cur, oni, mage, stat, vel Sto, dolá, mala, vel Mattis, pie, occer. vel Domo, &a, grati, vel Nascantur, suas, pie, Simco. Ratus, sto, i, nauale. Vbi, ligo, tego, cura, miser, nego, soco. Sua, sola, Pana, doma, ni, mas.* & alix similes, quem adferant Tyronibus fructum viderint Præceptores. Nobis profectò minimè placent.*

PRA-

PRAXIS COMPOSITIONIS

iuxta Etymologiæ ac Syntaxeos Regulas elimandæ.

Stylus est Nobilissimum Latini & emendati sermonis comparandi instrumentum; & ut ait Cic: *Stylus est optimus & prestantissimus tam dicendi quam loquendi effector atq; Magister*: ac proinde dignus in quo Tyrones diligentissime se exercere nitantur: quod quidem ut facilius præstare possint, hanc illis sequentem doctrinam opportuno volumus esse auxilio. Ubi hoc consilij ipsis damus, ut statim ab initio cito & multa, sed benè licet pauca scribere incipiant: nam cito & multum scribendo non fiet ut benè scribant: at verò benè scribendo, fiet omninò ut & cito & plurima postmodum scribere possint. Ad hoc autem illis tribus opus sibi esse sciant. Primò studio & summâ applicatione mentis, & ijs omnibus, quæ stylus præsupponit. Secundò materia tali, quæ sit simplex, facilis, brevis, & iuxta Regulas notas data. Tertio demonstratione Modi componendi. Horum primum ad ipsos Tyrones pertinet, & in quouis exercitio est retinendum. Secundum ad ipsam materiam, & quodammodo ad Præceptorem, & totum exercitio secundo & tertio conuenit, imò & primò Regulis exceptis, quartò verò non nisi ratione solius breuitatis competit. Tertium tandem Præceptoris erit proprium & cuilibet exercitio applicandum. Hæc me singula nunc probare & declarare Tempus non patitur. Sit autem certum, nos in hoc genere similes naturæ esse debere. Ut enim Natura ab imperfectioribus incipiens ad perfectiora progreditur, ita quoque nos à rudioribus, generalioribus, frequentioribus, facilioribus, & summè necessarijs ad maiora cautè, prudenter, suaviter & benignè Tyrones deducere conabimur. Quo sine expedit hoc componendi exercitium in quatuor ætates partiri.

PRIMUM EXERCITIUM.

Primum Tyrônium exercitium nullum aliud esse debébit, nisi in Indicatio Modo eiusmodi formata exémpia: *Ja náucz, ty náuczyles, on náucz, a, my Szczyliemy, wy Szczycie, oni náucz, a,* & alia plúrima ratione Temporis, Númeri, & Personæ variata: primùm in *Dóceo*: deinde in *Audio, amo, lego, sedeo, duco, &c.* Sed aggressûrus Tyro hoc primum exercitium sciat imprimis ómnium quinque Declinationum Exémpia in Nómíne & Pronómíne, item quátuor Coniugatiónes Analógorum, & pene totam generálem Repetitiónem, præterea ista:

Ego, *ja*, tu, *ty*, ille, *on*, nos, *my*, vos, *wy*, illi, *oni*, tempus, *czas*, Præsens, *teraznieyszy*, Præteritum, *przeszly*, Futurum *przyszly*. Ubi primum hæc omnia præmissa didicerit; tum illi exémpia ad scribendum proponántur. v. g.

<i>Ja náucz, e,</i>	{	<i>My náuczymy,</i>
<i>Ty náuczyles,</i>		<i>Wy Szczycie.</i>
<i>On náucz, a,</i>		<i>Oni náuczyli, &c. &c.</i>

Hæc exémpia sic erunt scribenda: *Ja náucz, e. Ja* Latínè *Ego*. scribatur *Ego. Náucz, e*, Thema *Náucz, am. Náucz, am* Latínè *Dóceo*. Hic ostendátur Tyroni Indicatiuus Modus, qui quoniam quinque habet Témpora, éligat Tyro tempus suo Polónico .i. *Náucz, e* conueniens per ista duo Aduerbia *wczorá* & *intro*, si Verbum conuenit cum voce *wczorá*, erit Præteriti Temporis siue Perfécti, siue Imperféccti, parum modò refert. Si cum voce *intro* concórdat, erit Futúri. Si autem cum neutra voce conuenit, erit Præséntis.

Cuius Témporis?	{	<i>Wczorá.</i>	V. Præteriti.
	{	<i>Intro.</i>	V. Futúri.
	{	-----	V. Præséntis.

Litera V hoc loco significat Verbum Polónicum.

Et quo-

Et quoniam *Náucz* e cónuenit cum voce *intro*, erit Futúri Tém^oporis, ostendatur ergo Tyroni Futurum Tempus etiam digito. Hoc Tempus habet dnos Números, vnde cógitet Tyro, quem débeat amplecti, si verbo Pólonico póterit áddere has voces, *ieden, iedná, iedno*, erit Númeri Singularis, si non, erit Pluralis.

Cuius Numeri	{	<i>Ieden, iedná, iedno.</i>	V. Singularis.
		<i>Dwáy, trzey, ábo miécy.</i>	V. Pluralis.

Náucz igitur, Númeri Singularis, quia illi ádditur vox *ieden*. s. *ia ieden náucz*. Hic rursus, quia tres sunt Persónæ, opus erit eligere Persónam.

Quotæ Persónæ	{	<i>Ia, my.</i>	V. Primæ.
		<i>Ty, wy.</i>	V. Secundæ.
		<i>On, oni.</i>	V. Tertiæ.

Náucz erit Persónæ Primæ, quia illi vox Pólonica s. *Ia* tribúitur; formetur verò Latínè Prima Persóna Singularis in Futúro s. *Dócebo*, & coniungatur cum illa voce iam scripta, nempè cum *Ego*, vt sit *Ia náucz*, Latínè, *Ego dócebo*. Simili ratione réliqua Exémpla.

Admónitio. *Ab hoc Exercitio primo, non prius erit Tyro dimittendus, quàm ablatæ Vocis, quæ sit Verbi Partis in Indicativo Modo ipse per se possit Tempus Numerum & Personam cognoscere, in libro inuenire & formâre, atq; cum his Nominatiuis: Ego, tu, ille, nos, vos, illi, promptè & expeditè copulâre.*

SECUNDUM EXERCITIUM.

Exercitium Secundum præsupponit notitiam, primi exercitij & eorum ómnium, quæ præsupponebat primum, & præterea istorum s. *Quot sint Gradus Comparationis, & vnde formantur? Quid sit Nomen Substantiuum, Adiectiuum, Proprium, Appellatiuum, Comparabile, Incomparabile, Suius duarum; & trium terminationum? quomodo inflectantur Verba Anomala. Ubi sunt quærendæ Regule de Generibus & Casibus Nominum, de Præteritis & Supinis Verborum.*

In hoc autem Secúndo Exercitio tria Púerum opus est docère. Interrogationes & Responiones formâre, voces examinâre, & Regulas Syntáxeos explicâre.

Porro

Porro Interrogationes istas sequentes magno vsui Tyronibus^m Esse Futuras inde colligi potest : quia ipsis non tantum ostendent, quæ voces faciant inter se Syntaxim, quæ Dictio alteri Accidentia præscribat, & ad quas Regulas & quoto Capite scriptas sit recurrendum : verumetiam sensum indicabunt, & ad amplificationes Rhetoricas viam tempestiuè sternerent. Has formare, priusquam ad tertium Exercitium, vbi earum est maximus vsus, in Secundo isto Exercitio expedit Tyrones^m addiscere, idque in breuissimis vnus scilicet Regulæ prius explicatæ vim complectentibus exemplis. v. g. talibus, *Krol pânwie, ludzie chodza, Ociec przjedzie, Bracia czytali, &c.* Item. *Raka ciepla, stot biały, otow cieński, tawa dluga, &c.* Item *Vderzył raka, ranił sábla, napisalem piorkiem, &c.* Exempla verò ea, quæ longiore ductu constant. v. g. *Bracia twoi tego Roku z Krakowa pisali do Oycá mego do Warszawy*, pro tertio exercitio referentur. Ut autem in tertio exercitio facilius vsus esse possit Interrogationum istarum sciat Púer. Primò inter illas ferè solas voces Syntaxim esse in quibus Interrogatio & Responso potest formari. v. g. inter istas. voces *Bytem dnia wczoráyszego* est Syntaxis, quia Interrogatio potest formari hæc *Kiedy bytem?* Responso, *Dnia wczoráyszego* supple *bytem* ex quibus aggregatum istud confurgit. *Bytem dnia wczoráyszego.* Sciat Secundo Interrogationem duabus ferè debere fieri vocibus : sic quoque Responsonem quod si fiat duabus, tum inter illas rursus alia erit formanda Interrogatio & Responso, vt patet in priore exemplo, *Bytem dnia wczoráyszego.* Sciat tertio aggregatum ex Interrogatione & Responsonem niti aliqua Regula Syntaxeos, quæ statim est assignanda antequam veniatur ad Examen vocum. Sciat quartò, tot fore in Exemplo Regulas Syntaxeos quot erunt Interrogationes, exceptis tamen Generalissimis. Sciat vltimò, omnium Interrogationum ferè primam esse istam.

Kro.

INTERROGATIONES

Ordine Alphabeti. C. denotat Caput. N. Numerum. R. Regulam.

- Co? { 1. *Małáksa, máluie obrázy, robi pieniadze, &c*
2. *Drewno płynie, Mi. iśto gore.* In Nominatiuo Capite 1. Numero 1.
- Coż? { Hęc Interrogatio ostendit illam vocem cui adiungitur ab alio vocabulo regi, aut dependere, & continuò quidem illud esse inueniendum innuit, vt *ieśli, coż ieśli? ieśli byt, ábo mo-wit, ábo czywit, &c.*
- Czego? *Pełen wody, godzien chwaty, Szczyśia Grámmatyki, ślucha Filozoficy, &c.*
- Czyi? { 1. *Moy, twoy, náś, Krolewski, Akadémicki, moiá, twoiá, moie, twoie, &c.* Cap. 2. Num. 5.
2. *Páwłow dom, Páwłowá Mátká, Páwłowe zálece-nie, iego, ich, &c.* in Genitiuo. Cap. 4. Num. 1.
3. *Moiá rzecz, mowić, á twoiá śluchać, meum est, tuum est, &c.* Cap. 12. Num. 7.
- Czym? { 1. *Raka, śábła, nożem, kámieniem, wzrostem* { Cap. 10. N. 2. Reg. 4.
in Ablatiuo. { Cap. 6. Reg. 1.
2. *Byt Krolem, zotnierzem, bytá Mátká, Krolowa.* in Nominatiuo. Cap. 1. Num. 4. R. 1. ¶ in Accusatiuo si Verbum sit Infinitiu Modi.
3. *Krolem Brátá názwał, Szczywit, Senatorem obrat.* in Accusatiuo. Cap. 14. Num. 5.
4. *Pociecha, przykładem, y pożyczkiem ludziom bédzie.* in Datiuo. Cap. 11. Num. 1. Reg. 4.

Annotatio. Harum interrogationum Co? Coż? Czego? Kogoż? Komu? Regulæ sunt multæ, quæ in ea parte Orationis quarantur, cuius Vocabulo præponitur Interrogatio, vt *Komu zyczliwy?* in Nomine. *Komu śluzi?* *Komu biadá?* in Interiectione; *Náprzeciwko komu?* in Præpositione.

Dotąd?

- Do kąd ? { 1. Do Krakowa, na rynek, do Polski, do Włoch,
Cap: 9. Num: 6.
2. Tam, sam, na górze. Aduerbia Cap. 20. N. 3.
- Dla czego ? Dla miłości vel z miłości, dla bojaźni, z łaski Bożej,
Krol, &c. in Ablatiuo sine Præpositione. Cap. 6.
Num. 1. Reg. 1. & Cap. 10. Num. 2. Reg. 5. &
Num. 4.
- Gdzie ? { 1. W Krakowie, w Akadémiey, na Zamku.
Cap. 9. Num. 3.
2. Do Polski, do Szkoły. Cap. 9. Num. 6.
3. Tu, tam, na górze, do góry. Aduerbia Cap. 19.
Num. 1.
- Jak daleko ? Cap. 9. Num: 13. & 4.
- Jak dawno ? Annus est vt veni, hora est cum veni, vnus dies
est postquam veni, quartus annus agitur ab eius
obitu, &c.
- Jak długo ? Przez rok, przez noc. in Accusatiuo, áddita vel
omissa Præpositione Per, vel in Ablatiuo sine
Præpositione. Cap. 10. Num. 2. R. 2. & Num. 4.
R. 2.
- Jak drogo ? Za złoty, za grosz, &c. in Ablatiuo sine Præposi-
tione Cap. 10. Num. 2. R. 7. & §. 5. 6. 7.
- Jak przedko ? { 1. Za godzinę z áiáde, intra vnam horam, vel
vna hora. Cap. 10. Num. 3.
2. Za godzinę po áiáde, post vnam horam.
- Jak wiele ? Pieć, siedm, ósm, &c. Cap. 2. Num. 1.
- Jaki ? { 1. Pilny, szczony, biały, Cap. 2. Num. 1.
2. Dowcipu bystrego, grody piękney, wzrostu miér-
nego. in Genitiuo vel Ablatiuo, Cap. 4.
Num. 3.
- Jako ? { 1. Dobrym sercem uczynił, z zalem mówi, &c.
in Ablatiuo iuxta Polónicum. Cap. 10.
Num. 2. & 4.
2. Dobrze, źle, pięknie, &c. Aduerbia. Cap. 19.
Num. 1.
3. Niedbálcem go nazwał. Cap. 14. Num. 3.
Kiedy ?

- Kiedy? { 1. *W Krakowie na Kleparzu.* Cap. 9. Num. 3.
2. *Do Włoch, na Kazimierz,* &c. Cap. 9. Num. 6.
- Kiedy? { 1. *Tego roku, w tej godzinie.* &c. in Ablatiuo. Cap. 10. Num. 2. R. 1. & Num. 4. R. 1.
2. *Wczorá, intry,* &c. Aduerbia Cap. 19. Num. 1.
3. *Zá Krolá Jagellá.* Regnante Jagellone. in Ablatiuo sine Præpositione. Cap. 10. Num. 1.
- Kogo? *Znam Krolá, zalecilem brátá,* &c.
- Komu? *Zyczliwy Oycu, służy brátnu,* &c.
- Kto vel Ktoż? { 1. *Brát czyta, ja byłem,* &c. in Nominativo Cap. 1. Num. 1. & Sed si est iż vel że. in Accusativo. Cap. 16. Reg. 3.
2. *Vczony? Vczony człowiek,* Cap. 2. Num. 1.
- Ktoredy? { 1. *Przez Krakow.* Cap. 9. Num. 9.
2. *Tedy, támtedy.* &c. Aduerbia. Cap. 19. Num. 1.
- Ktory? *Ten, wczorájszy, biały.* &c. Cap. 2. Num. 1.
- Po wielu? *Po piáciu, po ósmiu, po stu,* &c. Cap. 2. Num. 1.
- Silá? *Ósm, dwánaście, sto.* &c. Cap. 2. Num. 1.
- w Ktora stronę? { 1. *Ku Krakowu.* Cracoviam versus.
2. *Wzad, wpráwa.*
- Wiele? *Sto, tysiąc, ieden.* &c. Cap. 10. Num. 2.
- Żá co? *Zágroß, zápieniadze.* in Ablatiuo sine Præpositione. Cap. 10. Num. 2.
- Żá wiele? *Zá ósm, zá sto.* &c. Cap. 2. Num. 1.
- Ż czego? *Z drzewá, z kámienia.* &c. in Ablatiuo additá vel omisá Præpositione Ex Cap. 10. Num. 2.
- Żąd? { 1. *Z Krakowá, z Turék.* Cap. 9. Num. 1.
2. *Z gory, z tylu.* &c. Cap. 19. Num. 1.

Annotatio. Interrogationum Declinabilium Genus, Numerus & Casus mutetur & sibi opus erit: Ipsa autem Interrogationes si sunt Indeclinabiles, sua Partis sequuntur Regulas; Declinabiles vero per eam Regulam effertur, quam ostendunt.

EXAMEN VOCVM.

Inde Puer addiscet quâ ratione & quo ordine per Accidentia Partium Orationis sit examinanda ea vox, quæ est in Compositione scribenda.

1. Thema Polonicum? 2. Quomodo Latine? 3. Qualis vox? 4. Cuius Partis?

Substantium.	{	1. Declinationis?	{	{	{						
		2. Generis? <i>Regula Etymologia.</i>									
		3. Genitium? <i>Regula Etymologia.</i>									
		4. Numeri? <i>Ex Polonico cognosces.</i>									
		5. Casus? <i>Regulam Syntaxeos commemora.</i>									
		6. Formes Casum? <i>Visa Reg: Etymologia.</i>									
Nominis.	{	1. {	Compara-	{	{						
						rabile?	{	{			
									Incomparabile?	{	{
		2. Quot Terminationum?	{	{							
					3. Declinationis sub quavis Terminatio:						
						4. Generis.					
5. Numeri. { <i>Ex Substantiuo cognosces.</i>											
	6. Casus.										
		7. Formes Casum? <i>Visa Regula Etym.</i>									

Annot: Examen Nominis conuenit etiam Pronomini & Participio.

Verbi.	{	1. Quale?	5. Modi?	{
		2. Coniugationis?	6. Temporis?	
		3. Generis?	7. Numeri?	
		4. Præteritum & Supinum? <i>Regula Etymologia.</i>	8. Personæ?	
			9. Formes.	{ <i>Ex Nominatio.</i>

Aduerbij. Quid præscribit an Casum, an Modum, an Tempus, an Gradum Comparationis?

Coniunctionis. Cuius Ordinis & quem regit Modum?

Præpositionis. Quem regit Casum?

Intersectionis. Cum quo Casu conuenit?

E X E M P L A.

<i>Brácia pisali,</i>	<i>Dzieci czytáia.</i>
<i>Ludzie chodzã,</i>	<i>Chłopi robia.</i>
<i>Oćiec przjedzie,</i>	<i>Malárze wymáluiã, &c.</i>

Horum Exemplórum primum .f. istud *Brácia pisali*, sic erit scribendum. Primò formetur Interrogatio & Responso: vt Interrogatio *Kto*, scribitur iuxta primi Capituli Regulam primam .f. istam. *Verbum Finiti Modi cum vno Nominatio aperto vel occulto, &c.* Deinde examinetur vox ista *Brácia* sic: *Brácia* Thema *Brát. Brát* Latine *Frater. Frater* est vox flexibilis, est Nominis Partis, est Nomen Substantiuum, Declinationis Tertie, Generis Masculini, per hanc Regulam: *Masculini Generis est Nomen significans virum. Genitiuum* habet *Fratris*, per Regulam istam: *Masculina ista Pater, Frater, &c.* habent in Genitiuo *tris*. Numeri debet esse Pluralis, Casus Nominatiui, qui Latine formatus erit hic, *Fratres* iuxta Regulam hanc. *Nominatiuus, Accusatiuus & Vocatiuus Pluralis Tertie Declinationis, Nominis alterius à Neutro exit in Es.* hunc formatum scribas in charta. Postea ad alteram Polonicam vocem .f. istam *Pisali* accedas. Huius autem vocis quoniam Nota iam est Interrogatio & Responso: proinde statim ipsam sic examina *Pisali* Thema *Pisã, Pisã* Latine *Scribo. Scribo* est vox flexibilis, & Verbi Partis, Verbum est Personale Analogum, Transitiuum, Adiectiuum, Coniugationis Tertie, Generis Actiui, Præteritum habet *Scripti*, Supinum *Scriptum*, per Regulam istam. *Scribo, scripsi, scriptum*, cum Compositis est Actiuum. Modi debet esse Indicatiui, Temporis Præteriti, Numeri Pluralis, Personæ Tertie, quam sic formabis: *Ego scripsi, tu scripsisti, ille scripsit. Nos scripsimus, vos scripsistis, illi scripserunt vel scripsere.* Tertia ergo Persona Pluralis ponenda in charta erit *scripserunt*. & sic primum Exemplum .f. *Brácia pisali*, Latine effertur, *Fratres scripserunt*.

Simili modo cætera Exempla perficies.

TERTIVM EXERCITIVM.

In hoc Exercitio, quod ex duobus prioribus coalescit, & illa præsupponit addiscent Puer longiores Periodos iuxta Regulas componere, & nosse quæ voces inter se faciant Syntaxin, & per quas Regulas sint scribendæ, v. g. hæc.

Bráćia twoi tego Roku pisali z Krakowa do Wársawy.

Hanc periodum in qua sex Regulæ Syntaxeos concurrunt, quas per Interrogationes inuestigabilis, si componas. Primò inuenias Verbum Finiti Modi .f. *Pisali.* & Nominatiuum eius .f. *Bráćia.* Vbi autem hæc duo iuxta primam Capituli primi Regulam prout in secundo Exercitio declarauimus, composueris & Latina feceris sic. *Fratres scripserunt;* tum ad reliquas voces componendas accedes, & quamlibet per istos Terminos duces. 1. Adde. 2. Considera. 3. Interroga & Responde. 4. Distingue. 5. Regulam vide. 6. Examina.

Adde. *to iest, do tego słowka ktoreś inż napisat po łacinie, przydad słowko Polskie iedno abo dwie ktore są w Komposicyey.*

Considera. *to iest, sważ ieśli iest Polszczyzná dobra abo Syntaxis Polska po przydaniu tego słowá.*

Interroga & Responde. *to iest, uczyn Interrogationem & Responionem, á wiedz to, że Interrogatio ma mieć w sobie słowko to, ktoreś inż po łacinie napisat, á Responio zaś to, ktoreś przydat, y to ktoreś napisat po łacinie.*

Distingue. *to iest, pokaz quæ vox regit, & quæ regitur, á wiedz że słowko napisane regit, á przydane regitur.*

Regulam vide. *to iest, z naydzi sobie Regule w Syntaxim, według ktorey to przydane słowko trzeba będzie pisac, á do Reguly doprowadza cie Interrogationes.*

Examina. *to iest, & day sia z tym słowkiem Polskim przydanym do Examen takie masz in secundo Exercitio .f. Thema Polonicum? Quomodo Latinè? Qualis vox? Cuius Partis, &c.*

Istius ergo Periodi, *Brácia twoi tego roku pisali z Krakowá do Wársáwy*, reliquæ voces sic erunt per dictos terminos du-
cendæ.

I. *Brácia twoi*.

2. Est bona Syntaxis Polonica. 3. Interrogatio, *Czyi brácia?* Responso, *Twoi brácia*. 4. *Brácia regit, twoi, regitur*. 5. Regula Adiectiuum cum vno Substantiuo aperto vel occulto, &c. 6. *Twoi* Thema *Twoy*, Latine *Tuus*, est vox flexibilis Pronominis Partis, est Adiectiuum Incomparabile, trium terminationum, sub Prima Secundæ, sub Secunda Primæ, sub Tertia Secundæ Declinationis, Generis debet esse Masculini, Numeri Pluralis, Casus Nominatiui, quia Substantiuum eius .i. *Fratres* est etiam Generis Masculini, Numeri Pluralis, Casus Nominatiui, qui Latine formatus erit hic *Tui*, iuxta hanc Regulam, Etymologia, Secunda Declinatio format Pluralem Nominatiuum & Vocatiuum per *I*, & sic *Brácia twoi*, Latine efferes, *Fratres, tui*.

I. *Pisali z Krakowá*.

2. Est bona Syntaxis. 3. Interrogatio, *Zkad pisali*, Responso, *pisali z Krakowá*. 4. *pisali regit, z Krakowá regitur*. 5. Regula Cap. 9. Prima .i. Ex loco motum, &c. 6. *z Krakowá* Thema *Krakow*, Latine *Cracouia*. Est vox flexibilis Nominis Partis, est Substantiuum, &c. *pisali z Krakowá*, Latine, *Scripserunt Cracouia*.

I. *Pisali do Wársáwy*.

2. Est bona Syntaxis, 3. Interrogatio, *Do kad pisali?* Responso, *pisali do Wársáwy*. 4. *pisali regit, do Wársáwy regitur*. 5. Regula Cap. 9. Sexta .i. Ad locum motum Verba, &c. 6. *Do Wársáwy*, Thema *Wársáwa*, Latine *Varsovia*, est vox flexibilis Nominis Partis, &c. *pisali do Wársáwy*, Latine, *Scripserunt Varsouiam*.

I. *Pisali roku tego*.

2. Est bona Syntaxis. 3. Interrogatio, *Kiedy pisali?* Responso, *pisali roku tego*. 4. *pisali regit, roku tego regitur*. 5. Regula, Secunda Cap. 10. .i. Omne Verbum admittit Ablatiuum, &c. 6. *Roku* Thema *Rok*, Latine *annus*, est vox flexibilis Nominis Partis, &c. *pisali roku tego*, Latine, *Scripserunt anno isto*.

I. Roku tego.

2. Est bona Syntaxis 3. Interrogatio ? *Kforego roku?* Respon-
sio. *Roku tego.* 4. *Roku regit, tego regitur.* 5. Regula Prima.
Cap. 2. .s. Adiectiuum cum vno Substantiuo, &c. 6. *Tego*
Thema *Ten*, Latinè *Iste*, est vox flexibilis, Pronominis Par-
tis, &c. *Roku tego.* Latinè *Anno isto.*

Admonitio. *Hoc Exercitium in charta sic describatur.*

- Fratres scripserunt.* Verbum Finiti Modi, &c. Cap. I. Reg. I.
Fratres tui. Adiectiuum cum vno, &c. Cap. 2.
Scripserunt Cracoviam. Ex loco motum, &c. Cap. 9.
Scripserunt Varsaviam. Ad locum motum, &c. Cap. 9. Reg. 6.
Scripserunt Anno isto. Omne Verbum admittit. Cap. 10. R. 2.
Anno isto. Adiectiuū cū vno Substantiuo. C. 2. R. I.

*Hoc modo quamlibet aliam Periodum multis Vocibus constantem
Tyro elimanit, iactis autem bene istis fundamentis, omnia sibi
peruia certo certius speret esse futura.*

*Hac nos dixisse de primis tribus Tyronum Exercitijs sufficiat, in
quibus si Nobilissima Academia iuuentus sese à teneris diligen-
tissime exercuerit bonà fide suam Compositionem & Latinam,
& emendatam breuisfore pollicemur: hac enim ratione ea Pra-
cepta, qua in dies audit, ad usum & praxim reuocare: à voca-
bulis temerè, & sine eorum prauo examine cumalandis absti-
nere; Vocum à se positarum omniū dextrè & promptè rationem
reddere, ad Regulas recurrere & easdem consulere; atq; secun-
dum artis Pracepta in scribendo sese dirigere, ab ipsis statim pri-
mordijs feliciter incipiet, & felicissime cum suo maximo emolu-
mento condiscet. Operosum quidem, & tardius perficiendum;
sed apprime est utile futurum eiusmodi in componendo Exerci-
tium: Nam vna Periodus vel vnum exemplum hoc modo scriptū
maiorē utilitatem est allaturum: quam mille temerè in char-
tam congesta Versiones. Mora & tarditas atq; difficultas frustra
obijcitur: nam omne principium graue, quanquam si ordo di-
ctorum seruetur, & Materia Polonica fuerit Simplex, facilis &
breuis, qualem omnino requirimus, nihil horum qua obijciuntur
exabit Tyronem; immò ei omnia in mentem semper postea re-
dibunt & vltro sese offerent; non aliter, quam litera & syllaba
legentibus, qua cum difficultate & tardè nimis efferebantur.*

QVAR.

QUARTUM EXERCITIUM.

Hic Puer in difficilioribus modis loquendi iam sese diligenter exerceat, Phrasibus suam Compositionem exornet, linguæ Latinæ proprietatem affectet, & relicta Verborum simplicitate sensum tantum ipsum lectissimis verbis exprimere conetur, circuitiones illas per Participium, Gerundium, Supinum, & Infinitium modum optimè nôrit, item Amphibologiam vitare, Orationem variare, vocem Activam in Passivam promptè mutare, Reciproca construere, Participium Activæ à Passivæ vocis discernere, Polonicè exprimere, & cum Verbo *Sum* copulare addisecat, omnia denique Præcepta Grammaticæ ita cognoscat, ut nulla Regula detur, cuius ipse explicationem & usum ignorare videatur. Titulos quoque seu Epitheta hominibus pro diversitate conditionis sciat: ut *Beatissimo Pontifex, Invictissima Imperator, Serenissime Rex, &c. Sanctitas Tua, Sacra Regia Maiestas Tua, &c.*

Legens, *ten ktory czyta, vel czytający.*

Lecturus, *ten ktory ma czytać: Ego sum lecturus, ia mam czytać. Ego eram lecturus, ia miałem czytać.*

Lectus, *ten ktorego czytano, vel czytany.* Ego sum lectus, *mnie czytano.* Per hoc Participium vitari debet Tertia Persona Pluralis Pueris visitata. *g. acceperunt mihi librum, pro acceptus est mihi liber, wzięto mi książkę, &c.*

Legendus, *ten ktorego mają czytać.* Ego sum legendus, *mnie mają czytać.* Ego eram legendus, *mnie miano czytać.*

Annotatio. In hęc Vocem Activam Nominativus, Passivam Verò Accusativus Vernacula ostendit: hac ratione aliorum Verborum Participia sunt exponenda, & cum Verbo *Sum* coniungenda, quomodo autem Futurum Infinitivi Modi suppleatur, vide lib. 2. Pag. 366.

Vox desinens in (a) plerunque effertur per Gerundium in Do, vel per Participij Præsens, quod in Genere, Numero, & Casu, concordabit cum Nominatiuo proximi Verbi, aut per Subiunctiuum addito *Cum, quum*, si cuius Tempus, Numerus, & Persona à Proximo Verbo sumetur.

Vox desinens in (sy) dupliciter effertur. Primò per circuitionem factam ex Verbo & Particula harum aliqua, *Postquam tibi, tibi primum, cum, et, simulac, simulatq, &c.* Erit autem Verbum Subiunctiuum, aut Indicatiui Modi, Temporis, Numeri & Personæ eiusdem cum Verbo proximo Finiti Modi, vt *Napisamsy*, id est, *Skoro napisze, przyjde.* Postquam scripsero, veniam. *Item.* vbi veni, scripsi, vbi primum videro, credam.

Secundò per Participij Præteritum in Casu pro diuersitate Verbi alio atque alio scilicet Ablatiuo aut Nominatiuo positum,

In Ablatiuo cum venit à Verbo Passiui Generis, vt *Ranimsy brata ściekt. Vulnerato fratre fugit.* sic *audito sacro venit. scriptis literis abiit. &c.* vide Ablatiuum Absolutum in Syntaxi Cap. 10. Sed si vox in (sy) reciprocet Nominatiuum Verbi proximi, tum in Nominatiuo ponitur, vt *Puer à seipso percussus flebat, &c.*

In Nominatiuo cum venit à Verbo Generis Deponentis, vel Neutropassiui, vt *Peccata confessus abiit, Adeptus dignitatem discessit, &c. Pransus veniam ad te, &c.* Hic Nominatiuus si mutetur Verbum proximum in Infinitum, debet mutari in Accusatiuum, vt *Scio fratrem peccata confessum obiisse.*

Infinitiuus, Supinum, Participium, Gerundia & Subiunctiuus, sæpè eundem expriment sensum. Et Veni scribere literas. 2. Veni scriptum literas. 3. Veni scripturus literas. 4. Veni ad scribendum literas. 5. Veni ad scribendas literas. 6. Veni gratiâ vel causâ scribendi literas. 7. Veni gratiâ vel causâ scribendarum literarum. 8. Veni vt scribam literas.

ORTHOGRAPHIA LATINA.

CAPVT PRIMVM.

ORTHOGRAPHIA est Pars Grammaticæ, quæ literas, Sillabas, voces & Notas Orthographicas docet rectè scribere; id est, *quæ docet in scribendo nihil mutare, nihil addere, nihil omittere, nihil coniungere, & nihil diuidere.*

Literæ ratione { *Maiores.* A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M,
 characteris { N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z.
 sunt dupli- { *Minores.* a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p,
 ces. { q, r, s, t, u, x, y, z.

Admonitio. *Harum Seram ac genuinam prolationem Sina Voce Præceptor docebit.*

Notæ Orthographicæ sunt signa; quæ docti alia atque alia Literis, Syllabis, Vocibus, & Orationi addere solent. sunt autem decem: *Accentus. Spiritus. Tempus. Distinctio seu Postura. Apostrophus. Hyphen. Hypodiasole. Diarefis. Asteriscus & Obeliscus.* Istæ Notæ quatenus scribuntur, dicuntur Orthographicæ, & ad Orthographiam pertinent, quatenus verò voce proferuntur, appellantur Notæ Locutionis, & spectant ad Prosodiam.

Accentus, qui est syllabæ attollendæ aut deprimendæ signum, est triplex: *Acutus, Grauis, & Circumflexus.* Acutus attollit, *Grauis* deprimat, *Circumflexus* simul & attollit & deprimat syllabam, *cui incumbit.*

Scribuntur autem sic: { *Acutus* á
 { *Grauis* à
 { *Circumflexus* â

Spiritus est affectio quædam, quæ literam aut leuigat aut aspirat. Estque duplex: *Densus & Leuis.* *Densus*, qui aspirat literam, sic apud Latinos pingitur H. h. Notam *Spiritus Leuis*, qui leuigat literam Latini negligunt & defectu Notæ leuigatam spiritu literam significant.

Tempus, est spatium seu mora illa, quâ syllaba profertur: quod est duplex, aliud *Breue*, aliud *Longum*. *Breue* docet syllabam esse corripendam, *Longum* verò producendam. Pingunturq; sic:

	Bre	u	
	Longum	-	
Distinctionis seu Posturæ quæ Orationem distinguit, ne fiat obscura, sunt Notæ septem, quæ appellantur & scribuntur sic:	1. Coma		;
	2. Colon		:
	3. Periodus	{ imperfecta	. Et sic
	4. Media	{ perfecta	. Nam
	5. Nota Admirationis		!
	6. Interrogationis		?
	7. Parenthesis		()

[Comma, Latine dicitur Incisum, estq; Nota, quæ signatur Orationi, nec sensum, nec Syntaxim habens perfectam.

Colon, Latine Membrum, additur Orationi Syntaxim perfectam sed sensum imperfectum habenti.

Periodus, quæ Latine dicitur Ambitus, Circuitus, Comprehensio, Complexio, est signum; quo distinguitur Oratio habens & Syntaxim, & sensum perfectum. Estq; duplex, perfecta & imperfecta: Perfectam debet sequi litera Maiuscula: Imperfectam Minuscula.

Media Nota, illam Orationem distinguit, quæ sensum nunquam perfectum, Syntaxim autem modo perfectam, modo imperfectam habet.

Nota Admirationis, habet locum in Admiratione, Exclamatione, & Voto, vt ô Tempora! ô Mores!

Parenthesis, intrudit aliquid Orationi, quo exempto salva potest esse Oratio.

Apostrophus, qui denotat à fine vocis reuulsam esse Vocalem, apud Comicos & Tragicos est in vsu maximo, & scribitur sic, vt An', Viden', egn'.

Hyphen

Hyphen } Primo sic \checkmark . Tali nota *Strimur* discretas dictiones con-
scribitur } sultò coniungendo, & Semper \checkmark Virgo.
duplici- } Secundo sic - Vel \checkmark Hac nota coniungimus syllabas vnius
ter } Vocis vel partis Composita dictionis, quoties illa aut in
 medio Versus (quod fit errore) aut in fine (quod fit
 necessitate) ab indicem separantur, & Omni-potens.

Hypodia- } Primo ad imas literas sic, Ista nota hoc modo formata
stole no- } monet ne quis imperitè in legendo coniungat duo Vo-
tatur du- } cabula, & Conspicitur sus, ne legatur, Conspicit
pliciter } vsus.
 } Secundo sic | vel] Tali nota separamus Voces ab alijs
 } malè coniunctas, & Filius [meus.

Diaeresis, monet non vnam sed duas syllabas esse faciendas ex illis vocalibus, quibus incumbit, scribiturque sic è, vt *Poëta dissoluö.*

Asteriscus, varia habet officia, aliquando ostendit id cui apponitur esse dignum notatu, aliquando vocabulum mutatum, aliquando errorem, aliquando prætermisum aliquid, &c. Scribitur autem sic * †.

Observatio, *Aristarchus* Versus *Homeri* genuinos ab adulterinis separando duobus utebantur signis Asterisco & Obelisco; *Genuinis* addebat Asteriscum, *Adulterinis* Verò Obeliscum, Obeliscus scribitur sic — quasi Verò minutum.

CAPVT SECVNDVM.

Vitia contraria Orthographiæ sunt quinque: *Mutatio*, *Omissio*, *Appositiö*, *Copulatio*, *Disiunctio*. Hæc vitia, qui scit vitare, ille, solus nouit rectè & Orthographicè scribere.

Mutatio est vitium Orthographiæ, quando litera, vel nota Orthographica, aut non suo loco collocatur, aut vna pro alia ponitur, quod multipliciter accidit, v. g. *Car Mi Na*, *cracouia*, *musæ*, *Muse*, *Ca pita*, *gracia*. Sic etiam possunt variari Notæ Orthographiæ. Hoc vitium vitare docent Regulæ sequentes.

- Maiusculis literis scribenda sunt omnia.
1. Nomina propria, & à Proprijs deducta, vt *Petrus, Craconia, Polonus, Craconiensis, &c.*
 2. Nomina Dignitarum, vt *Rex, Regina, Dux, Consul.*
 3. Nomina Artium primæ & secundæ Intentionis, vt *Grammatica, Dialectica, Philosophia, Appellatiuum, Substantiuum, Genus, &c.*
 4. Nomina Appellatiua loco Propriorum posita, *Poeta pro Virgilio, Orator pro Cicero, &c.*
 5. Carminum & Periodorum Perfectarum principia.

In Principio harum Vocum: *Ædes, adifico, ager, agrote, agritudo, anigma, Amulus, equus, aquor, arugo, astas, astimo, atas, ather, Ethiopia, Ethna, auum, Agyptus, Afolus, Afolpus, cactus, cado, casses, castus, Casar, Damon, Gracus, Heresis, Lado, latus, lauus, Paan, Padagogus, pastum, Pra vbiq; exceptis his: precor, precium, prehend, precor, interpretor, & horum cognata: Quero, quaso, sauus, Sphara, &c.*

Æ Diphthongus scribitur.

In Medio *Achau, aulea, Balana, Chaldaa, Chamaleon, Chimera, Diata, Dodonau, Encania, Galilea, Gynaceum, Hebraus, Hyblaum, Hymeneus, Lyuus, Palamon, Palastra, Pygmaeus, Trophaum, &c.*

In fine Genitiui, & Datiui singularis, item Nominatiui & Vocatiui Pluralis Primæ Declinationis, vt *Via, Musæ.*

In fine istorum vocabulorum: *Æs aris, pras pradis, Na, Va, Qua, Hac, He.*

Oe Diphthongus scribitur.

Principio istorum: *Oeconomus, Oedipus, Oenopola, Oenotria, Oestrum, mæstus, Pædia, Cameterium, Cænobium, Cæpi, Cætus, Cræsus, Phæbus, Phæbe, Phænix, pæna, pænitet, Fædus, &c.*

Medio harum dictionum: *Amænus, Comædia, Coræbus, Damætus, Diæcesis, Homæosis, Melibæus, Metanæa, Paræcia, paræmia, proæmium, Solæcismus, Synalapha, Tragædia, &c.*

Vbi sit scribendum *Ti*, vel *Ci*, cognatæ voces ostendunt.

Ti scribitur.

1. In Verbalibus à Supino *Tum* venientibus, vt *Legatio* à Supino *Legatum* sic, *cognitio*, *potio*, *recreatio*, &c.
2. In Verbis quæ secundam Personam Præsentis Indicativi per *Tis*, vel *Tiris*, vel *Teris* formant, vt *Sentio*, *sentiam*, *metior*, *percutor*, &c.
3. In Substantiuis quæ ad sui Adiectiui à quo sunt, Dativum aut Genitivum in *Ti* desinentem assumunt *A*, vel *tia*, vt *Grati*, *Gratia*. sic *Sapientia*, *Constantia*, *Militia*, *Amicitia*, *Pudicitia*, *Avaritia*, *Mæstitia*, &c.
4. In Vocibus quarum cognatorum aut Dativus, aut Vocativus Singularis desinit in *Ti*, vt *Stantia* *stantium*, *Venientia* *venientium*, *clamantia* *clamantium*, o *Laurenti* *Laurentius*, *Terentius*, *Vincentius*.
5. In his Vocibus: *Otium*, *negotium*, *spretium*, *nouitium*, etiam *solsitium*.

Ci scribitur in Vocibus quarum cognata vocabula *Ci* vel *Cis* habent in fine, vt *Felicitas*, *Fallacia*, *Velocitas*, *Indicium*, *Gracia*. Item in istis, *Officium*, & in omnibus alijs quæ in superiori non includunt Regula.

Litteræ cognitæ.

- B*, & *P*. *Benè*, *Pene*, *Bono*, *Pono*, *Scipsi* non *scribsi*, *Nups* non *nubs*, *Obtineo* non *optineo*, quia sic vsus recepit.
- D*. & *T*. *Ad*, *at*. *Id*, *it*. *Quot*, *quod*. *Quid*, *quit*. aut, *haud*. *Legit* non *legid*.
- F*. & *Ph*. Apud Polonos nulla vox scribi deberet per *Ph*. sed tantum per *F*. vt *Filozof* non *Philozoph*. Apud Latinos verò Græcæ dictiones scribuntur per *Ph*, & Latinae per *F*. vt *Fingo*, *felix*.
- F*. & *V*. vt *Fides*, *Vides*, *fel*, *Vel*.
- K*. & *C*. Latini ne Græcas quidem (nisi rarissimè) dictiones solent scribere per *K*. sed tantum per *C*. vt *Calenda*.
- G*. & *Ie*. *Negligens* non *negliens*. *Gelu* non *ielu*. *Genui* non *ienui*. *Gero* non *iero*. *Maiestas* non *magestas*. excognatis Orthographiam horum inquire.
- I*. & *Y*. *Nilsu* non *Nylus*. *Stylus* non *Stilus*, &c.

Hoc vitium interdum excusatur per duas figuras Orthographicas .s. per *Antithesin* & *Methatesin*, de quibus vide Fol. 296.

CAPVT TERTIVM.

O *Missio* est vitium, quando vel litera, vel syllaba, vel Nota Orthographica necessaria in scribendo omittitur, vt *pelo pro pello, abeo pro habeo, &c.* Hoc vitium vitabis observando ea, quæ sequuntur facilè.

Literæ itæ: *D, F, L, P, T*, per Epenthesin apud Poëtas geminantur, vt *Redducit, refficit, Iuppiter, quattuor, &c.*

BB. Abbas, abbrevio, gibber, gibbus.

CC. { 1. Composita. *Accipio, accedo, accingo, occurrō, succido, &c.*
2. *Bacca, Bacchānal, braccha, ecce, Ecclesia, bucca, occaso, faccarum, saccus, siccus, foccus, succinum, occupo, occo, &c.*

DD. Composita. *Addo, addico, addoceo, addisco, adduco, &c.*

FF. *Affatim, affabre, affinis, affabilis, Cōposita: Afficio, afferō, &c.*

GG. *Agger, aggero, aggravo, agglutino, aggrego, aggredior, &c.*

II. *Abjicio, adijcio, conijcio, eijcio, obijcio, projicio, rejicio, &c.*

LL. { 1. Diminutiua in *Ellus, ella, ellum*, vt *Libellus, miscellus, ocellus, asellus, fabella, femella, castellum*. item *Bacillus*.
2. Composita. vt *Alloquor, allabor, allego, allicio, allido, alludo, colloquor, intelligo*.
3. *Vellem, velles, vellet. Nollem, nolle. Mallem, malle*.
4. *Ille, illa, illud. Bellum, bellua, bulla, callis, callidus, collum, callum, Pallas, Achilles, Psallo, &c.*

MM. Composita: *Immineo, immuto, immodicus, immobilis, immunis, immundus, immolo, immoror, immo.*

NN. Composita: *Annēcto, annoto, annumero, &c.* item: *Annus, annullus, annona, &c.*

PP. Composita: *Appareo, apparo, apello, appeto, &c.*

RR. { 1. Superlativus Positivi in *Er*: vt *Acerrimus, nigerrimus, pulcherrimus, &c.*
2. Composita: *Irrationalis, irruo, arripio, &c.*
3. *Curro, narro, ferrem, ferre, adferrem, &c.*

SS. { 1. Superlativus *simus*: vt *doctissimus, dulcissimus, &c.*
2. Tempora Verborum: vt *Essem, fuissē, dedissem, scissem, &c.*

3. Composita: *Assumo, assero, assequor*. item: *Cesso, asso, &c.*

TT. Composita: *Attingo, attento*. item: *Attagen, atthis, &c.*

Composita ferè omnia geminant Consonantem à qua simplex incipit præcipuè illa, quæ ex Præpositione corrupta, aut in similem Consonantem desinente componuntur.

1. H Apud Latinos post tres tantùm Consonantes scribitur istas ? C, P, T, vt *Ch, Ph, Th.*
2. H In principio vocis Vocali aut Diphthongo præponitur, vt *Haha, habeo, hasta, haurio, hæres, hamus. Hariolus, hebes, heri, Heros, herba, hircus, bio, hilaris, homo, hostia, horridus, honestas, hortus, humilis, humus, hyems.*
3. H In medio vocis puræ Latinæ rarò ponitur & nonnisi inter duos vocales, vt *Abenum, mihi traho, Vehemens, prehendo, cohors.*
4. H In fine nulla vox admittit præ has : *Ab Sab, prob, ob.*
5. H Inter literas C & R. vnã syllabam componentes in Latinis vocibus non est scribendum : vt *pulchra, simulacrum, &c.*
6. H Ponitur in Græcis istis quæ per $\theta, \rho, \nu, \phi, \chi,$ exarantur, vt *Thyrsus, Rhetor, Hymnus, Philosophus, Chaos.*

Huic vitio patrociniatur *Apostrophus*, & tres Orthographiæ Figuræ: scilicet, *Apharesis, Syncope, & Apocope.* de quibus vide Lib. 4. fol. 296.

CAPVT QVARTVM.

1. *Appositio* est quando in scribendo aut Litera, aut Syllaba, aut Nota Orthographica minimè necessaria additur : vt *Amma pro amo, chabeo pro habeo.*
2. Hoc vitium ali-
quando excusatur } 1. *Prothesin*, vt *Gnatus, retulissim, &c.*
à Poëtis per } 2. *Epenthesein*, vt *Relligio, Iuppiter, reppero.*
} 3. *Paragogen*, vt *Dicier, dominarier.*

Regula nihil est in scribendo apponendum, nisi id, quo prætermisso possët superius vitium omissionis incurri.

De disunctione.

Disiunctio est vitium Orthographiæ, quando aut literæ vnã Syllabam componentes, aut Syllabæ vnius vocis à se temerè diuisæ separatim scribuntur : vt *Magnificus, Omnipotens.*

Regula.

Regula. Literæ ad vnam syllabam pertinentes nunquam sunt diuidendæ, neque in duobus versibus scribendæ: sed syllabæ vnius vocis tam Simplicis quam Compositæ, possunt disiungi ab invicem, quando in vno Versu tota dictio scribi non potest, addita Nota Orthographica *Hypphen*. Porro quæ literæ vnam componant syllabam, ex sequentibus addisces.

1. Geminatarum Consonantium prior præcedenti, posterior sequenti addatur vocali, vt *Tur-ris gur-ta*.
2. Consonans vna duabus Vocabulis in dictione simplici interposita, cum posteriore Vocali coniungitur, vt *Ego i-bi eram pri-mus*. Sed hinc excipe Composita, vt *In-eo, Ad-impleo, &c.*
3. Consonantes, quæ in initio cuiuscunq; Vocabuli possunt coniungi, etiam in medio alterius vocis sunt coniungendæ, *Exceptis Compositis*, quod sequens Tabula ostendit.

BD.	<i>Bdelium,</i>	} {	<i>A-bdomen,</i>	} {	<i>Ab-duco,</i>
BR.	<i>Brutum,</i>		<i>Sô-brius,</i>		<i>Ab-ripio.</i>
CT.	<i>Ctesipho,</i>		<i>A-ctio,</i>		
DR.	<i>Draco,</i>		<i>A-drastrus,</i>		
GN.	<i>Gnatus,</i>		<i>A-gnosco,</i>		
MN.	<i>Mnestius,</i>		<i>O-mnis,</i>		
PT.	<i>Prolomau,</i>		<i>A-pro,</i>		
PS.	<i>Psallo,</i>		<i>Nu-psi,</i>		
SC.	<i>Scamnium,</i>		<i>Cre-sco,</i>		
SM.	<i>Smaragdus,</i>		<i>Co-smicus,</i>		
SP.	<i>Spiro,</i>		<i>A-sper,</i>		
ST.	<i>Stephanus,</i>		<i>Ve-ster,</i>		
TL.	<i>Tlepolemus.</i>		<i>A-tlas.</i>		

De Copulatione.

Copulatio, est vitium Orthographiæ, quando voces non compositæ simul coniunguntur, sic vt videantur vnum esse vocabulum, vt *Tu cupis esse* pro *Tu cupis esse*. Hoc idem literis potest convenire.

Regula. Voces simplices omnes separatim sunt scribendæ, vt *Tu cupis esse Rex*. Sic etiam literæ diversas syllabas constituentes, maximè in fine versus, vt *Magnificus*.

Ex libris benè impressis rectam addisces Orthographiam.

ORTHO-

ORTHOGRAPHIA POLONICA.

Te Literę **A** / **Æ** / **Ț**: troiako sie piſza, iako tu midziſz; a a / c / cē / 3 / Ț / vt Praca, matka, bładza: beſpiecznie, trzecznię, beda: zban, ży, leż.

Litere **B** / **C** / **S** / **L** / **M** / **N** / **O** / **P** / **S**: dvoiaiko sie piſza, raz bez krefek, tak, bcflmnopſ / vt Chleb, piec, Filoſof, cel, nam, dobro, chtëp, pās; drugi raz, z krefkami, tak, b' c' f' i' m' n' o' p' s' / vt Gotab', dāc, traf' taſka, nakarm', wſtań, gorā, lup', ieſteſ.

Litere **D** / **G** / **Ż** / **Ź** / **K** / **R** / **Ł**. iednako sie zāmſe piſza.

OBSERVATIO. Notula his Literis **B** / **C** / **F** / **M** / **N** / **P** / **S** / incumbens, adſcriptam literam i ſignificat.

Qw Poſkich ſłowach nigdy ſie nie piſze, ale miāſto niey **K** / vt Kwiat non quiat.

S bez krefki dvoiaiko ſie piſze; raz tak ſ nā poczātku, y we ſrōdku ſłowā; drugi raz, z d' tak s nā końcu ſłowā.

Vczworako ſie piſze; **V** u w w'. v nā poczātku ſłow; u z d' we ſrōdku y nā końcu. ſed w' cum notula ferē negligitur.

W nā końcu ſłow połozone brzmi iako **f** / vt Traw, mow, zban.

Æ tyleż maży co i **Ks** / vt Xiadz, dō Kſiadz, ty iednak miāſto **Æ** zāmſe zāżyway **Ks**.

Ț z krefkā brzmi iako **s** dō **c** / vt Zleż descende, wiedź duc.

Ł rożna ieſt od **Ț** / vt Byli erant viri; byty erant feminæ; bili verberarunt viri; bity verberarunt feminæ; bić verberare; być eſſe, &c.

Coniuñctio Et, Polonicē non per y ſed per i ſcribi deberet; ſic quoque Philoſophus non per Ph, ſed per F, vt Filoſof, &c.

ORTHOGRAPHIA Polonica immò & Latina ex cognatis vocibus nunc derivatis nunc primitivis in nonnullis vocabulis est desumenda, ut v. g. *Mow* non *mof*; ex *mowse*, *chtop* non *chtob*, ex *chtópá*; *siedz* non *siec* *sedeas*, ex *siedz*; sic *luk*, *tug*, *chleb*, *zyd*, &c.

Orthographiam & Pronuntiationem literarum ac vocum Polonicarum facillime Puer addiscere poterit, si fidelis Præceptor in suis oculis difficilia vocabula scribenda & exprimenda certis diebus ei proponet, & statim errores commissos ostendens modum eorum vitandorum declarabit, ut *Twojey* non *twojy*, *bytem* fui, non *betem*, *bytes*, non *betes*, vel *butes*, *lepiey* non *lepy*, vel *liepiey*, &c. ita ut nihil mutetur, nihil addatur, & nihil omittatur.

Pieknie pisać, i piorem pieknie litery wyrażać rzecz iest ká-
zdemu człowiekowi bázro pożyteczna, i & mądrych wielkieg
pochwały godna: tego iednak ten sie tylko nauczyć może, który
checiwie, pilnie, & starannie, i nieodmiennie w pieknie Pisanie
raka swoje tak dlugo wprawnie, aż kiedyz tedyż rego ná co sie
& sádzit, dokaze. I dla tegoż żeby kro pieknie pisał, potrzeba
naprzód aby do rego wielka chęć miał, o tym & starannie
myślił, i tego sie chciał koniecznie nauczyć: Powtore, aby
to z wielką pilnością prawie ná każdy dzień czynił: Potrzebie,
aby w przedsiawzięciu swoim nigdy nie & stawał, i sercá
przez to nie tracił, że zaraz pieknych Chárakterow wyrażić
nie będzie & miał, zá tydzień bowiem ábo zá Miesiac w
pieknie sie włożyć Pisanie rzecz iest niepodobna: Poczwarcie,
aby sie Exemplarzom pieknego Pisma pilno przypatrował,
i one tak właśnie takie sa wyrażić & silował, & wazaiac y
pomniac káżdey litery kóstrá, krotkość, dlugość, okragłość,
cienkość, miarzość, odległość, & łączenie, i względem innych
liter mierność: czego sie z młodu prawie z sámyim obiecadłem
& czyć potrzeba: Náostárek trzeba & mieć sobie piorko & robić, i
wiedzieć iako ie trzymać nálepiey, także Atráment ábo
Inkúst gotować.

Iáko gotowác Inkauft.

NAprzod wziac iedne Kwáterka winá: Gatek pátcorá torá z Koperwásu tot ieden, Gumi pát torá. Vel wziac pót kwáry winá, Gatek totow trzy, Koperwásu totow dwá, Gumi tot ieden. Vel wziac trzy kwáry winá, Gatek óncyi trzy, Koperwásu óncyi dwie, Gumi óncyi iedne. Vel wziac winá pót gárcá, Gatek funt ieden, to iest óncyi 12. Koperwásu óncyi 8. Gumi óncyi 4. Vel wziac gárniec winá, Gatek funtów dwá, Koperwásu óncyi 16. to iest, funt y óncyi 4. Gumi óncyi 8.

Potým, Gumi y Koperwás wétac iák naylepicy; Galki z ás ná kilka ábo kilkanaście czéści poprzetracác, y to wšytko w báńce sklancy z winem pomieszawszy ná stóncu ábo w ciepłé przez, kilkanaście dni i dluzey miec czésto miešúac; z gdy sié wrobi od gatek likwor odlać ábo teź nie odlewáac w teźże báńce zchowác i takiego zázýmác dla prochu iák naylepicy zámšé nakrywáac.

NO T A primò, miásto winá godzi sié miódu, brzezki, ábo wody dzdzowey zázým. Secundò, kto chce moze wprzod samych gatek troche w oliwie przysmázým. Tertio, wolno teź wprzod same galki przez tydzien ábo dwá moczým, dopiero likwor odla-wšy go, Koperwásem z gumi záprawíc, ábo teź zaniechawszy odlewania zázým do gatek koperwás i gumi pospolu wšpác Quartò, iestliby gesty byl náz byt, przylac lugu czystego, á iestli-by kápát, przýdac gumi trzebá. Quintò, ná to co po odlaniu zostánie, moze z nowu nálac. Sextò, galki drobne á cále są lepše anizeli wielkie á czerwime.

Petrus Tholosanus Synt: Artis mir: 3. Cap 11. In libram & semissem aqua pluvia tres uncias galle solidae & crassa in frustra confracta infunde, atq; in sole in vase vitreo tres dies madescere finito; inde Chalcanti bene splendentis & tenuissime pulverisati uncias duas adde, & misceas lignosicis, rursusq; relinque in sole duobus alijs diebus tandem adijce Arabica lachryma unciam unam: quod si malorum puniceorum corticis aliquid miscueris, facies atramentum nigre splendens, sed post unum diem coqui debet, ita tamen ut lento igne ferveat, cola & in vase plumbeo aut vitreo recondito. In atramento fluxio ex aqua est, corpulenta à lachryma, nigredo à Chalcantho, quam inuat galla, splendor à cortice vel ab alumine. Conregi assiduo debet ob pulverem à quo vitriatur, si dilutius evadat, lachryma aliquid addatur t si corpulentiss, lixivij.

Handwritten calligraphic flourishes and letters, including 'A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z'.

Handwritten calligraphic flourishes and letters, including 'A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z'.

Handwritten calligraphic flourishes and letters, including 'A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z'.

Handwritten calligraphic flourishes and letters, including 'A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z'.

Handwritten calligraphic flourishes and letters, including 'A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z'.

Et non lassunt omnes savoris equales fructus a seve
Nulla tamen debet in aqua Dominico steni is penitantes

Et ut status plerumq; rebus bellicis spectatur; atq;
vincum status plerumq; rebus bellicis spectatur; atq;
Reliquissimum quis est optare, et procurare pacem. Nam
si Princeps in sanguine hostium effundendo occupatur
religiosum orbem fundendo lacrimas no; pec-
catoribus occupari conuenit

N O T Æ ALPHABETI GRÆCI.

Literas habent Græci viginti quatuor, quarum
figuras, nomina, potestatesq; subiecta Tabula
ostendit.

<i>Figure.</i>		<i>Nomina.</i>	<i>Potestas.</i>
Αα	ἄλφα	Alpha	a,
Ββ	βῆτα	Vita	u, b
Γγ	γάμμα	Gamma	g
Δδ	δέλτα	Delta	d
Εε	ἒψιλόν	Epsilon	e tenue
Ζζ	ζῆτα	Zita	z
Ηη	ἦτα	Ita	i
Θθ	θῆτα	Thita	th
Ιι	ἰῶτα	Iota	i
Κκ	κάππα	Cappa	c, k
Λλ	λάμβδα	Lambda	l
Μμ	μῦ	My	m
Νν	νῦ	Ny	n,
Ξξ	ξῖ	Xi	x
Οο	ομικρόν	Omicron	o parvum
Ππ	πῖ	Pi	p
Ρρ	ῥῶ	Rho	r
Σσς	σίγμα	Sigma	s
Ττ	ταῦ	Tau	t
Υυ	υψιλόν	Ypsilon	y tenue
Φφ	φῖ	Phi	ph
Χχ	χῖ	Chi	ch
Ψψ	ψῖ	Psi	p
Ωω	ὠμέγα	Omega	o magnum.

Nota

Notæ Numerorum Arithmeticae.

1.	I.	38.	XXXVIII.	75.	LXXV.
2.	II.	39.	XXXIX.	76.	LXXVI.
3.	III.	40.	XXXX.	77.	LXXVII.
4.	IV.	41.	XLI.	78.	LXXVIII.
5.	V.	42.	XLII.	79.	LXXIX.
6.	VI.	43.	XLIII.	80.	LXXX.
7.	VII.	44.	XLIV.	81.	LXXXI.
8.	VIII.	45.	XLV.	82.	LXXXII.
9.	IX.	46.	XLVI.	83.	LXXXIII.
10.	X.	47.	XLVII.	84.	LXXXIV.
11.	XI.	48.	XLVIII.	85.	LXXXV.
12.	XII.	49.	XLIX.	86.	LXXXVI.
13.	XIII.	50.	L.	87.	LXXXVII.
14.	XIV.	51.	LI.	88.	LXXXVIII.
15.	XV.	52.	LII.	89.	LXXXIX.
16.	XVI.	53.	LIII.	90.	XC.
17.	XVII.	54.	LIV.	91.	XCI.
18.	XVIII.	55.	LV.	92.	XCII.
19.	XIX.	56.	LVI.	93.	XCIII.
20.	XX.	57.	LVII.	94.	XCIV.
21.	XXI.	58.	LVIII.	95.	XCv.
22.	XXII.	59.	LIX.	96.	XCVI.
23.	XXIII.	60.	LX.	97.	XCvII.
24.	XXIV.	61.	LXI.	98.	XCvIII.
25.	XXV.	62.	LXII.	99.	XCIX.
26.	XXVI.	63.	LXIII.	100.	C.
27.	XXVII.	64.	LXIV.	101.	CI.
28.	XXVIII.	65.	LXV.	102.	CII.
29.	XXIX.	66.	LXVI.	103.	CIII.
30.	XXX.	67.	LXVII.	104.	CIV.
31.	XXXI.	68.	LXVIII.	105.	CV.
32.	XXXII.	69.	LXIX.	106.	CVI.
33.	XXXIII.	70.	LXX.	107.	CVII.
34.	XXXIV.	71.	LXXI.	108.	CVIII.
35.	XXXV.	72.	LXXII.	109.	CIX.
36.	XXXVI.	73.	LXXIII.	110.	CX.
37.	XXXVII.	74.	LXXIV.		

200. CC.	}	2000. IIM.	Vel MM.
300. CCC.		3000. IIIIM.	Vel MMM.
400. CCCC.		4000. IVM.	Vel MMMM.
500. D.		5000. VM.	
600. DC.		6000. VIM.	
700. DCC.		7000. VIIM.	
800. DCCC.		8000. VIIIM.	
900. DCCCC.		9000. IXM.	
1000. M.		10000. XM.	

Numerus Ecclesiasticus septem Literis exprimitur.

I.	V.	X.	L.	C.	D.	M.
1.	5.	10.	50.	100.	500.	1000.

TABVLA.

I.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
X.	CC.	XXX.	XL.	L.	LX.	LXX.	LXXX.	XC.
C.	CC.	CCC.	CCCC.	D.	DC.	DCC.	DCCC.	DCCCC.
M.	IIM.	IIIIM.	IIIIIM.	VM.	VIM.	VIIM.	VIIIM.	IXM.

Hæc addisces simplicem Numerum per Ecclesiasticum scribere.
 & g. Annum 1647. sic M. DC. XLVII.

TABVLA MVLTIPPLICATIONIS.

Bis	}	2.	4.	Quater	}	4.	16.	Sexies	}	6.	36.		
		3.	6.			5.	20.			7.	42.		
		4.	8.			6.	24.			8.	48.		
		5.	10.			7.	28.			9.	54.		
		6.	12.			8.	32.						
		7.	14.			9.	36.						
		8.	16.							Septies	}	7.	49.
		9.	18.									8.	56.
												9.	63.
Ter	}	3.	9.	Quin. quies.	}	5.	25.	Octies	}	8.	64.		
		4.	12.			6.	30.			9.	72.		
		5.	15.			7.	35.						
		6.	18.			8.	40.			Nonies	}	9.	81.
		7.	21.			9.	45.						
		8.	24.										
	9.	27.											

De Calendis Nonis & Idibus.

Iunius, Aprilis, September, itemque November,
 Accipiunt triginta dies reliqui magis vnum.
 Sit nisi bissextus viginti Februus octo,
 Atsi bissextus fuerit super additur vnus.
 Sex Nonas Maius, Iulius, October, & Mars.
 Quatuor at reliqui: dabit Idus quilibet octo.

Modus inveniendi Calendas.

Admonitio. Ante operationem hac tria optime pracognoscas.

1. Cuiuslibet Mensis dies in digitis prompte collocare scias: in quatuor digitis sunt articuli 28. in his ergo 28. dies colloca; reliquos vero in Pollicis articulis collocabis.
2. Teneas memoria in quibus articulis collocatur Dies 5. 7. 13. 15. 21. 28. & 30. item tertio, octavo, & 11. Calendas.
3. Dies aut simplex, aut iam scripta per Calendas proponitur: si simplex accipe mensē, quem nominas, & ab indice ad diem datam numerā ac signa: deinde à Pollice ad diem signatum numerans à sequente mense denomina. Si vero scripta per Calendas ad simplicem est reuocanda, accipe mensē præcedentem, & à Pollice ad diem datam numerā ac signa: & rursus ab indice ad diem signatum numerans à mense accepto denomina. Hunc ordinem numerandi in Nonis & Idibus serua super articulis Indicis & medijs, quas à dicto mense semper denomina.

OPERATIO.

1. Quis Mensis? Si dies scripta accipe Præcedentem.
 2. Quot habet dies, & in quo articulo finiuntur?
 3. Numerā, & signa. Si scripta incipe à Pollice.
 4. E contra numerā & denomina. Si simplex, à sequente Mensium dies alij à Calendis, alij à Nonis, alij ab Idibus denominantur; Calenda, Nona, & Idus ipse in parem cadunt numerum: Calenda in primum, Nona in quintum, Idus in 13. Excipe Martium, Maium, Iulium, & Octobrem, quorum Nona in 7. Idus vero in 15. diem cadunt.
- Tertio Nonas, id est, tertio die ante Nonas. Sexto Idus, id est, sexto die ante Idus. Decimoquinto Calendas, id est, 15. die ante Calendas. Est enim hic Ecclipsis Ablatiui Die & Præpositionis Ante. Similitudine dierum præcedentium Pascha, Pentecosten, & Natiuitatem ista declarari commodè possunt.

Alius Modus per Subtractionem, ab his diebus in quos cadunt ipsa Calenda, Nona. & Idus. subtrahas numerum diei propositae, residuum Subtractionis auctum Sinitate indicabit, id quod quæritur.

Tertius Modus.

TraDita QuanDo ReFers SeDulo ReFutato SoDalem.
RuFus TarDe SeDet ReFugus SoDalitia TonDet.

IANVARIVS. Ci, si, o, ia, nus, E, pi, si, bi, ven, di, cat, hoc, Fel, li, Mar, cel, Pri, sca, Fab, Ag, Vin, cen, ti, Pau, po, no, bi, le, lu, men.

FEBRVARIVS. Bri, pur, bla, sus, ag, dor, se, bru, ab, scho, la, sti, ca, va, lent, iu, li, con, iun, ge, tunc, Pe, trum, Mat, thi, am, in, de.

MARTIVS. Mar, ti, us, of, si, ci, Tho, de, co, ra, tur, gre, go, ri, or, cir, ger, trud, ab, ba, be, ne, iun, cta, Ma, ri, a, ge, ni, tri, ce.

APRILIS. A, pril, in, am, bro, si, i, fe, stis, o, uat, at, que, ti, bur, ci, &, va, ler, san, cti, que, ge, or, mar, ci, que, vi, ta, lis.

MAIVS. Phil, sig, crux, flor, got, io, an, sta, nis, e, pi, na, ser, &, soph, ma, ius, in, hac, se, ri, e, te, net, vr, ban, in, pe, de, cris, pan.

IUNIVS. Nic, mar, cel, le, bo, vin, dat, iun, pri, mi, pa, ter, an, ton, vi, te, que, mar, pro, tos, al, san, cti, io, an, io, do, le, pe, pau.

IVLIVS. Iul, pro, ces, pro, co, pi, vil, ki, li, fra, be, ne, mar, gar, a, post, alx, ar, nol, phus, prax, mag, ab, cris, ia, co, bi, que, fel, ab, don.

AVGVSTVS. Petr, steph, steph, pro, do, six, do, ci, ro, lau, ti, bur, ip, eus, sum, pti, o, a, ga, pi, ti, timo, bar, tho, lo, ruf, aug, col, au, cti.

SEPTEMBER. Æ, gi, di, um, sep, ha, bet, nat, got, gon, pro, ia, ci, crux, nic, eu, lam, par, te, que, Math, mau, ri, ci, us, &, sta, ven, mich, hier.

OCTOBER. Re, mi, que, fran, ci, scus, mar, cus, di, er, ar, te, que, calx, hed, gal, le, lu, cas, trans, vnd, se, ue, cris, pi, nis, si, mo, nis, quin.

NOVEMBER. Om, ne, no, uem, bre, le, o, qua, te, o, mar, tin, bric, ci, i, que, post, hac, e, li, prx, ce, cle, cris, ca, the, ri, na, sed, andr.

DECEMBER. De, cem, ber, bar, ba, ni, co, con, cep, &, al, ma, lu, ci, a, san, ctus, ab, in, de, tho, mas, mo, do, nat, steph, io, pu, tho, me, syl.

Poloni-

POLONICA INTERPRETATIO

VOCVM.

A, & AB.

- A, Od. Ab, Od. (chienne.
 Abax, Stół albo schowanie ku-
 Abbas, Opát. Abbrevio, skraca.
 Abdico, Składam, odrzucam.
 Abditus, Skryty, tajemny.
 Abeo, Odchodzi. abhinc, od tad.
 Abhorreo, Brzydza sie, niená-
 Abies, Iedlina. (widze.
 Abijcio, Odrzucam, gárdze.
 Abluo, Płocz, omywam.
 Abnuo, Odmawia, niepozwal.
 Aboleo, Zagubiam.
 Abominor, Brzydza sie.
 Abs, Od, Abcondo, Kryje.
 Absolvo, Dokonywá, rozgrzeszá.
 Absonus, Nieprzyjemny.
 Absque, Bez. (id est) Sine.
 Abstineo, Wstrzymywam.
 Abstum, Nie máj mie.
 Abundè, Podostárku, hoynie.
 Abundo, Mam dostátek, obfituje.
 Abutor, Ná ze używam.
 Abyssus, Przepáść.

A C.

- Ac, I, tak, iakoś. (zam sie.
 Accedo, Przystepuje, przybli-
 Accendo, Zapalam.
 Acefco, Przywoływam.
 Accidens, Przydátek, przymiot.
 Accidit, Przystrafia sie.
 Accingo, Mam sie do robory.
 Accino, Przymykiem,
 Accipio, Bior, przymnie.
 Accipiter, Iástrzab.

- Accumbo, siedze vel leze przy.
 Accuso, Oskarżam, strofuję.
 Acer, Klon. Acer, Ostry.
 Acetum, Ocet. Acheron, Piekło.
 Acies, Ostrość, płac.
 Acinaces, Broń, szablá.
 Acti, Właśnie iakby.
 Acuo, Ostrze, pobudzam.
 Acus, Iglá, plewá.
 Acutus, Ostry, głośny.

A D

- Ad, Do.
 Adamas, Dyament.
 Adamo, Zákocháć sie wezym.
 Addico, Przywłaszczam,
 Addisco, Náuczyc sie.
 Addo, Przydáć, przyczyniam.
 Addoceo, Przymczam.
 Adduco, Przymrowadzam.
 Adeo, Dochodzi, przystępuje.
 Aded, Tak bárzo.
 Adijcio, Przykladam, przydáć.
 Adimo, Odcygnie, bior.
 Adimpleo, Napelniam.
 Adipiscor, Dostáć, dostępuje.
 Adiuvoo, Pomagam, ratuję.
 Admiror, Dziwne sie.
 Admoneo, Napominam.
 Admouco, Przymuszam.
 Adoleo, Przymykiem, kádz.
 Adolescens, Młodzieniasek.
 Adolesco, Podrastam.
 Ador, Zboze.
 Adstringo, Obowiazuje.
 Adsum, Jestem przymny.

Aducho,

- Aducho, Przymoże.
 Aduena, Przychodzień.
 Aduentitius, Zkad inąd będący.
 Aduersor, Sprzeciwiam się.
 Aduersus vel um, Przeciwko.
 Adulor, Pochlebusio.
 Adulter, Cudzołóżnik.
 Æ.
 Ædes, Dom, Kościół.
 Ædificio, Budwie, murwie.
 Ædon, Słowik, Æger, Chory.
 Ægritudo, Choroba, żal.
 Ægroto, Chorowa.
 Æmulus, Przeciwnik.
 Ænigma, Trudna mowa.
 Æqui boni facio, Z łaską przy-
 mus.
 Æquor, Rownia, morze.
 Æquus, Rowny, słuszny.
 Æer, Powietrze.
 Ærugo, Rdza, niebezpieczeństwo.
 Æs, Mostadź. Æstas, Lato.
 Ætumo, Wrażenie sobie, ściana.
 Ætas, Wiek, Lata.
 Æther, Powietrze, Niebo.
 Æthiops, Murzyn.
 Æuum, Wiek; wieczność.
 A F.
 Affabilis, Da z sobą mówić.
 Affaire, Stucznie.
 Affatim, Dostarczanie; hojnie.
 Affero, Przynosi; nabawiam.
 Afficio, Wyrządzam.
 Affinis, Powinowaty z Matrzeństw.
 Affirmo, Twierdzą. (w a)
 Affligo, Drecze, trapię.
 Affluo, Optywam, obficie.
 AG, & A H.
 Agger, Grobla, wał.
 Aggero, Obsypuję.
 Agglutino, Przykleiam, spajam.
 Aggrauo, Obciążam.
 Aggredior, Przystępuję, zwycię-
 Aggrego, Przyłączam. (nam.
 Agilis, Prędkie, żartki.
 Agito, Trzęsę, ruszam.
 Agmen, Gromada, kupę.
 Agnomen, Przezwiśko.
 Agnosco, Poznamam, znam się.
 Ago, Robię co, mówię.
 Agon, Zawod.
 Agricola, Oracz, rolnik.
 Ahenum, Kocioł.
 A L.
 Alacer & is, Ochotry.
 Albedo, Białosc.
 Albeo & Albesco, Biele się.
 Albus, Biały.
 Algeo, Zimno mi, ziało.
 Alibi, Gdzie indziej.
 Alienus, Cudzy.
 Alio, Dokad inąd.
 Alioqui vel in, Inaczej.
 Aliqua, Ktoradykolwiek.
 Aliquid, Coś, cokolwiek.
 Aliquis, Ktokolwiek, niektory.
 Alius, Drugi, inny, ieden.
 Allaboro, Wsiłuję, staraję się pilno.
 Allego, Przyłączam.
 Allicio, Zachęcam, przytudzam.
 Allido, Vderzam o co.
 Alligo, Wiażę, przywiązuję.
 Alloquor, Mówię co do kogo.
 Alludo, Przymawiam na co.
 Alo, Żywie, karmię.
 Alter, Drugi, wiory.
 Altercor, Sprzecam się.
 Alteruter, Ieden z dwu.
 Altus,

- Altus, Wysoki, głaboki.
 Alumen, Hąłun.
 Aluus, Brzuch, żywor.
 A M.
 Amabilis, Miłofay.
 Amans, Kochający się w czym.
 Ambedo, Obiadam.
 Ambiguus, Warplimy.
 Ambitus, Zakupowanie godności.
 Ambo, &, o. Obá.
 Ames, Rękoieść, laska.
 Amethystus, Ametyst.
 Amicio, Okrywam.
 Amicitia, Przyjacielstwo.
 Amicus, Przyjaciel, życzliwy.
 Amnis, Rzeka, strumień.
 Amo, Miłuis, kocham się.
 Amœnus, Wesoły, miły.
 Amor, Miłość.
 Amphibologia, Mowá warpliwá
 Amplector & Amplexor, Obiá-
 piam, rozmiłowác się.
 A N.
 An, Czy, ábo ieśli.
 Anas, Káczká.
 Anceps, Warplimy, ná obie stro-
 (nie).
 Anguis, Wąż.
 Augustus, Ciąsny wąski.
 Animal, Zwierzé.
 Annales, Kroniká.
 Annecto, Przywiazuis.
 Annona, Zboże, żywność.
 Annulus, Pierścien, refá.
 Annumero, Policzam.
 Annus, Rok, látá.
 Ansa, Przyczyna. Anser, Góś.
 Ante, Przed. Antea, Przedtym.
 Anteambulo, Máršatek.
 Antecedens, Vprzeczający.
- Antecedo, Przodkuis, przecho-
 Antecello, Przewyżsam. (dze.
 Anteco, Vprzeczá, idę przed.
 Antehac, Przedtym.
 Antes, Stupy w budowiníu.
 Antequam, Vprzod niż.
 Anterior, Przechobny.
 Antesto, Stois przed kim,
 pierwszy iestem.
 Anteuerto, Vprzeczam.
 Antia, Włosy nád czolem.
 Antidotus, & um, Lekarstwo.
 AP, & AQ.
 Aperio, Otwieram.
 Apertè, Oczywiście, iásnie.
 Apertus, Otwarty, szczery.
 Apis, Pšczołá.
 Aplustre, návis ornamentum.
 Apparo, Gotuis.
 Appello, Nazywam, gotuis się.
 Appeto, Prágne, targám się.
 Applico, Przypinam.
 Apprime, Bárzo wybornie.
 Aptus, Spofobny, kštatny.
 Apud, V, między, blisko.
 Aqualis, Naczynie do wody.
 Aquilex, Rurmištró.
 A R.
 Aratur, Orze się.
 Arbitror, Mniemá, rozumie.
 Arbor vel os, Drzewo.
 Arceo, Odganim, zabraniam.
 Arcesso, Pozywam, obwiniam.
 Archetypus, Pierwszy wzerek.
 Arctos, Wóz niebieski.
 Ardeo, Gore, palám, pala się.
 Arena, Piaszek, plác ná co.
 Argentus, Srebrny.
 Argentum, Srebro.

Argumentor, Dowodze.	Auctor, Sprawca wynalezca.
Arguo, Pokazuje, strofuje.	Aucupor, Lovie, chwytam.
Aries, Baran, zaraz.	Audax, Smialy, zuchwaly.
Arista, Osic w kloisie, abo rybic.	Audeo, Smiem, wazyc sie czego.
Arma, Broni, wojna.	Audio, Slysze.
Armiger, Giermek.	Auello, Odrzynam.
Armo, Vbieram w zbroie.	Aucna, Owies. Auco, Zadamo.
Arripio, Porywam.	Avernus, Piekto.
Ars, Nauka, stuká.	Aversor, Brzydze sie.
Artus, Członek.	Augeo, Przewyżniam.
Arundo, Trzcina, strzawá.	Augur, Wieszczek.
Arx, Zamek, twierdza.	Auguror, Wieszczze, prorokuie.
A S, AT.	Avidus, Lakomy, chcimy.
As, Funt, tuzin.	Auis, Ptak. Aula, Dwor.
Asper, Chropowaty, ostry.	Aulæa, orum. Opona, obicie.
Aspergo, Pokrapiam, pluskam.	Auoco, Odrwabiam, odciegam.
Aspernor, Gardze.	Aureus, Zloto. Auris, Vcho.
Aspis, Zmija.	Aurum, Zloto.
Assentior, Trzymam z kim.	Ausim, Smialbym.
Assentor, Pochlebuis.	Auspicio, Poczynam co.
Asser, Tarcica.	Aut, Albo, abo.
Assequor. Dostepuis.	Autem, A, z as.
Assero, Twierdze.	Auxilio, Ratuje, dopomagam.
Affilio, Przykakuie.	Axis, Os i wozu, biegun.
Affo, Piekze.	B A.
Assumo, Przypisuje, przeczyta.	Baccar, Statek winny.
Ast, at, qui, ale.	Bacchanalia, ium, orum,
Atomus, Prosek.	Miesopust.
Atque, I, iako tylko.	Bacchor, Gachuie, wotam.
Atrax, Okrutny.	Balanus, Kasztan.
Attagen, Iarzabek.	Balnex, Vela, orum, Laznia.
Attamen, Ale iednak.	Baptisma, Chrzcist.
Attendo, Pilnie, Slucham.	Barathrum, Piekielna przepasc.
Attento, Kusze sie o co.	Barbitus, os, um, Lutnia.
Attingo, Dosiegam, dotykam.	B E.
A V.	Belgium, Niderland.
Avaritia, Lakomstwo.	Bellaria, orum, Wety.
Auceps, Prasn timer, ten co pod-	Bellum, Wojna.
chwytuje.	Bene, Dobrze.

Benedicus, Dobrorzeczliwy.
 Beneficus, Dobroczynny.
 Beneuolg, Zyczliwy, przyjazny.
 Beo, Szczęściem nabawić.
 Beryllus Beryl. (czy iakiey)
 Bes vel Befis, Ośm części rze-

B I.

Bibax, Opity, wiele piący.
 Biblia, orum, Biblia.
 Bibliopola, Ten co księgi prze-
 daie.
 Biblus, Drzemko papierowe.
 Bibo, Pić.
 Biceps, O dwu głowách.
 Bicorpör, Dwostego ciała..
 Bicubitalis, Na dwa łokcia.
 Bidens, O dwu zębách.
 Bini, Po dwu, Biduum, dwa dni.
 Binio, Tuż nagrze iakiey.
 Blandior, Pochlebuis, pobrażam.

B O; B R, B V.

Bombix, Jedwabny robaczek.
 Boni consulo, Mam za dobre.
 Bonus, Dobry, cnotliwy.
 Borysthenes, Niepr.
 Bos, Wol albo Krowá.
 Breuiloquus, Krotkomowiacy.
 Breuis, Krotki, nie głęboki.
 Breuiter, Krotko.
 Bubo, Sow.i. Burdo, Muł.
 Buris, Nisad.
 Bustum, Pogorzeliško.
 Butyrum, Mąsto.
 Byssus, Płono cienkie, Bisior.

C A, C A E.

Cacoëthes, Nátog zły.
 Cadauer, Trup, ciało zmarłego.
 Cado, Vpadam, powalam się.
 Cæcutio, Nie dojrzące.

Cædo, Zábiam, bić, rabam.
 Cælestis, Niebieski.
 Cælites, Świeci.
 Cælitus, Z niebá.
 Cælum, Niebo. Cænum, Błoto.
 Cælear, Ostrogá, ochotá.
 Calceo, Obuwam.
 Calefacio, Zagrzewam, pale.
 Calefio, Grzeiasia. (siacá.
 Calendæ, Dzień pierwszy Mie-
 caleo, Ciepło mi. (wac.
 Caleco, Poczynam się zagrze-
 Calix, Kielich, kubek.
 Calleo, Vmiem, Dretwieie.
 Callidus, Chytry, mądry.
 Callis, Ścieška.
 Calumnior, Potwarzam.
 Calx, Wapno, piestá, koniec.
 Campester, S is, Polny.
 Canalis, Rynná, rynstrok.
 Cancelli, Krata, Branki.
 Cani, orum, Siwe włofy.
 Canis, Pies, Es ná kostkách.
 Cannabis S um, Konop.
 Cano, Spiewam, trabié.
 Canon, Wizerunk, práwidło.
 Cantilena, Cantio, Piesń.
 Capefio, Porywam się co czynić.
 Capio, Bioré, poymuis.
 Capis, Konew.
 Capticornus, Kóziorózec.
 Caput, Głowá, Rozdział, począ-
 Capys, Sokół. (tek :
 Carbasus, S um, Zagiel, płotno.
 Carbo, Wągl.
 Carcer, Wziężenie, tårás.
 Cardo, Záwiésá, grunt.
 Careo, Niemam.
 Carex, Ziele tatarskie.

I

Carmen,

Carmen, *Wiersz.*
 Caro, *Mieś.*
 Carpo, *Vrymam, szczypie.*
 Castra, orum, *Oboz.*
 Casus, *Przypadek, przygod.*
 Cauco, *Chronie się, przestrzega.*
 Cauillor, *Szczypie, sydz.*
 Caulis, *Kapusta, glab.*
 Causa, *Przyczyna, sprawa.*
 Causidicus, *Praktyk, prokurator.*
 Cautior, *Wymawiam się.*

C E.

Cedo, *Vstepnie.*
 Celebris, *Vel er, sławny.*
 Celer, *Pradki, porywczy.*
 Celo, *Tęże co pred kim.*
 Celsitudo, *Wysokość, zacność.*
 Censeo, *Zda mi się, popisuję.*
 Centimanus, *O stu rak*
 Centum, *Sto.*
 Centussis, *Pecunia, Koronat.*
 Cepe, *Vel cepa, x, Cebula.*
 Ceres, *Zboże, chleb.*
 Cerno, *Widzę, potykam się.*
 Certus, *Pewny, śmiały.*
 Cervix, *Szyja, karki.*
 Ceruus, *Ielen.*
 Cespes, *Darn, kupa.*
 Cete, *Vel us, Wieloryb.*

C H, C I.

Chalybs, *Szal.*
 Chaos, *Mieśanina.*
 Chelys, *Lutnia.*
 Chalmis, *Oponcz.*
 Chorea, *Taniec.*
 Cibaria, orum, *Obrok.*
 Cicatrix, *Blizna, cicie.*
 Cicer, *Groch włoski.*
 Cicur, *Oglaskany.*

Cico, *Pobudzam.*
 Cimelia, orum, *Kleynoty.*
 Cingo, *Opasuję, obstepnie.*
 Cinis, *Popioł.*
 Circa, *circiter, Około.*
 Circuitio, *Okrażenie.*
 Circum, *Koło, około.*
 Circúdo, *Obtaczam, obwodzę.*
 Cis, *Zone strone.*
 Citerior, *Bliski.*
 Citra, *Bez, koło.*
 Ciuitas, *Miasto.*

C L.

Clades, *Porazka, klasa.*
 Clam, *Potajemnie.*
 Clamito, *Często wołam.*
 Clamo, *Wołam.*
 Claudio, *Zamykam, o taczam.*
 Clauis, *Klucz.*
 Clementia, *Laskawosc.*
 Cliens, *Ten co jest w opiece.*
 Clitellæ, *Siodło, słomeczek.*

C O.

Cocles, *Iednooki.*
 Codex, *Księga.*
 Cœna, *Wieczera.*
 Cœnaturio, *Chce mi się iść.*
 Cœno, *Wieczera.*
 Cognomen, *Nazwisko.*
 Cognosco, *Poznamam.*
 Cohæreo, *Zgadzam się.*
 Cohibeo, *Hamuję, zastanawiam.*
 Cohors, *Orszag, chorągiew.*
 Collega, *Tegoż szradu.*
 Collis, *Pagorek.*
 Colo, *Czcę, ślania.*
 Comedo, *Iem, trawie.*
 Comes, *Towarzysz, Graff.*
 Comitia, orum, *Seym.*

Comma,

Comma, <i>Nota Orthographica.</i>	Corax, <i>Krak.</i>
Commisceor, <i>Zmýslam.</i>	Cornicor, <i>Kracze.</i>
Commoneo, <i>Poruślam.</i>	Cornu, <i>Rog, wrábá.</i>
Compages, <i>Spoienie.</i>	Corpus, <i>Ciało.</i>
Compar, <i>Równy, podobny.</i>	Cortex, <i>Skóra, skorká.</i>
Complector, <i>Oblápiam.</i>	Cos, cotis, <i>Ostá.</i>
Compleo, <i>Nápełniam.</i>	Coturnix, <i>Przepiórká.</i>
Complico, <i>Skladam.</i>	C R.
Compos, <i>Vczestnik.</i>	Grabro, <i>Sierszen.</i>
Conclusio, <i>Zamknienie.</i>	Cras, <i>Jutro.</i>
Concordo, <i>Zgadzam się.</i>	Craſius, <i>Miazśy, gruby.</i>
Concors, <i>Zgodny.</i>	Craftinus, <i>Iurzeſy.</i>
Condemno, <i>Potepiam.</i>	Crater, <i>Cz. ſá, czará.</i>
Conficio, <i>Spráwuis.</i>	Creatus, <i>Stworzony.</i>
Confido, <i>Ufam, uśis.</i>	Credo, <i>Wierze, ſjam.</i>
Confirmo, <i>Potwierdzam.</i>	Creo, <i>Stwarzam, czynis.</i>
Confiteor, <i>Spowiadam się.</i>	Crepo, <i>Trząskam, chepię się.</i>
Congregatio, <i>Zgromádzienie.</i>	Crepundia, orum, <i>Czaczko.</i>
Congruo, <i>Zgadzam się.</i>	Cresco, <i>Rośte.</i> Cretus, <i>Vrodzony.</i>
Coniectura, <i>Domyśl.</i>	Criminor, <i>Powtarzam, zaduis.</i>
Coniicio, <i>Wrzucam.</i>	Crocus, <i>Szafrań.</i> Crus, <i>Goleń.</i>
Connubium, <i>Małżeński stan.</i>	Crux, <i>Krzyż, Subienicá.</i>
Coniueo, <i>Poblażam.</i>	C V.
Conor, <i>Wśiluis.</i>	Cubile, <i>Łoże.</i> Cubo, <i>Łeże.</i>
Consentaneus, <i>Przyzwoity.</i>	Cucumis vel er, <i>Ogorek.</i>
Conseruo, <i>Zachowuis.</i>	Cudo, <i>Kuis.</i>
Consul, <i>Burmistrz.</i>	Cuias, <i>Zkąd rodem.</i>
Consolor, <i>Podieślam.</i>	Cuius, <i>Czyi.</i>
Consuo, <i>Zśywam.</i>	Cum, <i>Z. gády, iáko.</i>
Contra, <i>Naprzećiwko.</i>	Cumprimis, <i>Ośobliwie.</i>
Contraho, <i>Kurcze, márszczę.</i>	Cunæ, <i>Kolebká, pieluchá.</i>
Contrarius, <i>Przećiwny.</i>	Cunabula, orum, <i>Kolebká.</i>
Conualeo & ſco, <i>Wzmagam.</i>	Cupido, <i>Zadza, chćiwóć.</i>
Conuenientia, <i>Zgadzenie się.</i>	Cupidus, <i>Chćiwy.</i>
Conuenio, <i>Zgadzam się.</i>	Cupio, <i>Zadam, życze.</i>
Copia, <i>Dofćirek.</i>	Curo, <i>Stáram się, leczę.</i>
Coquo, <i>Wárzę.</i>	Curro, <i>Bieże.</i> Custos, <i>Stróż.</i>
Cor, <i>Serce.</i>	Cutis, <i>Skóra.</i>
Coram, <i>Przed kim.</i>	Cyclops, <i>Olbrzym.</i>

DA, DE.

Dama, Kozá dzika.	Desidero, Potrzebuje po kim.
Damno, Potępiam, ganie.	Defino, Przesłanie czego czynię.
De, O. Dea, Bogini.	Desipio, Głupieję. (ca)
Debeo, Powinienem.	Despondeo, Poślubić, serce traci.
Decas, Dziesiątek.	Desum, Nie maść mię, niedbam.
December, Grudzień.	Detego, Odkrywam.
Decerno, Postanawiam. (bá)	Deterior, Gorszy.
Decet, Przystoi, Decor, Ozdo-	Determino, Naznaczam.
Decuplus, Dziesięćoraki.	Deterreo, Odstraszam.
Dedecet, Nieprzystoi.	Deus, Bog, Dexter, Prawy.
Dedecus, Nieślawá.	D I.
Deduco, Zaprowadzam.	Dialectus, Rozność w mowie.
Deest, Niedoślanie.	Dicax, Mowny, żwawy.
Defendo, Bronię.	Dico, Mowie, powiadam.
Deficio, Wślanie, słabieję.	Dicitio, Słówko.
Defleo, Optakwam.	Dicito, Często mawiam.
Defungor, Pozbywam.	Diduco, Rossprowadzam.
Degener, Wyrodek.	Dies, Dzień, Differo, Rozność.
Dego, Zyje, mieszkam.	Difficilis, Trudny.
Dein, deinceps, Polym.	Difficultas, Trudność.
Delecto, Cieszę, zabawiam.	Digitus, Palec.
Delectus, Vpodobanie.	Dignitas, Godność.
Deleo, Mąże, gubię.	Dignor, Różę, czczę.
Delicia, Roskosz.	Dignus, Godny.
Delphin, Swiniá morska.	Diligenter, Pilnie.
Demo, Vymię, włączam.	Dimico, Potykam się.
Deni, & decem, Dziesięć.	Dimidium, Połowicá.
Dens, Zab, Hak.	Dira, Przekleństwo.
Depacificor, Vmawiam się.	Dirimo, Rozwadam.
Depeculor, Wzłupię, wykradę.	Discedo, Odieżdżam.
Dependo, Wślanie.	Discrepo, Różny jestem.
Depopulor, Pustoszę.	Disertus, Rozmowny.
Depositio, Złożenie.	Dispar, Różny.
Derivatio, Pochodzenie.	Disputo, Przegadywam się. (ca)
Derivativus, Pochodzący.	Ditesco, Bogacie się. (kim)
Descendo, Zślępię.	Ditio, Pánstwo. Diu, Długo.
Defes, Gnuśny.	Diuellor, Rozślanie się.
Desiderium, Pragnienie.	Diuersus, Rozmáity.
	Diues, Bogáty.

Divitiz,

Diuitiæ, Bogactwa.	Edo, Iem,
DO,	Edocco, Wyzuczam, oznajmuję.
Do, Dais, dáruis.	Educo, Wyzwodzę, dobywam.
Doceo, Nauczam.	Efficio, Dokazuję, czynię.
Docilis, Poietny.	Effigies, Obraz, wyrażenie.
Doctus, Vczony,	Efflagito, Zadam.
Dogma, Nauka, wyrok,	Eifodio, Wyzkopywam.
Doico, Bolesie, žaluis.	Effundo, Wylewam.
Dolus, Zdráda, Struká.	Egenus, Vbogi, potrzebny.
Dominatio, Pánowanie.	Egeo, Niemam, potrzebia.
Dominus, Pan.	Egeo, Niemáś co w gęba włożyc.
Domo, Vkrámiam.	Ego, Ja, Egomet, Ja samze.
Domus, Dom,	Elephas, Slon.
Donec, Aż, poki.	Elido, Dawis, wyrzucam.
Dono, Dáruis, obdarzam,	Eligo, Obieram.
Donum, Podárek, dar.	Eloquens, Wymowny.
Dos, Posag, przymiot.	Eloquentia, Krasomostwo.
D V,	Eloquor, Wymawiam.
Dubito, Watpis.	Emico, Wynkam.
Dubius, Watpliwý.	Emitto, Wypuszczam.
Duco, Prowadzę.	Emo, Kupuis. (ram.
Ducenti, x, a, Dwieście.	Emungo, Vcieram nos, wydzie-
Dulcedo, Stodkość.	En, Oro, ono, owo.
Dulcis, Stodki, miły.	Encenia, orum, Kiermasz.
Dum, Aż, poki,	Enim, Ałowiem, bo.
Duntaxat, Tylko,	Enitor, Vsilnie. Ensis, Miecz.
Duo, x, o, Dwa.	Enucleo, Wyzkładam.
Duplex, Dwojaký.	Enumeratio, Wyzliczenie.
Duplico, Powtarzam.	Eo, Ide, zapuszczam sie.
Dux, Książę, Wódz, Herst.	Eò, Tym, tam, dla tego.
E,	Epiphania, orum, Trzech Kro-
E, Od, z. Ebrius, Piiány.	Episcopus, Biskup. (low.
Ebur, Stonowa kość.	Epistola, List.
Ecclesia, Kościół, zgromádenie.	Epitaphium, Nagrobek.
Eclipsis, Zámienie.	Epulæ, Baniet, potrawá.
Ecquis, ecquisnam, Ktoż, kto,	Epulor, Banietuse.
Edax, żarliwy, obżárty.	Equa, Klacza.
Edico, Obwoływam.	Eques, Szlachcic, ná koniu.
Edo, Wyzdais, powiadam.	Equester, & is, Szlachecki.
	Equidem,

Equidem, <i>Zaiste.</i>	Excuso, <i>Wymawiam.</i>
Equito, <i>Ná koniu iezdze.</i>	Excursio, <i>Wybijam, młocze.</i>
Equus, <i>Kon.</i>	Exemplar, <i>Wizerunk, kstatk.</i>
	Exeo, <i>Wychodze.</i>
E R.	Exerceo, <i>Robie, ząpráwiam.</i>
Erado, <i>Wymaznie.</i>	Exercitus, <i>Wojsko.</i>
Eremus, <i>Pustymia.</i>	Exhibeo, <i>Stawiam, pokaznie.</i>
Erga, <i>Przeciw, ku.</i>	Exigo, <i>Domagam się, wyciągam.</i>
Ergo, <i>Wiec, á przeto.</i>	Exiguns, <i>Mały.</i>
Erubescio, <i>Wstydze się.</i>	Eximius, <i>Wyborny.</i>
Erudio, <i>Cwicze, nąuczam.</i>	Existimo, <i>Rozumiem, mniemam.</i>
Eruditus, <i>Biegly.</i>	Exlex, <i>Bez práwá.</i>
Erumo, <i>Wypadam.</i>	Exolesco, <i>Sląbicie, wynietrzeć.</i>
Esurio, <i>Ląkne. Et, i.</i>	Exopto, <i>życze.</i>
Etenim, <i>Po, ábowiem.</i>	Exordium, <i>Początek.</i>
Etiám, <i>Też. Etiam si, Chociaz.</i>	Exorno, <i>Zdobie,</i>
Etsi, <i>Acz, áczkolwiek.</i>	Exoro, <i>Wyprąsam.</i>
Evado, <i>Vchodze, wybrnac.</i>	Exos, <i>Bez kości.</i>
Evanesco, <i>Znikam, niszczcie.</i>	Exosus, <i>Ląski nie ma.</i>
Euello, <i>Wyrywam.</i>	Expando, <i>Rozciągam.</i>
Euentus, <i>Powodzenie.</i>	Expedio, <i>Wyprąwue.</i>
Euerto, <i>Obalam, wyrzacam.</i>	Expedit, <i>Potrzebá tego.</i>
Eunuchus, <i>Rzezaniec.</i>	Expendo, <i>Rozważam.</i>
Euoco, <i>Wywołwam.</i>	Expergiscor, <i>Ouczam się.</i>
Euolo, <i>Wyłátue.</i>	Experientia, <i>Doświadczenie.</i>
Euoluo, <i>Rosplátam.</i>	Exerior, <i>Probuie.</i>
E X.	Expers, <i>Bez iakiey rzeczy.</i>
Ex, <i>Od, z, ze.</i>	Expeto, <i>Proste, żadam.</i>
Exaggero, <i>Rozszerzam.</i>	Explano, <i>Wyklądam.</i>
Examen, <i>Doświadczenie, proba-</i>	Expleo, <i>Wypełniam, nąscam.</i>
Exantlo, <i>Prącnie.</i> (wáne)	Explicabilis, <i>Wyponiedziány.</i>
Excedo, <i>Przewyżsam.</i>	Explico, <i>Wyklądam.</i>
Excellentia, <i>Zacność.</i>	Expolio, <i>Cwicze, polernie.</i>
Excello, <i>Przechodze kogo.</i>	Expono, <i>Powidám.</i>
Exceptio, <i>Wyjęcie.</i>	Exposco, <i>żadam, modle się.</i>
Excido, <i>Wypadam.</i>	Expostulo, <i>Vskarżam się.</i>
Excipio, <i>Wyimuis, podeymnie.</i>	Exprimo, <i>Wyłtaczam, wyrażá.</i>
Excito, <i>Budze.</i> (nie)	Exprobro, <i>Wyrzucam,</i>
Exclusio, <i>Wyppchnienie, wyrzuce-</i>	Expugno, <i>Dobwam, burze,</i>
Excubia, <i>Straz, nocleg.</i>	Expun-

Expungo, wymażę, wyrzucam.	Farcio, Natykam, nądziewam.
Exsanguis, Bez krwi.	Fari, a fatur, Mowić.
Exsecror, Przeklinam.	Fas, Słusna rzecz.
Exsequie, Pogrzeb.	Fasces, Wzrad. Falti, Kalendarz.
Exsequor, wykonywam.	Fateor, Przyznawam.
Exsulto, Iestem.	Faueo, Sprzyjam.
Expecto, Czekam.	FE, FI, FL.
Exspes, Zwatpiony.	Fel, Ból. Felix, Szczęśliwy.
Exspuo, wypiuwam.	Femur, Vd. Fenestra, Okno.
Extimulo, Pobudzam.	Fenus, Lichwa, pożytek.
Extinguo, Gąsła, zagubiam.	Feriae, & Festum, Swieto.
Extirpo, wykorzeniam,	Fero, Niosę, cierpie.
Exsto, Iestem.	Ferox Okrutny, zachwały.
Exstruo, Buduis.	Fides, Wiara. Fido, Wsam.
Extendo, Rościagam.	Fidius, wierny. Figo, Wzykam.
Extollo, wynoszę.	Filia, Córka. Filius, Syn.
Extorquco, wydzieram.	Findo, Szczepam.
Extorris, wygnámiec.	Fingo, Zmyślam.
Extra, Zwierzchu.	Finis, Koniec. Fio, Sztanie się.
Extraneus, Obcy.	Flaueo, Flauesco, Płowięcie.
Exul, wygnámiec.	Flecto, Nąginam, kłekam.
Exulo, Na wygnaniu iestem.	Fleo, Płaczę. Fletus, Płacz.
Exuo, Zwłoczę, pozbarwiam.	Floccifacio, Lekce sobie wazę,
Exunie, Lup, skora.	Fios, Kwiat, wybor,
FA.	Fluo, Ciekę, pochodzę, płynie.
Fabrico, Sel or, Buduis.	Fluvius, Rzeka.
Fabulor, Bąie, plotę.	FO.
Facesso, Sprawnię, nabawiam.	Focus, Ognisko.
Facetia, arum, żart.	Fodico, Szczępie, stursam.
Facilis, Ładny, śniadny.	Fodio, Kopam.
Facilitas, Ładność, powalność.	Foedus, i, Szperny.
Facinus, Niecznota, Szczynek.	Foedus, eris, Przymierze.
Facio, Czynie, sprawnię.	Folium, List, karta.
Facultas, Dozwolenie, zdolność.	Fomes, Podniata, pobudka.
Fallo, Oszukiwam, omylam.	Fons, Zródło, początek.
Falx, Sierp, kosa.	Forma, Kształt, postać, Sroda.
Fama, Stawa, wieść.	Formido, Strach, baizń.
Famulor, Słuze.	Fornax, P.ec Fornix, Sklep.
Far, Zboże, mąka, żyto.	Fortis, Mocny, mezy.

Fortitudo, <i>Męstwo, moc.</i>	Glisco, <i>Roste, Berze sia,</i>
F R.	Gloria, <i>Chwała, Sława.</i>
Frango, <i>Lamie, krusze.</i>	Glorior, <i>Wychwalam sie.</i>
Frater, <i>Brát.</i> (<i>matam.</i>)	Glubo, <i>Skrobia, odzieram.</i>
Fraudo, <i>Zdradzam, zatrzy-</i>	Glutinum, <i>Kley.</i>
Fraus, <i>Zdrada. Fremo, Mruce.</i>	Gnarus, <i>Swiadam, Smieistny.</i>
Freudeo, <i>Miele, zgrzytam.</i>	Gracilis, <i>Cienki, szczypty.</i>
Frico, <i>Drapio.</i>	Gradior, <i>Ido, stapam.</i>
Frigeo, <i>Zimno mi.</i>	Gradus, <i>Stopien, krok.</i>
Frigus, <i>Zimno. Frons, Gataz.</i>	Grando, <i>Grad.</i>
Frons, <i>tis, Czolo, wfyd.</i>	Gratia, <i>Laska wdátnośc.</i>
Fructus, <i>Owoc, pożytek.</i>	Gratificor, <i>Przystuguisie.</i>
Fruor, <i>Zazywam.</i>	Gratulator, <i>Wmsbuis.</i>
Frutex, <i>Krzew, łodyga.</i>	Gratus, <i>Wdziszczny, przyjemny.</i>
F V.	Gravis, <i>Cieski, powazny.</i>
Fugio, <i>Vciekam, chronia sie.</i>	Grex, <i>Trzoda. Guttur, Gardlo.</i>
Fulcio, <i>Podpieram.</i>	H.
Fulgeo, <i>Lkna sie, swieca sie.</i>	Habeo, <i>Mam, Habito, Mieszká.</i>
Fulmē, <i>Piorun, Fulgur, Blyskanie.</i>	Hac, <i>Tedy.</i>
Fumus, <i>Dym, Fullo, Praczn.</i>	Harco, <i>Wiozna.</i>
Fundo, <i>Leis, porazam.</i>	Hallucinator, <i>Omylam sie.</i>
Fungor, <i>Sprawnio, szradmam.</i>	Hariolor, <i>Wieszcz, wroze.</i>
Funus, <i>Pogrzeb. Fur, Złodziey.</i>	Hausta, <i>Włocznia.</i>
Furfur, <i>Otręby. Fullis, Kty.</i>	Haurio, <i>Czerpam, Hebes, Tepy.</i>
G.	Heluor, <i>Kušta pilnuie.</i>
Garrio, <i>Szepce, swiegoca.</i>	Hepar, <i>Wartoba. Herba, ziele.</i>
Gaudeo, <i>Wesela sie.</i>	Heres, <i>Dziedzic. Heri, wczora.</i>
Gaudium, <i>Wesela.</i>	Hesternus, <i>Wczorańsy.</i>
Gaulape, <i>Gunia, Gaza, Skarb.</i>	Hiberna, <i>orum, Leza żołnierska.</i>
Gedanum, <i>Gdanisk.</i>	Hic, <i>Ten. Hiems, Zima.</i>
Gelu, <i>Mroz. Gemo, Wzdycham.</i>	Hilaris, <i>Es us, Wesoły.</i>
Gener, <i>Ziec. Genero, Rodze.</i>	Hippomanes, <i>Morbus equorum.</i>
Generosus, <i>Meżny, zacny.</i>	Hodie, <i>Dzis.</i>
Gens, <i>Narod. Genu, Kolano.</i>	Homicida, <i>Meżoboyca.</i>
Genus, <i>eris, Rod, narod.</i>	Homo, <i>Człowiek.</i>
Gero, <i>Nośa. Gigno, Rodze.</i>	Honestas, <i>Vzcimwośc.</i>
Gigas, <i>Olbrzym, Glacies, Lod.</i>	Honekus, <i>Vzcimny.</i>
Gladius, <i>Miecz. Glans, żoładz.</i>	Honor, <i>Es os, Poczimwośc, god-</i>
Glis, <i>Szczurek.</i>	Hordeum, <i>Iaczmię, (nośc.</i>
	Hori-

Horizon, <i>Czasć światá co oko</i>	Imperator, <i>Hetman.</i>
<i>Záyrzeć może do kółá,</i>	Impero, <i>Rokázanie.</i>
Horreo, horresco, <i>Zdrygam się.</i>	Impertio, <i>Zyczę, Sdziałem.</i>
Horror, <i>Strách, zdryganie się.</i>	Impleo, <i>Napelniam,</i>
Hortor, <i>Nápomynam.</i>	<i>I N.</i>
Hospes, <i>Gość, gospodarz.</i>	In, <i>Ná w.</i>
Huc, <i>Sám, Hulcus, Wzrod.</i>	Incipio, <i>Poczynam.</i>
Humanitas, <i>Ludzkość.</i>	Inclytus, <i>Sławny.</i>
Humanus, <i>Ludzki.</i>	Incola, <i>Obywátel.</i>
Humerus, <i>Ramię, bárki.</i>	Increbresco, <i>Wieść jest, słybeć.</i>
Humi, <i>Ná ziemi.</i>	Incubo, <i>Leże.</i>
Humilis, <i>Pokorny, podły.</i>	Inculco, <i>Przypominam.</i>
Humilitas, <i>Pokorá.</i>	Incunabula, <i>orum, Pieluchá.</i>
Humus, <i>Ziemiá. (chliná.)</i>	Inde, <i>Ztámtad.</i>
Hydropifis, <i>Hydrops, Pe-</i>	Index, <i>Wyjawiác, pálec wtory.</i>
<i>I,</i>	Indico, <i>as, Pokázanie,</i>
Iaceo, <i>Leże, gárdzámna,</i>	Indico is, <i>Obwoływam.</i>
Iacio, <i>Ciskam, rzucam.</i>	Indigeo, <i>Potrzebuie.</i>
Iaculor, <i>Strzelam.</i>	Indignor, <i>Gniwam się.</i>
Iaculum, <i>Pocişk.</i>	Indignus, <i>Niegodny.</i>
Ico, <i>Vderzam, Icon, Obraz.</i>	Indipiscor, <i>Obeymuie, dostáie.</i>
Ideo, <i>Dlatego, á przeto.</i>	Indoles, <i>Domcip, włásnosc.</i>
Idoneus, <i>Sposobny, grzeczny.</i>	Inducia, <i>Przymierze, fryst.</i>
Idus <i>Dzień trzynasty Miesiáca.</i>	Induo, <i>Oblocze, obuwam.</i>
Ieiunium, <i>Post. Ieiunio, Postscze.</i>	Ineptus, <i>Niesposobny.</i>
Ientaculum, <i>Sniadanie.</i>	Iners, <i>Nieuczony, gnuśny.</i>
Igitur, <i>A przeto, wiac.</i>	Infans, <i>Niemowiatko, mlody.</i>
Ignarus, <i>Nieswiadom.</i>	Infantia, <i>Dziecinstwo.</i>
Ignis, <i>Ogień, Ignosco, odpuszczá.</i>	Inferia, <i>Zadusłny obchod.</i>
Ignoro, <i>Niewiem, nie smiem.</i>	Informo, <i>Cwicze szez.</i>
Illaqueo, <i>Sidle. Ille, On, ow.</i>	Infra, <i>Nád, nízey.</i>
Illustris, <i>Láśny, zácny.</i>	Inimicus, <i>Nieprzyjaciel.</i>
Imagino, <i>Mysle.</i>	Initium, <i>Poczatek.</i>
Imago, <i>Obraz, podobienstwo.</i>	Iniquus, <i>Niesłuszny.</i>
Imber, <i>Deszcz.</i>	Inops, <i>Vbogi, niedostateczny.</i>
Imbuo, <i>Vcze, Zápráwnis.</i>	Insidia, <i>Zasádká.</i>
Imitor, <i>Násłáduie, z myslam.</i>	Insimulo, <i>Potwarzam, Sdáie złe.</i>
Immunis, <i>Wolny. Impar, Niero-</i>	Instar, <i>Nakstár.</i>
Impenia, <i>Nakład. (wny.)</i>	Instituto, <i>Nauzczam, postáinowiá.</i>

Inſto, <i>Náſtopuiſe, nálegam.</i>	Lædo, <i>Obrażam, przymamiam.</i>
Inſtruo, <i>Gotuiſ, zápraviam.</i>	Lætor, <i>wefeſe ſie.</i>
Intelligo, <i>Rozumiem.</i>	Lambo, <i>Liže, piſo, łepczę.</i>
Inter, <i>Miedzy, ná.</i>	Lampas, <i>Káganiec, pochodnia.</i>
Intercus, <i>Záſkorny.</i>	Languco, <i>languoſco, Gnuſſaicio.</i>
Interdum, <i>Podczęs.</i>	Largior, <i>Dánie, dárniz.</i>
Interest, <i>Ná tym mi, do tego mi.</i>	Lateo, <i>Koie ſie, kánie ſie.</i>
Interpres, <i>Wykładáč, tłumáč.</i>	Later, <i>Cegła. Latus Szeroki,</i>
Interpretatio, <i>Wykład ſłow.</i>	Latus, <i>eris, Bok, stroná.</i>
Interpretor, <i>Wykładám.</i>	Laurus, <i>Drzewo Bobkowe.</i>
Ipſe, <i>Sam. Is, Ilte, Ten.</i>	Laus, <i>Chwałá.</i>
Intra, <i>Wewnątrz.</i>	Lra, <i>Œ lexna, Lwica.</i>
Ita, <i>Ták. Iter, Droga.</i>	Lebes, <i>Kóciel, panew.</i>
IV.	Legio, <i>Vſzec, chorągiew.</i>
Inbar, <i>Promień.</i>	Lego, <i>Czytam, zbieram.</i>
Iubeo, <i>Roſkázanie.</i>	Legumen, <i>Lirzyna.</i>
Iucundus, <i>Przyjemny, miły.</i>	Lemures, <i>Stráchy nocne.</i>
Iudex, <i>Sedzia.</i>	Lenocinor, <i>Pobłażam.</i>
Ingerum, <i>Stáie, morg role.</i>	Lens, <i>dis, Gnidá.</i>
Iuglans, <i>Orzech wólki.</i>	Leo, <i>Lew. Leopoliſ, Lwow.</i>
Iungo, <i>Złączam, ſprzegam.</i>	Leopardus, <i>Lámpart.</i>
Iurgo, <i>Swárzę ſie.</i>	Lepor, <i>Œelos, Przyjemność.</i>
Iuro, <i>Przysięgam.</i>	Lepus, <i>Zájac.</i>
Ius, <i>Práwo, sąd, polewka.</i>	Leno, <i>Podnoſe, Œlzywam.</i>
Iusjurandum, <i>Przysięgná.</i>	Lex, <i>Vſtáwá, práwo, Zákon.</i>
Iuſta, orum, <i>Obrząd, obrok.</i>	LI.
Iuſtitium, <i>Sádom wywołanie.</i>	Liber, <i>bri, Kſięgá, tyko.</i>
Iuſtus, <i>Spráwiedliwy.</i>	Liber, <i>liberi, Wolny.</i>
Iuuenis, <i>Młody.</i>	Liberalia, orum, <i>Œium, Mię- ſopuſt.</i>
Iuuentus, <i>Młodość, młodz.</i>	Liberi, <i>Dzieci. Libet, Lubie.</i>
Iuuo, <i>Pomagam.</i>	Libra, <i>Funt. Licet, Godzi ſie.</i>
Iuxta, <i>Wedlá, Záraz.</i>	Lien, <i>Sledzioná.</i>
L.	Ligneus, <i>Drzewiany.</i>
Labasco, <i>Œkábicie.</i>	Lignum, <i>Drewno.</i>
Labor, <i>Vpadám, leczę.</i>	Ligo, <i>Wiążę, záwiazanie.</i>
Labor, oris, <i>Praca, robotá.</i>	Limen, <i>Prog.</i>
Lac, <i>lactis, Mleko.</i>	Limes, <i>Gránicá miedzá.</i>
Lacrimo Œel or, <i>Pláczę.</i>	Lingo, <i>Liže. Linquo, Opuſzczám.</i>
Lacus, <i>Iezioro, staw.</i>	Lis,

Lis, *Zwáda, swar.*
 Literæ, *List, náuki.*
 Littus, oris, *Brzeg, lad.*
 Liuonia, *Inflinty.*
 Lixiuum, *Lug.*
 LO, LV.
 Locuples, *Bogaty, 3. o.*
 Locus, *Miejsce, 2. m.*
 Lodix, *Kódrá.*
 Longinquus, *Dáleki, odlegly.*
 Longus, *Dlugi.*
 Loquor, *Mowia, powiadam.*
 Luceo, *Swieca, 2. n.*
 Lucerna, *Lámpá, Láterniá.*
 Lucror, *Zyskuie, 1. d.*
 Ludo, *Igram, Bydze.*
 Lugo, *Plácz, zátuie.*
 Lumen, *Swiátość.*
 Luo, *Omywam.*
 Lupus, *Wilk, szczuká, 2. m.*
 Luter, eris, *Wánná.*
 Lux, *Swiáto, dzień.*
 Luxuria & es, *Cieleśność.*
 Lynx, *Ostrowidz.*

M A.

Magnificus, *Wielmożny.*
 Magnus, *Wielki.*
 Maestas, *Wspániałość.*
 Maledicus, *Wszczepimy.*
 Maleuolus, *Niezyczliwy.*
 Malus, *Zły, Mász, Láboń.*
 Manceps, *Rakoymia.*
 Mando, *Rokáznie.*
 Manco, *Mieśkam, irwam.*
 Manes, *Dusá.*
 Mango, *Pártácz, wendetarz.*
 Manubia, *Lup.*
 Manus, *Reká, Woyško.*

Mare, *Morze.*
 Margo, *Erzeg.*
 Marmor, *Mármur.*
 Martyr, *Máczennik.*
 Mas, *Mászczyzná, sámiec.*
 Maltix, *Bicz.* Mater, *Máská.*

M E.

Mecum, *Zemna.*
 Medeor, *Lecze, gois.*
 Mel, *Miod.* Melos, *Spiewanie.*
 Memini, *Pámietam.*
 Memor, *Pámietny.*
 Memoria, *Pámieć.*
 Mens, *Mysł.*
 Mensis, *Miesiac.*
 Mentior, *Kłámam.*
 Merces, *Zapłáta.*
 Mercor, *Kupnie.*
 Mereo & or, *Zástugnie sie.*
 Merges, *Snop.*
 Meridies, *Południe.*
 Metior, *Mierz.*
 Metor, *Rozmierzam.*
 Metuo, *Boia sie.*

M I.

Mico, *Iskno sie.*
 Miles, *Zolnierz, woyško.*
 Mille, *Tysiac.* Milliare, *Mili.*
 Minæ, *Groźbá.*
 Minor, *Groźe.*
 Mirificus, *Dziwny.*
 Misceo, *Mieśkam, roftwarzam.*
 Miser, *Nędzny.*
 Misereor, *Lituie sie, Szalic sie.*
 Mitto, *Posylam, puszczam.*

M O.

Modus, *Mierność, sposob.*
 Mæchor, *Cudzoloza.*
 Mœnia, um, *Mury.*

Mœreo,

Mæreo, <i>Smęca się.</i>	Nefrens, <i>Ośesek.</i>
Moleſtus, <i>Przyry.</i>	Negligo, <i>Zaniedbywam.</i>
Moly, <i>Smąglická herba.</i>	Nemo, <i>Nikt.</i> Nemus, <i>Gay.</i>
Monco, <i>Upominam.</i>	Neo, <i>Przedá.</i>
Monile, <i>Nošenje drogie.</i>	Nepentes, <i>Oman.</i>
Mons, <i>Gorá.</i>	Nepos, <i>Wnuk, synowiec.</i>
Morior, <i>Umieram.</i>	Neptis, <i>Wnuczka.</i>
Moror, <i>Mieſkam, bawia się.</i>	Nequam, <i>Zły, nie dobrego.</i>
Mors, <i>Smierć.</i>	Neque, <i>Ani.</i> Nequeo, <i>Niemogę.</i>
Mos, <i>Zwyczały.</i>	Nescio, <i>Nicwiem, nieumiem.</i>
M V.	Neuter, <i>Ani ten, ani ow.</i>
Mulceo, <i>Głaſzczę.</i>	N I.
Mulgeo, <i>Dotę.</i>	Ni & niſi, <i>Ieſli nie.</i>
Mulier, <i>Niewiaſta.</i>	Niger, <i>Czarny.</i>
Multiplex, <i>Rozmaity.</i>	Nigredo, <i>Czarność.</i>
Multiplico, <i>Rozmnażam.</i>	Nihil, <i>Nic.</i> Nihili, <i>Ládáco.</i>
Multo, <i>as, Karze.</i>	Nimum, <i>Aż názbýt.</i>
Multus, <i>Wielki w liczbie.</i>	Ningit, <i>Śnieg páda.</i>
Munero & or, <i>Dáruis.</i>	Nitor, <i>Viſituo, polegam.</i>
Munia, <i>orum, Powinność.</i>	Nix, <i>Śnieg.</i>
Munificus, <i>Szczodroblny.</i>	Nomen, <i>Imię, ſlawá.</i>
Munus, <i>Dar, powinność.</i>	Noſco, <i>Znam.</i> Noſter, <i>Náſz.</i>
Murmur, <i>Szémranie.</i>	Noſtras, <i>Ziemek.</i>
Mus, <i>Myſz.</i>	Nora, <i>Znak.</i>
Mutuo, <i>Pożyczam komu.</i>	Noui, <i>Wiem, znam.</i>
Mutuor, <i>Pożyczam & kogo.</i>	Noviſſimus, <i>Oſtátni.</i>
N A. N E.	Nox, <i>Noc, zamieſanie.</i>
Nam, <i>namque, Co, ábowiem.</i>	N V.
Nanciſcor, <i>Doſtaie.</i>	Nubes, <i>Obłok.</i>
Nascor, <i>Rodzę się.</i>	Nubo, <i>Ide z á máz.</i>
Nata, <i>Corká.</i> Natio, <i>Narod.</i>	Nudo, <i>Obnáżam, odzieram.</i>
Natrix, <i>Wąż wodny.</i>	Nudus, <i>Nagi.</i>
Nauci, <i>Fráſka, ládáco.</i>	Nugę, <i>Bayki, bátamuctwo.</i>
Nauiſ, <i>Okręci.</i>	Nugor, <i>Plote, báie.</i>
Ne, <i>Aby, nie.</i> Nec, <i>Ani.</i>	Numerus, <i>Liczbá.</i>
Neco, <i>Zábiám, tráco.</i>	Nundinæ, <i>Jármárk.</i>
Nectar, <i>Napoy ſłodkí.</i>	Nuptiæ, <i>Wefele, gody.</i>
Necto, <i>Zwiaznie.</i>	Nupturio, <i>Chce iſć z á máz.</i>
Nefas, <i>Niegodna rzecz.</i>	Nux, <i>Orzech.</i>

O.

Ob, Dla, o co, kóło.
 Obex, Zaporá, Zawáda.
 Oblector, Cieśbó sie, grzeszć.
 Obligo, Obowiazania, grzeszć.
 Obluiscor, Z. ipamierywam.
 Obsecro, Prośbó.
 Obsequor, Postuguić.
 Obses, Zakładnik.
 Obsoleo, Obsolefco, *Vstáie, wy-*
wietrzć.
 Oblitringo, Závieszuis.
 Occidens, Zachod.
 Occiput, Tyl głowy.
 Occultus, Skryty, potáiemny.
 Octo, Osm, Óctober, Pázdier-
 Ocyor, Pradki. (nik.)
 Ode, Spiewanie.
 Odi, Nienáwidzć.
 Odoror, Wacham, czuie.
 Offero, Ofiaruie nabawiam.
 Officium, Vczynność, powinność.
 Oleaster, Oliwá leśná.
 Olus, Ogrodná stráwá.
 Omen, Znak, otuchá.
 Ominor, Prorokuie.
 Omnipotens, Wśiechmocny.
 Onero, Obciążam.
 Onus, Ciężar. Onustus, Peten.
 Operor, Robie, czynie.
 Opes, Bogáctwá, máietność.
 Opinor, Mniemám.
 Opitulator, Rátuie.
 Oportet, Potrzebá.
 Optimates, Pánowie przedni.
 Opetior, Czekaám.
 Opus, Roborá, diieto.
 Orbis, Swiát, tálerz.
 Ordior, Poczynám.

Ordo, Porzadek, stan.
 Orior, Wschodzć, rodzć síd.
 Osculor, Cátuie.
 Ouile, Owczarnia.
 Ouis, Owca.
 Ouo, Tryumphuie, krzyczć.
 P A.
 Pabulor, Pásé sie.
 Paciscor, & Pago, Vmawiam síd.
 Palatinides, x, Woiwodzic.
 Palmes, Látoroślwinna.
 Palor, aris, Błakám sie.
 Palus, udis, Bagnisko.
 Pampinus, List winny.
 Pando, Otvierám.
 Pango, Wzbúiam, wrykam.
 Panis, Chleb.
 Papauer, Mák.
 Par, Rowny, pará.
 Parabilis, Lúczy do nábyćia.
 Parasceue, Wielki Piątek.
 Paratus, Gotomy, dostátni.
 Parco, Przepuszczám, Skapia.
 Pares, Rodzic.
 Pareo, Postuśny iestem.
 Paries, Ściáná.
 Parió, is, Rodzć, nabawiam.
 Pars, Część, stroná.
 Particeps, Vczestnik.
 Partior, Dziele. Parum, Trocho.
 Paruus, Máty.
 Pascha, Wielkanóc.
 Pasco, Pásé, karmie.
 Pater, Oćiec.
 Patior, Cierpie, znosć.
 Paucó, Bois sie.
 Pauo & us, Paw.
 Pauper, Vbogi.
 Pax, Pokoy.

P E.

Peſten, Grzebień.
 Peſto, Czeſe. Peſtus, Pierſi.
 Peculor, Krádna co Rzeczy.
 Pecus, Bydło, bydło.
 Pedamen, Tycz.
 Pedes, itis, Piechota, háydúk.
 Pedester, Pieſto, pieſty.
 Pedo, Szpernie kádzé, kórzé.
 Penates, Dom.
 Pendo, Wiſe.
 Pendo, Wáze, kórzá mie.
 Penes, Wedla, przy, &
 Pentecoſte, Świątki.
 Penu, Spiżárnia.
 Penu & um, Spiżá.
 Per, Przez, dla.
 Percello, Przerázam.
 Percontor, Bádam ſie.
 Percutio, Vderzam, bije.
 Perdix, Kuropátwá.
 Perennis, Wieczny.
 Periclitor, Odważam ſobie.
 Perlego, Przeczytáć co.
 Peroluſ, Nienawidzacy.
 Perpetior, Wycierpieć.
 Pertinet, Przynależy.
 Peruigil, Czujny.
 Pes, Noga, stopá.
 Peſſundo, Wniewecz obracam.
 Peto, Preſe, z mierzam.
 P H, P I, P L.

Phalanx, Rotá.
 Phaffellus, Lódź.
 Phraſis, Spóſob mówienia.
 Piger, Leniwy.
 Piget, Len mie.
 Pignus, Zadátek, Spóznimek.
 Pingo, Málnia, zdobia.

Pinſo, Tłaké, piekó cbleb.
 Piper, Pieprz. Piſcis, Rybá.
 Pius, Pobożny. Pix, Smóła.
 Placeo, Podobam ſie.
 Plagá, Siec.
 Plango, Nárzekam, płáčé.
 Platanus, Idwor.
 Plaudo, Kláſkam rękómá.
 Plebs, Poſpołſtwo.
 Plenus, Pełen, ciły.
 Plico, Składam, przeginam.
 Pluit, Deſzcz pada.
 Plurimum, Częſto, wiele.
 Pneuma, Duch.

P O.

Pœnitet, Zál mi.
 Pollex, Pálec wielki.
 Polliceor, Obiecuje.
 Polypus, Stonóg.
 Pomus, Iáblon.
 Pondo, Wágá, funt.
 Pondus, Ciężar.
 Pone, Zákim, pozád.
 Pono, Kłáda, ſtawiam.
 Pons, Moſt.
 Poples, Podkólánek.
 Populo & or, Puſtoſe.
 Poſco, Zádám, proſe.
 Poſſum, Mogé, zdrowem.
 Poſt, Po, pozád.
 Poſtea, Potym.
 Poſteaquam, Skoro.
 Poſteri, Potomkowie.
 Poſtquam, Skoro.
 Poſtridie, Názájutrz.
 Poſtulo, Zádám, domágám ſie.
 Potestas, Moc, pánowanie.
 Potior, itis, Otrzymáć co, doſtá-
 Poto, Napijám ſie. (ie.

P R.

Præ, Dla, od.
 Præbeo, Czynie, pokázuje sie.
 Præcedo, Vprzeczam.
 Præcello, Przekusie.
 Præceps, Skwapliwy, nagły.
 Præcordia, Wnietrzności.
 Præcox, Ranny, rychły.
 Præcurro, Wyciągam kogo.
 Prædo, Rozbojnik.
 Prædor, Rozbijam.
 Præeo, Vprzeczam.
 Prænomen, Przezwiśko.
 Præpes, Prætki.
 Præs, Rekoymia.
 Præsepe, Złob, ślania.
 Præses, Przełożony.
 Præsto, as, Dáś, dokázuje.
 Præstolor, Czekam.
 Præsum, Jestem przełożony.
 Prætor, Oprocz.
 Prædeo, Obiaduia.
 Praxis, Działanie, czynienie.
 Preces, Prośba.
 Precor, Prośe, życze.
 Prehendo, Porywam, Gynuisie.
 Premo, Tłoczę nacieram.
 Presbyter, Káptan.
 Pridie, Dzień przed tym.
 Primitiæ, Pierwiastki.
 Primordia, orum, Początek.
 Primores, Przedni panowie.
 Primus, Pierwszy.
 Princeps, Przedni, Książę.
 Priuo, Pozbawiam.
 Pro, Za, dla, według.
 Proconsul, Námieśnik Burmi-
 Procul, Dáleko. (str. d.)
 Profano, Gwałce.

Proficiscor, Iáde.
 Proles, Płod, potomek.
 Promo, Dobynam, mówie.
 Propagor, Krzewie sie.
 Prope, Wedla, nie dáleko.
 Proprius, Własny.
 Profum, Pomagam.
 Prouoco, Wyzynam.
 P S, P V.
 Psallo, Gram, śpiewam.
 Puber, Młody.
 Pudet, Wstyd mie.
 Puer, Dziećcia, chłopiec.
 Pugil, Szermierz.
 Pugio, Puznat.
 Pulex, Pchła. Puluis, Proch.
 Pumex, Kámiień, opoká.
 Pungo, Kole, tykam.
 Pus, Ropá.
 Puto, Mniemam.
 Pyramis, Stup.
 Pyropus, Rubin.
 Pyrus, Gruszká drzewo.
 Pyxis, Puszka, stoiek.
 Q V A.
 Quá, Ktorady.
 Quadraginta, Czterdzieści.
 Quadrupes, Bydle czworonogie.
 Quæro, Szukam, pytam.
 Qualis, Iáki.
 Quàm, Niż, im, iáko.
 Quamobrem, Przeto, dla tego.
 Quamuis, Acz.
 Quamdiu, Iák długo.
 Quando, Kiedy.
 Quanquam, Acz, acz kolwiek.
 Quanti, Z á co? iák drogo?
 Quanticanque, Z á co, z á to.
 Quantius, Idem. Quanto, Im.
 Quan-

Quantus, *Ili, iak wielki.*
 Quapropter, *Przetoż, dla tego.*
 Quare, *Czemu? á przeto.*
 Quasi, *Iak, iakby.*
 Quatenus, *Ile, poki.*
 Quatio, *Trzesa, potrzebam.*
 Quatuor, *Cztery.*
 Quatuordecim, *Czternaście.*
 QVE, & QVI.
 Que, *I. Queo, Moge.*
 Quercus, *Dab.*
 Queror, *Vskarzam sie.*
 Qui, *Ktory. Quia, Bo, ze.*
 Quicunque, *Ktorykolwiek,*
 Quid, *Co, coż, czemu.*
 Quies, *Pokoy, wczas.*
 Quiesco, *Odpoczywam, przesła.*
 Quilibet, *Każdy.* (10.)
 Quindecim, *Pternaście.*
 Quinquaginta, *Piaćdziesiąt.*
 Quinque, *Piec.*
 Quinquies, *Pieckroć.*
 Quippe, *Abowiem, bo.*
 Quis, *Ktoż. Quisque, Każdy.*
 Quivis, *Ktokolwiek.*
 QVO.
 Quo, *Dokad, im.*
 Quocirca, *A przeto.*
 Quod, *Ze, iż.*
 Quomodo, *Iako.*
 Quomodo, *Ponieważ.*
 Quoque, *Też.*
 Quorsum, *W która stronę, ná co.*
 Quod, *Iak wiele.*
 Quotus, *Ktory w rzędzie.*
 R A.
 Radicor, *Korzenis sie.*
 Radix, *Korzeń, początek.*
 Rado, *Oskrobis, gola.*

Rapio, *Porrywam.* (czynią.)
 Ratio, *Rozum, wzgląd, przyc.*
 Ratis, *Trąstá. Ravis, Chrápka.*
 Reciprocus, *wzad sie obracający.*
 Recito, *Czytam, ná pámiac powiadam, przymodze.*
 Recordor, *Pamiętam, wspomni.*
 Recreo, *Cieśsa, pošilam.* (nam.)
 Reddo, *Oddaie, wracam.*
 Redeo, *Wracam sie.*
 Redoleo, *Pachne, trace.*
 Redux, *Wracający sie.*
 Refero, *Odnosię, oddaie.*
 Refert, *Ná tym mi, do tego mi.*
 Regimen, *Rząd.*
 Regio, *Kraina, kraj.*
 Regula, *Vstawá, linia, prawidlo.*
 Reijcio, *Odrzucam, odbiám.*
 Relinquo, *Opuszczá, zostawiam.*
 Reliquia, *Ostátki, kości.*
 Remex, *Flisnik.*
 Reminiscor, *Wspominam.*
 Ren, *Nerka. Renuo, Odmawia.*
 Reor, *Mniemám, rozumiem.*
 Reperio, *Najduie.*
 Repetito, *Powtarzanie.*
 Repeto, *Powtarzam, odiskwie.*
 Repetúda, *Zdzierstwo ná Grze.*
 Repleo, *Napełniam.* (dzie.)
 Reporto, *Odnosię.*
 Reposco, *Wpominám sie.*
 Repotia, *órum, Poprawimy.*
 Reprehendo, *Ganie.*
 Reprimo, *Wstret, czynie.*
 Requies, *Odpocznienie.*
 Res, *Rzecz, sprawa.*
 Refarcio, *Nagradzam.*
 Refes, *idis, Proznuiacy.*
 Refido, *Techna, Spadam ná dot.*
 Refillo,

Resisto, <i>Opieram się.</i> (guis.)	Sapiens, <i>Madry.</i>
Respondeo, <i>Odpowiadam, odstu-</i>	Sapio, <i>Mam rozum, trace.</i>
Respublica, <i>Rzecz, pospolita.</i>	Saphyrus, <i>Szafir.</i>
Respuo, <i>Odrzucam.</i>	Sartio, <i>Łatam, naprawiam,</i> <i>napradzam.</i>
Restio, <i>Powroźnik.</i>	Sartor, <i>Krawiec, Gracownik.</i>
Restis, <i>Powroz. Rete, sieć.</i>	Satago, <i>Piecolnie, Świąm się.</i>
Reuerto & or, <i>Wracam się.</i>	Satelles, <i>Halibartnik.</i>
Rex, <i>Krol.</i>	Satisdo, <i>Racze, wiarwie.</i>
Rhetor, <i>Krasomowca.</i>	Satur, <i>Nisfycony, pełen.</i>
Rhinoceros, <i>Nosorożec.</i>	Saturo, <i>Nasygam.</i>
RI & RO.	S C.
Rideo, <i>Smieie się.</i>	Scabo, <i>Drapie.</i>
Rigco, <i>Martwieie.</i>	Scalpo, <i>Strugam, dlubie, ryie.</i>
Ringor, eris, <i>Dasam się, wárzcie.</i>	Scando, <i>Wstępuie.</i>
Rixor, <i>Swárzcie się.</i>	Scelus, <i>Grzech wielki.</i>
Robur, <i>Dab, moc.</i>	Schisma, <i>Odszczepienstwo.</i>
Rodo, <i>Gryze, przymawiam.</i>	Scholion, <i>Wykład.</i>
Rogito, <i>Często prosze.</i>	Scindo, <i>Sieke, kráie, rabam.</i>
Rogo, <i>Prosze, pytam.</i>	Scio, <i>Wiem, Śmiem.</i>
Ros, <i>Rosá. Rola, Roża.</i>	Scipio, <i>Kostur.</i>
R V.	Sciscitor, <i>Pytam się, badam się.</i>
Rubeo, & sco, <i>Czermienieie się.</i>	Scisco, <i>Stanowie, Schwalam.</i>
Rudens, <i>Liná. Rudis, Prosy.</i>	Scobs, <i>Tróciná.</i>
Rudo, <i>Ryze. Rudus, Gruz.</i>	Scomma, <i>Szyderstwo.</i>
Rumpo, <i>Rwe, Grywam.</i>	Scopæ, <i>Miotła.</i>
Ruo, <i>Vpadam, wypadam.</i>	Scorpio, <i>Niedźwiadek.</i>
Rus, <i>Wies, grubianstwo.</i>	Screo, <i>Chracham.</i>
Russia, <i>Rus.</i>	Scribo, <i>Pisze. Scrobs, Dot.</i>
Rusticor, <i>Ná wsi sobie mieszkam.</i>	Scrutor, <i>Szperam, macam.</i>
S A.	Sculpo, <i>Strugam, ryie.</i>
Sal, <i>Sol, madrość, żart.</i>	S E.
Salio, <i>Skacze.</i>	Seco, <i>Sieke, rzeze, rabie.</i>
Salio, & fallo, <i>Sole, nalsalam.</i>	Sector, <i>Ide z i kim.</i>
Saluber, <i>Zdrowy, dobry ná co.</i>	Secum, <i>Z soba.</i>
Salue, <i>Witay.</i>	Secundus, <i>Wrony, Szczęśliwy.</i>
Salus, <i>Zdrowie, zbawienie.</i>	Securis, <i>Siekiera. Sed, Ale.</i>
Sancio, <i>Stanowie, zakáznie.</i>	Sedecim, <i>Szesnaście.</i>
Sandix, <i>Szárkat ziele.</i>	Sedeo, <i>Siedze, proznuie.</i>
Sanguis, <i>Krew, Rod.</i>	K
	Seges,

Seges, Zboże, powód.	Sisto, Stawiam, wystawiam.
Seimen, Nasienie, plemię, rod,	Sitio, Pragnę. Sitis, pragnienie.
Semis, Poł, druga część.	Sive, Abo, bądź.
Senectus, Starość.	S O.
Senex, Stary, starszek.	Socer, Swiekier.
Sentio, Czuję, znam, rozumiem.	Socors, Gnuśny, niedbály.
Sepelio, Chować zmarłego, Zatracać.	Socrus, Swiekra. Sol, Słońce.
Sepio, Grodź, obwód.	Soleo, Mam ten zmyczony.
Seps, Pádálec, iászczorká.	Solor, Ciesza.
Septem, Siedm.	Soluo, Pláca, wyrwalam.
Septimus, Siódmy.	Solus, Sam jeden.
September, Wrzesień.	Sono, Brzmia, pukam.
Septuaginta, Siedmádziesiąt.	Sons, Winny.
Sequor, Idę z á kim, náśládnia.	Sorbeo, Sarkam, pożeram.
Sermo, Mowá.	Soror, Siostra. Sors, Los, stan.
Sero, Sieia, sádzę.	Sortior, Obieram losem.
Serpens, Gádźina, wąż	Sospes, Zdrowy.
Serpo, Czolgám się, berze się.	S P.
Seu, Abo, Sex, Sześć.	Spadix, Cifary.
Sexaginta, Sześćdziesiąt.	Spado, Wátach.
Sextus, Szósty.	Spargo, Pryskam, rozrzucam.
S I.	Spatior, Przejídzám się.
Si, Jeśli chociąby. Sic, Tak.	Species, Poślid, piękność.
Sido, Sádowie, pógrażám się.	Specnlor, Przypátruie się, Gwa-
Sidus, Gmiazdá.	Specus Lákinia. (Zam.
Sileo, Milczę.	Sperno, Gárdzám, pogárdzám.
Silex, Krzemień.	Spinter, Armilla, genus, quo mil-
Similis, Podobny.	lires & tebantur.
Simplex, Prosty pojedynkowy.	Splen, Sledzioná.
Simulac, fimulut, Skoro.	Spolio, Lupie, odeymie.
Sinapi, Gorczyca.	Spondeo, Reczę, obiecuję.
Sinciput, Głowy część pierná.	Sponsalia, Zrąkowiny.
Sindon, Przescierádo.	Sponde, Dsbrowolnie chcąc.
Sive, Bez.	Spuo, Pláie.
Sinister, Lewy, nieszczęśliwy.	S T.
Sino, Dáie pókoy.	Stanum, Cyna.
Siquidem, Ponieważ.	Statuo, Stánowie, mniemam.
	Status, a, um, Opisy.
	Status, us, Stan, postáwá.
	Stellio,

Stellio, Krzeczek.
 Stercus, Gnoy.
 Sterno, Ściela, obalam.
 Stipes, Stup, pniak.
 Stips, Iakmużná.
 Stipulor, Vmawiam sie.
 Styrys, Látorośl, krzew, rod,
 pokolenie.
 Sto, Stois polegam.
 Stomachor, Gniewam sie.
 Strideo, Skrzypie, trzeszcze.
 Strigil, Grzeblo.
 Stringo, Ściśkam, zwieszuis.
 Strix, Strąsydło.
 Struo, Buduis, knuis.
 Studio, Vcze sie.
 Studiosus, Chćimy,, życzymy.
 Stylus, Cwiczenie w pisanu.

S V.

Suadeo, Rádze, namawiam.
 Suavior, aris, Cakuis.
 Suavis, Lágodny, smáczny.
 Sub, Na, pod, koto.
 Subdo, Podáie, podrzucam.
 Subduco, Vnykam, Symuis.
 Subeo, Podchodz.
 Suber, eris, Korek drzewo.
 Subiaceo, Leże pod, polegam.
 Subigo, Podbijam pod moc.
 Subijcio, Poddáie, podkládam.
 Subitò, Nagle, zaráz.
 Subiugo, Podbijam pod moc.
 Subiungo, Przydáie.
 Sublimis, Wysóki, wspaniały.
 Submergo, Topie zatapiam.
 Subminitro, Dodáie.
 Submoueo, Odpycham, odsadzám.
 Suboleo, Dorozumiewam sie,
 zalata mie co.

Subseribo, Podpisuis, poświad.
 Subscus, Szpaga. (czam.
 Subsellia, orum, Láwki.
 Subsequor, Ide zám kim.
 Subsideo, Ośtaie sie.
 Subfido, is, Vstáie sie.
 Subsidior, Posilkuis.
 Subfido, Podskákuis.
 Subtituo, Ná to micyce stáwiám.
 Subter, Podspod, pod czym.
 Subterfugio, Chronia sie.
 Subtraho, Vymuis, krádnó.
 Subuenio, Rátuis, pomagam.
 Subueor, Obawiam sie troche.
 Suburbium, Przedmieście.
 Succedo, Nástepuis.
 Succendo, Zapalam, pobudzám.
 Succenseo, Gniewam sie.
 Succumbo, Vstáie.
 Succurro, Rátuis, podbiegam.
 Sudes, S is, Kót, Tycz.
 Sudo, Pocz sie, prácuie.
 Suco, Zwyktem co czynić.
 Sufficio, Dodáie, wydotáć.
 Suffragium, Pomaganie zám kim.
 Sulfragor, Pomagam zám kim.
 Suggesto, Przpominam, dodáie
 Suggrundia, orum, Obdách.
 Sugillatio, Przgáná.
 Sugillo, as, Vwtáczám, szczypie.
 Sugo, Sse, Sui, Sie.
 Sulcus, Brozdá. Sulfur, Siárká
 Sum, Jestem.
 Summitto, Znízam, náfytám.
 Summoperè, Bárzo.
 Summus, Nazywyzszy.
 Sumo, Biora, przyczytam.
 Suo, is, Szycie.
 Supellex, ctilis, Sprzet domowy,
 Super,

Supere <i>Ná, nád, o.</i>	<i>T A.</i>
Superaddo, <i>Przydaje.</i>	Taberna, <i>Karczma, budá.</i>
Superbia, <i>Pycha.</i>	Taceo, <i>Milcze.</i>
Superbus, <i>Pyśny.</i>	Tædet, tædeicit, <i>Tesknia.</i>
Superficies, <i>Powierzchność.</i>	Talaria, orum, <i>Obow, choboty.</i>
Superior, <i>Wyższy, starszy.</i>	Talio, <i>Oddanie wet za wet.</i>
Supero, <i>Przemyslam.</i>	Talis, <i>Taki. Talpa, Kret.</i>
Superfedeo, <i>Prześtaia, zanie-</i>	Tam, <i>Tak barzo.</i>
chywam.	Tamen, <i>Wszakze.</i>
Superflus, <i>Zym, pozostaly.</i>	Tamenethi, tamethi, <i>Acz.</i>
Superflum, <i>Pozostaje.</i>	Tandem, <i>Wzdy, kiedy.</i>
Superuacuuus, <i>Zbytni, próżny.</i>	Tango, <i>Dorykam, trafilam.</i>
Superuenio, <i>Nadchodze.</i>	Tanti, <i>Zatyle. Tanto, Tym.</i>
Supinus, <i>Wznak leżacy, gruby.</i>	Tantoperè, <i>Tak barzo.</i>
Suppedito, <i>Dodaje, nakładam.</i>	Tantum, <i>Tylko, tylo.</i>
Suppetiz, <i>Pomoc, posiłek.</i>	Tantus, <i>Tylki, tak wielki.</i>
Suppleo, <i>Ná to miejsce stawiam.</i>	Tantundem, <i>Tyleż.</i>
Supplex, <i>Pokorny, spadający.</i>	Tapes, etis, <i>Kobierzec.</i>
Supplicio, <i>Prośbe, spadam do nog.</i>	Tarde, <i>Nie rychto, pozno.</i>
Suppono, <i>Pokładam.</i>	Tardus, <i>Pozny, nie rychły.</i>
Supprimo, <i>Thumie.</i>	Tartara, orum, <i>Piekło.</i>
Supra, <i>Ná, nád.</i>	Taxo, <i>Śacnie, obmawiam.</i>
Supremus, <i>Naywyższy.</i>	<i>T E.</i>
Surgo, <i>Wstaje, wstawiam sie.</i>	Tecum, <i>Z toba.</i>
Surripio, <i>Kradna, porynam.</i>	Teges, etis, <i>Rogoża.</i>
Sus, <i>Swiniá.</i>	Tegmen, <i>Zastona, nakrycie.</i>
Suscipio, <i>Przyjmie.</i>	Tego, <i>Zakrywam, taje.</i>
Suscito, <i>Buduje, poruslam.</i>	Tellus, <i>Ziemia.</i>
Suspendo, <i>Zawieszam, obieśc.</i>	Temo, <i>Dyśel.</i>
Suspicio, <i>Podeyrzzenie.</i>	Tempe, <i>Wesołe pozirzenie.</i>
Suspicior, <i>Mam podeyrzzenie.</i>	Tempus, <i>Czas, skron.</i>
Sustineo, <i>Zatrzynamam.</i>	Tenax, <i>Skapy, ścisły.</i>
Sustollo, <i>Vnosze, podnosze.</i>	Tendo, <i>Postapiue, ciągne.</i>
Sutor, <i>Szwiec. Suus, swoy.</i>	Tenebrae, <i>Ciemność.</i>
Sycophanta, <i>x, Frant śalbiierz.</i>	Teneo, <i>Trzymam, znam, smiem.</i>
Syllabizo, <i>as, Sylabizmie.</i>	Tener, <i>Młody, ślaby.</i>
Sympathia, <i>Iednakież przyro-</i>	Tennis, <i>Cienki, śbogi.</i>
Synodus, <i>Zjazd. (dzenie.</i>	Tenus, <i>Pory, tylko, do.</i>
Syrma, <i>tis Ruscho, śata długa.</i>	Ter, <i>Trzykroć.</i>

Teres,

Teres, etis, <i>Gładki.</i>	Totidem, <i>Tyleż.</i>
Tergo, <i>Vcieram, chedoże.</i>	Toties, <i>Tylekroć.</i>
Tergus, <i>Skorá zdárta.</i>	Totus, <i>Ciły, wšytek.</i>
Termes, itis, <i>Gabaż.</i>	T R.
Termino, <i>Kończe.</i>	Trabs, <i>Tram, balká.</i>
Ternio, <i>Dryń.</i>	Trado, <i>Podaje, wydaie.</i>
Tero, <i>Tre, trawie.</i>	Tradux, <i>Látorośl.</i>
Tertius, <i>Trzeci.</i>	Tragedia, <i>Burdá.</i>
Teruncius, <i>Pieniadz.</i>	Traho, <i>Ciagna, wloke.</i>
Tesqua, <i>Kpiciá, zarośl.</i>	Trames, <i>Ścieśka.</i>
Testis, <i>Swiádek.</i>	Trans, <i>Z one strane.</i>
Testor, aris, <i>Swiádecz.</i>	Trecenti, <i>x, a, Trzystá.</i>
Teuto, <i>Niemiec.</i>	Tredecim, <i>Trzynaście.</i>
Texo, <i>Tke, wýje, plota.</i>	Tremo, <i>Drze, boie sie.</i>
Thema, <i>Máteryz, poczatek.</i>	Trias, <i>Troycá, Troyká.</i>
Theocles, <i>Bogęstaw.</i>	Tribunal, <i>Sad, Trybunat.</i>
Theodorus, <i>Bogdan.</i>	Tribuo, <i>Dáie, dozwalam.</i>
Theophilus, <i>Bogumit.</i>	Tribus, <i>Pokolenie.</i>
Theorema, <i>Rozważanie.</i>	Tricez, <i>Trudność, mátaniná.</i>
Thesaurus, <i>Skarb.</i>	Tridens, <i>O trzech zebách.</i>
Thorax, <i>Kástan, pierś.</i>	Triduum, <i>Trzy dni.</i>
Thus, ris, <i>Kádzidło.</i>	Trifau, <i>O trzech pászczekách.</i>
Tibicen, <i>Surmácz.</i>	Trifur, <i>Arczyłodziy.</i>
Timeo, <i>Boie sie.</i> Timor, <i>Boiaźń.</i>	Triginta, <i>Trzydzieści.</i>
Tingo, <i>Fárbuie, nápuszczam.</i>	Trilix, <i>W trzech ćwelich.</i>
Tyro, <i>Młodzik, noworny, swie-</i> <i>zo ná náukę dány.</i>	Tripe & us, <i>O trzech nogách.</i>
Tyrociniũ, <i>poczatek, ćwiczenie.</i>	Triplex, <i>Troiáki.</i>
Titio, <i>Głowniá bez ognia.</i>	Trudo, <i>Fcham, tracam.</i>
Tollo, <i>Podnośe, zagubiam.</i>	Trux, <i>Srogi, okrutny.</i>
Tendeo, <i>Gole, strzyge, gryze.</i>	T V.
Tonitru & us, <i>Grom.</i>	Tu, <i>Ty.</i>
Tono, <i>Gromie, brzmie.</i>	Tuber, <i>Grzyb, guz.</i>
Torcular, <i>Práśá.</i>	Tubicen, <i>Trabacz.</i>
Torqueo, <i>Kreca, náginam.</i>	Tucor, <i>Bronie, opátruie.</i>
Torques & is, <i>Láncuch z loty.</i>	Tum, <i>W ten czas.</i>
Torre, <i>Pieka, smáze, wędze.</i>	Tundo, <i>Tłuke, Sderzam.</i>
Torris, <i>Głownia z ogniem.</i>	Turba, <i>Tłum, kupá.</i>
Tot, <i>Tyle, ták wiele.</i>	Turbo, <i>Wicher, kraglicá, cygá.</i>
	Turpis, <i>Szpetny, sprofny.</i>

Turris, <i>Wieża.</i>	Vecors, <i>Glupi, Balony.</i>
Turtur & is, <i>Synogárlicá.</i>	Vectigal, <i>Dochod, cto.</i>
Tussis, <i>Káśel.</i>	Vectus, <i>Drag, powerek.</i>
Tutus, <i>Bespieczny.</i>	Vecto, as, <i>Wóz.</i>
Tuus, <i>Twoy.</i>	Vector, <i>Furman.</i>
Tyrannis, <i>Tyráństwo.</i>	Vectura, <i>Furá, wieźbá.</i>
Tyras, & Dniestr.	Vegetus, <i>Obrotny, czerstwy.</i>
<i>V A.</i>	Vehemens, <i>Popedlmy, ostry.</i>
Vacat, <i>Wolny czas, łacno.</i>	Vehementer, <i>Bárzo.</i>
Vaco, <i>Proznunie, bawie sie czym.</i>	Veho, <i>Wioze, Vel, ábo, álbo.</i>
Vacuus, <i>Prozen, czczy.</i>	Veles, itis, <i>Kozak.</i>
Vado, <i>Ide.</i>	Velitor, <i>Vganiam sie.</i>
Vador, aris, <i>Biora rekomyia.</i>	Vellico, as, <i>Szczypie, obmariam.</i>
Vagor, <i>Przechodze sie, hultá- ie sie.</i>	Vello, <i>Rwe, skubie.</i>
Vagus, <i>Hultay, blakáiacysie.</i>	Vellus, <i>Runo, wełná.</i>
Valachia, <i>Włofska ziemiá.</i>	Velo, as, <i>Zastaniam, zakrywam.</i>
Valedico, <i>żegnam sie, opuścza.</i>	Velox, <i>Pradkj, Velum, Zastóná.</i>
Valco, <i>Zdrowem, wazze.</i>	Vendo, <i>Przedáie.</i>
Valetudo, <i>Zdrowie.</i>	Venefica, <i>Czárównicá.</i>
Ballum, <i>Wól. Valor, Cená.</i>	Veneficus, <i>Czárównik.</i>
Valuz, <i>Drzwi.</i>	Veneno, as <i>Trucizna napuścza.</i>
Vanitas, <i>Prozność, nieślátek.</i>	Venenum, <i>Iad, trucizná.</i>
Vannus, <i>Opatká.</i>	Veneo, <i>Przedáia mie.</i>
Vapulo, <i>Bija mie.</i>	Venerabilis, <i>Vzczémy.</i>
Varius, <i>Rozmáiry, pstry.</i>	Veneror, <i>Czcze, chwale.</i>
Varix, <i>Zylá oćiekla.</i>	Venio, <i>Przychodze, przyjeźdza.</i>
Vas, vadis, <i>Rakomyia.</i>	Venor, <i>Lowie, chwytam.</i>
Vas, vasis, <i>Ślátek.</i>	Venter, <i>Brzuch, żywor.</i>
Vasto, <i>Pustofse.</i>	Ventus, <i>Wiátr.</i>
Vastus, <i>Szeroki, wielki.</i>	Venundo, <i>Przedáie.</i>
Vates, <i>Prorok.</i>	Venus, <i>Ozdoba, ciekofność.</i>
Vaticinor, <i>Prorokuis.</i>	Ver, <i>Wiosná.</i>
Vber, <i>żyzny, pełny, obfity.</i>	Vereor, <i>Obawiam sie.</i>
Vber, <i>Pierśi. Vbertas, żyzność.</i>	Vergo, <i>Náchylam sie.</i>
Vbi, <i>Gdzie, skoro, gáy.</i>	Veritas, <i>Prawdá.</i>
Vdo, <i>Kápćie. Vdus, Mokry.</i>	Vermis, <i>Robak.</i>
<i>V E.</i>	Vernaculus, <i>Swoyjski, domowy.</i>
Vel, <i>I, ábo.</i>	Vero, <i>Zás, á.</i>
	Verro, <i>Vmiátam.</i>
	Vertex,

Vertex, *Wierzch.*
 Verbo, *Obracam, odmieniam.*
 Veru, *Rożen. Veruex, Skop.*
 Verum, *Ale, lecz.*
 Verumenimvero, *Ale iednak.*
 Verumtamen, *Iednakże.*
 Verus, *Prawdziwy.*
 Vescor, *Pożywam, iem.*
 Vesper, *Wieczor, wieczorny.*
 Vesperæ, *Niespor.*
 Vespertilio, *Nieroperz.*
 Vespillo, *Grubarz.*
 Vester, *Wąs.*
 Vestigium, *Ślad, stopa.*
 Vestio, *Odziewam, obtocze.*
 Vestis, *Odzienie, sata.*
 Vestras, *Wąsyniec.*
 Veto, *Zakazuje, zabraniam.*
 Vetus, *Dawny, stary.*
 Vexamen, *Nagabanie.*
 Vexillum, *Chorągiew, znak.*
 Vexo, *Nagabam, drażnia.*
 V I.
 Via, *Droga sposob.*
 Vibex, *Doga, Sderzenie.*
 Vices, *Kolej, przemiany.*
 Vicinus, *Sasiad bliżki.*
 Vicissitudo, *Odmiana.*
 Victoria, *Zwyciestwo.*
 Victus, i, *Zwyciezony.*
 Video, *Widze, rozumiem.*
 Videor, *Zda mi sie.*
 Viduo, *Odeymnie, ogolacam.*
 Vieo, *Plote, mije.*
 Vigeo, *Mocnieis, slyne.*
 Vigil, *Siroz & czyny.*
 Viginti, *Dwadzieścia.*
 Vili, *Tanie.*
 Vincio, *Wiaze, pobijam.*

Vinco, *Zwyciezam, wygrawam,*
 Vinculum, *Zwiazek, wazek.*
 Vindex, *Msciciel, portumiciel.*
 Vindico, as, *Mszcze sie, bronie.*
 Vindicta, *Karanie, pomsta.*
 Violentia, *Gwalt, pad.*
 Violo, *Gwaltce, tamis, przestapue.*
 Vir, *Maz. Virgo, Panna.*
 Virtus, *Cnota.*
 Virus, *Iad. Vis, Moc, gwalt.*
 Viscus, *Wnarrze.*
 Visito, *Nawiedzam.*
 Viso, *Dogladam, namiedzam.*
 Vistula, *Wisla.*
 Vita, *Zywot.*
 Vitium, *Wada, grzech.*
 Vito, *Strzezsie, Schodzs.*
 Vitulina, *Cielecina.*
 Vitupero, *Ganie.*
 Viuarium, *Zwierzyniec.*
 Viuidus, *Czerstwy, zymy.*
 Viuo, *Zyje. Viuus, zymy.*
 Vlciscor, *Mszcze sie.*
 Vllus, *Keo. Vlna, Lokiec.*
 Vltimus, *Ostarni.*
 Vltio, *Pomsta.*
 Vltra, *Nad, daley.*
 Vlulo, *Wyie, narzekam.*
 Vmbo, *Puklerz, wydarnosc.*
 Vmbra, *Cien, obluda.*
 Vmbratilis, *Niestawny, pokatny.*
 Vnanimis *Es us, Zgodny, iednomyslby.*
 Vnde, *Zkad.*
 Vndeuginti, *Dziemiatnaście.*
 Vndique, *Zensad.*
 Vnedo, *Arbor.*

Vngo, <i>Námáznia.</i>	Vigeo, <i>Dokuczam, następnia.</i>
Vnguis, <i>Pázquez.</i>	Vio, <i>Pals, trapie.</i>
Vnio, <i>Ziednoczenie, perlá.</i>	Visa, <i>Niedźwiedzica.</i>
Vnus, <i>Ieden, sam.</i>	Vrsus, <i>Niedźwiedź.</i>
Vnufquifque, <i>Káždy.</i>	Vfque, <i>Aż, poty.</i>
Vocalis, <i>Brzmiacy.</i>	Vfuenit, <i>Tráfu sie, bywa czesto.</i>
Vocabulum, <i>Słowo.</i>	Vt, <i>Aby, żeby, iako skoro.</i>
Vocifero & or, <i>Wrzeſzcze,</i> <i>wołam.</i>	Vter, <i>Zywor, kubek, ieden ze</i> <i>dwu.</i>
Voco, <i>Názywam, wołam.</i>	Vterque, <i>Obá.</i>
Volo, as, <i>Latam, lece.</i>	Vtinam, <i>Day Boze.</i>
Volo, <i>Chce, życze, prágne.</i>	Vtor, <i>Vzywam.</i>
Volucer & is, <i>Pradki, lotny.</i>	Vtrinqe, <i>Z obu stron.</i>
Voluo, <i>Taczam, myślę.</i>	Vulguſ, <i>Poſpołſtwo.</i>
Voluox, <i>Gaſienica.</i>	Vulnero, <i>Rania.</i>
Vomer, <i>Rádło, lemiaſz.</i>	Vulnuſ, <i>Rána, ſzczerbina.</i>
Vomo, <i>Vomit mam.</i>	Vulpeſ, <i>Lis, chytry.</i>
Vorago, <i>Przepáſć, topiel.</i>	Vultur, <i>Sep.</i>
Voro, <i>Zre. Vortex, Vir.</i>	Vultuſ, <i>Twarz.</i>
Voueo, <i>Słubnie, obiecnie, życze.</i>	Vxor, <i>Zoná.</i>
Vox, <i>Głoſ, ſłowo.</i>	Xenium, <i>Podárek.</i>
Vrbanuſ, <i>Obyczáiny.</i>	Zeluſ, <i>Gorliwoſć.</i>
Vrbs, <i>Miaſto.</i>	Zizania, <i>x, & um, Kákol.</i>

Finis Libri Primi.

GRAM-

GRAMMATICARUM
INSTITVTIONVM

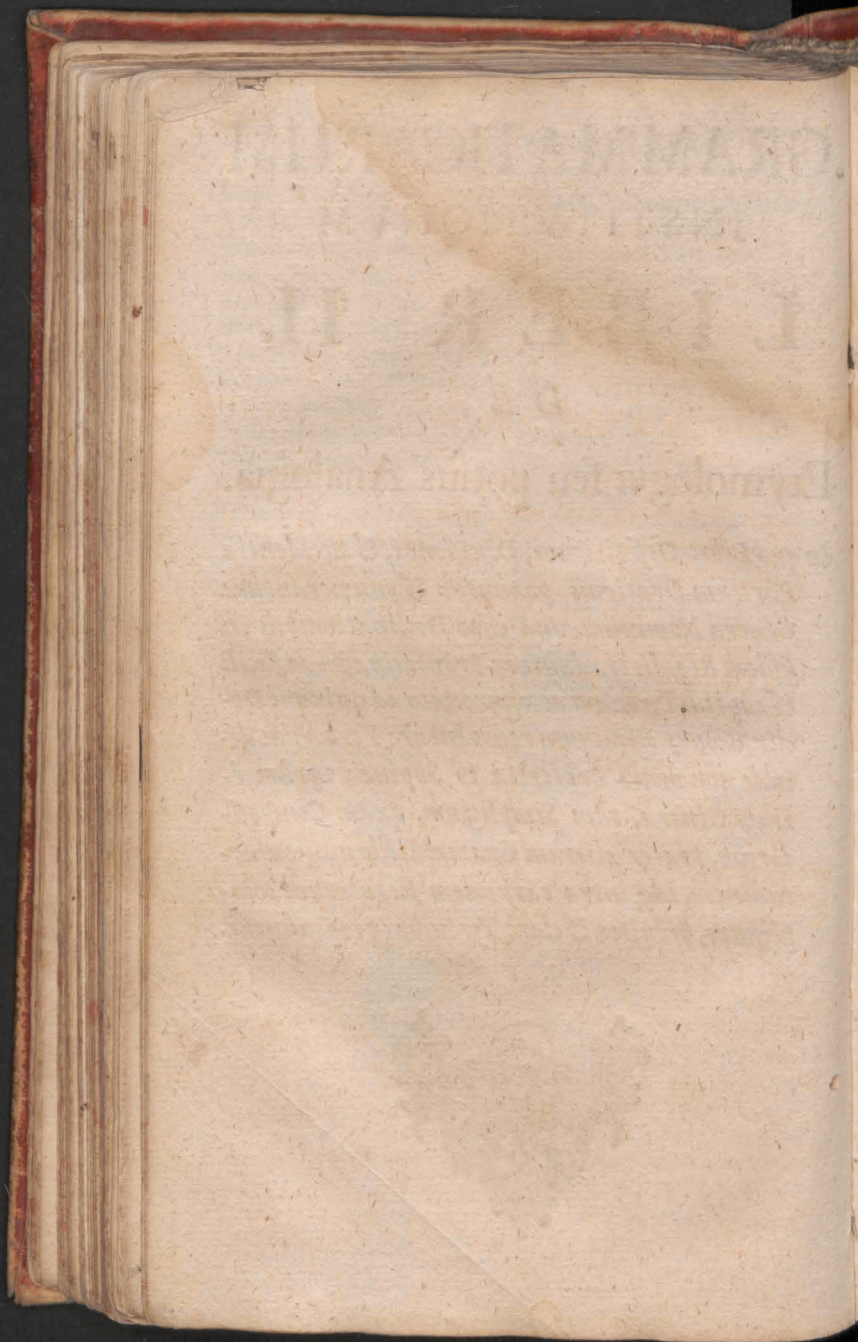
LIBER II.

DE

Etymologia seu potiùs Analogia.

*In quo Libro Definitiones, Diuisiones, & Accidentia
Partium Orationis ponuntur & enumerantur:
Génera Nominum vnà cum Declinationibus in
ijsdem Régulis traduntur: Pronómína módo fáçili
& cáptiui Tyrónum accommodáto ad quinque De-
clinationes Nominum reuocántur: Verborum de-
inde non módo Präterita & Supína; vérùm é-
tiam Génera, tám Simplicium, quàm Composi-
torum, præter aliórum Grammaticórum consue-
túdinem, idq; intra earúndem Regulárum com-
pléxum, bréuiter & clarè Tyrónibus proponúntur.*

GRAMM: INSTITUTIONUM
LIBER II.
DE ETYMOLOGIA.

QVID EST GRAMMATICA? *Est ars, quæ docet bene loqui, bene scribere, & bene pronuntiare.*

Quot sunt Partes Grammaticæ? *Quatuor: Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Profodia.*

Quid est Orthographia? *Est pars Grammaticæ, quæ docet rectè scribere.*

Quid est Etymologia? *Est pars Grammaticæ, quæ docet voces formare seu inflectere; & earum Accidentia cognoscere.*

Quid est Syntaxis? *Est pars Grammaticæ, quæ docet duas vel plures voces inter se rectè coniungere.*

Quid est Profodia? *Est pars Grammaticæ, in qua Syllabularum Quantitas, Pedes metrici, Carminum Genera & Accidentia traduntur.*

C A P V T I.

DE LITERIS.

1. Quot sunt Literæ? *Viginti tres: A b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z.*

2. Quot sunt Vocales? *Sex: A e i o u y.*

3. Quot sunt Consonantes? *Sexdecim, scilicet omnes Literæ præter vocales, & literam h*

Et sunt Consonantes in istis Syllabis, Ia, ie, ij, io, iu. Va, ue, ui, uo, uu. Et Ianc, Valentine, veni, vide, volatus, vulturum.

1. Quid fit ex Vocalibus? *Diphthongi quatuor, præcipue: æ, œ, au, eu, ut æs, pœna, aurum, euge.*

2. Quid fit ex Literis? *Syllabæ, ut Ma, ri, a, Vir, go.*

3. Quid fit ex Syllabis? *Voces, ut Maria est Virgo.*

4. Quid fit ex Vocabus? *Oratio, ut Maria est Virgo & Mater Dei.*

Partes

1. Partes Orationis quot sunt? *Octo*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Aduerbiū, Coniunctio, Præposito, Interiectio.
2. Quotuplices sunt? *Duplices*: Declinábiles, & Indeclinábiles.
3. Partes Orationis Declinábiles quot sunt? *Quatuor*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium. (Cur dicuntur Declinábiles? *Quia in fine suas terminationes Variare possunt.*)
4. Indeclinabiles quot sunt? *Quatuor*: Aduerbiū, Coniunctio, Præpositio, Interiectio. (Cur dicuntur Indeclinábiles? *Quia in fine suas terminationes Variare non possunt.*)

CAPVT II.

De Diuisione & Accidéntibus Nómínis.

Quid est Nomen? *Est vox, per Casus declinabilis, rem sine tempore significans, ut Deus, Angelus, homo.*

- Quotuplices est Nomen
1. *Duplex*: Substantiuū, & Adiectiuū.
 2. Substantiuū? *Duplex*: Propriuū & Appellatiuū.
 3. Adiectiuū? *Duplex*: Comparábile & Incomparábile.
 4. Adiectiuū Comparábile, & Incomparábile? *Triplex*: Vnius terminationis, duarum terminationum, trium terminationum.

Quid est Nomen Substantiuū? *Quod tres articulos istos hic, hæc, hoc, simul habere non potest, ut Fenestra, fornax.*

Quid est Nomen Adiectiuū? *Quod tres articulos istos hic, hæc, hoc, simul habere potest, ut Bonus, albus.*

I. Pro-

1. Proprium Nomen quid est? *Quod uni rei tantum proprie conuenit, ut Paulus, Cracouia, Rùssia.*
2. Appellatiuum Nomen quid est? *Quod multis conuenire potest, ut Homo, Vrbs, Régio.*
3. Comparabile Nomen quid est? *Cuius significatio augeri vel minui potest, ut Magnus, maior, maximus.*
4. Incomparabile Nomen quid est? *Cuius significatio nec augeri nec minui potest, ut aureus, régius, cœlestis.*
5. Vnius terminationis quid est? *Quod unam habet terminationem, ut hic, hæc hoc audax, felix.*
6. Duarum terminationum quid est? *Quod duas habet terminationes, ut Fortis, forte.*
7. Trium terminationum quid est? *Quod tres habet terminationes, ut Bonus, bona, bonum.*

1. Accidentia? *Sex: Figura, Spécies, Genus, Declinatio, Númerus, Casus, Comparatio his additur; sed hæc soli Adiectiuo Comparabili conuenit.)*

2. Figuræ? *Tres: Simplex, ut Parabilis, Composita, ut Comparabilis; Decomposita, ut Incomparabilis.*

3. Species? *Due: Primitiua, ut Aurum, Rex, Deriuatiua, ut Aureus, régius.*

4. Génera? *Sex: Masculinum, Fœmininum, Néutrum, Omne, Commune, Dubium.*

Epicœnum sub Masculino vel Fœminino continetur.

5. Declinationes? *Quinque: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.*

6. Númeri? *Duo: Singularis, ut Vir, Puer, Pluralis, ut Viri, Pueri.*

7. Casus? *Sex: Nominatiu?, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.*

Quod

Quot
sunt Nominum.

Quod Nomen est Ge- neris.	{	Masculini?	{	hic, vt hic <i>Vir.</i>
		Feminini?		hæ, vt hæc <i>múlier.</i>
		Neutri?		hoc, vt hoc <i>animal.</i>
		Omnis?		hic hæc hoc <i>audax,</i>
		Cómunis?		hic, & hæc <i>fortis.</i>
	{	Dubij?	{	hic vel hæc <i>dies.</i>

CAPVT III.

DE COMPARATIONE.

1. Quæ Nomina comparantur? *Sola Adiectiua, quorum significatio augeri vel minui potest, vt Magnus, maior, maximus. Paruus, minor, minimus.*
2. Quot sunt Gradus Comparationis? *Tres: Positiuus, Comparatiuus, Superlatiuus.*
3. Comparatiuus quot habet terminationes? *Dúas: Or & Vs, sub prima est Generis Communis, sub secunda Neutri, & sub vtraq; est tertie Declinationis, vt hic & hæc gráuior, & hoc gráuius.*
4. Superlatiuus quot habet terminationes? *Vnam generalem Mus: & tres speciales precipuas Simus, vt Doctissimus; Rimus, vt Nigerrimus; Limus, vt Humillimus.*
5. Quótuplex est Comparatio? *Duplex: Regularis, & Irregularis.*

DE COMPARATIONE REGULARI.

Quid est Comparatio Regularis? *Quando & Comparatiuus & Superlatiuus, vel saltem vnus eorum à Positiuo formatur.*

Vnde formatur Comparatiuus? *A Genitiuo vel Datiuo Positiui desinente in I, additá syllabá Or, & Vs, vt ab Amicus amici, fit amicior, amicius; à Felix felicitis felici, fit felicior felicius.*

Hæc

Hæc Adiectiua: *Beneuolus, maleuolus, benedictus, maledictus, beneficus, magnificus, munificus, breuiloquus, grandiloquus, perentior, entissimus, Vulgò comparantur, Vt beneuolus, beneuolentior, beneuolentissimus. (Nos Comparatiuum istum in entior, & Superlatiuum in entissimus, potius à Participijs aut à Nominibus antiquis, maleuolens, beneuolens, maledicens, &c. quàm à maleuolus, beneuolus, &c. descendere arbitramur.)*

Adiectiua ista: *Pius, dubius, idoneus, exiguus, strenuus, & acutus, & alia in Vs purum desinentia, per magis & maximè comparabilis sic, in Positiuo Pius, in Comparatiuo magis pius, in Superlatiuo maximè pius.*

Per has particulas; *Magis & maxime, minus & minimè, per, multò & longè, quàm, licet omne Genus Adiectiuorum comparare: vt Dubius, magis dubius, maximè dubius. Dulcis, minus dulcis: minimè dulcis. Per doctus, longè, & multò doctior, quàm doctissimus.*

Dexter, dexterior non dextrior: Sinister, sinisterior non sinistrior.

Vnde formatur Superlatiuus? *A Genitiuo Positiui addito Ssimus, vel Simus vt à Doctus docti fit doctissimus, ab Audax audacis fit audacissimus.*

Si Positiuus desinit in Er fiet ex ipso Superlatiuus addito Rimus, Vt Pulcher, pulcherrimus.

Hæc Adiectiua quinque: *Facilis, ágilis, grácilis, húmilis, similis, (qua dictio Fagus continet) cum Compositis formant Superlatiuum à Datiuo Positiui addito Mus, Vt à Facilis, facili fit facillimus. (In his L. geminare consuetudo iubet, analogia & etat.)*

Comparatiuum à Positiuo, Superlatiuum Verò aliundè formant Adiectiua ista. Exterus, exterior, extremus, vel éxtimus. Inférus, inférior, infimus. Pósterus, postérior, póstreus. Súperius, superior, supremus.

Quotu-

Quotuplex est Comparatio Regularis? *Triplex: Abundans, Defectiva, & Media: id est, nec Abundans, nec Defectiva.*

De Comparatione Regulari Abundanti.

Quid est Comparatio Abundans? *Quando Adiectivum habet duos vel Positivos, vel Comparativos, vel Superlativos.*

Abundantia Positivo.	1. Acer vel acris,	or,	rimus.		
		2. Hilaris vel us,	or,	rimus.	
			3. Imbecillus vel is,	or,	ssimus.
				4. Saluber vel bris,	or,
Abundantia Superlativo.	Agilis.	or,	agillimus,	<i>agilissimus.</i>	
		Docilis,	or,	docilissimus,	<i>docillimus.</i>
	Dexter,	erior,	dexterrimus,	<i>dextimus.</i>	
		Exterus,	or,	extremus,	<i>extimus.</i>
	Satur,	or,	saturrimus,	<i>saturrissimus.</i>	
	Similis,	or,	simillimus,	<i>similissimus.</i>	
Maturus,	or,	maturissimus	<i>maturrimus.</i>		
Sinister,	erior,	sinisterrimus,	<i>sinistimus.</i>		
Benehicus,	beneficentissimus,	<i>beneficissimus.</i>	Cato.		
Magnificus,	magnificentissimus,	<i>magnificissimus.</i>	Actius.		
Mirificus,	mirificentissimus,	<i>mirificissimus.</i>	Terent.		

De Comparatione Regulari Defectiva.

Quid est Comparatio Defectiva? *Quando Comparabile caret uno vel duobus Gradibus.*

Positivo carentia.	1. Citerior,		citimus.	
		2. Deterior,		deterrimus.
			3. Diutior,	
		4. Interior,		intimus.
			5. Ocyor,	
		6. Prior,		primus.
			7. Propior,	
		8. Vltior,		ultimus,
	Benehcentior,		beneficentissimus.	
	Magnificentior,		magnificentissimus, &c.	

Compa-

Compara- tatio ca- rentia.	Colendus	colendissimus.
	Diuersus	diuersissimus.
	Falsus	falissimus.
	Fidus	fidissimus.
	Inclytus	inclytissimus.
	Inuitus	inuitissimus.
	Iurisconsultus	iurisconsultissimus.
	Ipfus	ipissimus. <i>Plaut.</i>
	Meritus	meritissimus.
	Nuperus	nuperrimus.
	Patruus	patruissimus. <i>Plaut.</i>
	Persuasus	persuasissimus.
	Perpetuus	perpetuissimus. <i>Cato.</i>
Pius	piissimus.	
Sacer	facerrimus.	
Vacuus	vacuissimus. <i>Cato.</i>	
Exiguus	exiguissimus.	
Beneficus	beneficissimus. <i>Cato.</i>	
Magnificus	magnificissimus. <i>Actius.</i>	
Mirificus	mirificissimus. <i>Teren.</i>	
Superla- tuo ca- rentia.	Adolescens	adolescentior.
	Iuuenis	iuenior.
	Industrius	industrior. <i>Plaut.</i>
	Innoxius	innoxior. <i>Cato.</i>
	Longinquus	longinquior.
	Proximus	proximior.
	Senex	senior.
Infinitus	infinitior.	
Diues	diuitior. <i>Ouid. Mar. Ter.</i>	

Sapissimus, nouissimus, imus, summus, Positino & Comparatio
Carent.

Anterior, licentior, licentius, Positino & Superlatiuo carent.

Admonitio. Cetera hic similia lectio suppediabit. Quae autem ho-
rum minus sunt & sitata ea nosse tantum non autem ipsis & Ty-
rones debebunt.

De Comparatione Regulari Media.

Quid est Comparatio Media? Quando Adiectiuum Comparabile vnum tantum habet Positiuum, vnum Comparatiuum, & vnum Superlatiuum, neq; vlllo ex ipsis deficit.

E X E M P L V M.

VERVS quali Comparatione comparatur? Regulari.
Quali Regulari? Média. Cómpara.

In Génere Masculino.

In Gradu	{ Positiuo,	Hic Verus, ri.
	{ Comparatiuo,	Hic Verior, oris.
	{ Superlatiuo	Hic Verissimus, mi.

In Génere Feminino.

In Gradu	{ Positiuo,	Hæc Vera, ræ.
	{ Comparatiuo,	Hæc Verior, oris.
	{ Superlatiuo.	Hæc Verissima, mæ.

In Génere Néutro.

In Gradu	{ Positiuo,	Hoc Verum, ri.
	{ Comparatiuo,	Hoc Verius, oris.
	{ Superlatiuo.	Hoc Verissimum.

Siue etiam hoc modo.

In Génere	{ Masculino,	Hic Verus, verior, verissimus.
	{ Feminino,	Hæc Vera, verior, verissima.
	{ Néutro.	Hoc Verum, verius, verissimum.

Seu denique sic :

Hic Verus, verior, Verissimus. Hæc Vera, verior, verissima.
Hoc Verum, verius, verissimum.

Admónitio. Hos Comparationis Gradus omnes simul in quouis Genere facillimè Puer sciet per Casus inflectere : se & quotæ sint Declinationis sciverit, & vnum sine alio prius declinare didicerit. Exemplum huius rei vide in Tyrocinio.

In Génere Masculino, in Gradu

Positivo hic	{	1. Altus	In Comparativo hic	{	altior	In Superlativo hic	{	altissimus.
		2. Niger			nigrior			nigerrimus.
		3. Grauis			grauior			grauissimus.
		4. Amans			amantior			amantissimus.
		5. Felix			felicior			felicissimus.
		6. Facilis			facilior			facillimus.
		7. Solers			solertior			solertissimus.
		8. Beneuolus			beneuolentior			beneuolentissimus.
		9. Nequam			nequior			nequissimus.
		10. Pius			magis pius			maximè pius.

In Génere Feminino, in Gradu

Positivo hæc	{	1. Alta	In Comparativo hæc	{	altior	In Superlativo hæc	{	altissima.
		2. Nigra			nigrior			nigerrima.
		3. Grauis			grauior			grauissima.
		4. Amans			amantior			amantissima.
		5. Felix			felicior			felicissima.
		6. Facilis			facilior			facillima.
		7. Solers			solertior			solertissima.
		8. Beneuola			beneuolentior			beneuolentissima.
		9. Nequam			nequior			nequissima.
		10. Pia			magis pia			maximè pia.

In Génere Néutro, in Gradu

Positivo hoc	{	1. Altum	In Comparativo hoc	{	altius	In Superlativo hoc	{	altissimum.
		2. Nigrum.			nigrius			nigerrimum.
		3. Graue			grauius			grauissimum.
		4. Amans			amantius			amantissimum.
		5. Felix			felicius			felicissimum.
		6. Facile			facilius			facillimum.
		7. Solers			solertius			solertissimum.
		8. Beneuolum			beneuolentius			beneuolentissimum.
		9. Nequam			nequius			nequissimum.
		10. Pium			magis pium			maximè pium.

DE COMPARATIONE IRREGULARI.

Quid est Comparatio Irregularis? Quando nec Comparatiuus, nec Superlatiuus à Positiuo formatur.

Quot sunt Adiectiua, quæ Irregulariter comparantur? Quinq; ista: Bonus, malus, magnus, paruus, multus.

Cómpara Bonus.

In Génere	{ Masculino,	Bonus	mélior	óppimus.
	{ Feminino,	Bona	mélior	óptima.
	{ Néutro,	Bonum	mélius	óptimum.
In Génere	{ Masculino,	Malus	peior	péssimus.
	{ Feminino,	Mala	peior	péssima.
	{ Néutro,	Malum	peius	péssimum.
In Génere	{ Masculino,	Magnus	maior	máximus.
	{ Feminino,	Magna	maior	máxima.
	{ Néutro,	Magnum	maius	máximum.
In Génere	{ Masculino	Paruus	minor	minimus.
	{ Feminino,	Parua	minor	minima.
	{ Néutro,	Paruum	minus	minimum.
In Génere	{ Masculino,	Multus	-----	plúrimus.
	{ Feminino,	Multa	-----	plúrima.
	{ Néutro.	Multum	plus	plurimum.

Annotatio. Si Comparatio Irregularis triplex esse statuatur: Abundans, Defectiua, & Media. Tum Paruus erit exemplum Abundantis, quia duos habet Superlatiuos .s. Minimus & Paruissimus, quanquam paruissimus iam obsoluit. Ad Defectiuam vero dari poterit exemplum Multus, quia in Singulari in Masculino & Feminino caret Comparatiuo, quem tamen in Plurali habet, dicitur enim Plúres, plúrium, plúribus, Reliqua tria, Bonus, Malus, Magnus, sub Media comprehenduntur.

CAPVT IV.

De Genere Nominum Regulæ Generales.

Quot modis Genera Nominū cognoscuntur? *Duobus:*
 Primò ex Significatione per Regulas Generales, vt
Paulus, Anna, Cracouia. Secundò ex Terminatione
 per Regulas Speciales, vt *via, talpa, manus.*

Regula Prima.

Masculini Generis est Nomen significans	}	1. Virum, vt <i>Adam, Rex, Frater, Consul.</i>
		2. Angelum aut Deum Gentilem, vt <i>Michaël Gabriël, Mars, Apollo Iupiter.</i>
		3. Ex animalibus quadrupedibus marem, vt <i>Leo, Vrsus, Cerberus, Bucephalus.</i>
		4. Fluium, Ventum, aut Mensē, vt <i>Tyras, Eurus, Aquilo, Maius.</i>
[Excipe <i>Syx, & Lerbe, Feminina.</i>		

Regula Secunda.

Feminini Generis est Nomen significans	}	1. Mulierem, vt <i>Anna, Regina, Mater, Vxor.</i>
		2. Deam Gentilem, vt <i>Pallas, Iuno, Alecto.</i>
		3. Ex animalibus quadrupedibus feminam, vt <i>Lea, Vrsa, Graucis, Podarges.</i>
		4. Regionem aut Insulam, vt <i>Polonia, Cyprus.</i>
		5. Urbem vt <i>Cracouia, Babylon, Ierusalem.</i>
		6. Arborem (si non terminatur in R) vt <i>malus, pinus, pyrus, fagus, pomus.</i>

Nomina Vr- bium	}	1. In <i>Vm, Vr, E.</i> sunt Neutra; vt <i>Gedanum, Smolenscum, Tybur, Cere.</i>
		2. Ita: <i>Sulmo, Narbo, Acragas,</i> sunt Masculina.
		3. In <i>I</i> Pluralia sunt Masculina: vt <i>Parisi, Delphi.</i>
		4. In <i>A</i> Pluralia sunt Neutra; vt <i>Bactra.</i>

Observatio. Genus Nominum Arborum in R & fruticum omnium immò & aliarum rerum multarū ex terminatione cognoscetur.

Regula Tertia.

- Neutri
sunt Ge
neris
{	1. Nomina Literarum. vt <i>A, b, c, d, e, g, &c.</i>
	2. Verba & Aduerbia loco nominum posita, vt <i>Scire inum, triste vale, aliud cras, clarum mane.</i>
	3. Voces technicè seu pro seipsis acceptæ, vt <i>Homo dissillabum, Rex est Nomen.</i>

Regula Quarta.

1. Adiectiua vnus Terminationis, sunt Generis Omnis, & tertiæ Declinationis, vt *Felix, Prudens, audax.*
2. Adiectiua duarum Terminationum, sub prima sunt Generis Communis, sub secunda Neutri, & sub vtraq; tertiæ Declinationis, vt *hic & hæc fortis, & hoc forte.*
3. Adiectiua trium Terminationum, sub prima Terminatione sunt Generis Masculini, sub secunda Feminini, sub tertia Neutri, vt *hic Bonus, hæc bona, hoc bonum.*
4. Adiectiua Numeralia, à *Quatuor* ad *Centum* sunt Pluralia indeclinabilia Generis Omnis, vt *Quatuor, quinque, sex, septem, octo, &c.*
5. Adiectiua ex *Centum* Composita tres habent Terminationes & tria Genera, & per primam secundamque Declinationem in Plurali tantum declinantur, vt *Ducenti, ducenta, ducenta, sic Trecenti, ta, ta, &c.*

Observatio.

- Adiectiuum
{	1. <i>Vnus</i> & <i>vnus</i> , in vtroque Numero declinatur, quo in Plurali vtimur tunc, quando Substantiuum eius, cum quo concordat caret Singulari, vt <i>Vna litera.</i>
	2. <i>Duo</i> & <i>dua</i> duo, tantum in Plurali declinatur per primam & secundam Declinationem sicut & <i>Ambo</i> & <i>amba</i> ambo.
	3. <i>Hi</i> & <i>hæ</i> tres & <i>hæc</i> tria. Genit: <i>trium</i> , Dativ: & Ablat: <i>tribus</i> , est tertiæ Declinationis, & Plurale tantum.
- Obser-

()bservatio secunda. *Interdum Nominis, Speciali, Genus Nominis vniuersalis, quod subauditur, tribuunt Authores vt A longum & a longa .f. litera, Albula pota .f. aqua. Centaurus magna, .f. nauis, Eunuchus Terentiana .f. Fabula.*

Admónitio. *Quando queres Genus Nominis alicuius, prius istas Regulas Generales quàm Speciales consulas. Et scias Communis & Dubij Generis Nomina in Specialibus Regulis esse querenda.*

Regulæ de Casu Generales.

In quavis Declinatione sunt si-
miles

{	1. Neutorum Nominatiuus, Accusatiuus & Vocatiuus, in vtroque Numero: & in Plurali ferè exeunt in <i>A</i> vt <i>Scannum</i> , <i>scanna.</i>
	2. Nominatiuus & Vocatiuus Plurales, <i>he Via, ó Via.</i>
	3. Datiuus & Ablatiuus Plurales, vt <i>hic Vijs, ab his Vijs.</i>

C A P V T V.

De Prima Declinatione.

Nominatiuus Singularis Primæ Declinationis desinit in *A, e, as, am*: vt *Via, Penelope, Æneas, Anchises, Adam,*

Nomina Primæ de-
sinentia in

{	1. <i>A</i> , sunt Feminina, vt <i>Dea, via, ora.</i>
	2. <i>E</i> , sunt Græca Feminina, vt <i>Ode Syncope, Rhetoricæ, Pentecoste, Parasceue.</i>
	3. <i>As, es, am</i> , sunt Masculina, vt <i>Æneas, Lucas, Anchises, Palatinides, Adam.</i>

{	1. <i>Adria, Cometa, Planeta, Propheta, Bibliopola</i> , similiaq; Græca sunt Masculina.
	2. Sunt Masculina, <i>Verna, incola, aduena, terrigena, indigena, homicida, &c.</i>
	3. <i>Talpa & dama</i> , sunt Dubia.

Exceptio secunda. *Pascha* est Generis Neutri in Genitivo & Dativo *Paschæ*; alij tertia Declinationis esse solunt in Genitivo *Paschatis*.

3. Genitivus & Dativus Singulares Primæ Declinationis exeunt in *Æ* diphthongum, vt *huius Viæ*, *huic Viæ*.

}	1. Nomina Primæ Declinationis ista: <i>Vna</i> , <i>alia</i> , <i>altera</i> , <i>sola</i> , <i>tota</i> , <i>illa</i> , <i>nulla</i> , <i>extra</i> , <i>extraque</i> , &c. formant Genitivum per <i>us</i> & Dativum per <i>i</i> , vt <i>Vna Vnius Vni</i> . (olim verò per <i>a</i> , formabant, vt <i>huius Vnæ</i> , <i>huic Vnæ</i> .)
	2. Nomina Primæ in <i>E</i> . habent in Genitivo <i>Es</i> , in Accusativo <i>En</i> , in reliquis Casibus <i>E</i> , vt <i>Ode</i> , <i>odes</i> , <i>oden</i> . In Plurali verò declinantur sicut alia Latina, <i>Ode</i> , <i>odarum</i> , <i>odis</i> , &c.
	3. Nomina Primæ Genitivum Singularem olim formabant per <i>As</i> , vel <i>Ai</i> , vt <i>Maias</i> , <i>Vias</i> , <i>familias</i> , <i>aulai</i> , <i>pictai</i> , pro <i>Maiæ</i> , <i>aulæ</i> .

{ Latinorum desinit in *Am*, vt *hanc Viam*.

}	4. Accusativus Singularis Primæ Nominum	{ Græcorum in <i>As</i> , vel <i>A</i> , Propriorum, exit in <i>Am</i> , vel <i>An</i> , vt <i>Æneam</i> , vel <i>an</i> .
		{ Græcorum in <i>Es</i> , vel <i>E</i> , desinit in <i>En</i> , vel <i>Am</i> , vt <i>Anchisen</i> , vel <i>am</i> . <i>Oden</i> vel <i>odam</i> .

}	5. Vocativum & Ablativum Singularem Primæ Nomina	1. <i>As</i> & <i>A</i> , finita terminant in <i>A</i> , vt <i>ô Ænea</i> , <i>ab hoc Ænea</i> , <i>ô Via</i> , <i>ab hac via</i> .
		2. <i>Es</i> & <i>E</i> finita faciunt in <i>E</i> vel <i>A</i> , vt <i>ô Anchise</i> vel <i>a</i> , <i>ab hoc Anchise</i> vel <i>a</i> , <i>ô Ode</i> vel <i>Oda</i> , <i>ab hac Ode</i> vel <i>Oda</i> .

Obfer-

Obferuatio. *Accufariuus in Am, Vocatiuus & Ablatiuus in A. Nominum in Es & E non ab his Nominatiuis fit, Verùm à Nominatiuo in A: Dicitum enim eſt aliquando Anchifa, pro Anchifes, vt Atrida pro Atrides. Sic Odam & oda Venit à Nominatiuo Latino Oda, non Verò ab ode, & fic de cæteris.*

De Numero Plurali.

Prima Declinatio format Pluralem.	}	1. Nominatiuum & Vocatiuum per <i>Æ</i> diphtongum, vt <i>He Via, ò Via.</i>
		2. Genitiuum in <i>Arum</i> , vt <i>Viarum.</i>
		3. Datiuum & Ablatiuum in <i>Is</i> , vt <i>Vijs.</i>
		4. Accufatiuum per <i>As</i> , vt <i>Vids.</i>

EXCEPTIO.

Hæc Nomina: *Dea, filia, nata, liberta, equa, mula, amba, dua, Pluralem Datiuum & Ablatiuum formant per Abus, vt Deabus, filibus. (olim per Is, vt Deis, filijs.)*

De Deficientibus Numero.

Nomina Feminina Primæ Declinationis carentia Numero	}	Singulari ſunt iſta: <i>Antia, balnea, clitella, cuna, delicia, diuitia, Diræ. Epule, excubia, exequia, exunia, facilia, feria, gerra, inducia, inferia, infidia, Calendæ, nonæ, Literæ, Manubia, mina, nuos, nundina, nuptia, offucia, phalera, plaga, primitia, quiſquilia, reliquia, ſcapula, ſcopa, tenebra, therma, Trica, Galua, & locorum propria, vt Athenæ, Venetia, Thabæ, &c. Item Adiectiua: Amba, dua, ducenta, trecenta, quadringenta, quingenta, &c. in entæ.</i>
		Plurali ſunt iſta: <i>Adoleſcentia, Galla, fuga, infantia, ſegnitia, pigrutia, &c.</i>

CAPVT VI.

De Secunda Declinatione.

1. Nominatiuus Singularis Secundæ Declinationis definit in *Er, Ir, Vr, Vs, Eus, Vm, Vd*: vt *Puer, vir, satur, Dominus, Tydeus, scamnum, aliud.*

2. Nomina Secunda Declinationis definitia in

{	1. <i>Er, Ir, Vr, Vs, Eus,</i> sunt Masculina, vt <i>Puer, Vir, satur, Dominus, Tydeus, Oleaster.</i>
	2. <i>Vm,</i> Appellatiua sunt Neutra, vt <i>Scamnum, Templum,</i> & Græca etiam, vt <i>Scholion, vel um, scholij, enchiridion, vel um, enchiridij, &c.</i>

EXCEPTIO.

{	1. Feminina sunt <i>Aluus, abyssus, arctus, amethystus, antidotus, balanus, biblus, byssus, carbasus, colus, crystallus, Diactus, diametrus, domus, diphthongus, exodus, eremus; ficus, byssopus, humus, methodus, papyrus, periodus, pyropus, sapphirus, synodus, Scannus.</i>
	2. Neutra sunt, <i>Vulgus & pelagus,</i> singularia tantum; item <i>Virus</i> singulare indeclinabile.
	3. Dubia sunt, <i>Athomus, barbitus, beryllus, cythifus, grossus, pampinus, phasellus, rubus, smaragdus.</i>

Obseruatio. *Nomina Urbium, Regionum, Insularum, & Arborum* in *Vs*; item propria in *Vm*, per *Regulas Generales* debent cognosci, cuius sint *Generis.*

3. Genitiuus Singularis Secundæ Declinationis definit in *I*, & tot syllabas habet, quot sunt in Nominatiuo, vt *Dominus domini, Scamnum scamni,* (olim exhibit in *Vs*, vt *huius Lectus, huius locus, pro huius loci.*)

EXCEPTIONES.

1. Hæc Nomina: *Vllus, Sotus, solus, rotus, alter, alius, Ster, neuter, Sterq, alteruter, &c.* in quoniam Genere Genitiuum habent in *Ius*, & Dativum in *I*, vt *Vllius Silli, alius alij.* (hæc olim in Genitiuo *I*, in Dativo *O* habebant.)

1. Vna syllaba superant in Genitiuo Nominatiuū Nomina	}	1. Desinentia in <i>Vr, ir, eus</i> , vt <i>Satur saturi, Vir Sivi, Tydens Tydei.</i>
		2. Ista omnia: <i>Asper, prosper, puer, tener, miser, gibber, lacer, fœcer, gener, adulter, liber, dexter, presbyter.</i>
		3. Composita in <i>Ger</i> , & <i>Fer</i> desinentia, vt <i>Claniger, clauigeri, lucifer luciferi.</i>
4. Secunda Declinatio format Singularem	}	1. Dativum & Ablatiuum per <i>O</i> , vt <i>Puero.</i>
		2. Accusatiuum per <i>Vm</i> , vt <i>Puerum.</i>

OBSERVATIONES.

1. Desinentia in *Eus*, Accusatiuum formant & per *Vm*, & per *A*, vt hunc *Orpheum* vel *Orphea*.
2. Græca In *Os*, Latina in *Vs*, mutant *S* in *N* in Accusatiuo, vt *Pergamos* vel *us*, *Pergamon*, *arctos* vel *arctus*, *arcton*, *Delos* vel *us*, *Delon*, &c.

Vocatiuus Singularis Secundæ Declinatiōnis Nominum in	}	1. <i>Er, Ir, Vr, Vm</i> , similis est Nominatiuo, vt <i>ô Puer, vir, satur, scannum.</i>
		2. <i>Vs</i> , mutat <i>Vs</i> in <i>E</i> , vt <i>ô serue bone.</i>
		3. <i>Eus</i> , abijcit <i>S</i> in fine, vt <i>ô Tyden.</i>
		4. <i>Ius</i> , propriorum, abijcit <i>Vs</i> , in fine, vt <i>ô Virgili, Gregori, Cai.</i>
		5. <i>Ius</i> Appellatiuorum & Adiectiuorum, mutat <i>Vs</i> in <i>E</i> , vt <i>ô Tabellarie, egregie.</i>

Exceptio. *ô Deus* non *Dee*, *ô fili* non *filie*, fac Vocatiuum.

De Numero Plurali.

Secundæ Declinatio format Pluralem	{	1. Nominatiuum & Vocatiuum per <i>I</i> , vt <i>Pueri</i> .
		2. Genitiuo in <i>Orum</i> , vt <i>Puerorum</i> .
		3. Datiuum & Ablatiuum per <i>Is</i> , vt <i>Pueris</i> .
		4. Accusatiuum per <i>Os</i> , vt <i>Pueros</i> .

EXCEPTIO.

Neutra Secundæ Declinationis, Nominatiuum, Accusatiuum, & Vocatiuum Pluralem formant per *A*, vt *Scamna*, præter *ambo* & *duo*.

De Deficientibus Numero.

1. Singularem carent Masculina Secundæ ista: *Cani*, *cancelli*, *fasti*, *gemini*, *inferi*, *liberi*, *posteri*, *superi*, & locorum *Propria*, vt *Gabij*, *Locri*, *Delphi*, *Parisijs*, &c.
2. Neutra Secundæ Singularem carent ista: *Arma*, *bellaria*, *crepundia*, *comitia*, *castra*, *cibaria*, *exta*, *æstiva*, *hiberna*, *hibernalia*, *statiua*, *cunabula*, *incunabula*, *iusta*, *munia*, *obliuia*, *Orgia*, *Olympia*, *præcordia*, *paraphernalia*, *reposita*, *sponsalia*, *scenopegia*, *tesqua*, *serta*, *serenda*, *Cytera*, *Bactra*, *Cerania*, & librorum tituli, vt *Biblia*, *Georgica*, *Buccolica*, *Rhetorica*, *Physica*, &c.
1. Masculina Secundæ Plurali carent ista: *Fimus*, *Hesperus*, *Limus*, *Viscus*, *Vesper*.
2. Feminina Secundæ Plurali carent ista: *Aluus*, *carbassus*, *rubus*.
3. Neutra Secundæ Plurali carent ista: *Canum*, *salum*, *penum*, *nihilum*, *senium*, *lethum*, *barachrum*, *viscum*, *glutinum*, *instium*, *pelagus*, *Sulgus*, *Sirus*.

CAPVT VII.

De Tertia Declinatione.

Tertiæ Declinationis Singularis Nominatiuus variè finitur. Genitiuus verò Latinus in *Is*, & Græcus in *Os*.

A.

Nomina Tertiæ Declinationis in *A*, sunt Neutra, & habent in Genitio *Atis*, vt *Comma commatis*. Sic *dogma*, *Pòëma*, *pneuma*, *Zeugma*, *aroma*, *thema*, &c.

Adiectiua in *Ginta*, vt *Triginta*, *quadráginta*, *quingüaginta*, *sexaginta*, *septuaginta*, *octáginta*, *nonáginta*, sunt Generis Omnis Pluralia & indeclinabilia.

E.

Nomina Tertiæ Declinationis in *E*, sunt Néutra, & mutant in Genitiui *E* in *Is*, vt *Cubile*, *cubilis*.

{ *Cepe*, *gansape*, *præsepe*, *foracte*, cum his Pluralibus, *Cete*, *tempe*, sunt Neutra indeclinabilia.

{ Adiectiua, *Quinque* & *Mille*, sunt Pluralia indeclinabilia Generis Omnis.

{ Hæc Vox *Mille*, addito Adiectiuo fit Substantiuum, vt *Vnum mille*, estq; sic Neutrum, in Singulari tamen est indeclinabile, in Plurali verò per Tertiam Declinationem habet omnes Casus, vt hæc *Millia*, *millium*, *millibus*.

I, & Y.

Neutra { 1. In *I*, & indeclinabilia, vt *Gummi*, *sinapi*.
sunt No- { 2. In *Y*, & *yos*, Græcè, *ÿis*, verò Latinè faciunt
mina { in Genitio, vt *Moly*, *molyos* vel *molyis*.

Viginti Plurale tantum, Generis Omnis, indeclinabile.

Do &

Do & Go.

Nomina in *Do* & *Go* sunt Feminina, & habent in Genitio *Inis*, vt *Albedo albedinis*, sic *dulcedo*, *imago*, *virgo*, *alcedo*, *cupido*, *formido*, *nigredo*, &c.

1. *Cardo*, *Cupido*, *margo*, habent in Genitio *Inis*; sed sunt Masculina.
2. *Vnedo*, *Snedonis*, est Femininum.
3. Masculina, *Spado*, *cudo*, *Sdo*, *burdo*, *mango*, *ligo*, *harpago*, *Macedo*, *prado*, *comedo*, *cerdo*, habent in Genitio *onis*.
4. *Pondo* indeclinabile pro *pondere*, est Neutrum Singulare, adiungiturq; Nomini *Libra*, vt *Libra pondo*: at pro *Libra*, est utriusq; Numeri, vt *Vnius pondo*, *centum pondo*.

O.

Nomina in *O* quaecunq; sunt Masculina, & habent in Genitio *Onis*, vt *Pugio pugionis*. sic *Scipio*, *titio*, *tyro*, *latro*, *vnio margarita*, *binio*, *ternio*. &c.

1. Verbalia in *Io*, habent etiam *Onis*, sed sunt Feminina, vt *Lectio lectionis*; sic *Ratio*, *natio*, *morio*, *generatio*, &c.
2. *Legio*, *regio*, *communio*, *portio*, *rebellio*, *ditio*, *tatio*, habent etiam *Onis*, sed sunt Feminina.
3. *Homo hominis*, *Apollo Apollinis*, *turbo turbinis*, *Anio*, *Anionis*, sunt Masculina.
4. *Caro carnis*, *Nerio Nerionis*, sunt Feminina.
5. *Nemo neminis*, est Commune. *Bubo onis*, *Dubium*.
6. *Octo*, est Plurale, Generis *Omnis*, indeclinabile.

7. *Dido*,

7. *Dido, Alecto, Echo, Clio, Calipso, Erato, Mantho, Clotho, & alia* propria Græca in O, Feminina dupliciter declinântur. Græcè sic. *hac Dido, huius Didus, huic, hunc, ô, ab hac Dido.* Latinè, *Dido, onis, oni, onem, Dido, one.* (Phocas antiquus Grammaticus sic iubet declinâre: *Dido, Didois, Didoi, Didoem, Dido, à Didoe.*

C, D, T.

1. Nomina in C & T, sunt Neutra, vt *Lac, lactis, Singulare tantùm, item Caput capitis, occiput occipitis, finciput fincipitis.*
2. Propria in D, sunt Masculina, & assumunt *Is*, in Genitiuo, vt *David Davidis, Bogud, Bogudis*, alij volunt esse indeclinabilia.

1. *Tot, quot, aliquot, quotquot*, sunt Generis Omnis indeclinabilia, & Pluralia tantùm.
2. *Halec halecis*, est Dubium *Melhisfedec ecis*, est Masculinum, alij indeclinabile esse volunt.
3. *Sabaoth*, est Femininum, Plurâle, indeclinabile.

AL.

1. Appellatiua sunt Neutra, & habent in Genitiuo *Alis*, vt *Animal animalis, tribunal, alis, vectigal, alis.*
2. Propria sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Alis*, vt *Hannibal alis*, sic *Astrubal alis, Aterbal alis.*

Sal salis, sæpius Masculinum, quàm Neutrum, & pro ioco semper Masculinum.

1. Appellatiua sunt Neutra, & assumunt in Genitiuo *Lis*, vt *Fel fellis, mel mellis.*
2. Propria sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Elis*, vt *Michaël elis, Gabriël elis.*

IL, OL, VL.

{	1. Masculina, <i>Mugil, pugil, Sigil</i> habent <i>ilis</i> ; sed <i>Sigil & perugil</i> , Adiectiua sunt Generis Omnis.
	2. <i>Tanaquil tanaquilis</i> , est Femininum.
	3. <i>Nil & nihil</i> , sunt Neutra indeclinabilia.
	4. <i>Sol solis, consul consulis, proconsul proconsulis, praesul praesulis, exul exulis</i> , sunt Masculina.

AM, EM, IM, VM.

1. *Nequam*, Adiectiuum aciliton, est Generis Omnis.
2. Nomi-
& *IM.*

{	1. Substantiua sunt indeclinabilia, quorum Genus ex Significatione cognosces.
	2. Adiectiua sunt Generis Omnis, Pluralia, indeclinabilia, vt <i>Totidem, septem, nouem, decem, undecim, tredecim, &c.</i>
3. *Tantundem*, est Neutrum, in Genitiuo *tantidem*, caeteris caeret, & ad Secundam pertinet Declinationem.
4. *Centum*, Plurale indeclinabile est Generis Omnis.

AN, IN.

Græca in *An & In*, sunt Masculina, & assumunt *Is*, vel *Os*, Græcè in Genitiuo, vt *Pæan, Pæanis*, vel *Os*, sic *Pan, Euan, Titan, Delphin*.

Exceptio, *Salamis Salaminis, Eleusis Eleusinis*, sunt Feminina.

EN.

In *En*, sunt Neutra, habentq; in Genitiuo *Inis*, vt *Lumen luminis*, sic *Carmen, fulmen, flumen, agmen*.

{	1. <i>Pecten, flamen, tubicen, tibicen, fidicen, cernicen, oscen</i> , habent in Genitiuo <i>Inis</i> , sed sunt Masculina.
	2. <i>Lien lienis</i> , sic <i>Attragen, splen, lichen, Hymen</i> , sunt Masculina.
	3. <i>Siren Sirenis</i> , est Femininum.

ON.

O N.

Græca in *On*, sunt Masculina, & habent in Genitio *Onis*, vt *Agon agonis*, sic *Canon*, *Iason*, *Dæmon*, &c.

Feminina, *Icon*, *Syndon*, *alcyon*, *Babylon*, *Amazon*, *Gorgon*, *ædon*; habent etiam *Onis*.

Charon, *Acheron*, *phlegeron*, *horizon*, *Phæton*, *Laocoon*, *Xenophon*, sunt Masculina, & habent in Genitio *Ontis*, vt *Charontis*.

A R.

Nomina in *Ar*, sunt Neutra & habent in Genitio *Aris*, vt *Calcar calcaris*. sic *Exemplar*, *nectar*, *far*, *baccar*, *iubar*. item *Hepar hepatis*.

1. Masculina, *Cesar*, *Amilcar*, *Bomilcar*, *lar*, *salar*, *arar*, etiam habent in Genitio *Aris*.

2. *Par paris* sic *Compar*, *dispar*, *impar*, Adiectiua sunt Generis Omnis, & vnus Terminationis.

3. *Nar*, *navis*, *navem*, & Masculinum, & Neutrum inuenitur.

E R.

In *Er*, sunt Masculina, & habent in Genitio *Eris*, vt *Agger aggeris*. sic *Carcer*, *later*, *asser*, *anser*, *æer*, *ether*; *crater*, *vomer*, *passer*.

1. Neutra ista. *Iter itineris*. sic *Ver*, *acer*, *siler*, *subter* & *ber*, *tuber*, *sifer*, *cadauer*, *papauer*, *cicer*, *piper*, habent etiam in Genitio *Eris*.

2. *Mater matris*, *mulier mulieris*, est Femininum.

3. Adiectiua, *Pauper*, *degener*, *ber*, *puber*, *celer*, habent etiam *Eris*, sed sunt Generis Omnis.

4. Masculina ista, *Pater*, *frater*, *center*, *accipiter*, *ster*, habent in Genitio *Tris*, vt *Patris*.

5. *Iupiter*, Masculinum, habet in Genitio *Iouis*.

M

6. Spin-

6. *Spinther spinthris*, Neutrum, *Linter lintris*, Dubium.
7. Adiectiua in *Ber*, *Cer*, *Ster*, sunt trium Terminationum, & mutant *Er* in *Ris*, in Genitiuo, vt hic *Acer*, hęc *acris*, hoc *acre*, huius *acris*, sic *Celeber*, *September*, *October*, *November*, *December*, *saluber*, *alacer*, *solucer*, *campester*, *pedester*, *equester*, *syluester*, *sequester*. Ex quibus multa abundant in Masculino: dicitur enim hic *Celeber* vel *celebris*. sic *Alacer*, *saluber*, *acer*, *sequester*, *syluester*, vel *ris*.

OR.

Nomina in *Or*, sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Oris*, vt *Dolor doloris*, *decor oris*, *sartor oris*, *sutor oris*, *Castor oris*, *Nestor oris*, *Rhetor oris*, *venator oris*, *horror oris*, *Saluator oris*, &c.

1. Feminina sunt, *Soror sororis*, *Uxor uxoris*, *arbor oris*.
2. Neutra sunt, *Aequor oris*, *marmor oris*, *ador oris*, & *cor cordis*.
3. Communia sunt, *Author oris*, *fortior oris*, *grauior oris*, & omnes Comparatiui in *Or* exeuntes.
4. Adiectiua. *Memor oris*, *immemor oris*, *concolor oris*, *discolor oris*, *versicolor oris*, *dedecor oris*, *indecor oris*, *bicorpor oris*, *tricorpor oris*, sunt Generis Omnis.

VR & TR.

In *Vr*, sunt Neutra, & habent in Genitiuo *Vris*, vt *Murmur murmuris*, *Guttur uris*, *sulfur uris*, *Tibur uris*.

1. Hęc Masculina, *Fur*, *trifur*, *ligur*, *sursur*, *turtur*, *Sultur*, habent etiam *Vris*.
2. *Cicur cicuris*, Adiectiuum est Generis Omnis.
3. *Augur auguris*, *martyr martyr*, sunt Communia.
4. Neutra, *Femur*, *robur*, *ebur*, *iecur*, habent *Oris*, vt *Raboris*.

AS Latinum.

In *As*, Latina sunt Feminina, & habent in Genitio *Atis*, vt *Ciuitas ciuitatis*, *Anas atis*, *potestas atis*, *maiestas atis*, &c.

1. *Mecenas*, *optimas*, *primas*; *abbas*, Masculina habent etiam *Atis*, vt *Mecænatis*.
2. *Arpinas*, *Aquinas*, *Rauennas*, *Capenas*, & similia, sunt Gen-
ris Omnis, & habent *Atis*.
3. *Mas maris*, *Vas vadis*, *as assis*, *Arcas arcadis*, sunt Masculina.
4. *Vas vasis vasi vase*, est Neutrum in Plurali *Vasa Vasorum*
Vasis, est Secundæ Declinationis.
5. *Fas*, *nefas*, sunt Neutra indeclinabilia.

AS Græcum.

In *As* Græca Masculina habent *Antis*, vt *Adamas adaman-
tis*, sic *Acragas*, *Gigas*, *Pallas*, *Elephas*, &c.

In *As* Græca Feminina habent *Adis* vel *ados*, vt *Pallas
adis* vel *ados*. sic *cyclas*, *decas*, *ilias*, *monas*, *pleias*, &c.

E S.

In *Es* sunt Feminina, & mutant *Es* in *Is* in Genitio, vt
Nubes nubis, *vulpes is*, *clades is*, *compages is*, &c.

Mutant *Es* in *Is*. { 1. Masculina, *Acinaces*, *Ioannes*, *Aristoteles*, &c.
2. Neutra, *Cacoëthes* *Hippomanes*, *Nepenthes*.
3. *Vates*, *Comitune*, & *Torques* *Dubium*.

{ 4. Feminina *Quies*, *inquies*, *requies*, *abies*, *seges*, *reges*, habent
in Genitio *Etis*, vt *Quietis*.
5. Feminina sunt: *Merces mercedis*, *Ceres cereris*, *merges mer-
gitis*, & *compes compedis*.

6. Masculina sunt, *Pes pedis, bes bestis, obses obsidis, praes praesidis.*
7. Masculina, *Ames, eques, cespes, cocles, pedes, fomes, stipes, gurges, trames, palpes, limes, termes, poples, satellites, veles, hospes,* habent in Genitivo *Iris*, vt *Amitis.*
8. Masculina, *Cres, lebes, interpret, magnes, tapes, aries, paries, indiges,* mutant *Sin Tis*, vt *Cretis, leberis, &c.*
9. Communia, *Miles, Antistes, comes, ales,* habent *Itis*, sed *Heres heredis.*
10. Generis Omnis, *Locuples, teres, prepes, hebes, inquires,* habent in Genitivo *Eris*, vt *Locupletis.*
11. Generis Omnis, *Dives, sospes, superstes,* habent *Itis*, vt *diuitis.*
12. Generis Omnis sunt, *Deses desidis, reses residis, pubes puberis, impubes impuberis.*
13. Generis Omnis, *Bipes, turpes, quadrupes, semipes, somipes,* & cætera Composita ex *Pes*, habent *Edis*, vt *Bipedis.*
Quæ si Substantiuè sumantur, illius vocis, pro qua capiuntur, Genus habebunt.

IS.

In *Is* sunt Feminina, & similem Nominatio habent Genitium, vt *Apis, huius apis, sic Auris, cutis, turris, vehis, phrasis. Genesis, Syntaxis, &c.*

Græca in *Is*, in Genitivo Latino non crescentia, Græcè faciunt Genitium per *Eos* vel *Ios*, vt *Genesis geneseos* vel *genesios, &c.*

- Similem Nominatio habent Genitium
1. Masculina ista *Panis, castis, torris, orbis, caulis, coltis, follis, axis, postis, fustis, fascis, ensis, piscis, Vectis, Vermis, Sanguis, semis, centusis, decusis, matalis, funis, amnis, ignis, crinis, Sepris, sentis, retis, natalis, iuuenis.*
 2. Dubia ista: *Finis, clunis, canalis, anguis, corbis, torquis, callis.*
 3. Communia, *Affinis, cinis, hostis, canis, testis.*
 4. Adiectiua in *Is*, Communia, vt *Exsanguis, dulcis, suavis, fortis, perennis, turpis, &c.*

5. Feminina, *Iris, pyxis, castis, capis, Meotis, aspis, iaspis, pyramis, Nereis, Phæbeis, Colchis, Aeneis, Thebais, Israeliis, &c.* habent in Genitiuo *idis* vel *idos*.

6. Feminina sunt *Cuspis cuspidis, lis litis, Opois Opoentis*, vel *os*.

7. Masculina sunt, *Glis gliris, lapis lapidis, semis semistis, sanguis sanguinis, pollis pollinis, pulvis pulueris, cinis cineris, cucumis cucumeris, Somis Someris, pirois piroentis* vel *os*.

YS.

In *Ys*, sunt Feminina, & habent in Genitiuo *Yis* vel *Yos*.
vt *Tethis, huius Thethyis* vel *yos*. sic *Erinnis Erinnyis* vel *Erinnyos, Chelys Chelyis* vel *yos*.

1. Masculina, *Atis, Capys, Halys, Cothys, Typhys*, habent etiam in Genitiuo *yis* vel *yos*, vt *Capyis* vel *Capyos*.

2. *Chlamys chlamydis* vel *chlamydos, Pelamys Pelamydis* vel *Pelamydos*, sunt Feminina.

OS.

In *Os*, sunt Masculina, & habent in Genitiuo *Oris*, vt
Ros roris, mos moris, flos, floris, honos honoris, lepos leporis.

1. *Arbos arboris*, Femininum, *Os oris*, vsu / Neutrum.

2. Masculina sunt: *Nepos nepotis, Rhinoceros Rhinocerotis*, vel *os, Agoceros Agocerotis* vel *os, Tras Trois, Heros Herois* vel *os, Minos Minois* vel *os*.

3. *Cos cois, glos glotis, dos dotis*, sunt Feminina.

4. *Bos bouis, custos custodis, sacerdos sacerdotis*, sunt Communia.

5. *Os ossis, ōsć* / est Neutrum.

6. *Exos exosis, compos compotis, impos otis*, sunt Generis Omnis.

7. Neutra, *Chaos, Epos, melos*. Græcè per tertiam, *Chaos eos*.
Latine verò per Secundam, *Chaos chai, chao*, declinabis.

VS.

Nomina Tertiæ Declinationis in *Vs*, sunt Neutra, & habent in Genitiuo *Oris*, vt *Corpus corporis*, *Facinus oris*, *frigus oris*, *pectus oris*, *gravius oris*, *manus oris*, & omnia Comparatiua in *Vs*.

Lepus leporis, est Masculinum.

1. Neutra *Acus*, *funus*, *Sicus*, *Sularis*, *onus*, *fadus*, *Siscus*, *pondus*, *Scellus*, *munus*, *opus*, *genus*, *scelus*, *rudus*, *olus*, *fidus*, habent *Eris*, vt *Aceris*, &c.
2. Neutra *Plus*, *crus*, *thus*, *ius*, *rus*, *pus*, habent *Vris*, vt *Pluris*.
3. *Mus muris*, *tripus tripodis* vel *os*, sic *Chyropus*, *Polypus*, *Oedipus*, &c. sunt Masculina, sed *Oedipus* & *Polypus*, sæpius vt *Dominus* flectuntur.
4. Feminina *Salus*, *seruus*, *inuentus*, *senectus*, *virtus*, habent in Genitiuo *Vris*, vt *Salutis*.
5. Feminina sunt *Tellus telluris*, *palus paludis*, *subscus subscudis*, *incus incudis*, *Venus Veneris*, & *Lagopus odis*.
6. Nomina Oppidorum: *Amathus*, *Trapezus*, *Opus*, *Emaus*, habent *Vris*, vt *Opuntis*, &c.
7. *Sus suis*, Commune, *Grus gruis*, *Dubium*.
8. *Vetus Veteris*, *intercus intercutis*, sunt Adiectiua vnius Terminatiõis, Generis Omnis.

AVS, & ÆS.

1. *Laus laudis*, *fraus fraudis*, sunt Feminina.
2. *Æs æris*, est Neutrum. *Præs prædis*, Masculinum.

BS, MS, PS.

Exeuntia in *Bs*, *Ms*, *Ps*, sunt Feminina, & mutant *S* in *Is*, in Genitiuo, vt *Plebs plebis*, *Hyems hyemis*, *stirps stirpis*, *Ops opis*.

1. *Forceps*,

1. *Forceps forcipis* Femininum. *Manceps mancipis* Masculinum, & *Princeps principis*.
2. Masculina, *Hydrops, cyclops, Aethyops, Arabs, chalybs, gryphs, seps*, mutant *S* in *Is*, vt *cyclopis, &c.*
3. *Scrobs scrobis, stirps stirpis* pro *trunco*, sunt Dubia, & *adeps adipis*.
4. *Auceps aucupis, calebs calibis, municeps municipis*, sunt Communia.
5. *Auceps ancipitis, biceps bicipitis, Praeceptus praecipitis, triceps tripicitis*, sunt Generis Omnis.

LS, NS, RS.

In *LS, NS, RS*, sunt Feminina, & mutant *S* in *Tis*, in Genitiuo, vt *Pulsuultis, Frons tis, ars tis, mens tis, bidens tis, mors tis, continens tis, consonans tis, &c.*

Mutant <i>S</i> in <i>Tis</i> , in Geniti- uo hæc	{	1. Masculina, <i>Mons, pons, fons, dens, bidens, tridens, rudens, dodrans, dextrans, confluens, profluens, torrens, oriens, occidens, cliens.</i>
		2. Neutra, <i>Accidens, antecedens, consequens, decens, indecens, conueniens, praesens, &c.</i>
		3. Communia, <i>Parrens, adolescens, infans.</i>
		4. Generis Omnis, <i>Expers, iners, solers, consors, sons, insons, negligens, diligens, &c.</i>
		5. <i>Serpens serpentis</i> , est Dubium.

Participalia hic enumerata, si Adiectiuè sumantur, erunt Generis Omnis, vt *Oriens, occidens.*

1. *Glans glandis, inglans iuglandis, frons frondis, lens lendis*, sunt Feminina.
2. *Nefrens nefrendis, libripens libripendis*, sunt Masculina.
3. *Concors concordis, discors discordis, Secors Secordis*, sunt Generis Omnis.
4. *Iens euntis, quiens queuntis*, cum Compositis sunt Generis Omnis, sed *Ambiens ambientis* facit.

AX & AVX.

1. In Ax, sunt Feminina, & habent in Genitio Acis, vt Pax pacis, fax facis, fornax fornacis.

2. Faux faucis, est Femininum, Trifaux trifaucis, est Generis Omnis.

{	1. Habent in Genitio Acis, hæc Masculina, Thorax, Ajax, arctophilax, Trax, Phæax, abax, colax, &c. mystax.
	2. Generis Omnis Adiectiua, Audax, Vinax, edax, bibax, tenax, mordax, &c. habent in Genitio Acis.
	3. Harpax harpagis, Asyanax Asyanactis, sunt Masculina.

EX.

1. In Ex sunt Masculina, & faciunt in Genitio Icis, vt Codex codicis. sic Frutex, latex, caudex, index.

1. Habent in Genitio Icis. {	1. Feminina Vibex, carex, pellex, illex, forfex.
	2. Commune Iudex, index.
	3. Dubia, Silex, obex, pomex, contex, imbrex.
	4. Generis Omnis, Multiplex, duplex, triplex, &c.

{ 5. Grem gregis, Rex regis, aquilex aquilegis, Veruex Veruicis, remex remigis, sunt Masculina. Senex senis, exlex exlegis.

{ 6. Nex necis, sex fecis, lex legis, supellex supellectilis, sunt Feminina.

{ 7. Sex, Plurale, indeclinabile, est Generis Omnis.

IX & IY.

1. In Ix, sunt Feminina, & habent in Genitio Icis, vt Pix picis. sic Ceruix, radix, perdix, &c.

1. *Nix niuis, styx stygis, strix strigis, mastix mastigis*, sunt Feminina.
2. Mutant *X* in *Cis*, hæc Masculina, *Spadix, Phœnix, foxnix, calix, Garix, matrix, cilix, Eryx*.
3. Adiectiua Generis Omnis, *Felix, pernix, trilix, spadix*, mutant *X* in *Icis*.
4. *Onyx onychos, sardonix sardonichos, Iapyx Iapygis, Phryx phrygis, Homeromastix Homeromastigis*, & alia ex *Mastix* Composita sunt Masculina.

O X.

Nomina in *Ox*, sunt Feminina, & habent in Genitiuo *Ocis*, vt *Vox vocis, celox celocis*.

1. *Atroux, velox, solox, precox, ferox*, habent *Ocis* in Genitiuo sed sunt Generis Omnis.
2. Masculina sunt, *Allobrox Allobrogis, Cappadox Cappadocis, Soluox Soluocis*.
3. *Nox noctis*, est Femininum.

V X.

In *Vx* sunt Feminina, & habent in Genitiuo *Vcis*, vt *Nux nucis, lux lucis, crux crucis*.

1. *Dux ducis*, est Commune, *Fruux frugis*, Femininum.
2. Masculina sunt, *Pollux pollucis, redux reducis, tradux traducis*.
3. *Trux trucis*, est Generis Omnis.

LX, NX, RX.

Habentia Consonantem ante *X*, sunt Feminina, & mutant *X* in *Cis*, vt *Falx falcis*, sic *lanx, arx*.

1. *Coniunx coniugis*, est Commune.
2. *Deunx deuncis*, sic *quincunx*, &c. sunt Masculina.
3. Feminina sunt, *Sphynx sphyngis, Syrinx Syringis, phalanx phalangis*.

De Dativo, Accusativo, Vocativo, & Ablativo
Singulari Tertiæ Declinationis.

- [1. Dativus exit in *I*, vt *huic lepore*.
Tertiæ De- | 2. Accusativus exit in *Em*, vt *hunc leporem*.
clinationis } 3. Vocativus similis est Nominativo, vt
Singularis | *ô lepus*.
[4. Ablativus exit in *E*, vt *ab hoc lepore*.

Accusativum Singularem formant.

- [1. Per *Im* tantum ista: *Vitis, amussis, cucumis, peluis, ravis, securis, sitis, strigilis, ruffis, mephitis, buris*, vt *Vim, amussim, peluim, &c.*
2. Per *Em* vel *Im* ista: *Aqualis, clavis, febris, lens lentis, navis, puppis, vestis, sementis, turris, cannabis*.
3. Per *Im* vel *In* Græca *Is* finita, Genitivum similem Nominativo apud Latinos habentia, vt *Genesim* vel *in Syntaxim* vel *in*.
4. Per *Im* vel *In* Græca *Is* finita, in Genitиво *Os* purum habentia, vt *Halyim* vel *yn, Capym* vel *yn, &c.*
5. Per *Em* vel *A* Græca in Genitиво crescentia, vt *Aërem* vel *aëra, atherem* vel *ra, Heroem* vel *Heroa, &c.* præter *Pan Pana* non *Panem*.
6. Quadrupliciter per *Em*, per *A*, per *Im*, per *In*. hæc Nomina, *Paris, Iris, Isis, Alexis, Daphnis, Osyris, Tygris, Zenxis, Adonis, Agis*, & alia *Is* finita duos Genitivos, unum in *O* purum alium in *O* impurum Græcè habentia, accentu in ultima carentia, vt *Paridem* vel *Parida, vel Parim, vel Parin*.
1. In quibusdam Nominibus in Accusativo *N* pro *M* ponitur Euphoniae causa. vt *Moysem* vel *Moyesen, &c.*
2. Accusativus Græcorum in Genitиво *Os* purum habentium, desinens in *Im* vel *Iu*. item in *Im* vel *In* syllabarum numero, Nominativo, non verò Genitиво, debet esse æqualis, vt *Genesis geneseos, genesim* vel *genesin, non genesim*.

3. Græca in *Is, Ys, Vs*, item in *As* formantia Genitium per *Antis*, duplicem possunt habere Vocatiuum. Primò similem Nominatiuo. Secundò depositâ literâ *S*, vt à *Simois, Tethys, Melampus, Pallas*, vel à *Simoï, Tethy. Melampis, Palla*, item à *Chremes Laches, Socrates, Vlysses, vel Chreme, &c.*

EXCEPTIO Ablatiui.

1. Ablatiuum Singularem formant per <i>I</i> tantum Nomina.	{	1. Substantiua Neutra in <i>Al, Er, E</i> , desinentia ab <i>animali, calcari, cubili.</i>
		2. Mensium, vt ab <i>Aprili, Septembri, Nouembri.</i>
		3. Adiectiua habentia in Nominatiuo Neutrum per <i>E</i> , vt à <i>forti, acri, graui, suauis, &c.</i>
		4. Accusatiuum per <i>Im</i> tantum, vel per <i>Im, & In</i> , simul habentia, vt ab hac <i>Si, siti, genesi, &c.</i>
		5. Ista quatuor, <i>strigili, canali, memori, immemori.</i>
2. Ablatiuum Singularem formant per <i>E & I</i> simul Nomina.	{	1. Quorum Accusatiuus per <i>Em</i> vel per <i>Im</i> simul exit, vt à <i>Turri vel turre, à nauis vel naue.</i>
		2. Ista, <i>Annis, ignis, Vectis, anguis, Vnguis, Vigil, anis, cinis, imber, pugil, suppellex, finis, iustus, postis.</i>
		3. Verbalia in <i>Trix</i> Adiectiue sumpta, vt à <i>Vitricis vel Vitrici, Vltrice vel Vltrici.</i>
		4. Gentilia in <i>As</i> , vt ab <i>Arpinate vel Arpinati.</i>
		5. Adiectiua non habentia Neutrum per <i>E</i> , vt à <i>felicis vel felici, fortiore vel fortiori, &c.</i> Excipe, <i>Hospite, sospite, paupere.</i>

De Plurali Numero.

1. Nominatiuus, Accusatiuus & Vocat: Pluralis Tertiae Declinat: Nominis	{	1. Alterius à Neutro exit in <i>Es</i> , vt <i>Leopores.</i>
		2. Neutrius Ablatiuum habentis in <i>E</i> , tantum terminatur in <i>A</i> , vt <i>Ora, corpora, capita, flumina, &c.</i>
		3. Neutrius Ablatiuum habentis in <i>I</i> , vel <i>E & I</i> simul, terminatur in <i>IA</i> , vt <i>Animalia, felicia, &c.</i>

Vetus, bicorpor, tricorpor, & Comparativa Neutra omnia formant Nominatiuum, Accusatiuum & Vocatiuum Pluralem in Ra, vt meliora.

Græca apud Latinos in Genitiuo Singulari crescantia, Accusatiuum Pluralem formant per *Es* vel *As*, vt *Heroes* vel *Herodas*, *crateres* vel *crateras*, *Martyres* vel *Martyras*.

De Genitiuo Plurali Tertiæ Declinationis.

Genitiuus Pluralis Tertiæ Declinationis desinit in *Vm*, vt *Patrum*, *fratrum*, &c.

Genitiuum Pluralem formant per <i>Ium</i> No- mina.	}	1. Quibus est Ablatiuus in <i>I</i> , aut in <i>I & E</i> , simul vt <i>Animalium</i> , <i>cubilium</i> , <i>fortium</i> , <i>ignium</i> .
		2. In <i>Es</i> & <i>Is</i> Genitiuo non crescantia, vt <i>Nubium</i> .
		3. Monosyllaba, vt <i>Cordium</i> , <i>artium</i> , <i>gentium</i> , &c.
		4. Pluralia tantum, vt <i>Mænium</i> , <i>trium</i> , <i>manium</i> .
		5. <i>Ns.</i> finita vt <i>Animantium</i> , <i>audientium</i> .
		6. <i>Ista</i> , <i>Caro</i> , <i>Venter</i> , <i>linter</i> , <i>Ster</i> , <i>cohors</i> , <i>quincunx</i> .
		7. Gentilia, vt <i>Samnitium</i> , <i>Arpinatium</i> .

Genitiuum Pluralem formant per <i>Vm</i> Nomina	}	1. Comparatiua Omnia, vt <i>Maiorum</i> , <i>fortiorum</i> .
		2. <i>Ista</i> , <i>Supplex</i> , <i>memor</i> , <i>Vetus</i> , <i>Sigil</i> , <i>pugil</i> , <i>particeps</i> , <i>dives</i> , <i>degener</i> , <i>Sber</i> , <i>puer</i> , <i>compos</i> , <i>impos</i> , <i>consors</i> , <i>inops</i> .
		3. <i>Ista</i> , <i>Vates</i> , <i>Solucris</i> , <i>iuuenis</i> , <i>canis</i> , <i>panis</i> , <i>strigilis</i> .
		4. <i>Ista</i> , <i>Ren</i> , <i>splen</i> , <i>bos</i> , <i>flos</i> , <i>mos</i> , <i>fur</i> , <i>pes</i> , <i>curus</i> , <i>Rex</i> , <i>lex</i> , <i>dux</i> , <i>nux</i> , <i>Svox</i> , vt <i>Socum</i> , <i>ducum</i> , &c.
		5. <i>Ista</i> , <i>Proceres</i> , <i>lemures</i> , <i>preces</i> , <i>opes</i> .
		6. <i>Ista</i> , <i>Arcas</i> , <i>Arabs</i> , <i>Ethyops</i> .

OBSERVATIONES.

1. Interdum Genitiuus Pluralis Tertiæ Declinationis, admittit Syncopen, aut etiam Epenthesin, vt 1. *Prudentium prudentium*, *parentum parentium*, *arrogantium arrogantium*, *Penatum Penatum*, *optimatum optimatum*. 2. *Alitum alituum*, *calitum calituum*.

2. Græca

2. Græca omnia *Os* Genitiui Singularis, mutant in Genitiuo Plurali, apud Græcos in *On*, apud Latinos in *Vm*, vt *Lampas*, huius *lampados*, harum *lampadon* vel *lampadum*.

De Datiuo & Ablatiuo Plurali.

Datiuus & Ablatiuus Pluralis Tertix Declinationis definit in *Ibus*, vt *Leporibus*, &c.

1. *Bos* habet *bobus* vel *bubus* in Datiuo & Ablatiuo Plurali.
 2. Neutra in *A* Tertix Declinationis Datiuum & Ablatiuum Pluralem dupliciter formant, primò per *Tis*, secundò per *Ibus*, sed per *Tis* elegantius, vt *Commaris* vel *commatibus*.

De Deficientibus Numero.

Nomi- na Ter- tix ca- rentia	{	Plurali Masculina sunt ista; <i>æcr</i> , <i>ather</i> , <i>sopor</i> .
		Plurali Feminina sunt ista, <i>Indoles</i> , <i>proles</i> , <i>lues</i> , <i>strues</i> , <i>rabes</i> , <i>labes</i> , <i>salus</i> , <i>tellus</i> .
		Plurali Neutra sunt ista: <i>Gausape</i> , <i>Nepenthes cacoëthes</i> , <i>hippomanes</i> , <i>fel</i> , <i>iubar</i> , <i>nemo</i> , <i>gluten</i> .
		Singulari Masculina sunt ista, <i>Calites</i> , <i>Penates</i> , <i>lemures</i> , <i>manes</i> , <i>antes</i> , <i>proceres</i> , <i>annales</i> , <i>fascēs</i> , <i>cassēs</i> , <i>pugillares</i> .
		Singulari Feminina sunt ista, <i>Tralles</i> , <i>Gades</i> , <i>Alpes</i> .
		Singulari Neutra sunt ista, <i>Altaria</i> , <i>Mænia</i> , <i>Saturnalia</i> , <i>Bacchanalia</i> , <i>Feralia</i> , <i>Floralia</i> , &c.

CAPVT VIII.

De Quarta Declinatione.

1. Nomina { 1. *Vs*, sunt Masculina, vt *Fructus*, *sensus*, *ar-*
 Quartæ De- { *cus*, &c.
 clinat: in { 2. *V*, sunt Neutra omnia, vt *Cornu*, *gelu*.

1. Feminina sunt, *Manus*, *quercus*, *acus*, *anus*, *tribus*, *porticus*, *focrus*, *nurus*, *domus*, & Plurale *Idus*.
 2. *Specus*, *Penus*, sunt Dubia; sed *penus* & *gelu*, carent Plurali.
 2. Quar-

2. Quarta Declina- tio termi- nat	Singu- larem	1. Nominatiuum, Genit: & Vocat:
		in <i>Vs</i> , vt <i>hic</i> , <i>huius</i> <i>ô Fructus</i> .
		2. Dativum in <i>Vi</i> , vt <i>Fructui</i> .
		3. Accusatiuum in <i>Vm</i> , vt <i>Fructum</i> .
	4. Ablatiuum in <i>V</i> , vt <i>Fructu</i> .	
	Plura- lem	1. Nominatiuum, Accus: & Vocat:
in <i>Vs</i> , vt <i>hi</i> , <i>hos</i> , <i>ô Fructus</i> .		
2. Genitiuum in <i>Vum</i> , vt <i>Fructuum</i> .		
		3. Dat: & Ablat: in <i>Ibus</i> , vt <i>Fructibus</i> .

1. *IESVS* sanctissimi: Nomen sic declinatur. *Hic IESVS*, *huius IESV*, *huic* *ESV*, *hunc IESVM*, *ô IESV*, *ab hoc IESV*.
2. Desinentia in *V* in omnibus Casibus Singularibus, vnam habent Terminationem, scilicet *V*. in Plurali verò tres, in Nominatiuo, Accusatiuo, & Vocatiuo *A*, in Genitiuo *Vum*, in Dativio & Ablatiuo *Ibus*, vt *Cornu*, *cornua*, *cornuuum*, *cornibus*, præter *Veru* & *Veribus*.
3. *Specus*, *artus*, *arcus*, *lacus*, *partus*, *tribus*, *acus*, *portus*, *quer-
cus*, Dativum & Ablatiuum Pluralem formant per *Vbus*, vt *Specubus*, &c.

CAPVT IX.

De Quinta Declinatione.

1. Nomina Quintæ Declinationis sunt Feminina, vt *Res*, *spes*, &c. præter *hic* vel *hec dies*, *hi dies*, *hic merities*.

2. Quinta Declina- tio format	Singu- larem	1. Nomin: & Vocat: per <i>Es</i> , vt <i>Res</i> .
		2. Genit: & Dativ: per <i>Ei</i> , vt <i>Rei</i> .
		3. Accusatiuum per <i>Em</i> , vt <i>Rem</i> .
		4. Ablatiuum per <i>E</i> vt <i>Re</i> .
	Plura- lem	1. Nom: Accus: Voc: per <i>Es</i> , vt <i>Res</i> .
		2. Genitiuum per <i>Erum</i> vt <i>Rerum</i> .
3. Dat: & Abl: per <i>Ebus</i> , vt <i>Rebus</i> .		

CAPVT X.

De Heteroclitis.

Heteroclitia Nomina sunt, quæ in declinando ista quinque Accidentia, Genus, Declinationem, Numerum, Casum, & Terminationem in Recto cum Analogis non seruant eadem, & similia.

Heteroclitia.	{	Variantia. 1. Declinationem 2. Genus. 3. Genus & Declinationem.
		Deficientia. Numero Singulari, aut Plurali. Item Casu, Aptota, Monoptota, Diptota, Triptota.
		Abundantia. 1. Terminatione. 2. Declinatione. 3. Genere & Declinatione.

Variantia Genus.

1. Hæc Nomina, *Auernus, Dindymus Gargarus, Ismarus, Manalus, Massicus, Pangæus, Tenarus, Tartarus*, in Singulari sunt Masculina, & vt *Dominus*, in Plurali Neutra, & vt *Scamna* declinantur; Hæc *Pergamus* vt *Fagus*, hæc *Pergama Pergamorum*, vt *Scamna orum*.
2. Hic locus, iocus vt *Dominus*, in Plurali, *hi loci, ioci* vt *Domini*, & hæc loca, ioca vt *Scamna*.
3. Hoc calum, vt *Scannum*, in Plurali, *hi cali*, vt *Domini*.
4. Hoc frenum, *rastrum*, vt *Scannum*, in Plurali, hæc *frena, rastro*, vt *Scamna*, & *hi freni, rastri*, vt *Domini*.
5. *Argos* in Singulari Neutrum indeclinabile, in Plurali verò Masculinum, vt *Domini* declinatur.

Variantia Declinationem.

1. Hoc *ingerum* *ingeri* *ingero*, in Singulari est Secundæ, in Plurali Tertix, hæc *ingera* *ingerum* *ingeribus*.
2. Hoc *vas* *vasis* *vasi* *vasis*, in Singulari est Tertix, in Plurali Secundæ, hæc *vasa* *vasorum* *vasis*.

Variantia Genus & Declinationem.

2. Artium Nomina, vt *Rhetorica, Ethica, Politica, Physica, &c.* in Singulari sunt Feminina Primæ, in Plurali, Hæc *Rhetorica Rhetoricarum* & hæc *Rhetorica Rhetoricorum* Secundæ.

Deficientia Numero.

Carent Numero Plurali Nomina

1. Metallorum vt *Aurum, argentum, &c.* præter *Ara, electra, stanna, Orichalca,*
2. Frumentorum, vt *Triticum, siliago, &c.* præter *Auena, hordea.*
3. Herbarum, vt *Hyssopum, &c.* præter *Lilia, rosa.*
4. Liqueorum, vt *Lac, acetum, oleum, &c.* præter *Sina, musta.*
5. Rerum quas metimur, aut ponderamus, vt *Piper, crocus, butyrum,* præter *mella.*
6. Multa ætatum virtutum, & vitiorum.

Annotatio. *Nomina Propria carent Numero Plurali, secundum quosdam Grammaticos, vt Petrus, Anna, Sed contraria opinio verior esse videtur, vt Exempla docent. Cicero dixit: tres Ioues, quatuor Veneres, trium Antoniorum, Paulos, Catones, Scipiones. Ouidius, multos Hectores, Martialis, duos Senecas. Iuuenalis; Curios simulant, Linacer lib. 6. in Synchysi, iubet illorum superstitionem redarguere, qui docent Propria Nomina Plurali carere. Despauterius lib. 3. taliã de hã re scribit verba; Quando plures eiusdem Nominis aut similes significare volumus homine: possumus vti Plurali, Antonij, Scipiones, Platonos, & Adiectiua addere, vt Appellatiuis, Sicut tres Antonij, multi Hectores, &c. non vt Grammatici volunt, duos, quorum vterq; dicebatur Petrus, aut triplicem Petrum, nisi tricorpoream aut triplicem significaueris, qualem Cerberum aut Gerionem fuisse fabulantur.*

Deficientia Casu.

1. Aptota, id est indeclinabilia sunt, quæ non declinantur, vt *Pondo, nihili, tot, quot, quatuor, quinque, sex, septem, &c.*
2. Monoptota, id est, quæ in vno Casu reperiuntur, sunt hæc *Expes* in Nominatiuo, *Dicis* in Genitiuo *inficitas, inferitas, incitas* in Accusatiuo *iussu, permissu, natu, noctu, promptu* in Ablatiuo.
3. Diptota, id est, quæ in duobus Casibus reperiuntur, sunt ista: *Tantundem, tantidem, suppetia, suppetias, fors, sorte, macta macti, spontis sponte, repetundarum repetundis.*
4. Triptota, quæ in tribus Casibus reperiuntur, sunt ista, *Ope opem ope, precis precem prece.*

Abun-

Abundantia Nomina.

1. Abundans Nomen est, quod in eadem Significatione, recipit diuersam seu Terminationem, seu Declinationem, seu aliquid aliud attributum.
2. *Domus*, tum Secundæ, tum Quartæ est Declinationis; sed in Secunda caret Vocatiuo Singulari, item Nominatiuo & Ablatiuo Plurali; in Quarta verò tantum caret Ablatiuo Singulari.
3. *Vulgus* in Accusatiuo hoc *Vulgus* & hunc *Vulgum*.
4. Hæc quinque, *Colus*, *coruus*, *laurus*, *platanus*, *pinus*, declinantur in vtroque Numero integrè vt *Fagus*, & præterea ex Quarta, habent omnes illos Casus vtriusque Numeri, qui desinunt in *Us*, *Vm*, *V*.
5. *Ficus*, pro morbo est Masculinum Secundæ tantum, pro arbore verò vel fructu est Femininum, tum Secundæ, tum Quartæ, & vbiq̃ integrè declinatur; sed Datiuo & Ablatiuo Plurali in Quarta caret.
6. Hæc duo *Quercus*, *lacus*, declinantur in vtroque Numero integrè, vt *Manus*, & præterea ex Secunda habent Casus in *I* desinentes. *Quercus* verò habet etiam Genitiuum Pluralem *quercorum*.
7. Neutrum *Pecus pecoris*, & Femininum *pecus pecudis* abundant & Genere, & Casibus obliquis.
8. *Penus* Singulare tantum, in Quarta est Dubium, in Secunda Masculinum. *Penus* vtriusque Numeri est Tertiæ Neutrum. *Penum* Singulare tantum est Neutrum Secundæ. *Penu* est Singulare indeclinabile Neutrum Quartæ.
9. *Specus* est Dubium. Quartæ integrum, dicitur etiam *Hoc specus* & *hoc specu*, in Nominatiuo, Accusatiuo, & Vocatiuo: item *hoc specu* Neutrum indeclinabile.
10. Terminatione Abundantia sunt ista: *Apes apis*, *torques torquis*, *honor honos*, *papyrus um*, *pileus um*, *tonitrus tonitru*, *scorpius scorpio*, *panus pano*, *rapa um*, *necessitas necessitudo*, *luxuria luxuries*, *materia es*, *ganea um*, *eventus um*, *cantus cantio*, *cantilema canticum*, &c. item Adiectiua, *imbecillus* vel *imbecillus*, *saluber* vel *salubris*, &c.

CAPVT XI.

De Compositis & Patronymicis.

Nomina Composita ex

1. Nominatiuis duobus integris declinabilibus, vtrumque declinant Nominatiuum, ita, vt extra Compositionem, vt *Respublica, Reipublica, Rempublicam, iusurandum, iurifurandi, iurijurando*. Excipe, *Leopardus, leopardi, leopardus*, &c.
 2. Nominatiuo & Genitiuo, aut ex Genitiuo & Nominatiuo, itemque ex parte declinabili, & Nominatiuo tantum Nominatiuum inflectunt, & quædam quidem Simplicis sui retinendo Declinationem, vt *Paterfamilias, Tribunus plebis, Ludimagister, infinitus*, &c. Quædam verò nouam adfiscendo, vt *Capricornus capricorni, exsanguis, huius exsanguis, huic exsanguis*, non *exsanguinis*.
 3. Genitiuis duobus non declinantur.
 4. Dictionibus duabus vtrifque corruptis vel vna tantum secundum Terminationem sunt declinanda, vt *Centimanus centimani*, sic *armiger, opifex, omnipotens*, &c.
1. In *Alteruter* posterior tantum pars declinatur, præter Genitiuum, *alteriusutrius & alterutrius*.
 2. *Rosmarinus* dupliciter .s. *rosmarini* vel *rorismarini*.

De Patronymicis.

Patronymica

1. A Proprijs ferè Nominibus Patrum, Auorum, Proauorum, Fratrum, Matrum, Sororum, Regum, Regionum, Montium, &c. deriuantur, vt *Prisimides, Atlantiades*.
2. Habent quatuor Terminationes, *As, Es, Is, Ne*, vt *Aetias, Pelides, Aeneis, Nerius*.
3. In *Es*, sunt Masculina Primæ, vt *Hippotades, Aeneides*, & declinantur vt *Anchises*.
4. In *As*, & *Is*, sunt Feminina Tertie, vt *Phaerontias, Colchis, Sicelis, Aeneis*.
5. In *Ne*, sunt Feminina Primæ, vt *Neptunine, Advasine*, & declinantur vt *Ode*.

CAPVT XII.

DE PRONOMINE.

Quid est PRONOMEN? Est vox declinabilis loco nominis posita, Personam significans, vt Ego, Tu, Ille.

Quot sunt Pronomina Simplicis Figuræ? Octodecim: Ego, Tu, Sui, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Quis, Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras, Vestras, Cuias, Cuius.

- Quot sunt Pronominis
1. Accidentia? Octo: Figura, Species, Qualitas, Persona, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
 2. Figuræ? Tres: Simplex, vt Ego, Composita, vt Egoipse, Decomposita, vt Egometipse.
 3. Species? Duæ: Primitiua, vt Ego, Tu, Sui, Deriuatiua, vt Meus, Tuus, Suus.
 4. Personæ? Tres: Prima, vt Ego, Nos. Secunda, vt Tu, Vos. Tertia, vt Ille, Illi.
 5. Genera? Quatuor: Masculinum, Femininum, Neutrum, Omne.
 6. Declinationes? Quinque: 1. 2. 3. 4. 5.
 7. Numeri? Duo: Singularis & Pluralis.
 8. Casus: Sex: Nom: Gen: Dat: Ac: Voc: Abl.

- Pronomina Declinationis
1. Primæ, sub Terminatione Secunda? sub Prima verò & Tertia Secundæ, sunt ista decem: Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Hic, Is, Iste, Ille, Ipse.
 2. Tertiæ, sunt ista tria, Nostras, Vestras, Cuias, quæ sunt Generis Omnis.
 3. Quartæ hæc sunt duo, Qui & Quis, cum Compositis, vt Quinvis, quilibet, quisq̄, &c.
 4. Quintæ, sunt ista tria, Ego, Tu, Sui.

Admónitio. Maioris facilitatis gratiâ, tot assignantur Declinationes Pronominum, quot sunt etiam in nomine; & ad eas reuocata sunt quadam ex Pronominibus, quarum in declinando magis videntur sequi Analogiam. quomodo autem singula Pronomina sint declinanda, clarè in Tyrocinio docetur.

OBSERVATIONES.

1. Omnia Pronomina ferè Vocatiuis carent, præter quatuor: *Tu, Meus, Noster, & Nostras.*
2. *Sui* eodem modo in vtroque Numero declinatur. sed caret. Nominatiuo.
3. *Meus* in Vocatiuo habet *Mi*, non *Mee*.
4. Possessiua Pronomina, id est, quæ possessorem indicant, sunt quinque: *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.*
5. Gentilia Pronomina, id est, quæ gentem aut sectam significant, sunt duo: *Nostras & Vestras.*
6. Interrogatiua Pronomina sunt tria: *Quis, Cuius, Cuias.*
7. Reciproca Pronomina sunt duo: *Sui & Suus*, quæ ad eandem tertiam Personam redeunt.
8. Relatiua Pronomina, id est, quæ rem prius dictam commemorant, sunt ista: *Qui, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Idem.*
9. Demonstratiua Pronomina sunt hæc, *Ego, Tu, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is.*

ANNOTATIONES.

1. *Quis* habet ista Composita *Quisnam, quisquis, quisque, quisquam, quispian, aliquis, siquis, nequis, ecquis, unusquisque, ecquisnam*, quorum Feminina in Nominatiuo Singulari & Plurali; item quoque Neutra in Plurali per *Æ* diphthongum finiuntur: præter *Aliqua, siqua, nequa*, in Feminino Singulari & Neutro Pluralia, at in Plurali Femininum, *Aliquæ, siquæ, nequæ*. *Ecquis* habet *ecqua* vel *ecqua* in Genere Feminino.
2. *Quicum*, pro Ablatiuo *cum quo, cum qua, eum quo* eleganter ponitur: siue sit Relatiuum, siue Interrogatiuum. Ter. *Qui cum filius loquitur?*
3. *Quid*, cum suis Compositis est Substantiuum. Quod verò cum suis est Adiectiuum.

CAPVT XIII.

DE VERBO.

Quid est VERBUM? Est vox, per Modos, Témpora, Números, & Personás flexibilis, vt Sum, Amo, Amor, &c.

- Quotuplex est Verbum ratione
1. Personæ? Duplex: Personále, & Imperfonále.
 2. Coniugationis? Duplex: Análogum, & Anómalum, (quorum vtrumque adhuc esse triplex statuitur, Abúndans, Defectiuum, & Mediú.)
 3. Constructiõnis? Duplex: Absolutum, & Transitiuum.
 4. Rei significatæ? Triplex: Substantiuum, Vocatiuum, & Adiectiuum.

Admõnitio. Vt ad interrogacionem istam, Quale est Verbum? statim Puer respondere queat; opus erit ipsi prius indicare, ratione cuius ea interrogatio fiat, scilicet, an ratione Personæ? an ratione Coniugationis? an ratione Constructiõnis? an denique ratione Rei significatæ.

- Quid est Verbum
1. Personále? Quod per tres Personás in vtroq; Númerõ coniugatur, vt Amo, amas, amat: Amâmus, amâtis, amant.
 2. Imperfonále? Quod tantum per vnã Personã tertiam in Númerõ Singulãri flectitur, vt Pudet, piget, statur, &c.

- Quid est Verbum
1. Analogum? Quod in Presenti, & eius Deriuatiuis omnes Personas, eodem & solito modo inchoat, terminat, & crescere facit: Et Do, scribo.
 2. Anomalum? Quod in Presenti, aut eius Deriuatiuis, omnes Personas eodem & solito modo, aut non inchoat, aut non terminat, aut crescere non facit: Et Sum, Fero, Volo.
 3. Abundans? Quod manente eadem significatione, plures, quam unam habet, aut Terminationes, aut Coniugationes, aut Prateriti Vel Supini Formationes, de quibus vide Cap. 15. 16. 17. & 18.
 4. Defectiuum? Quod caret, aut Modo, aut Tempore, aut Persona, aut Praterito, aut Supino.
 5. Medium? Quod nec abundat, nec caret & illo Accidente, manente eadem significatione.
 6. Absolutum? Quod prater Casum alicuius Circumstantia, Et Loci, Temporis, &c. item cognata Significationis nullum, alium posse se regit: Et Sto, sedeo, eo, maneo.
 7. Transitiuum? Quod prater Casum alicuius Circumstantia, Et Loci, Temporis, &c. item cognata Significationis etiam alios admittere potest, Et Lego, scribo, fero.
 8. Substantiuum? Quod rem esse significat; sunt autem Verba Substantiua quatuor: Sum, fio, forem, exsisto.
 9. Vocatiuum? Quod Nomen rei exprimit: sunt autem quinque Verba Vocatiua: Vocor, appellor, nominor, dicor, nuncupor.
 10. Adiectiuum? Quod aliquid rei Accidens, aut proprietatem declarat. Sunt autem Verba Adiectiua, omnia alia, prater Substantiua & Vocatiua.

Annotatio 1. Erant qui Gigno genui genitum, Sterno strauitratum, Do dedi datum, & cetera similia dicunt esse Verba Anomala, Nam Verbum Anomalum, non illud est, cuius Prateritum aut Supinum ab alia syllaba incipit, & ab alia Presentis, sed illud tantum quod Personas Presentis, & eius Deriuatorum, aut initio, aut in medio, aut in fine mutat, qualia sunt: Sum, fero, volo, &c.

Annotatio 2. Stricte loquendo, serè omnia Verba apud Latinos sunt Defectiua; quum omnium nonnulla Tempora ex Participijs, & Verbo Sum, suppleantur.

De Accidéntibus Verbi.

Quot sunt in Verbo.

1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Genus, Coniugatio, Modus, Tempus, Numerus, Persona.
2. Figura *Tres*: Simplex, vt *Rego*, Composita, vt *Porrigo*, Decomposita, vt *Exporrigo*.
3. Species *Due*: Primitiua, vt *Rogo*, Deriuatiua, vt *Rogito*.
4. Genera *Quinque*: Actiuum, Passiuum, Neutrum, Deponens, Commune.
5. Coniugationes *Quatuor*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta. *harum qualibet est duplex*: Analoga & Anomala. Analoga Verbi *Analogi*, Anomala Verbi *Anomali*.
6. Modi *Septem*: Indicatiuus, Imperatiuus, Subiunctiuus, Optatiuus, Potentialis, Permissiuus, & Infinitiuus.
7. Tempora *Quinque*: Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquam perfectum, & Futurum.
8. Numeri *Duo*: Singularis & Pluralis.
9. Personæ *Tres*: Prima, vt *Amo*, Secunda, vt *Amas*, Tertia, vt *Amat*.

- Verbum desinens in
{	R	addi	{	1. O, cui	1. potest, est Actiuum, vt <i>Amo, lego, emo.</i>
				2. non potest, est Neutrum, vt <i>Egeo, studeo.</i>	
{	ex eo A-	si	{	2. M, est Neutrum, vt <i>Sum, adsum, profum.</i>	1. fit, est Passiuum, vt <i>Amor, legor.</i>
				3. Or, si	2. non fit, & significat agere tantum, est Deponens, vt <i>Rixor</i> , si verò significat agere & pariter simul est Commune, vt <i>Osculor.</i>

CAPVT XIV.

De Præteritis Regulæ Generales.

1. Verbum Compositum, ita format suum Præteritum & Supinum, sicut Verbum simplex, & iuxta eandem Regulam: vt *Perlego perlegi perlectum*; sicut *Lego legi lectum*.

Sunt nonnulla Composita, quæ suum Præteritum & Supinum formant aliter, quàm Verbum simplex, vt *Intelligo intellexi intellectum*, licet *Lego legi lectum* habeat.

2. Licet simplex Præteriti principium geminet, tamen Compositum non debet geminare: vt *Pello pepuli pulsum, repello repuli*, non *repepuli*.

Præcurro, item *repungo*, & Composita Verbi *disco, posco*, geminant Præterita suorum simplicium: vt *Præcurrere, repungi, edidici, repoposci*.

3. Quæcunque carent Præterito, carent etiam & Supino, & Participijs à Supino descendentibus, itemque Verbalibus, vt Neutrum *Glisco*, & Deponentia *Reminiscor, Vescor, &c.*

4. Verbum Passiuum. {
1. Præterita sua in qualibet Coniugatione componit ex Præterito Participij, & Verbo *Sum*, vt *Amor amatus sum* vel *fui*. *Legor lectus sum* vel *fui*.
 2. Caret Præterito, quando eius Actiuum caret Supino, vt *Discor, metuor*.
 3. Tot habet Præterita, quot in Actiuo sunt Supina, vt *Lautus, aut lotus, aut lauatus sum* vel *fui*.
 5. Supina Deponentium ex ipsorum Præteritis cognoscuntur, vt *Sciscitatum, ex sciscitatus sum, imitatum, ex imitatus sum*.

CAPVT XV.

De Prima Coniugatione.

Verba Primæ Coniugationis formant Præteritum in *Aui*, Supinum in *Atum*, vt *Actiua*, *Ano amari amatum*. *Leuo leuau leuatum*. *Recreo aui atum*.

1. Neutra ista : *Cubo, crepo, sono, tono* ; & hæc *Actiua*, *Domo, veto, increpo, incubo, intono*, habent *Vi, itum*, & aliquando *Aui atum*, vt *Cubo cubui cubitum*, vel *au atum*.

Composita Verbi *Cubo* cum habent *m* ante *Bo*, sunt *Tertiæ*, cum non habent, sunt *Primæ Coniugationis*.

Composita Verbi *Crepo* *increpui increpitum, concrepui concrepitum, discrepau discrepatum* magis laudantur.

2. Neutra, *Mico micui, emico emicui, dimico dimicui*, carent *Supino*; sed *dimico*, sæpius *dimicau* & *atum* facit.

1. *Necō aui atum*, olim *ui ectum*; eius *Composita* nunc habent *au atum*, & *ui ectum*.

2. *Seco secui sectum, frico fricui frictum vel fricatum*.

3. Cum
Compo-
sitis est
Actiuum.

3. Ferè omnibus *Plico*; sed cum his quatuor: *applico, explico, implico, complico*, habet *au atum*, & *ui itum*: cum cæteris verò tantum *au atum*, vt *multiplico aui atum*, sic *duplico, replico, &c.* & *Neutrum, Supplico au. tum*.

4. *Do dedi datum*, istis tribus *circumdo, pessundo, Venundo*, sed *satisdo* est *Neutrum*. Reliqua *Composita Verbi Do*, *Actiua* sunt *Tertiæ Coniugationis*, & habent *didi ditum*, vt *reddo reddidi reddidum*.

1. Actiuum *Lauo laui*, tria habent Supina, *lotum lautum lautum*.
2. Actiuum *Poto potaui*, duo facit Supina, *potum & potatum*.
3. Actiuum est *Inuo iuui*, cum adiuno *aduiui adiutum*.
4. *Sto steti statum*, est Neutrum: cuius Composita ferè omnia Neutra faciunt, *steti stitum*, vel *statum*, vt *consto*, *iusto*, sed *præsto præstiti præstitum* vel *atum*, rariùs *ani* est actiuum.

De Deponentibus & Communibus.

Deponentia & Communia Primæ Coniugationis habent in Præterito *atus sum* vel *fui*, vt *Lator letatus sum* vel *fui*, *osculator osculatus sum* vel *fui*.

☒ Deponentia Primæ sunt ista: *Aduersor*, *adulor*, *amulor*, *altercor*, *arbitror*, *argumentor*, *argutor*, *assentor*, *auerfor*, *auguror*, *auspicor*, *concionor*, *conor*, *conspicor*, *cunctor*, *digladiator*, *exsecror*, *fabulor*, *famulor*, *grassor*, *gratificor*, *grator*, *gratulor*, *hariolor*, *indignor*, *iocor*, *lator*, *luctor*, *mercior*, *minor*, *opinor*, *peculor*, *depeculor*, *prador*, *præstolor*, *ratiocinor*, *rixor*, *stomachor*, *spattior*, *suffragor*, *suspicio*, *tumultuor*, *uagor*, *vociferor*, & cætera a Substantiuis deriuata, vt *Bacchor*, *canillor*, *causor*, *conuictor*, *epulor*, *heluor*, *imaginor*, &c.

☒ Verba Communia Coniugationis Primæ, docent Grammatici esse ista: *Aucupor*, *abominor*, *aspernor*, *adipiscor*, *amplexor*, *calumnior*, *comitor*, *consolor*, *contemplor*, *criminor*, *dignor*, *depopulor*, *feneror*, *frustror*, *fuor*, *hortor*, *iaculor*, *interpretor*, *imitor*, *miror*, *miseror*, *maror*, *meditor*, *odoror*, *ominor*, *osculor*, *percontor*, *piscor*, *præcor*, *recordor*, *sector*, *speculor*, *scrutor*, *testor*, *tutor*, *uagor*, *veneror*, *venor*.

Admónitio. *Verbis Communibus in Passiua significatione rarissimè est utendum; satiusq; est illa Deponentium numero adijcere, atq; etiam Deponentia esse dicere, quàm cum aliqua formidine Solacissimi in loquendo usurpare.*

De Abundantibus & Defectiuis.

In Prima Coniugatione, Verba Analogæ. 1. Abundantia sunt ista, *Fabrico* vel *or*, *iurgo* vel *or*, *populo* vel *or*, *lauo* *as* vel *lauo* *is*, *explico* *explicanti* *atum* vel *ui* *itum*, & alia duplex Præteritum aut Supinum habentia. 2. Defectiua proprie sunt ista: *Ouat* sicut *amat*, *ouas* sicut *amas*, *Fari* & *Dari* simplex caret prima Persona in Præsenti. 3. Media cætera omnia. 4. Anomala, in Prima ferè nulla.

CAPVT XVI.

De Secunda Coniugatione.

Verba Secundæ Coniugationis Actiua, habent in Præterito *ui*, & in Supino *itum*, vt *Moneo* *monui* *monitum*. sic *arceo*, *exerceo*, *habeo* *cohibeo*, &c.

Verba Secundæ Coniugationis Neutra, habent *ui* absque Supino, vt *Studeo* *studui*. sic *pareo*, *albeo*, *ru-beo*, *lateo*.

Omnia Verba in *Eo*, sunt Secundæ Coniugationis, præter Actiua ista: *Beo*, *creo*, *calceo*, *enucleo*, *laqueo*, *illaqueo* *screeo*: & Neutra: *Meo*, *nauseo*, quæ sunt Primæ; item Neutra, *Eo*, *queo*, *nequeo*, quæ sunt Quartæ.

BEO, CEO.

1. *Iubeo* *iussi* *iussum*, *sorbeo* *sorbui* *sorbitum*, rarius *sorpsi* *sorptum*, cum Compositis est Actiuum.

1. *Doceo* *docui* *doctum*, *misceo* *miscui* *mixtum* vel *mixtum*, *mulceo* *mulsi* *mulsum* vel *ctum*, cum Compositis sunt Actiua.

2. Neutra, *Iaceo*, *noceo*, *placeo*, habent *ui* *itum*.

3. *Luceo* *luxi*, cum Compositis Neutrum, caret Supino.

4. Actiui, *Taceo* *tacui* *tacitum*, Composita etiam Actiua, habent sine Supino *ui*, vt *conticeo* *ui*, *reticeo* *ui*, &c.

5. *Decet* *uit*, *licet* *ui*, pro *uendor*, carent Supino.

6. *Licet* *uit* vel *itum* est, *libet* *uit* vel *itum* est.

DEO.

1. Rideo risi risum, suadeo suasi suasum, video vidi visum, cum Compositis sunt Actiua.
2. Ardeo arsi arsum, cum Compositis est Neutrum.
3. Frendeo frendi fressum, pro frango est Actiuum: sed frendeo frendui profrendo, est Neutrum.
4. Actiua ista: Mordeo momordi morsum, spondeo spondei sponsum, Tondeo totondi tonsum, & Neutrum, Pendeo pependi pensum, licet principium Præteriti geminant, Composita tamen eorum non geminant, vt Respondeo, respondi, non resppondei. De Audeo, gaudeo, prandeo, pudet, tadet & piget, vide Cap. 19. & 20.
5. Sedeo sedi sessum, cum Compositis, est Neutrum: præter duo Actiua, Insideo insedi infessum, Obsideo obsedi obfessum.

GEO, IEO LEO.

1. Augeo auxi auctum, indulgeo indulsi indultum, mulgeo mulsi vel mulxi multum, tergeo tersi tersum, cum Compositis sunt Actiua.
1. Cum Compositis respuunt Supinum hæc Actiua: Lugeo luxi, urgeo ursi, & Neutra, algeo alsi, frigeo fixi, fulgeo fulsi, turgeo tursi.
2. Cieo cui citum, Vieo vieni vietum, cum suis sunt Actiua.
3. Neutra, Caleo, doleo, valeo, habent utrum.
4. Pleo, inustratum suis Compositis Actiuis, reliquit eni etum, vt Compleo eni etum, Impleo eni etum, repleo eni etum, &c.
5. Actiua sunt, Leo leui letum. Deleo eni etum, releo eni etum.
6. Fleo fieni sterum, defleo defleui defletum.
7. Soleo solitus sum, Neutro Passiuum, olim habuit solui.
8. Oleo olui olutum, quondam oleui cum Compositis odoriferum, est Neutrum.
9. Actiua sunt, Aboleo aboleui abolitum, & in sacrificio, adoleo ni utum, rarissimè adoleui. Sed adoleo de ætate est Neutrum, & facit adoleui adoletum vel adultum, rarissimè adolui.

MEO, NEO, QVEO.

Cum Compositis est Actiuum, Neo neui netum, Teneo tenui tentum: Torqueo torfi tortum, olim torsum, & timo timui absque Supino.

1. Neutri *Maneo mansi mansum*, Composita etiam Neutra quæ amiserunt *A*, habent *ui* siue Supino, vt *Exineo nui*, &c. quæ verò retinent *A*, habent *si sum*, vt *Remaneo si sum*.
2. *Liqueo licui*, cum Compositis est Neutrum.

REO, SEO, VEO.

I. Cum Compositis sunt Actiua, *Torreo ui tostum*. *Censeo ui censum*. *Caueo caui cautum*. *Foueo foui fotum*. *Moueo moui motum*. *Voueo voui votum*.

1. *Careo ui itum*, *pareo ui itum*, *hæreo hæsi hæsum*, cum Compositis sunt Neutra.
2. Neutrum *Mereo ui itum*, *Mæreo* verò caret vtroque.
3. *Fæueo fæui fæutum*, *sueo sueui sœutum*, sunt Neutra.
4. Neutra *Paueo paui*, *conniueo conniui* vel *connixi*, *languo langui*, *liueo lûi*, *flæueo flæui*, *ferueo ferui* vel *ferbui*, sed *conferueo* & *deferueo* *bui* tantum caret Supino.
5. *Aueo* Neutrum, caret vtroque.

De Deponentibus & Defectiuis.

I. Deponentia Secundæ habent *itus sum*, vt *Vereor veritus sum*. sic *Liceor*, *polliceor*.

Excipe *Fateor fassus sum*, *confiteor confessus sum*, *profiteor professus sum*, *miseror misertus sum*, *reor ratus sum*, *tueor tuitus sum*. *Medeor* caret vtroque.

2. Analogæ Abundantia, *Mereor* vel *o*, *prædeco prædidi* vel *præsum sum*, &c. Defectiua, *Aue*, *aueto*, *auete*, *auere*. *Saluo*, *saluebis*, *salue*, *salueto*, *saluete*, *saluere*. Media, cætera præter Abundantia & Defectiua, Anomala hic nulla.

CAPVT XVII.

De Tertia Coniugatione.

Cio. dio. gio. pio. rio. cio.

1. Actiuorum, *Facio feci factum, iacio ieci iactum*, Composita etiam Actiua habent *ectum*, vt *afficio affeci affectum, abijcio abieci abiectum, &c.*

1. Obsoletorum, *Lacio & specio*, Composita Actiua habent *exi ectum*, vt *Allicio exi ectum, perspicio exi ectum*. Excipitur Actiuum, *Elicio elicui elicium*.

2. Cum Compositis est Actiuum. *Fodio fodi fossum; Cupio cupiui cupitum*, sed *Fugio fugi fugitum*, cum suis potius Neutrum.

3. Actiuorum, *Capio cepi captum, rapio ui raptum*, Composita etiam Actiua habent *eptum*, vt *Accipio accepi acceptum, eripio eripui ereptum, &c.*

4. Neutra, *Sapio ui vel p̄j, desipio ui, respicio ui* carent Supino.

5. *Pario peperit partum vel paritum*, est Actiuum; sed hinc *pariturus* non *parturus* venit. Composita Verbi *pario* Actiua, vt *Aperio, reperio*, sunt Quartæ Coniugationis.

6. Actiui *Quatio* (*quassi quassum* inusitata) Composita etiam Actiua formant *cussi cussum*, vt *Percutio cussi cussum, &c.*

VO.

1. Cum Compositis est Actiuum, *Acuo ui utum, arguo ui utum, statuo ui utum, struo struxi structum*. Neutrum, *Fluo fluxi fluxum*.

2. *Metuo ui, respuo ui*, Actiua, carent Supino.

3. Verbi

3. Verbi Neutri, *Ruo rui ruitum*, Composita Actina habent *rui rutum*, vt *Diruo dirui dirutum*.
4. *Corruo* & *Sternuo*, Neutra habent *ui utum*.
5. Neutra, *Luo, gruo, congruo, ingruo*, habent *ui* sine Supino.
6. Verbi *Pluo pluui* & olim *pluui plutum*, Supini est vsus in Compositis, vt *Complutum*.
7. *Nuo*, inusitatum Compositis reliquit *ui* sine Supino, vt *Abnuo abnui, innuo innui, renuo renui*.
8. Composita Actiua istorum Actiuorum *Lauo*, vt *Abluo, diluo, suo* vt *Consuo, insuo, spuo* vt *Conspuo, inspuo*, antiqui duo vt *induo, exuo*, habent *ui utum*.

BO, CO.

1. Cum Compo- sitis est Actiuum	}	1. <i>Scribo scripsi scriptum, bibo bibi bibitum</i>. item <i>glubo glubi, lambo lambi, scabo scabi</i>, absque Supino. 2. <i>Dico dixi dictum, duco duxi ductum, Ico ici ictum, pasco paui pastum, scisco sciui scitum, vinco vici victum</i>. 3. <i>Nosco noui notum</i>: sed <i>Agnosco, cognosco, praecognosco, recognosco, oui itum, amant</i>.

- Composita Verbi *Cubo bas are*, sunt Neutra, & habent *m* abiecto *ui utum*, vt *Accumbo, accubui accubutum*.
2. Neutra sunt, *Cresco creui cretum*, cum Compositis, & *adulesco adoleui adoletum* vel *ultum*, *exolesco exoleui exoletum*, *obsolesco obsoleui obsoletum*.
 3. *Quiesco quieui etum, suesco eni etum, parco peperciparctum*, vel *parsi parsum*.
 4. Actiua, *Compesco ui, dispesco ui, disco didici, posco poposci*, & Neutra ista: *Irrauesco irraui, increbresco increbui*, cum Compositis carent Supino.
 5. *Glisco* Neutrum, cum Inchoatiuis etiam Neutris caret utroque, vt *Labesco, dicesco, hisco, farisco, &c.*
 6. *Euanesco ui, erubesco ui, senesco ui, conualesco ui*, & similia mutantur Praeterita a Primitiuis.

DO.

1. Verba in *Do*, habent in Præterito *Di*, in Supino *Sum*, vt Actiua. *Mando mandī mansum*, sic *Cudo*, *edo*, *defendo*, *offendo*, *accendo*, *prehendo*, &c.
1. Actiua, *Fundo fudi fūsum*, *findo fidi fīssum*, *scindo scidi scīssum*, cum Compositis Actiuis *N* amiserunt.
2. *Cado cecidi casum*, cum Compositis est Neutrum, scilicet istis: *Occido*, *decido*, *excido*, *incido*, &c.
3. Per diphtongum *Cado cecidi casum*, cum Compositis est Actiuum, vt *Occido*, *decido*, *excido*, *incido*, &c.
4. *Cedo cessi cessum*, cum Compositis Neutrum, & ubique geminat, sed *Concedo concessi concessum*, est Actiuum.
5. Neutri *Vado*, Composita habent *si sum*, vt *Euado euasi euasum*.
6. Composita Verbi *Do das dare*, sunt Actiua, & habent *didi ditum*, vt *Addo addidi additum*, &c. sed *abscondo abscondidi absconsum*, vel *abscondidi absconditum* facit.
7. *Pedo pepedi peditum*, cum *Rudo rudi*, *strido stridi*, est Neutrum.
8. *Sido fidi* Neutri, Composita etiam Neutra habent *edi*, vt *Confido edi*, *desido desedi*, *resido resedi*, *subsido subsedi*.
9. Cum Compositis est Actiuum, *Claudo*, *clausi clausum*, *diuido diuisi diuisum*, *ledo si sum*, *ludo lusi lusum*, *rado si sum*, *rodo si sum*, *trudo si sum*.
10. *Pando pandi pansum* vel *passum*, *pendo pependi* vel *pendi pensum*, *tendo tetendi tensum*, vel *tendi tentum*, *tundo tutudi tunsum*, sed Composita *tusum*, vt *Contundo contudi contusum*, &c.

GO vel GVO.

- I. Verba in Go vel Guo, postulant xi ctum, vt Actiua, Rego rexi rectum, sic dirigo, cingo, affigo, exstinguo, ungo, iungo, lingo, tingo, sugo, &c.
- [I. Cum Compositis sunt Actiua, Ago egi actum, frango fregi fractum, figo fixi fixum vel fictum, frigo frixi frixum vel frictum, mergo mersi mersum, tergo tersi tersum, spargo sparsi sparsum.
2. Cum Compositis sunt Actiua, Tango tetigi tactum, lego legi lectum, sed Diligo, intelligo, negligo, amant exi ectum.
3. Cum Compositis sunt Actiua, Fingo finxi fictum, pingo pinxi pictum, stringo strinxi strictum, sed N in Supino excludunt, & Neutrum Ringo rinxi rictum.
4. Cogo coegi coactum, prodigo prodegi, dego degi, Actiua: & Neutrum, Satago sategi, ex ago componuntur.
5. Actiui, Pango pegi vel panxi pactum. Composita etiam Actiua, Pegi potius, quam Panxi, vt Impingo impegi impactum, &c.
6. Pungo pupugi punctum, cum Compositis est Actiuum: sed Compungo, dispungo, expungo, amant punxi punctum, repungo verò repupugi, & repunxi repunctum.
7. Priscum Pago facit pepigi pactum vtitata. Vergo versi, ningo ninxi, carent Supino.
8. Neutra, Pergo perrexi perrectum, surgo surrexi surrectum, sic insurgo, consurgo, &c. ex rego componuntur.

HO, IO.

- I. Cum Compositis est Actiuum, Trabo traxi tractum, Veho vaxi vectum, Meio minxi mictum.

L O.

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Alo alui alitum vel alitum, colo colui cultum, oculo ui occultum, molo ui molitum, fallo fefelli falsum, pello pepuli pulsum, fallo falli falsum, vello velli vel vulsi vulsum.*
2. Neutra, *Malo ui, nolo ui, volo ui, antecello ui, excello ui, &c. carent Supino, & Actiuum Psallo psalli, & refello refelli.*
3. Actiua sunt, *Tollo tuli vel tetuli latum, extollo extuli elatum, sustollo sustuli sublatum, percello perculi vel percussi percussum.*

M O, N O.

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Como compsi comptum, demo dempsi demptum, promo prompsi promptum, emo emi emptum, premo pressi pressum, sumo sumpsi sumptum, vomo vomui vomitum.*
2. Genui genitum, fremi fremui fremitum, sunt Neutra. Item, *Tremi tremui, intremi intremui, sine Supino.*
3. *Sum fui, cum Compositis est Neutrum, & caret Supino, sic Adsum adfui, possum potui, &c.*
4. Cum Compositis sunt Actiua: *Gigno genui genitum, cerno creui cretum, temno tempsi temptum, sperno spreui spreum. Lino liui seu lini litum, sino siui situm, desino desui vel desij desitum.*
5. *Cano cecini cantum, Composita ejus habent ui entum, vt Accino accinui accentum.*

PO, QVO.

1. Cum Compositis sunt Actiua: *Carpo carpsi carptum, clepo clepsi cleptum, rumpo rupi ruptum, coquo coxi coctum, sculpo sculpsi sculptum.*
2. Actiuum, *Linqno liqui:* & Supinum, & *N* in Præterito amittit: Composita tamen ejus etiam Actiua habent *Lictum*, vt *Relinquo reliqui relictum, &c.*
3. *Repo repsi reptum, serpo serpsi scriptum, strepo strepsi strepitum,* cum Compositis sunt Neutra.

RO, SO.

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Fero tuli latum, gero gessi gestum, quero quasiui questum, tero triui tritum, verto verti versum, vro vssi vstum.*
2. Neutri *Curro cucurri cursum,* Composita etiam Neutra, sine germinatione in Præterito leguntur. Hæc tamen utroque modo inveniuntur, *concurro, decurro, excurro, percurro, præcurro, procurro.*
3. *Furo* Neutrum caret utroque.
4. *Sero* cum Compositis est Actiuum, & cum iisdem in plantatione facit *seui satum.* Composita *itum,* vt *insero inserui insitum:* extra plantationem verò *serui sertum.* sic *consero conserui consertum.*
5. Actiua sunt: *Accerso accersui accersitum, arcesso arcessui arcessitum, capeſso capeſſui vel capeſſij vel capeſſe capeſſitum, faceſso faceſſui vel faceſſij, vel faceſſe faceſſitum, inceſso inceſſui vel inceſſe inceſſitum, pinſo pinſui pinſum vel piſum vel pinſitum, viſo viſi viſum, depſo uiſe* sine Supino.

TO, VO, XO.

1. Cum Compositis sunt Actiua, *Flecto flexi xum, meto messui messum, mitto misi missum, peto petiui petiurum, verto verti versum, pecto pexui vel pexi pexum,necto nexui vel nexi nexum, plecto plexui vel plexi plexum.*
2. *Sterto stertui*, sine Supino est Neutrum, & *Sino Sivi Sictum.*
3. *Sisto Actiuum, stiti statum*, Neutrum verò *steti statum*, Composita *stiri stitum*, vt *Resisto resti restitum*, &c.
4. *Caluo calui, texo texui textum, soluo solui solutum, voluo volui volutum*, cum Compositis sunt Actiua.

De Deponentibus.

1. *Apiscor aptus sum, adipiscor adeptus sum, indipiscor indeptus sum, amplector amplexus sum, complector complexus sum, comminiscor commentus sum.*
2. *Diuertor diuersus sum vel diuertere, reuertor reuersus sum vel reuerti, expergiscor experrectus sum & expergitus sum.*
3. *Fungor functus sum, gradior gressus sum, fruor fructus sum vel fruitus sum, vnde fruiturus.*
4. *Irascor iratus sum, labor lapsus sum, loquor locutus sum, morior mortuus sum, nascor natus sum, nanciscor nactus sum, nitor nixus vel nixus sum, cum Compositis.*
5. *Obliscor oblitus sum, orior ortus sum*, sed in Infinitiuo *oriturus* & Participio *oriturus*.
6. *Paciscor pactus sum, depaciscor depactus sum, pascor pascus sum, depascor depastus sum, patior passus sum, perpetior perpeffus sum, proficiscor profectus sum.*
7. *Queror questus sum, sequor secutus sum, & tor & sus sum, & ciscor & lius sum, Tuor tutus sum*, in Infinitiuo *tui*, in: obli con.
8. *Liquor, reminiscor, ringor, & scor, carent Præterito.*

De Anomalis & Defectiuis.

Tertia Coniugatio habet Verba Analogà. Abundantia ista: *Expergisco or, reuerto or, lauo, pinso, nubo*, & alia, quæ Præterito aut Supino abundant. Defectiua ista, *Inquio vel inquam, Infit, Memini, Odi, Cæpi, Noui*. Media omnia alia præter Abundantia & Defectiua.

In Tertia Coniugatione Verba Anomala Abundantia nulladantur, Defectiua sunt ista, *Ausim, edo, faxo, forem, cedo, quasô*. Media sunt tria, *Sum, Solo, fero*, cum Compositis.

Coniugationes Defectiuorum.

INQVIO seu INQVAM.

Indicatiui { Præsens, *Inquam inquit*. *Inquimus inquitis iunt.*
 imperf: *Inquiebam bas bar.* *Inquiebamus batis bant.*
 Perfect: *Tu inquisti, ille inquit.*
 Futurum, *Tu inquiet, ille inquiet, illi inquiet.*

Imperatiui Præsens, *Tu inque*. Futurum, *Tu inquito*.

Subiunctiui Præsens, *Ille inquiet*. Participium, *Inquiens*.

INFIT, id est, *Inquit seu Incipit, mowi, práwi, pocznie, zacznie*, est Tertia Singularis Indicatiui.

AUSIM, id est, *Audeam, smiatbym, wazytbym ste*, est Subiunctiui vel Potentialis Præsens aut Imperfectum, *Ego ausim, tu ausis, ille ausit, illi ausint*.

CEDO, id est, *Da vel dicas, poday, pokaz, powiedz*, est Secunda Imperatiui Singularis & Pluralis, vt *Cedo manum, cedo testes, cedo quid faceretis?*

EDO dupliciter coniugatur, primò Analogicè, *Edo edis edit, Edimus editis edunt, &c.* sicut *Lego legis legit*. Secundò Anomalè, hoc modo.:

Indicatiui Præsens, *Ego edo, tu es, ille est. Vos estis.*

Imperatiui Præsens, *Tu es, Vos este*. Futurum, *Esto tu, esto ille. Vos estote.*

Subiunctiui imperfectum, *Ego, Essem, tu esses, ille esset. Nos essemus, Vos essetis, illi essent.*

Infinitiui Præsens & Imperfectum, *Esse*, cæteris caret.

Sic Composita, *Ambedo, comedo, exedo. Edor Passiuum primò Analogicè, sicut Legor. Secundò Anomalè sic: Indicatiui Præsens, Ille Estur, Imperatiui, Estor tu, estor ille.*

FAXO, id est, *Faciam*, *Sczynie*, est Prima Singularis Futuri Indicativi. In Subiunctivi Præsenti vel Futuro. *Ego faxim; tu faxis, ille faxit. Vos faxitis, illi faxint.*

FOREM, id est, *Essem*, *byllym*, est Subiunctivi Imperfectum. *Ego Forem, tu fores, ille foret, illi forent, Infinitivi Futurum, Fore, sic abforem, abfore, adforem, adfore.*

QUAESO, id est, *Rogo*, *prossa*, est Indicativi Præsens, *Ego quaeso, nos quasumus*, cæteris caret.

MEMINI.

Indica-	tiui	{	Præsens & Perf: <i>Memini, isti, it. Inus, istis, &c.</i>
			Imperf: & Plusq: <i>Memineram, as, at. Amus, &c.</i>
Imperativi Præsens: <i>Tu memento, Vos mementote.</i>			
Subiun-	ctiui	{	Præsens & Perf: <i>Meminerim, ris, rit. Rimus, &c.</i>
			Imperf: & Plusq: <i>Meminisssem, ses, set. Semus, &c.</i>
			Futurum, <i>Meminero, is, it. Meminerimus, &c.</i>
Infinitivi Præsens, Imperf: Perf: & Plusq: <i>Meminisse.</i>			
Participij Præsens, <i>Meminens.</i>			

ODI, ita, vt *Memini*, sed Imperatiuo & Participio caret.

COEPI Actiuum, sic coniugatur.

{	Indica-	tiui	Perf: <i>Capi isti it. Capimus istis erunt vel ere.</i>
			Plusq: <i>Caperam as at. Caperamus atis ant.</i>
{	Subiun-	ctiui	Perf: <i>Caperim ris rit. Caperimus ritis rint.</i>
			Plusq: <i>Capisssem ses set. Semus setis sent.</i>
{	Infiniti-	tiui	Futurum, <i>Capero, is it. Inus itis int.</i>
			Perfect: & Plusq: <i>Capisse.</i>
{	Supinum,	<i>Capitum, capin.</i>	

In Passiva voce,

{	Indica-	tiui	Perf: <i>Capitus sum vel fui, &c.</i>
			Plusq: <i>Capitus eram vel fueram, &c.</i>
{	Subiun-	ctiui	Perf: <i>Capitus sim vel fuerim, &c.</i>
			Plusq: <i>Capitus essem vel fuisssem, &c.</i>
			Futurum, <i>Capitus ero vel fuero, &c.</i>
{	Infiniti-	tiui	Perf: & Plusq: <i>Capitum esse vel fuisse.</i>
			Futurum, <i>Capitum iri.</i>
{	Participij Præteritum,	<i>Capitus, a, um.</i>	

Actiuum **NOVI**, ita Coniugatur, vt *Capi*, sed Præsens & Præteritum simul consignificat Tempus,

CAPVT XVIII.

De Quarta Coniugatione.

1. Verba Quartæ Coniugationis habent in Præterito *iui* vel *ij*, in Supino *itum*, vt Actiua ista: *Audio audiui* vel *audij* *auditum*. sic *Expedio*, *redimio*, *scio*, *so-pio*, &c. & Neutra ista: *Singultio*, *eo*, *queo*, *scaturio*, *obedio*, &c.

1. Cum Compositis sunt Actiua. *Amicio xi* vel *amicui amictum*, *sancio sanxi sanctum*, vel *sanciuu sancitum*, *farcio farxi fartum*, *fulcio fulsi fultum*, *haurio hauxi haustum*, *farcio farxi fartum*, *sensio sensi sensum*, *sepio sepsi septum*, *vincio vinxu vinctum*, *sepelio sepelivi sepultum*.

2. *Venio Veni Ventum*, cum Compositis est Neutrum. Excipe Actiua, *Inuenio*, *conuenio*, *circumuenio*, *præuenio*.

3. Actiua Composita Verbi *Pario*, quod est Tertie Coniugationis, ad Quartam pertinent Coniugationem, vt *Comperio comperi compertum*, *reperio reperi repertum*, alia verò, *ruiertum*, vt *Aperio aperui apertum*, &c.

4. *Salio*, cum Compositis Neutrum, habet *salij* vel *salui salitum*. Composita verò *strum*, vt *Absilio ui* vel *asiliij assultum*.

5. *Ferio*, Actiuum habet inusitata, *ferij feritum*. Sed Neutra, *Cacutio*, *gestio*, *ineptio*, *iui* vel *ij* tantum.

6. *Veneo Veniui* vel *Venij* Neutropassiuum sine Supino ex *venum* & *eo* constat.

De Deponentibus.

Deponentia Quartæ Coniugationis habent in Præterito *itus sum*, vt *Molior molitus sum*. sic *Largior*, *potior*, *sortior*, *partior*, *mentior*, *blandior*, &c.

Excipe *Affentior assensus sum*, *experior expertus sum*, *metior mensus sum*, *opperior oppertus sum*, & *ordior orsus* vel *orditus sum*.

De Anomalis & Defectiuus.

Quarta Coniugationis Analogi. 1. Abundantia, *Affentio or, impertio or, sancio, ordior*. 2. Defectiua, *Aio, desit*, 3. Media reliqua omnia, exceptis Abundantibus & Defectiuus.

In Quarta Anomala Abundantia nulla sunt, sicut nec Defectiua. Media sunt tria, *Eo, queo, fio*, cum Compositis.

AIO, id est, *Affero, mowis, inierdz, e, powiadam*. sic coniugatur.

Indicatiui Præsens, *Aio ais ait*. Plural: *illi aiunt*.

Imperf: *Aiebam aiebas aiebat, aiebamus batis bant*.

Perfectum, *Tu aisti, Vos aistis*.

Imperatiui Præsens, *Tu ai*.

Subiunctiui Præsens, *Tu aias, ille aiat, nos aiamus, illi aiant*,

Participij Præsens, *Aiens*.

DEFIT, id est, *Deest, defiet, defiat, defieri*, cæteris caret.

CAPVT XIX.

De Verborum Neutorum Diuisione.

1. Verbum Neutrum est triplex: Neutropassiuum, Neutropassiuum, & Neutrum perfectum seu absolutum.
2. Verbum Neutropassiuum est, quod licet desinat in *O*, tamen Passiuam habet Significationem. Sunt autem Verba Neutropassiuua quatuor: *Fio*, id est, *efficior*. *Liceo*, id est, *astmor*. *Vapulo*, id est, *erberor*. *Veneo*, id est, *Vendor*.
3. Neutropassiuum est, quod licet exeat in *O*, tamen Præteritum instar Verbi Passiui format, ut *Audeo ausus sum, gaudeo gausus sum, fido fesus sum, fio factus sum*. Item ista duplex Præteritum habentia: *Cæno cænaui vel cænatus sum, iuro aui vel atus sum, prandeo prandi vel pransus sum, placeo placui vel placitus sum, soleo ui vel irus sum, nubo nupsi vel nuptus sum, sueo sueni vel suetus sum*. His adde impersonalia: *Miseret misertum est, tædet prætesum est*. Item ista: *Liber, licet, piger, placet, pudet*, ratione Præteriti Secundum est.
4. Verba Neutra alia, præter ista enumerata & horum Composita, vocanda sunt Perfecta seu absoluta, ut *Fauco, Sum, eo, studeo*.

CAPVT XX.

De Verbis Impersonalibus.

1. Verbum Impersonale
{	1. Est duplex, Actiuæ & Passiuæ vocis.
	2. Actiuæ vocis est, quod definit in <i>T</i> , vt <i>Pudet</i> , <i>pluit</i> , <i>interest</i> .
	3. Passiuæ vocis est, quod definit in <i>Tur</i> , vt <i>Statutur</i> , <i>egetur</i> , <i>itur</i> .

1. Impersonalia in *At* vel *atur*, sunt Primæ Coniugationis; vt *Constatur*, *iuuatur*, *restatur*, *præstat*, *vacatur*, *tonatur*, *gelatur*, *roratur*, *statutur*, *pugnatatur*, *potatur*, *dimicatur*, &c.
2. Impersonalia in *Et* vel *etur*, sunt Secundæ Coniugationis; vt *Decet*, *oportet*, *placet*, *pertinet*, *tadetur*, &c. *Fletur*, *tacetur*, &c.
3. Impersonalia in *It* vel *itur*, dum Infinitiuus exit in *ere* vel *i*, sunt Tertiæ, vt *Accidit*, *contigit*, *pluit*, *sufficit*, *lucescit*, *gignitur*, *curritur*.
4. Impersonalia in *It* vel *itur*, dum Infinitiuus exit in *ire* vel *iri*, sunt Quartæ, vt *Expedit*, *conuenit*, &c. *itur*, *dormitur*.
5. Præteritum vocis Actiuæ Impersonalium fit iuxta Regulas Personalium, vt *Iuuatur* *iuuuit*, *fulget* *fulsit*, &c.
6. Passiuæ vocis Impersonalium Præteritum, ex Supino Personalium, & Verbi Substantiuui *Sum*, Tertia Singulari suppletur, vt *itur* *est*, *uentum* *erat* vel *auerat*, &c.
7. Duplex Præteritum habent ista Impersonalia: *Licet* *uir* vel *itur* *est*, *liber* *uir* vel *itur* *est*, *puer* *uir* vel *itur* *est*, *Miseret* *miserum* *est* vel *miseritum* *est*, sed *tadetur* *peritum* *est* tantum.
8. Nullum habet Præteritum, *Liquet* cum Inchoatiuis Tertiæ in *scit*, vt *Lucescit*, *Vesperascit*, *diuescit*.
9. Impersonalia vtriusque vocis, solum coniugantur per Tertias Personas Singulares, & carent, *imperatiuo Gerundijs*, *Supinis*, & *Participijs*: item plurima Actiuæ vocis carent, *Futuro Infinitiuui*, *penitens* à *penitet* *venit*.

CAPVT XXI.

DE PARTICIPIO.

Quid est PARTICIPIUM? Est *vox flexibilis, Accidentia Nominis & Verbi Participans: & Legens, dans.*

- Quot sunt in Participio
1. Accidentia? *Septem: Figura, Tempus, Significatio, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.*
 2. Figuræ? *Tres: Simplex, vt Volans. Composita, vt Euelans. Decomposita, vt Superueolans.*
 3. Tempora? *Tria: Præfens, Præteritum, & Futurum.*
 4. Significationes? *Quatuor: Actiua, Passiua, Neutralis & Communis.*
 5. Genera? *Quatuor: Masculinum, Fæmininum, Neutrum, Omne.*
 6. Declinationes? *Tres: Prima, Secunda, Tertia.*
 7. Numeri? *Duo: Singularis, & Pluralis.*
 8. Casus? *Sex: Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus.*

1. Præfentis Temporis Participia, 1. Exeunt in *Ans* vel *Ens*, vt *Amans, docens*. 2. Significationis sunt; alia Actiua, vt *Legens*, alia Passiua, vt *Vapulans*; alia Neutralis vt *Sedens*, 3. Veniunt à Verbo Actiuo, Neutro, Deponenti, & Comuni. 4. Formantur à Prima Persona vera vel ficta Imperfecti Indicatiui, mutando *Bam* in *Ns*, vt ab *Amabam*, fit *amans*.
2. Præteriti Temporis Participia desinunt in *Tus, Sus, Xus*, 2. Significationis sunt, alia Passiua, ut *Lectus*, alia Actiua, vt *Vsus*, alia Communis, vt *Oscularus*. 3. Veniunt à Verbo Passiuo, Deponenti, Comuni, & Neutropassiuo. 4. Formantur à Supino, mutato *M* in *S*, vt à *Lectum*, fit *Lectus*.
3. Futuri Temporis Participio finiuntur, alia in *Rus* vt *Lecturus*; alia in *Dus*, vt *Legendus*.

Parti-

Participia in

1. *Rus.* 1. alia sunt Significationis Actiuæ, vt *Docturus*, alia Passiuæ, vt *Vapulaturus*, alia Neutralis, vt *Iturus*. 2. Veniunt ab Actiuo, Neutro, Deponenti, & Comuni Verbo. 3. Formantur à Supino, mutato *M* in *Rus*, vt à *Lectum*, fit *Lecturus*.
2. *Dus.* Omnia sunt Significationis Passiuæ. 2. Veniunt à Passiuo, Comuni, & à Deponenti olim Comuni, immò & à Neutris quibusdam. 3. Formantur à Genitiuo Participij Præsentis Temporis, mutando *Tis* in *Dus*, vt ab *Amans amantis*, fit *amandus*.
3. *Us.* Omnia sunt trium Terminationum, sub Prima Terminatione sunt Generis Masculini, Declinationis Secundæ; sub Secunda Feminini Primæ, sub Tertia Neutri Secundæ: vt *Lectus*, *lecta*, *lectum*.
4. *Ns.* Omnia sunt vnius Terminationis Generis Omnis, Tertię Declinationis, vt *Amans Legens*.

CAPVT XXII.

DE ADVERBIO.

Quid est ADVERBIUM? Est *vox inflexibilis, qua adiuncta Verbo, aut Nomini, aut Participio, aut alteri Adverbio, eius significationem determinat, vt Benè, malè, citò, &c.*

Annotatio. *Accidentia Adverbij alij Grammatici docent esse duo, Figuram & Speciem, alij quatuor: Figuram, Speciem, Significationem & Comparationem. Figura Adverbiorum sunt tres: Simplex, vt faciliter. Composita, vt difficiliter. Decomposita, vt perdifficiliter. Species dua: Primitiua, vt ita, nunc. Deriuatiua, vt breuiter, doctè, &c. Gradus Comparationis tres: Positiuus, vt doctè, Comparatiuus, vt doctius, Superlatiuus, vt doctissimè. Significationes Adverbiorum sunt plurima, scilicet, Temporis, Ordinis, Numeri, Quantitatis, Qualitatis, Iurandi, Vocandi, Intendendi, Remittendi, &c. Quas quidem Significationes, ideo hic expressè non ponimus, quia non putamus illis esse dignas, in quibus aureum ætatis sua tempus, consumant Tyrones: præcipuè quum & exiguum admodum aut penitus nullum adferant fructum, & plurima alia istis vtiliora & magis necessaria supersint Iuuenibus ediscenda.*

CAPVT

CAPVT XXIII. DE CONIUNCTIONE.

Qui est **CONIUNCTIO**? Est Vox inflexibilis, coniungens vel etiam disiungens Voces, aut sententias, Et Et, aut, quocirca, &c.

Quæ voces sunt Coniunctionis Partis? *Istæ omnes.*

Primò, Ordinis Præpositiui: *Ac, an, at, atque, atqui, ast, aut, &, nam, namque, num, nec, neque, quare, quamobrem, quapropter, quamquam, quocirca, sed, seu, siue, & utrum.*

Secundò Ordinis Postpositiui: *Autem, enim, quidem, quoque, Verò, que, &e, ne.*

Tertiò, Ordinis Communis: *Alioqui, alioquin, dum, duntaxat, enimuerò, equidem, ergo, etiam, etiamsi, secircò, idcircò, ideò, igitur, itaque, licet, modò, nempe, ni, nisi, porrò, propterea, quatenus, quia, quò, quòd, quoniam, saltem, si, tamen, tametsi, tantummodo, &erum, &eruntamen, videlicet, &e, &ique.*

Annotatio. Coniunctio habet Accidentia tria: *Figuram, Ordinem, & Significationem.*

CAPVT XXIV. DE PRÆPOSITIONE.

Quid est **PRÆPOSITIO**? Est Vox quæ alijs Orationis Partibus serè præponitur, Et Ad, in, pro, &c.

Quæ voces sunt Præpositionis Partis?

Istæ omnes:

Primò, Accusatiuum regentes: *Ad, apud, ante, cis, circa, circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, præter, propè, propter, secundum, supra, secus, trans, <ra; Item, contra, erga, aduersus & aduersum.*

Secundò, Ablatiuo gaudentes: *Absq, cum, coram, de, palam, præ, pro, sine.*

Tertiò: *A & E.* Quartò: *Ab & Ex.*

Quintò: *Abs, tenus, &ersus.*

Sextò: *In, sub, super, & subter.*

Annotatio. 1. *Præpositioni*, alij tribuunt *Accidens* & unum scilicet *Casum*: alij duo, *Casum* & *Compositionem*, vel *Figuram* & *Ordinem*: alij tria, *Formam*, *Figuram* & *Significationem* seu *Figuram*, *Speciem* & *Ordinem*.

2. *Præpositiones dupliciter præponuntur*, primò per *Appositionem* *Et ad me*, *præ furore*, &c. Secundò per *Compositionem*, *Et addo*, *præsto*, *interpono*, &c.

CAPVT XXV.

DE INTERIECTIONE.

Quid est INTERIECTIO? Est Vox indeclinabilis, affectum animi significans: Et Ah, heu, io, ha, ha, ha.

Quæ vocábula sunt Interiectionis Partis? Ista omnia:

Ah, á ách.	Heus, hey slyssyß.
Aha, ách.	Huí, wygrales, to to to.
Atat, och iusci, báwey.	Io, hey, hoy.
Au, au, to to to.	O, o, och och.
Euge, á, hey.	Oh, och, iuzci po mnie.
Eia, nuż, nuże.	Ohe, o ho ho, dosyże też iuz.
Eho, á iuz, slyß.	O si, day Boże.
Ehódum, słuchaj-iedno, chodź sám.	O vtinam, boday.
Ha, ha, chá, chá, chá.	Phy, pf, psá, pfe.
Hei, heynieſteryż	Pró, przebog, Mátko Boża.
Hem, he, czegoż.	Papæ! czásie Pániſki, báwey.
Hofanna, viuat, viuat.	St, cyr, milcz.
Heu, o nieſteryż.	Vah, otoż maß, otoż tobie.
Heu, heu, o ſwiećie.	Væ, biádá, &c.

Annotatio. *Interiectioni* duo tribuuntur *Accidentia*, *Figura* & *Significatio*, vel etiam unum scilicet *Significatio*. Sunt autem *Varie Interiectionum Significationes*, Et *Admirantis*, *Latantis*, *Dolentis*, *Irridentis*, &c.

CORONIS LIBRI II.

Descriptio Grammaticæ in communi sumptæ. Grammatica est loquendi, scribendi, pronuntiandi, & bonos Authores interpretandi scientia. Estq; duplex: Historica seu Exegetica, & Methodica. Historica est, qua varios scriptores nimirum Oratores, Historicos, Pœtas, Philosophos, Iurisconsultos, Medicos, &c. interpretari docet. Atq; hac multarum rerum cognitionem requirit, neq; ad præcepta facile revocari potest, & non nisi Grammatices Doctores convenire, illiusq; propria esse videtur. Methodica verò est, qua bene loquendi, scribendi, & pronuntiandi continet præcepta: & de hac nos, non verò de prima, in his quatuor Libris Institutionem.

Mutarum Semiocalium & Liquidarum, iccirco nullam hoc loco facimus mentionem, quia illarum nullum in Etymologia & sum esse videmus.

Vocales dicuntur, quia singula absq; alijs literis optimè possunt proferri; Consonantes verò, quia, ut perfectè proferantur, semper sibi aliquam vocalem adiungunt. Vocales ordine quodam è gutture in os ipsum proferendo, progrediuntur, ut a, e, i, o, u, Diphthongus sunt duæ Vocales firmæ unam Syllabam componentes, quæ duos sonos solute efficiunt. His quatuor adduntur adhuc ista: duæ: ei, & yi, ut Hey, Harpyia, æ, & œ, ita proferuntur sicut simplex e, & ut Pana, sicut pene.

Partes Orationis aliter dicuntur Dictionum discrimina, vel Genera, vel Species, quas definiendo, Vocem pro Genere, alias verò particulas pro Differentia posuimus. Cæterum sic quoq; aptè possunt definirì, ut Nomen est Pars Orationis, ad quam reducuntur & reuocantur illa Voces, quæ per Casus declinantur, & rem sine tempore significant, ut Deus, Homo. Verbum est Pars Orationis, ad quam referuntur, & in qua continentur, & quasi habitant illa Vocabula, quæ per Modos, Tempora, Numeros, & Personas coniugantur, & sic de cæteris. Inter Partes Orationis, duæ sunt præcipuæ, scilicet Nomen & Verbum, ideoq; etiam fusius de ipsis agunt Grammatici, tanquam de ijs, sine quibus stare sermo non potest. Ramus duas Partes Orationis tantum statuit, Nomen & Verbum, & ad has duas, reliquas omnes reducit.

De varijs Nominis Diuisionibus.

Nomen, quemadmodum & Verbum Varias habet Diuisiones aliunde, atq; aliunde petitas, neque Verò ita potest diuidi, Et apud Logicos in arbore Porphyriana diuiditur Substantia. Porro Diuisiones eius seu Genera sunt ista:

NOMEN.	ratione	Syntaxis, est duplex: Substantiuum, & Adiectiuum.													
		Species, est duplex. Primitiuum & Deriuatiuum. B													
		Figura, est triplex: Simplex, Compositum, & Decompositum.													
		Declinationis, duplex: Analogum, & Heteroclitum.													
		Terminationis, triplex: Suius Terminationis, duarum & Intensionis, Comparabile, & Incomparabile. (trium.													
		Linguae, Graecum, Latinum, Hebraicum, &c.													
		Vfus, Obsoletum, & sitatum, rarum.													
		Vtentium, Poeticum, Oratorium, Historicum, Commune.													
		Significationis, Mononymum, Synonymum, Homonymum.													
			Adiectiuum	Proprium,	<table border="0"> <tr><td>Ambiguum,</td><td>Quantitatis.</td></tr> <tr><td>Partitiuum,</td><td>Qualitatis.</td></tr> <tr><td>Redditiuum,</td><td>Numeralia.</td></tr> <tr><td>Interrogatiuum,</td><td>Ordinalia.</td></tr> <tr><td>Responsiuum,</td><td>Multiplicatiua.</td></tr> <tr><td></td><td>Distributiua.</td></tr> </table>	Ambiguum,	Quantitatis.	Partitiuum,	Qualitatis.	Redditiuum,	Numeralia.	Interrogatiuum,	Ordinalia.	Responsiuum,	Multiplicatiua.
Ambiguum,	Quantitatis.														
Partitiuum,	Qualitatis.														
Redditiuum,	Numeralia.														
Interrogatiuum,	Ordinalia.														
Responsiuum,	Multiplicatiua.														
	Distributiua.														
		Commune,													
	Substantiuum	Appellatiuum,	<table border="0"> <tr><td>Collectiuum,</td></tr> <tr><td>&</td></tr> <tr><td>Simplex,</td></tr> </table>	Collectiuum,	&	Simplex,									
Collectiuum,															
&															
Simplex,															
		Proprium, ☩☩													
	☩☩ Proprium	Deorum & Dearum Gentilium,	Pranomen.												
		Angelorum & Hominum, —	Nomen.												
		Animalium & Bestiarum,	Cognomen.												
		Stellarum & Mensium,	Agnomen.												
		Ventorum & Fluuiorum,	Insularum.												
		Fontium & Locorum,	Regionum.												
			Vrbium.												
			Montium.												
	B. Deriuatiuum	Denominatiuum,	1. Patronymicum, 5. Possessiuum,												
		Verbale,	2. Gentile, 6. Materiale.												
		Participiale,	3. Imitatiuum, 7. Locale.												
		Aduerbiale.	4. Diminutiuum.												

Primi-

Primitiuum est, quod à nullo alio derivatur, Et aurum, lignum, Angelus. Deriuatiuum est, quod ab aliquo alio oritur: Et aureus, ligneus, Angelicus. Simplex Nomen est dictio vna ex alijs Vocibus non composita, Et plicabilis. Compositum est, vna dictio ex duabus Vocibus composita, Et explicabilis. Decompositum est, vna dictio ex tribus Vocibus composita, Et inexplicabilis, Analogum est, quod cum alijs similem habet Declinationem, atque cetera Accidentia, Et Via, mensa, &c. Mononymum est, cui vni vnum correspondet significatum, Et Homo, arbor, Synonymum est, quod cum alijs diuersis Vocibus vnam eandem rem significat, Et mucro, ensis, gladius, &c. Homonymum est, cui vni plura correspondent significata. Et canis, lupus, taurus, &c. Adiectiuum proprium est, quod affectionem vni Individuo propriam significat, Et Quirinus, Craduius, Cracouiensis, &c. Adiectiuum Commune est, quod affectionem multis communem significat, Et albus, longus, &c. Ambiguum est, quod & Substantiuum & Adiectiuum esse potest, Et Amicus, Rex, senex, diues, Princeps, Substantiuum tunc, quando illi additur Adiectiuum, Et Amicus meus, Rex potens, Adiectiuum verò tunc, quando ipsum additur alicui Substantiuo, Et Regnum, Comes, populus, Rex, Vir, Princeps.

Partitiua: Aliquis, alius, alter, alteruter, nemo, neuter, nullus, plerique, quidam, quis, quicumque, quilibet, quisquis, quispiam, quisquam, quisque, quotus, solus, vllus, vnus, vnusquisque, vter, vterque, vtercunque, vterlibet, vteruis, omnis, cunctus, multus, &c. Est autem Nomen Partitiuum illud, quod aut multa sigillatim, aut vnum è multis significat.

Redditiuæ: Et tantus, quantus, talis, qualis, tot, quot, &c. Responsiuum Qualitatis est, per quod respondemus ad Qualis, Et albus, doctus, &c. Quantitatis, Et Magnus, longus, bicubit alius, &c. Numeralia Cardinalia, Et vnum, duo tria, quatuor, quinque, sex, &c.

Ordinalia, Et Primus, secundus, tertius, quartus, quintus, &c. Distributiua, Et Singuli, bini, terni, quaterni, quini, seni, septeni, noueni, deni, viceni, centeni, ducenti, milleni, &c.

Multiplicatiua, Et Simplus, duplus, triplus, quadruplus, quintuplus, sexduplus, septuplus, centuplus, noncuplus, decuplus, &c.

Collectivum est, quod in *Singulari* multitudinem significat, Et *Agmen, cæsus, cohors, concio, congregatio, exercitus, gens, populus, grex, plebs, turba, &c.* **Simplex** est, quod non est *Collectivum*, Et *Homo, leo, arbor, &c.*

Proprium Nomen Hominum est *quadruplex*: *Prænomen, Nomen, Cognomen, Agnomen*, Et *Marcus, Tullius, Cicero, Parens Patria, Publius, Cornelius, Scipio, Africanus*

Prænomen significat cuiusq; *Proprium Nomen*, quod modo in *Baptismate* solet conferri, apud *Romanos* verò in *Lustricis diebus* dabatur; Hoc distinguit eiusdem *Familia Personam*, Et v. g. *Fratres.*

Nomen est illa *Denominatio*, qua vel ex *Confirmatione Episcopali* vel *Prænomine Parentis*, vel ex *insigni* (quod vulgo *Stemma* dicitur) vel etiam à primo talis *Insignis Authore* habetur, hoc ponit *differentiam* inter eos, qui *diversis* gaudent *Insignibus*.

Cognomen est illud *nomen*, quod toti *Familia* ex *Virtute*, vel *Vitio*, vel aliquo *eventu* imponitur, Et discernit *Unius eiusdemq; Insignis seu Stemmatum Familias*.

Agnomen significat illud *Nomen*, quod sibi quisq; *Virtute* vel *Vitio*, vel certo *genere Vitæ*, vel *aliâ ratione* acquirit, Et *Cardinalis, Episcopus, Palatinus, Castellanus, &c.*

Denominativum est, quod à *Voce* qua est *Nominis Partis* derivatur, Et *Aureus, terrenus, fortitudo, multitudo, ignavia, pietas, Simolentus à Sino, saluber à salus, ovile ab ovis, &c.*

Verbale est, quod à *Voce*, qua est *Verbi Partis*, nascitur, Et *Lectio, auditor, docilis, iudicium, cubile, Utrix, arx* ab *arceo*, *periculum* à *pereo, &c.*

Participalia, Et *Sapiens, Consequens, Antecedens, Negligens, &c.*

Aduerbia, qua ab *Aduerbijs* deducuntur, Et *hodiernus, hesternus, crastinus, &c.*

Patronymicum est, quod significat *Filium* vel *Filiam*; *Nepotem* vel *Neptem*, *Incolam* vel *Successorem sui Primitivi*, Et *Lechiades, Iagelloniades, Præmides, Maiades, &c.*

Gentile seu patrium est, quod significat *gentem* vel *Patriam*, Et *Polonus, Lithuanus, Italus, Cracoviensis, Vilnensis, &c.*

Imitativum est, quod *imitationem* significat, Et *Christianus, Benedictinus, Dominicus* vel *Dominicus, Franciscanus* vel *Franciscinus, Bernardinus, Scotista, Thomista, Parasitaster, Philosophaster, &c.*

Diminutium, quod sui Primitiui diminutionem significat, vt *Homuncio, lapillus, pufio, puellus, Fiolus, fofculus, fraterculus, fororcula, tenellus, parvulus, ingeniolum, pisciculus, pauperculus, mifellus, &c.*

Poffeffium, quod fignificat Poffeffionem, vt *Herculeus, Homerus, Cafareus, Regius, herilis, humanus, &c.*

Materialia, vt *Argentus, ferrens, lignens, crystallinus, coloratus, &c.*

Localia, vt *Officina, tonftrina, Auditorium, oliuetum, buftrum, &c.*

De Accidentibus Nominis²,

Accidentia feu **Attributa Nominis**, & aliarum **Parium** ferè omnium ab alijs plura, ab alijs Verò pauciora assignantur.

Figura, est **Accidens**, ostendens qua fit **Simplex**, qua **Composita**, & qua **Decomposita** **Dictio**, **Dictio Simplex** est, qua ex nullo componitur, vt **ductio**. **Composita** qua ex duabus Vocibus coalescit, vt **inductio**. **Decomposita**, qua ex tribus componitur, ut fit **perinductio**.

Species, est **Accidens**, Vocis originem declarans, & **Primitiuam** **Dictionem** à **Deriuatiua** distinguens. Estq; duplex **Primitiua**, qua docet Vocem à nullo alio formari, & **Deriuatiua**, qua ostendit Vocem ab aliquo alio **Vocabulo** deduci.

Genus in Nomine, est quadam discretio **Vocabulorum**, discernendo **sexus** & **Syntaxi** **Adiectiuorum** maxime conueniens. Sex **Generibus** **Nominum** additur adhuc **Epicænum**, sed cognitio **Generis** **Epicæni**, præsupponit cognitionem **Generis** **Masculini** vel **Feminini**, neque ipsa sola sufficit, vt v. g. Vbi sciueris hanc Vocem **Aquila** esse **Generis** **Feminini**, tum demum cogites, an sub **Vno** **Articulo** significet **marem** & **feminam**. **Genere** autem **Epicæno** non **utimur**, nisi in distinguendo **sexu**, idq; tantum **animus**, **piscium**, **repentium** & **infectorum**, scilicet tali ratione, **Mas** **aquila**, **femina** **aquila**, item **mas** **passer**, **femina** **passer**, **Vox** autem ipsa semper erit aut **Masculini**, aut **Feminini** **Generis**.

Declinatio est **Accidens**, quod **Dictiones** per **Numeros** & **Casus** inflectere docet. Sunt autem **quinque** **Nominum** **Declinationes**. **Prima** est, cuius **Genitiuus** **Singularis** exit in **e** vel **es**, & **Pluralis** in **arum**, **Secunda**, cuius **Genitiuus** **Singularis** desinit in **i** & **Pluralis** in **orum**, &c.

Numerus est Accidens, quod Vocem Singularem à Plurali distinguit, Nomina Collectiua sunt Voce Singularia sed intellectu Pluralia, vt Turba, cohors, &c. Hæc verò Venetia, nuptia, &c. sunt Voce Pluralia & Significatione Singularia.

Casus est Terminationis Vocis in declinando Variatio. Casus sunt duplices: Recti & Obliqui. Recti sunt duo: Nominatiuus & Vocatiuus. Obliqui quatuor: Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus & Ablatiuus. Genitiuus aliter, Gignendi seu Patrius, seu Interrogandi Vocatur. Ablatiuus aliter Vocatur Casus Latinus, quia Græci carent Ablatiuo.

Comparatio est Adiectiui comparabilis, per Gradus Comparationis ductio.

De Accidentibus Verbi.

Genus in Verbo, est ipsa Verbi Significatio seu Accidens, quod Significationem Verbi per Terminationem ostendit.

Quid est Coniugatio? {

1. Est ratio coniugandi Verba per Modos, Tempora, Numeros, & Personas.
2. Analoga? Est Communis & Generalis Analogorum Verborum coniugandorum forma.
3. Anomala? Est Singularis certi alicuius Verbi Anomali coniugandi ratio, Comuni & Generali forma dissimilis.

Modus est Accidens, quo Voluntas & affectio animi per Vocem con-significata declaratur. Modi sunt duplices, Finiri & Infiniti.

Tempus est Accidens, quod vel Presentem, vel Præteritam, vel Futuram actionem, aut passionem significat.

Persona est Accidens, quod statum seu conditionem, seu dignitatem Vocum ostendit.

Verbum ratione Speciei, aliud est Primitiuum, vt Rogo: aliud Deriuatiuum, vt Rogito, &c. Verbum Deriuatiuum est quintuplex: Desideratiuum, Frequentatiuum, Inchoatiuum, Imitatiuum, & Diminutiuum.

Desideratiuum seu Meditatiuum est, quod affectum & desiderium ad rem aliquam significat, vt Cœnatoriio, esurio. Formatur verbò à Supino mutato in in rior, vt à partum, fit parturiio, à nuptum, fit nupturiio,

Frequentatiuum seu Iteratiuum est, quod frequentem actionem significat, vt Clamito, cursito, dictito. nato, salto, &c. id est, frequenter clamo, curro, dico, no, salio. Frequentatiua Verba Terminantur aut in To, aut in So, aut in Xo, formanturq; à Supmo, mutato aliquando atum in ito, vt à Volatum fit Vltro à rogatum fit rogito, ab imperatum imperito, &c. aliquando um in ito, vt à lectum fit lectito, ab hasum fit hasito, &c. aliquando etiam um in o, vt à mergo mersi mersum, fit merso, à necto nexum fit nexo, à curro cursum fit curso, &c. Secundo à Tertia Persona Indicatiui Presentis, addita litera o, vt ab Ago, agis agit, fit agito, à quaro quaris quarit, fit querito, à fugio fugis fugit, fit fugito. Hæc quoque Verba, sector, amplexor, pollicitor, &c. sunt Frequentatiua.

Inchoatiuum seu Inceptiuum est, quod rem inchoatam seu inceptam significat, & desinit in sco, vt Caleſco, id est, incipio carere; nascitur autem tale Verbum, aut à Secunda Persona Singulari Presentis Indicatiui, addito co, vt à Labo, labas, fit labasco; sic frigesco, tepeſco, albesco, horresco, &c. aut etiam aliunde, vt duresco, repuerasco, hisco, &c.

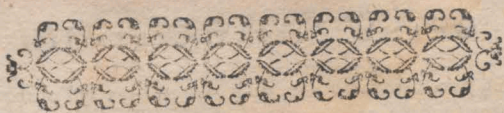
Imitatiuum est, quod imitationem significat, & desinit in ſſo, zo, or, vt Patrissſo, Platonizzo bacchor, cornicor, &c.

Diminutiuum est, quod sui Primitiui diminutionem significat desinitq; in llo vel ico, vt Sorbillo, & llico, fodicco, &c.

Verba Inchoatiua per tertiam; Desideratiua per Quartam; Frequentatiua verò, Imitatiua & Diminutiua per primam sunt inflectenda Coniugationem. Cetera hic dicenda, quæ nunc consulto prætermisimus, si opus esse videbuntur, alius apponemus.

Finis Libri Secundi.

GRAMMATICARVM
INSTITVTIONVM.

LIBER III.

DE

Syntaxi, seu de recta Partium Ora-
tionis inter se Compositione.

*Ex quo præter ipsa Præcepta, quæ sunt per Tabulas
tradita, lectissimisq; Sententijs illustrata, & per
Capita, Numeros, atq; Regulas diuisa; Reciproco-
rum usum, Figuras Syntaxeos, Futuri Infiniti sup-
plendi rationes, & nonnullarum Regularum inter
se affinitatem facile Tyrones cognoscent.*

- SYNTAXIS.
1. Est pars Grammaticæ, quæ docet duas vel plures voces inter se rectè coniungere; id est, iuxta *Genus, Casum, Modum, Tempus, Numerum, Personam, & Gradum Comparationis* construere, & g. non dicere, *mater meus*, sed *mater mea*, non dicere *adiuuo tibi*, sed *adiuuo te*, &c.
 2. Ratione vocum coniungendarum est duplex: *Simplex, & Figurata.*
 3. Simplex est, quæ docet voces coniungere, vt nihil desit, nihil redundet, nihil suo loco absit, & nihil immutetur, aliter vocatur *Iusta, Plana, & Plena.*
 4. Figurata est, quæ ita voces coniungit, ut aliquid aut desit, aut redundet, aut suo loco absit, aut immutetur.
 5. In septem Accidentibus consistit, in *Genere, Modo, Tempore, Numero, Persona, & Gradu Comparationis.* Quibus addatur *Ordo & delectus.* *Ordo* docet non dicere, enim *ego*, sed *ego enim*: non dicere, *Solo nam scribere*, sed *nam Solo scribere*. *Delectus* docet, non dicere, *Quis Vestri*, sed *Quis Vestrum*: non dicere, *à igne*, sed *ab igne*, &c. vide Annot: I.
 6. Ratione Accidentium in quibus consistit, & circa quæ versatur, est duplex .f. *Conuenientix & Regiminis.*
 7. *Conuenientix* est, quando vox, quæ regitur, *Dictioni Regenti* in præscriptis Accidentibus assimilatur: quando scilicet *Regens* dicitio, & præscribit *Accidentia*, & seruat eadem, vt *Mensa alba*, hic *Mensa* præscribit *Accidentia* huic voci *alba*: nempe *Genus Femininum, Numerum Singularem, Casum Nominatiuum*, quæ tria *Accidentia* ipsamet vox *Mensa* habet.
 8. *Regiminis* est, quando *Dicitio*, quæ regitur in præscriptis Accidentibus *Regenti* per se non assimilatur: quando scilicet *Regens* præscribit *Accidentia*, quæ ipsa nec seruat nec habet, vt *Liber Pauli*. Hic vox *Liber* præscribit *Casum Genitiuum*, huic voci *Pauli*, ipsa tamen vox *Liber*, non est *Casus Genitiui*, sic *Va tibi*, &c.

SYNTAXI S.

1. Penes, *Genus*, *Numerum*, & *Personam*, est *Conuenientia*; penes, *Modum*, *Tempus*, & *Gradum* est *Regiminis*, penes, *Casum* modò *Conuenientia*, modò *Regiminis*.
2. Coueni-
entiæ est { 1. Verbi cum *Nominatiuo*, Cap. 1.
quadru- { 2. *Adiectiui* cum *Substantiuo*, Cap. 2.
plex { 3. *Relatiui* cum *Antecedente*, Cap. 2.
{ 4. *Duorum Substantiuorum*, Cap. 3.
3. *Regiminis* est, quadruplex, penes *Casum*, *Modum*, *Tempus*, & penes *Gradum*.
4. *Regiminis* penes *Modum* est quadruplex, quia quatuor Partes regunt *Modum* { 1. *Nomen*, Cap. 16.
{ 2. *Verbum*, Cap. 16.
{ 3. *Aduerbiu*, Cap. 20.
{ 4. *Coniunctio*, Cap. 21.
5. *Regiminis* penes *Tempus* & *Gradum* est simplex, quia sola *Aduerbia* regunt *Tempus* & *Gradum*. Cap. 20. 19.
6. *Regiminis* Penes *Casum* est septuplex, quia septem Partes regunt *Casum*: *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*, *Aduerbiu*, *Præpositio*, *Interiectio*.
1. *Nomen Substantiuum* regit { 1. *Genitiuum*, Cap. 4.
{ 2. *Ablatiuum*, Cap. 4. & 6.
2. *Nomen Adiectiuum* regit { 1. *Genitiuum*, Cap. 4.
{ 2. *Datiuum*, Cap. 5.
{ 3. *Accusatiuum*, Cap. 5.
{ 4. *Ablatiuum*, Cap. 6. & 7.
3. *Pronomen* regit *Genitiuum* & *Datiuum*, Cap. 8.
4. *Verbum* regit { 1. *Genitiuum*, Cap. 11. 12. 9.
{ 2. *Datiuum*, Cap. 13.
{ 3. *Accusat: ante se*, Cap. 16. *post se*, Cap. 14.
{ 4. *Ablatiuum*, Cap. 15. 10. 9. 9.
5. *Participium* regit *Casum* sui Verbi. Cap. 18
6. *Aduerbiu* regit *Nominatiuum*, *Genitiuum*, *Datiuum*, *Accusatiuum*, *Ablatiuum*. Cap. 19.
7. *Præpositio* regit *Accusatiuum* & *Ablatiuum*. Cap. 22.
8. *Interiectio* regit *Nom: Dat: Accus: Vocat:* Cap. 23. Regu-

Regulæ Generalissimæ.

1. Quod Accidens præscribit vox Regens, in eo debet poni vox, quæ regitur, *Vel*, Quot & quæ Accidentia præscribit vox regens; rot & talia debet obseruare Dicitio, quæ regitur: vt *Scammum breue*, Declaratio, *Hic, quia vox Regens ista Scammum tria Accidentia præscribit.* 1. Genus Neutrum, 2. Numerum Singularem. 3. Casum Nominatiuum, ideo etiam *vox Recta scilicet Breue, hæc tria Accidentia obseruat, & habet.*

2. Quem Casum habet post se	}	1. Nominatiuus, eundem etiam reliqui Casus admittunt: vt <i>Filius Regis, Filij, o, um, i, o, y, orum, is, os, Regis.</i>
		2. Numerus Singularis, eundem etiam Pluralis habet: vt <i>Dives agris, & Dives agris.</i>
		3. Positiuus gradus, eundem etiam Comparatiuus & Superlatiuus regere possunt: vt <i>Amans Patriæ, amantior, amantissimus Patriæ.</i>
		4. Indicatiuus, eundem etiam reliqui Modi recipiunt: vt <i>Amo Deum, ama amem amare Deum.</i>

CAPVT I.

De Conuenientia Verbi cum Nominatiuo.

1. Verbum Finiti Modi, cum vno Nominatiuo aperto vel occulto, in eodem Numero & Persona concordat. Cic: *Ratio præsit, appetitus obtemperet, Cic: Legi literas. Sen: Laus vera & humilis sæpe contingit viro.*

Declaratio. *Vis Regula est, Ratio præsit. Hic Verbum Finiti Modi est præsit, Nominatiuus apertus est Ratio; concordat autem Verbum præsit, cum Nominatiuo isto Ratio; in eodem Numero & Persona, Et Regula docet: quia sicut Ratio est numeri Singularis; ita præsit est Numeri Singularis sicut Ratio est Persona Tertia; ita præsit est etiam Persona Tertia. Similiter in hoc Exemplo: Legi tuas literas, Verbum F. M. est Legi, quod cum Nominatiuo occulto. s. isto Ego, in eodem Numero & Persona coheret.*

2. Verbum

2. Verbū F. M. respiciens plures Nominatiuos copulatos : aut Nominatiuum cum Ablatiuo, qui sunt Personæ.
1. Eiusdem in Persona eadem cum illis concordat & in Numero Plurali ponitur. Plau: *Fames & mora, bilem in nasum conciuunt.* Cic: *Catulus & Hortensius dissentiuunt.* Virg: *Remo cum Fratre Quirinus iura dabant.*
 2. Diuersæ, in Numero Plurali ponitur, & cum digniore persona concordat (scias autem Primam Personam esse digniorem, Secundâ & Tertiâ; Secundam verò digniorem Tertiâ) Hor: *Ego & vos scimus.* Cic: *Si tu & Tullia Galetis: ego & Cicero Galetus.* Virg: *Diuellimur inde Iphitas & Pelias mecum.*
 3. Aut eiusdem aut diuersæ, sæpissimè cum uno Nominatiuo viciniore, in eodem Numero & Persona concordat. Cic: *Vos vos & Senatus resistit.* Ouid: *Tu cum fratre præmia feret.* Cic: *Animum tuum marori mecum dedisses.*

3. Interdum Verbum Finiti Modi ferè in Numero Singulari, & Persona Tertia, loco Nominatiui concordat cum Verbo Infiniti Modi, aut cum aliquo membro Oratiõnis. Hor: *Virtus est vitium fugere.* Pers: *Pulchrum est digito monstrari.* Cic: *Quod meum negotium curasti fuit mihi gratum.*

4. Omne Verbum F. M. duos Nominatiuos simul, vnum ante se, alium post se.

1. Habere potest, cum res pertinent ad idem. Cic: *Stylus est optimus Magister dicendi.*
2. Diuersi Numeri habens, sæpius in Plurali, quàm in Singulari ponitur. Sen: *Magna diuitia sunt, lege natura composita Paupertas.* Ouid: *Vestes quas gerimus sordida Lana fuit.* Ann: 8.

5. Interdum, Verbum cum Nominatiuo, Adiectiuum cum Substantiuo, Relatiuum cum Antecedente, non ratione vocis; sed ratione sensus & rei significatæ, in Numero vel Genere vel vtroque simul concordat. Ouid: *Turba ruunt.* Liu: *Samnitum tria millia caesi.* Ter: *Vbi est ille scelus, qui me perdit.*

CAPVT II.

De Conuenientia Adiectiui cum Substantiuo,
& Relatiui cum Antecedente.

1. Adiectiuum cum vno Substantiuo aperto vel occulto, in eodem Genere, Numero, & Casu coheret. Cic: *Summum ius, summa iniuria.* Ouid: *Et saxis ipsis longa senecta nocet.* Cic: *Venit ad me recta .s. via.* An: II.

Declaratio. *Vis Regula est ius summum, Hic Adiectiuum est summum: Substantiuum est ius, concordat autem Adiectiuum summum cum Substantiuo ius, in eodem Genere, Numero, & Casu & Regula docet: quia sicut ius est Generis Neutri: ita summum est Generis Neutri: sicut ius est Numeri Singularis, ita summum est etiam Numeri Singularis: sicut ius est Casus Nominatiui: ita summum est etiam Casus Nominatiui.*

1. Eiusdem, in eodem Genere, & Casu concordat; sed in Plurali Numero ponitur. Iust: *Misericordia & perfidia in eo pari iure dilecta.* Liu: *Hippocrates & Epicides nati Carthagine.* Apull: *Inno cum Minerva tristes.*
2. Diuersi in eodem Casu concordat: sed in Plurali ponitur, & cum digniore Substantiuo in Genere coheret. (Illud Substantiuum est dignius quod est Generis dignioris. Est autem Masculinum dignius Feminino & Neutro; & Neutrum dignius Feminino) Ter: *Pater mihi & mater sunt mortui.* Ouid: *Ilia cum Laiso de Numitore sati.*
3. Aut eiusdem, aut diuersi, sed ferè inanimata, in Casu concordat: sed in Plurali Numero, & in Neutro Genere ponitur sapissimè. Sall: *Nox & prada sunt hostem remorata.* Suet: *Vrbs & templum sunt dedicata.*
4. Aut eiusdem, aut diuersi construendum sæpè & eleganter cum viciniore Substantiuo, in eodem Genere, Numero, & Casu coheret, vt *Culter & scamnum fractum.* Cic: *Nobis inter nos siue incommoda, siue vitia, siue iniurias esse tolerandas iudico.*

2. Adiectiuum cum pluribus Substantiuis copulatis, quæ sunt Generis

3. In his exemplis, *Fama malum, triste lupus, turpe senex miles, turpe senilis amor, &c.* Adiectiuum Neutrum pro Substantiuo ponitur, sicque explicatur, *Res mala, res tristis, res turpis, vt Fama malum, id est, fama est res mala.*

4. Vt Adiectiuum cum Substantiuo vno vel Pluribus concordat; ita etiam concordabit

{	1.	Prænomen, Nomen, Cognomen, Agnomen, vt <i>Marcus Tullius Cicero, Pater Patrie,</i>
	2.	Relatiuum cum Antecedente vno apertè vel occultè iterato. <i>Psalm. Beatus vir, qui timet Dominum, Cic: Diem scito esse nullum, quo die non dicam pro reo.</i>

5. Relatiuum debet esse Singulare & Neutrum, cuius Antecedens est Membrum Orationis, non verò vnum vocabulum. *Terent: In tempore ad eum Veni, quod est omnium primum. Cic: Vnum obicitur, natum esse Gradibus, quod nemo negat.*

6. Relatiuum, *Qui, qua, quod,* & Participium diuersi Generis aut Numeri Substantiuis seruiens, sæpiùs cum priore natura simpliciter, quàm cum posteriore figuratè, in eodem Genere, Numero, & Casu cohæret. *Cic: Nascia, qui est Corculum appellatus. Idem, Carcer, qua Latumia vocantur. Liu: Patres ab honore; Patricij, progenies eorum appellati.*

C A P V T III.

De Duorum Substantiuorum Conuenientia.

1. Duo Substantiua eandem rem significantia in eodem Casu concordant, immò & in Numero, præter collectiua & Numero Singularem carentia: vt *Christus Dominus, Maria Virgo, Frater Stanislaus, Vistula Fluvius, Vrbs Athene, Aborigenes genus hominum agreste, opes irritamenta malorum.*

2. Duobus

2. Duobus vel pluribus Substantiuis diuersis copulatis, additur tertium priora respiciens, eiusdem Casus. sed Pluralis Numeri, vel etiam Singularis; vt *Petrus & Paulus Apostoli*, vel *Petrus & Paulus Apostolus*. Cic: *Lentulo & Marco Consulis*, vel *Lentulo & Marco Consule*.
3. Interdum Substantiuorum eidem rei conuenientium alterum in Genitiuo ponitur per primam Regulam Capituli 4. Cic: *Crimen auaritia, prodicionis, &c.* sic etiam *Virtus fortitudinis, Peccatum superbiae*. Cic: *In oppido Antiochia*. Virg: *Superare fontem Timauis*. Idem. *Vrbem Butroti ascendimus*.
4. In quo Casu ponitur Interrogatio, *Quis, qualis, quorū, Quantus*, excepto *Quanti*, in eodem etiam debet poni responsio, quæ non fit per Pronomen Possessiuum, vt *Cui studes? Grammatica, Quem vidisti? Paulum, Qualem habes Scstem? Laceram,*

CAPVT IV.

De Nomine Genitiuum regente.

1. Substantiuo Nomini, aperto vel occulto, adiungitur alterum Substantiuum diuersam rem significans in Genitiuo Casu. Sall: *Animi imperio, corporis seruitio vtendum est*. Cic: *Ad Castoris .s. edem*. Idem *Castra aberant bidui .s. itinere*.

2. Genitiuum regunt post se Substantiuè posita Adiectiua ista Neutra.	}	1. Singularia: <i>Multum, plus, plurimum, minus, minimum, tantum, quantum, reliquum, obscurum, medium, &c.</i> Cic: <i>Impertio tibi multum salutis</i> . Plau: <i>Plus mali illico adest, boni si obigit quidquam</i> .
	}	2. Pluralia: <i>Abdita rerum, angusta & lubrica viarum, incerta fortuna, occulta saltuum</i> .

3. Vni Substantiuo adiungitur alterum Substantiuum, aut in Genitiuo, aut in Ablatiuo, habens Adiectiuum laudis vel vituperationis. Iuuen: *Ingenui Sultus puer*. Tacit: *Vir imperito ingenio*. Plin: *Homo nullis literis*.

4. Geni-

4. Genitium post se habent

1. Nomina Adiectiua ista: *Auidus, cupidus, studiosus, memor, immemor, tenax, compos, particeps, gnarus, & plurima alia*, Perf: *Viue memor lethi*. Cic: *Omnes immemorem beneficij oderunt*.

2. Participia Præsentis & Præteriti Temporis dum fiunt Nomina, vt *Fugiens, patiens, seruans, doctus, consultus, expertus, & alia*. Salust: *Alieni appetens, profusus sui*. Cic: *Amans patrie, sitiens virtutis*.

1. Adiectiua Partitiua ista: *Aliquis, alter, alius, nemo, nullus, neuter, &c.* Plin: *Nemo mortalium omnibus horis sapit*. Cic: *Quidam è Philosophis, Curt: Quis illius gentis ferat*.

2. Numeralia & quæuis Adiectiua partitiuè & distributiuè sumpta. Curt: *Octaginta Macedonum*. Idem, *Singuli Vestrum*. Plin: *Lanarum nigra nulum colorem bibunt*. Idem, *Ouorum oblonga*. Cic: *Multi de Victoribus*; Idem, *Secundum erat de tribus*.

3. Comparatiua & Superlatiua. Cic: *Zeno istorum acutissimus*. Plin: *Animalium fortiora*. Curt: *Priores eorum intronitti iubet*. Cic: *Totius Græciæ doctissimus Plato*. Plin: *Villosissimus animalium lepus*. Cic: *Ex omnibus audacissimus*.

4. Solus & vnus pro solo. Cic: *Vnus è Stoicis*. Plin: *Vnus omnium*, Cic: *Vnus ex Philosophis, soli Philosophorum, vel ex Philosophis*.

6. Comparatiua & Superlatiua pro Genitiuo Plurali Accusatiuum cum Præpositione *Inter* vel *ante* aliquando habent.

○ Quint: *Inter nos fortior est*. Virg: *Ante aliis immanior*. Sen: *Crasus inter Reges opulentissimus*. Plin: *Fidelissimi ante omnia homini caræ & equi*.

CAPVT V.

De Adiectiuis Datiuum & Accusatiuum.

I. Datiuo
gaudent
Adiecti-
ua ista :

1. *Carus, gratus, iucundus, utilis, aptus, propitius, contrarius, beneuolus, molestus, facilis, & alia multa. Cic: Voluptas contraria honestati.*
2. *Obuius, peruius, obnoxius, supplex, consentaneus, concors, conterminus, & alia ex Composita. Cic: Mors est vitæ consentanea.*
3. *Flebilis, amabilis, miserabilis, optabilis, affabilis, habitabilis, amandus, lugendus, colendus, & alia Verbalia in bilis, & Participalia in Dus passiuè significantia, Horat: Nulli flebilior quàm illi. Stat: Lugendus fratri iaceres. Cic: Alijs miserandus, alijs irridendus esse viderur.*

2. Hæc Adiectiua. *Latus, longus, crassus, profundus, altus*, nomen mensuræ certæ, in Accusatiuo, aut Ablatiuo sine Præpositione regunt frequenter, sed in Genitiuo rarissimè. *Plin: Longum sesquipede. latum pede. Liu: Gladij quaterna cubita longi. Cato. Trabes viginti duorum pedum longæ.*
3. Adiectiua de Toto dicta, & de Parte tantum intellecta, recipiunt Nomen Partis in Accusatiuo, sed sæpius in Ablatiuo sine Præpositione. *Virg: Os humerosq; Deo similis. Mart: Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine laesus. Cic: Ligna hastians voce absortus. Idem, Cætera egregius, cætera doctus, Virg: Qui Genus? Crassa genus Pholoe.*

CAPVT VI.

De Nominibus Ablatiuum admittentibus.

1. Ablatiuum Causæ
Modi, instrumenti aut
alterius similis circum-
stantiæ sine Præposi-
tione habetur post se
1. Substantiua Appellatiua nonnulla.
Cic: *Ætate & pietate, filius, beneficio
parens, amore frater* sic dicimus: *No-
mine Petrus, titulo Doctor, Dei gra-
tia Rex.*
2. Adiectiua plurima. Ouid; *Fit dulcis
mercede labor.* Hor: *Carminis fit Vi-
uax & virtus* sic etiam. *Insignis genere,
pallidus morte, manu promptus, loqua-
citate molestus.* *Adria genere, Polonus
natione, decem Numero, sextus ordine.*
2. Hoc vo-
cabulum
Opus est
positum
1. Substantiuè, regit Datiuum Personæ & simul
Ablatiuum rei. Cic: *Tuo consilio nobis opus est.*
Vale: *Non est opus eo ciue Reipubl. qui parere
nescit.*
2. Adiectiuè, cum quouis Substantiuo in Genere
Numero & Casu cohæret. Plaut: *Opus sunt
milites.* Cic: *Dux nobis & author opus est.*
3. Compa-
ratiuo addi-
tur rei su-
perioris seu
inferioris.
1. Ablatiuus sine Præpositione. Cic: *Virtus est
pretiosior auro.* Idem, *Sunt facta & verbis diffici-
liora.*
2. Cum particula *quàm*, Casus ille, in quo etiam
ponitur ipse Comparatiuus. Ter: *Callidorem
& idi neminem quàm Phormionem.*
3. Nominatiuus cum Verbo Substantiuo, & par-
ticula *quàm* vt *studiosorem neminem habes tui,*
quàm ego sum.
4. Aliquis ex his Ablatiuis, *Æquo, dicto, solito, ius-
sto, spe, opinione.* Quint: *Membrum longius iusto
est tardum.* Cic: *Maiorem opinione omnium
capi dolorem.*

4. Ablatiuum cum Præpositione *In* multa post se habent Adiectiua. Quint: *Eminentissimus in Eloquentia.* Plin: *Parci in victu, modici in cultu.* Iust: *Primus in fuga, ultimus in prelio.* Liu: *Segnes in bello.*
5. Ablatiuum cum Præpositione *A* vel *Ab* admit-
tunt Adiectiua.
{	1.	Diuerſitatis, & alter <i>diuerſus.</i> Cic: <i>Hoc est diuerſum à reliquis;</i> Virgil: <i>Alter ab illo.</i>
	2.	Ordinalia, <i>Secundus à Rege.</i> Cic: <i>Quartus ab Arceſila.</i>
	3.	Hæc duo <i>alius & tutus,</i> & interdum per Hellenismum sine Præpositione. Sen: <i>Nihil à vetustate tutum.</i> Hor: <i>Alius sapiente bonoq.</i>

CAPVT VII.

De Adiectiuis Ablatiuum vel alium Casum habentibus.

{	1.	<i>Plenus, locuples, satur, diues, refertus, egenus, indigus, pauper, inanis, expers,</i> Genitiuum vel Ablatiuum sine Præpositione regunt. Cic: <i>Vir fide plenus.</i> Cic: <i>Homo officij plenus.</i> Cic: <i>Diues copijs.</i> Plaut: <i>Expers sis metue.</i> Cic: <i>Homo expers ingenij & consilij.</i>
{	2.	<i>Dignus, indignus, truncus, viduus, onustus, cumulatius, captus, cassus, sapius & tutius</i> Ablatiuum sine Præpositione, quàm Genitiuum regunt. Cic: <i>Dignus odio.</i> Cic: <i>Dignissima tue virtutis cura.</i>
{	3.	<i>Vacuus, orbis, extorris, liber, purus, inops, immunis, nudus, securus,</i> habent post se Genitiuum vel Ablatiuum, addita aut omiſſa Præpositione <i>A</i> vel <i>Ab.</i> Cic: <i>Liber à metu, vacuus curis.</i> Virg: <i>Immunis belli.</i>

1. *Alienus* gaudet vel Genitiuo, vel Datiuo, sed Ablatiuo sæpissimè, addita vel omissa Præpositione *A* vel *Ab*. Cic: *Homo à literis alienus, alienissimus alicui, alienum, amicitia nostra, credo eius dignitatis alienum.*
2. *Proximus* habet Datiuum vel Accusatiuum additâ vel omissâ Præpositione *Ad* Sall: *Proxima Carthagini Loca.* Cic: *Proximus Pompeium sedebam.* Ouid: *Proximus ad aliquem sedeo.*

CAPUT VIII.

De Syntaxi Pronominum.

1. Cum his tribus Pronominibus, *Ego, Tu, Sui*, vt Adiectiuum in eodem Genere, Numero & Casu concordet, debet aliquod Substantiuum subaudiri, Ter: *Heu me miserum.* Idem: *Inopis te nunc miserescat mei.* sic dicas: *Heu me miseram.*
2. Substantiuo Nomini adiungitur Genitiuus siue Singularis, siue Pluralis, horum Pronominum: *Hic, iste, ille, ipse, is, quis* vel *qui*. Ter: *Cuius est hæc Vestis? Cherea.* Plau: *Tua facilitas illius animum corrumpit.*
3. Pronomina Primitiua substantiuè posita, Genitiuum re-gunt: Ter: *Quid negotij tibi est hic?* Cic: *Hoc literarum ad te dedi.* Virg: *Tu mihi quodcumque hoc regni concilias.*

4. Possessiuâ, *Meus, Tuus, Suis, Noster, Vester.*
1. Cuilibet Genitiuo Nominis, Pronominis, & Participij adiunguntur. Liu: *Noster duorum euentus.* Cic: *Ex tuo ipsius animo coniecturam cape.* Plin: *Post tuum Sivi eruditissimi iudicium.* Ouid: *Vt mea defuncta molliter ossa cubent.*
2. Pro Genitiuo, sæpè habent Relatiuum *Qui* qua quod, cum Verbo Participij. Ouid: *Nunc mea scripta legis, qui sum submotus ad Istrum, pro mea submoti.*

5. Illi
quinque
Genitui
Mei, Tui,
Sui, No-
stri, Ve-
stri.

1. Passivè accepti, adiunguntur istis Nominibus, *Cura, sollicitudo, memoria, copia, dolor, & sus, scri-
litas, potestas, desiderium, &c.* Cic: *Grata est me-
moria nostræ tuæ.*
2. Adiunguntur Nominibus istis, *Partis, nihil, aliquid,
dimidium, reliquum, multum, plurimum, residuum,
quidquam, &c.* Ter: *Tetigine tui quidquam.* Ouid:
Parte meliore mei super astra ferar.

6. Geni-
tium isti
Nostrum
& Ve-
strum.

1. Comparatiuis, Superlatiuis, Numeralibus, &
Partitiuis adduntur. Cic: *Maiori Vestrum parti.*
Terent: *Ne cui Vestrum sit mirum.* Liu: *Primus
Vestrum o Inuenes.* Cic: *Vtriusque nostrum magni
interest.*
2. Aliquando ponuntur pro *Noster & Vester.* Cic:
*Frequentia Vestrum incredibilis, sic Maiores no-
strum pro nostri.*
3. Debent poni, non autem *Nostrum* aut *Vestrum*, dum
aliquis Genitiuis Pluralis, est ipsis adiungendus.
Cic: *Patria est nostrum parens omnium.*

CAPVT IX.

De Syntaxi Circumstantiæ Loci.

Ætad :

1. Ex loco motum Verba si-
gnifican-
tia habent
post se
Nomen
1. Proprium Urbis aut Pagi in Ablatiuo
sine Præpositione. Cic: *Roma proficisci.*
2. Proprium Regionis, Insulæ, Montis, &
aliarum rerum, in Ablatiuo addita è
vel ex Præpositione. Cic: *Ex Syria
egredi.*
3. Appellatiuum cuiusvis loci, in Ab-
latiui addita è vel ex Præpositione. Cic:
Ex eo loco castra moui.

1. Apud Ciceronem leges. *Redire rure, exire domo, delatâ ad
me è domo Cæsaris, remigrare in domum Veterem è noua, de
domo deducere.*

Edzie 4

3. In loco
quietem
signifi-
cantia
Verba
habent
post se
Nomen

4. Ad *Vbi*
respon-
dendo,
dum ali-
quid signi-
ficatur.

1. Proprium Urbis aut Pagi in Genitio sine Præpositione, si est Primæ vel Secundæ Declinationis, Numeri Singularis, (subaudito sapius quàm expresso Appellatio *In Vrbe, in oppido.* vel etiam in Ablatio cum Præpositione *In*, addito vel omissio Appellatio) vt *Studeo Cracouie, mansi Gedani.* Cic: *Cum Laodiceæ cum Iconij essem. Albe consiterunt in Vrbe opportuna.* Plin: *In Nea oppido Troadis. In Ephyra & Asso inueniuntur.*
2. Proprium Urbis aut Pagi in Ablatio sine Præpositione, si est Tertia Declinationis, aut etiam Pluralis Numeri. Cic: *Est Sycione, manet Athenis, sic fuit Leopoli.*
3. Proprium Regionis, Insulæ, Montis & aliarum rerum in Ablatio cum Præpositione *In* Salust: *In Sicilia bellum geritur.* Cic: *Versari in Asia.*
4. Appellatiuum cuiuslibet loci, vel quasi loci, in Ablatio cum Præpositione *In.* Cic: *In Vrbe florere. Idem, Frumenta aut in agris sunt, aut in villis.*
1. In loco factum esse, & distantia loci est exprimenda, vtetur Ablatio, additâ vel omissâ Præpositione, vt *Quarto ab Vrbe lapide, à tertio milliaro.* vel Accusatio additâ Præpositione, vt *Ad quintum milliare.*
2. Extra Esse, vel fieri, vel factum esse, quodlibet Nomen ponemus in Accusatio, additâ Præpositione apta, quales sunt, *Ad, apud, penes, prope, cis, circa, &c.* Cur: *Castra ad Babylonem posuit.*

Q 2

5, Rectè

1. *Ruri* vel *rure*, sed malè in *rure*. Ter: *Rurise* continebat. Hor: *Nugaris rure paterno*.
2. *Domi mea, tua, sua, nostra, Vestra, aliena*: & in *domo mea, tua, sua, nostra, Vestra, aliena*. Cic: *Malo esse domi mea, quam aliena*. Plin: *In domo mea conualuit*.
5. Rectè & Latine dices: Est
3. *Domi Caesaris*, vel in *domo Caesaris*. Est *domi Pauli*, vel in *domo Pauli*. Cic: *Domi Lentuli educatus*. Cic: *In domo Caesaris fuit*.
4. *In domo Vidua, picta, noua, constructa*, sed malè *domi Vidua, picta, noua, constructa*. Ouid: *Sustinet in Vidua tristia signa domo*.
5. *Domi* vel *domo*, sed hic latet differentia. Senec: *Quidquid domi est, vile est*. Quin: *In domo factum furtum*.
6. *Humi, belli, militia*; & in *humo, bello, militia*. Luc: *Humi iacet*. Cæ: *In bello magni casus intercedunt*.

Doctad

1. *Proprium Urbis aut Pagi in Accusatiuo sine Præpositiōne*. Cic: *Athénas profectus est*. Gell: *Cartháginem redijt*. Cracouiam *venit*.
6. Ad locum motum Verba significántia habent post se Nomen
2. *Proprium Regionis, Insulæ, Montis, in Accusatiuo áddita In Præpositiōne, vt Veni in Polóniam*. Cic: *in Hispaniam missus*.
3. *Appellatiuum cuiuslibet loci in Accusatiuo áddita Præpositiōne Ad vel In*. Cic: *Ad Urbem ire*. Idem, *In castra veni*. Idem, *Cum in Prouinciam venissem*.
7. Cicero dicit: *Rus ire, in sua rura ire, domum & domos ire, ex vna in aliam meliorem domum migrare*.
8. *Proprijs Nominibus Insulatum; imò & Regionum, aliquando subtrahunt Præpositiōnem Authores, ad Quo respondendo, vt Cic: Filius Corcyram venit*. Virg: *Ibitis Italiam*.

9. Per locum Verba significantia môtum, regunt post se Nomen, & Proprium, & Appellatiuum, in Accusatiuo cum Præpositione *Per*, aut, si amphibologia non timetur, in Ablatiuo sine Præpositione. Cic: *Iter faciebam per Licaoniam, per Ifauros, & per Cappadociam. Idem, Iter Laodicea faciebam. Idem, Terra mariq, facte infidie.*

10. Cicero dicit: *Vagari per orbem terrarum, Vagari toto foro, Vagari tota Urbe, Vagari in campo, Vagari in Urbe, transire mare, transire Euphratem, &c.*

11. Si Nomen Proprium Urbis, & Appellatiuum simul concurrant, Appellatiuum semper suam, Proprium verò modò suam, modò Appellatiui habebit Syntaxin. Cic: *Alba in Urbe opportuna.* Plin: *In Nea oppido Troadis.*

12. Casum Circumstantiæ Loci eundem habet Verbale, quem habet Verbum ipsius. Cic: *Duo aditus, ex Sicilia in Ciliciam.* Cæf: *Omni spe reditionis domum sublata, Cic: Profectus in Hispaniam.*

13. Respondendo per Nomen ad Interrogationem

1. *Quam procul, vel Quam latè?* vtemur Accusatiuo vel Ablatiuo sine Præpositione. Cic: *Transuersum Sanguem à recta conscientia discedere non oportet.* Idem, *Nullum cubitum processit.* Virg: *Tres Slnas patet.* Idem. *Longis passibus absunt.* Ouid: *Novem iugeribus distat ab imo.*

2. *Cuius vel Unde?* vtemur nomine Proprio Urbis aut Pagi Adiectiuo, vel etiam in Ablatiuo posito Substantiuo, addita Præpositione *A* vel *Ab*, vel *Ex*, & *D. Thomas Aquinas, Linius Patanius.* Cæf: *Equites à Placentiâ.* Liu: *Herdonius ab Aricia.* Ter: *Est è Corintho dnus hac.*

14. Pulchrè dicitur. *Abesse, bidui, tridui, quatruidui,* per Ecclipsin Accusatiui (*iter aut Viam*) qui sæpè exprimitur. Cic: *Castra aberant bidui.* Cic: *Iter Vnius diei ab Amano absui.* Cæf: *Bidui Viam processit.*

CAPVT X.

De Ablatiuo Absoluto, Temporis, Modi, Cau-
sæ, Materiæ, Pretij, & Instrumenti.

1. Ablatiuus Absolutus, pluribus dictionibus constans, & interdum vna Participij Partis Neutrius Generis, quibusvis addi potest Verbis. Liu: *Senescentibus vitijs maturescit virtus.* Cic: *Lentulo & Marcello Consulibus.* Sall: *Audito Regem in Siciliam tendere.* Cic: *Te vno excepto.* Idem, *Lectis literis.* Horat: *Te duce non sinas.*

3. Omne Verbum admittit Ablatiuum sine Prepositione eum respondeatur per Nomen ad Interrogationem

1. Quando? Plin: *Nemo omnibus horis sapit.* Idem *Maria plenilunio purgantur.* Cic: *Superioribus diebus Veni.* Idem, *Horâ quartâ literas dedi.* Ouid: *Nocte dieq; legit.*
2. Quamdiu? aut etiam Accusatiuum & sæpius quidem. Cic: *Triginta annis dixit.* Valer: *Triennio continuo vexabatur.* Virg: *Tot annos bella gero.* Cic: *Duas horas vna fuimus.* Idem, *Biduum Laodicea fuisti.* Idem, *Vnum annum audisti.*
3. Quomodo? Cæs: *Mira celeritate bellum conficitur.* Ouid: *Iniqua mente tulit.* Tac: *Aduersis animis acceperunt.* Cæs: *Magis virtute, quam dolo contendere decet.*
4. Quo instrumento seu quam re? Cic: *Cedent virgis.* Idem, *Venabulo bestiam transuerberauit.* Virg: *Transdigo ense.*
5. Quare? Cic: *Omnes deteriores sumus licentiâ.* Horat: *Oderunt peccare boni virtutis amore.*
6. Ex quâ Materia? Liu: *Capitolium saxo quadrato substructum est.* Virg: *Viminibus molliq; paras se texere vincto.*
7. Quanti? Cic: *Grandi pecunia mercari.* Idem *Tanta mercede nihil sapere docet.* Iuuen: *Sex millibus emit.*

3. Respon-
dere ad
Quamcito
in utroq;
sensu ex
his addi-
scas Ex-
emplis.

1. In primo sensu: *Liu: Intra paucos dies, puncto temporis. Cic: Biduo, quatrduo, parvis momen-
tis, breui, in breui, in diebus pauculis.*
2. In secundo sensu: *Post diem tertium, post aliquot dies, aliquot post menses, paucis post diebus, hora post anno post, intra septimum diem secundum Calendas Ianuarias, exacto mense, aliquot diebus interpo-
sitis.*

4. Præpo-
sitionem
Polonicã
cum Casu
eius, in
Latinã
quoque
linguã ex-
primere
licet post
verbum,
respon-
dendo ad

1. Quando? *Cic: Ad nonum Calendas Iulias Veni, ad diem dictum fient, in tempus scripti Versus, ad compositam horam. Ter: Rus ibo cum prima luce. Hor: Surgere de nocte.*
2. Quamdiu? *Cic: Per biduum nemo agnoscebat. Idem, Per decem annos Prouinciam tenuisti.*
3. Quomodo? *Cic: Bona cum Venia audire, magno cum metu dicere. Idem, Quod per scelus adeptus est, per luxuriam effundit, facere aliquid per dolorem per iram, per iocum.*
4. Quo instrumeto? *Cels: Per tela vulnera inferruntur.*
5. Ob quam causam? *Plin: Præ pinguedine dehiscit. Quin: Ex vino vacillat. Cic: Per negligentiam. Plau: Ex paupertate factus parcus. Amm: Nec defendendi pro altitudine erat copia.*
6. Ex qua Materia? *Plau: Ex ferro factum est.*

5. Ablatiui isti: *Nimio, plurimo, immenso, minimo, dimidio, duplo, paululo, magno per magne, modico, adijciuntur Verbis vendendi & emendi, &c. sæpius absque Substantiuo, quàm cum Substantiuo. Cic: Vendere aliquid quamplurimo. Mart. Paruo pretio cum diu liceret.*
6. Ista Adiectiua: *Tanti, tantidem, quanti, quantiquanti, quanticumq; minoris, absque Substantiuo in Genitiuo, cum Substantiuo in Ablatiuo ponuntur. Cic: Emit tanti, quanti voluit. Iuuen: Quanto metris pretio?*
7. Ut maiore pretio non verò pluri pretio; ita in Genitiuo Pluris tantum, non verò Maioris dicere debemus. *Liu: Maiore pretio redimi, Coll: Aedificamus pluris frequentius.*

CAPVT XI.

De Verbis Genitiuum habentibus.

1. Laudem vel vituperationem: quædam Nomina recipit tantum in Genitiuo, quædam tantum in Ablatiuo, quædam verò in utroque. Ter: *Nullius sum consilij.* Plin: *Abrotanum est iucundi odoris.* Cic: *Animo forti & magno sis.* Idem. *Mira sum alacritate.*
2. Possessorem, aut, pertinet, Genitiuo gaudet. Cic: *Iudicis est, semper verum sequi.* Quin: *Laudare se est vani vituperare stulti.* Hoc dictum est Platonis.
3. Idem, quod habeo, cum suis Compositis Datiuum Personæ admittit. Virg: *Est mihi domi Pater, est iniusta nouerca, Superest mihi pecunia.*
4. Idem, quod Adfero, præsto, habeo, duos simul regit Datiuos, vnum rei, alterum Personæ: sed Datiuus Personæ interdum reticetur. Cic: *Vt vobis honoris, amicis vtilitati, Reip. emolumento esse possitis.* Idem, *Est mihi cura ista res. Regulus exemplo esse potest nobis.*
5. Idem, quod Estimor, Genitiuos istos: tanti, quanti, pluris, minoris, magni, parui, &c. admittit. Cic: *Conscientia mihi pluris est, quam hominum sermo.*
2. Latinè dici, *Est mihi nomen Ioannes, vel Ioanni, vel Ioannis,* veterum restantur exempla. Cic: *Cui Spiridion fuit cognomen.* Virg: *Cui cognomen Iulo.* Paul: *Nomen Mercurij est mihi.*
3. *Misereor* semper Genitiuum, & *misereor* quoque habet, sed *misereor* etiam Datiuum rarissimè admittit. Virg: *Arcadij, miserescite Regis.* Cic: *Miseremini sciorum.* Idem, *Miserebor Vestri.* Eccle: *Miserere nobis.*
4. *Recordor* & *Memini*, aut Genitiuum, aut Accusatiuum, aut Ablatiuum cum Præpositione *De* recipere possunt. Cic: *Consilia tua recordor.* Idem, *Memini alicuius, aliquid, de aliquo.* Idem, *Multa de Aquilio recordatur.*

1. Deponentia, *Reminiscor* & *obliscor*, aut Genitium, aut Accusatiuum habent. Cæs: *Pristina reminisci virtutis*, Cic: *Oblisci iniurias vel iniuriarum*.
2. Neutra, *Egeo*, & *Indigeo*: aut Genitium, aut Ablatiuum habent. Cic: *Egeo tempore; egeo consilijs*.
6. Hæc tria Impersonalia: *Est*, *interest*, *refert*, admittunt quemuis Genitium, exceptis istis Primitiuis quinque: *Mei*, *Tui*, *Sui*, *Nostri*, *Vestri*. Cic: *Interest omnium rectè facere*, Liu: *Nihil interest Regis*, Cic: *Tuarum rerum interest*.
7. Verbum Impersonale, *Est*, requirit Nominatiuos istos: *Meum*, *Tuum*, *Suum*, *Nostrum*, *Vestrum*, vbi est Ecclipsis Substantiui officium. Plau: *Non est meum contra aliquem ius dicere*, id est, *officium non est meum*.
8. *Cuia* vel *cuius interest*, leges apud Ciceronem.

9. Hæc duo Impersonalia *Interest* & *Refert*.
1. Hos Ablatiuos, *Mea*, *Tua*, *Sua*, *Nostra*, *Vestra*, sibi adiungunt. Cic: *Tua istud maximè refert*. Idem, *Quod meâ & Reip: interest*.
2. Augendæ, vel minuendæ significationis gratiâ, admittunt etiam istos quinque Genitiuos: *Tanti*, *quanti*, *magni*, *permagni*, *parui*, & multa Aduerbia, vt *Tantum*, *quantum*, *maximè*, *vehementer*, *multum*, *plus*, *plurimum*, &c. Cic: *Tuâ istud maximè refert*. Idem, *Permagni interest*.

CAPVT XII.

De Verbis Genitium cum Accusatiuo simul regentibus.

1. Impersonalia ista: *Pœnitet*, *pudet*, *piget*, *tadet*, *miseret*, *miserescit*, Accusatiuum Personæ, & simul Genitium recipiunt. Cic: *Sua quemq; fortuna pœnitet*. Sall: *Me ciuitatis morum piget tadetq;*.

1. Actiua *Compleo, impleo, saturo, participio, cum Accusatiuo aut Genitiuum, aut Ablatiuum habent. Cic: Compleere forum lamentatione. Plau: Erroris & demencia illos complebo. Cic: Ollam denariorum implere. Plau: Ha res vita me saturant. Plau: Participat seruum sui consilij. Apul: Prandio dominum participare.*

2. Ista Verba Actiua: *Astimo, duco, facio, habeo, pendo, puto, & similia Accusatiuum & simul vnum ex his Genitiuis: Tanti, tantidem, tantius, quanti, quanticumque, quantilibet, quantius, magni, maximi, parui minoris, minimi, pluris, plurimi, recipiunt. Cic: Honores magni putare.*

3. Eleganter dicitur, *Boni consulo, equi boni facio, equi boniq; facio, flocci & assis astimo, nonnihil astimo pro nihilo duco, habeo, puto, flocci & nihili pendeo.*

1. Actiuum *Astimo* pro Genitiuis, *tanti, quanti, &c.* sepe etiam tres Ablatiuos istos, *Magno, permagno, paruo*, Ablatiuo pretio expresso vel subaudito, cum Accusatiuo simul admittit. *Vale: Virtus magno & bique pretio aestimatur. Sen: Data magno aestimas, accepta paruo.*

2. Actiuum *Facio*, Genitiuos istos amat. *Assis, flocci, huius, nauci, nihili, pili, teruntij, hetta.* *Plaut: Nihili meam gratiam facit. Catul: Nec pili facere cohortem. Fel: Non hetta illum facio.*

3. Actiuum *Commonefacio*, Accusatiuum Personae & Genitiuum simul admittit. *Cic: Amicitia veteris aliquem commonefacere.*

5. Verba Accusandi & Damnandi, dum aliquid extra iudicium fieri significant, Accusatiuo rei gaudent. *Cic: Castigate inertiam hominum. Cic: Excusare tarditatem literarum, Cic: Inertiam accusas adolescentiam.*

6. Præter
Accusati-
uum Per-
sonæ si-
mul etiam
recipiunt

1. Genitiuum hæc Verba Actiua: *Absoluo, accuso, alligo, arguo, arcesso, astringo, damno, condemno, conuinco, defero, insimulo, incuso, obligo, postulo, teneo.* Plaut: *Furti se astringit.* Sueton: *Dolabellum repetundarum postulauit.* Cic: *Sceleris generum condemnare.*
2. Ablatiuum hæc Verba Actiua: *Absoluo, accuso, arguo, alligo, astringo, damno, condemno, insimulo, libero, mulcto, obligo, punio, plecto.* Cic: *Condemnabo eodem ego te crimine.*
3. Ablatiuum, addito adhuc Genitiuo ista Verba Actiua: *Absoluo, accuso, arcesso, condemno, defero, teneo.* Liu: *Consulem regni suspitione absoluerunt.*
4. Ablatiuum cum Præpositione *De*, ista Verba Actiua: *Appello, accuso, absoluo, arguo, damno, condemno, defero, postulo, expostulo, purgo.* Cic: *Accusas me de negligentia epistolarum.* Suet: *Postulatur de repetundis.*
5. Ablatiuum cum Præpositione *In*, Verba ista Actiua: *Accuso, excuso, conuinco.* Cic: *Conuictus in peccato.* Idem, *Excuso me tibi in eo ipso, in quo te accuso.*

C A P V T XIII.

Verba Datiuum, aut duos Datiuos, aut Datiuum cum Accusatiuo simul regentia.

1. Hæc Neutra: *Antecello, antecedo, antesto, anteeo, anteuerto, attendo, excello, præsto, præcurro, præeo,* aut Datiuum aut Accusatiuum regere possunt. Cic: *Virtus ceteris rebus præstat.* Idem, *Anteeo ceteros Virtute.*
2. Actiuum *Interdico* cum Datiuo Personæ, simul aut Accusatiuum, aut Ablatiuum habet. Cic: *Interdicere alicui aquam & ignem; vel interdiceret alicui aquam & igne.*

3. Dati-

1. Neutra ista; *Fido, pláceo, pareo, stúdeo, fáueo, no-
ceo, seruió, volo, &c.* Plin: *Non omnibus eadem
placent, nec conueniunt.*
2. Deponentia ista; *Auxilior, blandior, minor, ad-
uersor, insidior, irascor, opitulor, assentior, adulator,
refragor.* Cic: *Auxilium cupiam.* Cic: *Mirifice
mihi blanditur.*
3. Composita cum Præpositiõibus: *Ad, ante, in,
inter, ob, præ, sub, dis, re.* vt *Indormio, obedio, obse-
quor, succurro, subuenio, succensco, repugno, resisto,
adsum, &c.* Cic: *Fratri tuo restit.* Cic: *Subue-
nire Patria.*
4. Ista, siue fuerint Personalia, siue Impersonalia:
*Accidit, contingit, expedit, conuenit, vacat, sufficit,
patet, liquet, constat, dolet, libet, licet, & suuenit.*
Cic: *Tibi licet, mihi constat.*
5. Impersonalia Passiua, & quæuis alia, modò is
Datiuus explicètur per (*in gratiam, in commodum,
in detrimentum*) Plau: *Mihi isthic, nec seritur,
nec metitur.*

4. Duos Datiuos; vnum rei, alterum
Personæ (qui in-
terdum reticetur)
regunt post se Ver-
ba nonnulla
1. Actiua, addito vel omisso Accusatiuo.
Plau: *Quod alijs vitio vertis; id tu tibi
laudi ne duxeris.* Plau; *Nemo id probro
duxerit Alcmena.* Cic: *Dare alicui pecu-
niam fauori.* Liu: *Dare signa receptui.*
Cæf: *Mittere subsidio.*
2. Neutra. Cic: *Venire alicui subsidio.* Virg.
Subire alicui auxilio. Cic: *Molestia mihi
fuit.* Cic: *Receptui canere.*

5. Datiuum cum Accusa-
tuo aperto
vel occulto
habent Verba
1. Actiua plurima. Cic: *Commendo tibi
eius negotia.* Cic: *Declarare alicui be-
neuolentiam.* Cic: *Significare alicui.*
2. Deponentia nonnulla, vt sunt, *Grá-
tulor, gratificor, loquor, polliceor.* Plaut:
Polliceor tibi meam operam.

CAPVT XIV.

Verba Accusatiuum vnum aut d ios.

- i. Accusatiuum post se admittunt Verba
- 1. Actiua omnia, vt *Amo, ádamo, diligo, curo, iúbeo, iuuo, ádiuuo, rogo, peto, &c.*
Sen: *Regna custódit metus.* Cic: *Accipere præstat, quàm facere iniuriam.*
 - 2. Deponentia multa, vt *Miror, admiror, sequor, assequor, miseror, loquor, &c.* Cic: *Mirári negligéntiam satis néqueo.*

2. Nonnulla Verba Accusatiuum cognátæ significatiónis habent; imò & Ablatiuum aliquándo, vt *Pugnâre pugnam, fûrere furorem, ire viam, eândem cantilenam cãnere, Lúdere ludum, gaudere gaudium, viuere vitam, mortem obire vel morte obire, recta via ire, ire itineribus.*

3. Cum Accusatiuo constructur Verba
- 1. Neutra quædam, vt *Cálleo, hórreo, memini, odi, obstupesco, &c.* Cic: *Callère iura.* Idem, *Ingrati animi crimen hórreo.* Idem, *Lugère mortem alicúius amici.*
 - 2. Quædam Figurátè seu Metaphóricè sumptâ. Virg: *Córydon ardébat Alexin.* Hor: *Olet hircum, sanguinem sicit.* Idem, *Mera vineta crepat.* Pers: *Sápere pátruos.*
 - 3. Nonnulla, ratióne Præpositionis subauditæ ob vel propter. Ter: *Si pater id succenseat, id est, ob id succenseat, tu id times, paues.*
 - 4. Ista, *Decet, dedecet, delectat, fallit, fugit, iuuat, latet, præterit,* etiam personaliter accepta. Cic: *Litera tua me delectauerunt.* Hor: *Multos castra iuuant.* Cic: *Nihil te fugit.*
 - 5. Quædam per Synecdochen apud Poëtas & maximè Passiua. Virg: *Expleri mentem nequit.* Virg: *Miseros morsu depascitur artus, micat auribus ac tremis artus.*

4. Duos Accusatiuos simul vnum rei alterum Personæ admittunt hæc Actiua.

1. Doceo, edoceo, dedoceo, perdoceo, erudio. Cic: *Literas edocere aliquem.*
 Ouid: *Erudio aliquem omnes artes.*
 2. Rogo, oro, exoro, expeto, flagito, efflagito, posco, exposco, reposito, obsecro, exigo, & hæc Deponentia: Deprecor. percontor. Virg: *Pacem te poscimus omnes.*

5. Cum Accusatiuis Personæ duobus construuntur hæc Actiua:

1. Facio, creo, præsto, appello, nomino, nuncupo, dico, voco, exhibeo, &c. Cic: *Cum ego hunc Oratorem crearo, confirmaro.*
 2. Do, accipio, sumo, eligo, spondeo, despondeo, offero, &c. Cic: *Cum me Resp. accepisset vadem.* Plau: *Spondesne tuam gnatam mihi uxorem.*

1. Actiua ista: *Celo, interrogo, moueo*, duos simul Accusatiuos, vnum rei, alterum Personæ, aut pro Accusatiuo rei, Ablatiuum cum Præpositione *De* admittunt. Ouid: *Hoc te celamus vnum.* Cic: *Si te illud vnum monuerimus.*
 2. Actiua *Admoneo*, & *commoneo*, duos Accusatiuos simul aut cum Accusatiuo Personæ Genitiuum rei, vel Ablatiuum cum Præpositione *De* admittunt. Cic: *Commonere aliquem de re aliquâ.* Idem, *Illud me præclare admones.*
 3. Actiua ista: *Doceo, edoceo, erudio*, pro certiore facio posita, Accusatiuum & simul Ablatiuum cum Præpositione *De* admittunt. Cic: *Literæ tuæ erudiant me de omni Republ.*
 4. Actiua *Augeo, aspergo, dono, imperio*, modo Accusatiuum rei, & simul Datiuum Personæ, modo Accusatiuum Personæ, & Ablatiuum rei admittunt. Cic: *Donare aliquem annulo aureo.* Idem, *Munera ista ciuibus tuis dona.*

CAPUT XV.

De Verbis Ablatium regentibus.

1. Cum Ablatium sine Præpositione constructur Verba ista
1. Neutra: *Abundo, affluo, exubero, scæteo, careo, deficio, supersedeo.* Cic: *Abundare præceptis Philosophiæ. Idem, Superfedere labore.*
2. Deponentia: *Vtor, abutor, fruor, vescor, letor, oblector, fungor, defungor, glorior, nitor.* Cic: *Carere dolore & fungi officio.*
3. Deponentia duo: *Dignor & Prosequor,* addito vel omisso Accusatiuo Personæ
Cic: *Prosequi aliquem honore.*
2. Ablatium rei sine Præpositione addito vel omisso Accusatiuo regunt Verba ista Actiua:
1. *Afficio, amicto, armo, calceo, cingo, orno, sepio, tego, vestio, cumulo, expleo, repleo, &c.*
Cic: *Ornare aliquem beneficijs.*
2. *Abdico, priuo, orbo, spolio, euerto, emingo, &c.* Cic: *Spoliat nos iudicio, priuat approbatione, omnibus orbat sensibus.*
3. *Munero, abstineo, erudio, imbuo, instituo, instruo, informo, libero, soluo.* Cic: *Abstinerese maledictis.*
3. Ablatium cum Præpositione *Ab* vel *Ab*, addito vel omisso Accusatiuo, regunt Verba ista
1. Actiua: *Peto, postulo, quaeso, contendo, desidero, rogo, oro, exoro, flagito, efflagito, pascio, exposco, reposco, obsecro, extigo.* Cic: *Peto à te, &c.*
2. Actiua: *Abstineo, colligo, accipio, reporto, sumo, arceo, libero, deterreo, adimo, cohibeo, contineo,* & omnia Verba ex *Ab* Composita. Cic: *Abstinerese à scelere.*
3. Actiua: *Do, mitto, fero, cupio, habeo, separo, distinguo, rapio, emo, numero, & iudico, munio, pello, moueo, tempero,* & multa alia. Cic: *Hoc à me illi dabis.*
4. Deponentia: *Precor, deprecor, percontor, munitur, furor,* Cic: *Virtus à Viris nomen est mutata.*

4. Verbum Passivum vocis recipit post se
{	1. Ablativum Agentis cum Præpositione <i>A</i> vel <i>Ab</i> , Hor: <i>Laudatur ab his, culpatur ab illis.</i>
	2. Aliquando Dativum loco Ablativi. Cic: <i>Audita vobis esse arbitror.</i>
	3. Et retinet illum eundem Casum, quem habet Activum, excepto Accusativo rei patientis, qui in Nominativum mutatur, ut <i>Frater docetur à me Grammaticam.</i>

{	1. Activa: <i>Agnosco, cognosco, audio, disco, conyicio, intelligo, quero, auello</i> ; item ista Deponentia, <i>Percontor, sciscitor</i> , habent Ablativum cum Præpositione <i>A, ab, e, ex, de</i> , addito vel omisso Accusativo. Cic: <i>Didici ex tuis literis.</i>
	2. Neutra: <i>Vapulo, Veneo, sto, discedo, recedo, absum, abhorreo, differo, discrepo, fio, abeo, &c.</i> Ablativum cum Præpositione <i>A</i> vel <i>Ab</i> admittunt. Quint: <i>Ab hostibus venire. Quint: Rogatus an ab eo sustibus vapulasset.</i>
	3. <i>Mereo</i> vel <i>mereor, rixor, dimico</i> , Ablativum cum Præpositione <i>De</i> admittunt. Cic: <i>Bene vel male de aliquo mereri. De lana caprina rixari.</i>

6. Verbum cum Præpositione Compositum; sæpè Casum suæ Præpositionis admittit, modò omissa, modò etiam repetita illa Præpositione. Cic: *Adire aliquem vel adire ad aliquem.*

CAPUT XVI.

De Syntaxi Verbi Infiniti Modi.

1. Infinitivus Verbi utrinque Nominativum habentis, si ante se Accusativum	{	1. Habet, etiam post se habebit, ut <i>Cupio te esse doctum.</i>
		2. Non habet, post se Nominativum, non verò Accusativum habebit. Cic: <i>Didicit esse fortis. Cic: Studebam fieri doctior. Sall: Catò esse, quam videri bonum malebat.</i>

2. Verbo Infiniti Modi Temporis

1. Præsentis, Præteriti solet præponi aliud Verbum siue Finiti, siue Infiniti Modi. Cic: *Mores Civitatis dicimus servari oportere.*
2. Futuri præponuntur Verba ista: *Audio, auguro, arbitror, Affirmo, confirmo, confido, censeo, credo, dico, existimo, opinor, &c.* Cic: *Video bellum fore.*
3. Præsentis aut Futuri præponuntur nonnulla Adiectiva: vt *Dignus, indignus, certus, aptus, ineptus, paratus, timidus.* Idem Substantiva, vt *Tempus, amor, studium, &c.* Virg: *Certus mori.* Cic: *Tempus est dicere.* Virg: *Sed si tantus amor casus cognoscere nostros.* Cæsar: *Consilium ceperunt ex oppido profugere.* Virg: *Quibus studium arua tuet.* Sill: *Spes est fore.*
4. Cuiuscunque præponitur Verbum *Videor.* Cic: *Videre mihi Videor.* Idem, *Videor audisse, Videor fore.*

1. Non potest si cum Verbo sibi Præpositio eidem Personæ

1. Conuenit, nullum ante se Accusatiuum habet. Cic: *Nequeo mirari. Possunt dicere.* Excipe Verba *Voluntatis.*
2. Non conuenit, ante se Accusatiuum habet, vt *Volo te studere diligenter.*

3. Infinitiuus qui per Quod exponi

2. Potest si præponitur illi Verbum

1. Passiuum eidem Personæ
 1. Conueniens, nullum ante se Accusatiuum habet. Iu: *Pauper creditur fulmina contemnere.*
 2. Non conueniens, ante se habet Accusatiuum; Cic: *Fertur Tarquinius dixisse.*
2. Cuiusvis Generis, alterius à Passiuo ferè semper ante se habet apertum vel occultum Accusatiuum. Cic: *Dicis te audisse.* Virg: *Inuat tot euasisse serbes.*

4. *Esse*, cum Præponitur ei Verbum Datium regens si ante se Accusatiuum apertum.

1. Habet, semper etiam post se Accusatiuum habebit, vt *Regem nõ conuenit esse paruum.*
2. Non habet, tunc sæpius, Datium quàm Accusatiuum; regit. Cic: *Licit Themistocli esse otioso.* Quin: *Non licet tibi esse Procuratorem.*

R

Pro

PRO Accusatiuo huius ultimæ Particulæ; quibusdam licuit uti Nominatiuo. Quid: *Sed enim, quia retulit Ajax Iouis esse Pronepos.* Luc: *Tutumq; putauit, iam bonus esse socer.* Quid: *Acceptum refero, versibus esse nocens.* Catull: *Phasellus ait fuisse nauium celerrimus.*

CAPVT XVII.

De Syntáxi Gerundiorum & Supinorum.

1. Gerundia suorum Verbôrum Casum & Syntaxin habent post se. Liu: *Ætoli consilium ceperunt, Lacedæmonem occupandi.*

2. Gerundio in Di præponuntur apertè vel occultè ista	}	1. Substantiua: <i>Tempus, locus, studium, voluntas, amor, copia, facultas, potestas, necessitas, causa, libertas, ars, initium, &c.</i>
		Cic: <i>Initium dicendi.</i> Idem, <i>Cum animo haberem nauigandi .f. propositum.</i>
		2. Adiectiua: <i>Studiosus, cupidus, peritus, insuetus, certus.</i> Cic: <i>Studiosus dicendi.</i>

3. Interdum Gerundia in Di, pro Accusatiuo Genitiuum Pluralem post se habent. Gell: *Causarum orandi cupidus.* Var: *Principium generandi animalium.* Cic: *Reliquorum siderum qua causa collocandi fuit.*

4. Gerundia in Do, nunc sine Præpositione, nunc cum Præpositione *A, ab, abs, de, in, e, ex, cum, pro,* aut Nomini, aut Verbo adherent. Cic: *Deterrent à discendo* Idem, *Maior gloria ex defendendo, quam ex accusando paratur.* Idem: *Impiger in scribendo.* Quint: *Copiam consequemur optime legendo atq; audiendo.*

5. Gerundia in Do, modo Actiuè, modo Passiuè accipiuntur. Cic: *Hos accusando, illos occidendo, civitatem labefactasti.* Virg: *Abitur vitium, vitiumq; regendo, id est, dum regitur.* Virg: *Videndo, id est, dum videtur.*

6. Gerúndium in *Dum* habet ante se istas Præpositiões, *Ad, inter, ob, ante, circa, propter,* & aut Nómimi, aut Verbo adiúngitur. Plin: *Remedium ad refrigerándum corporum ardores.* Cic: *Res, quæ ad placándum Deos pertinet.* Quin: *Circa mouéndum & alet.*

Gerúndium in *Dum* sine Præpositione pòsitum cum Datiuo Persónæ aperto vel occulto, & Verbo *Est,* necessitatem significat. Ouid: *Vréndum est atate.* Plin: *Aliqua consilia reperiéndum est.* Coll: *Vlcera medicamentis curándum est.*

6. Supina in *Vm* Acti-
uè signifi-
cant, &

1. Sui Verbi Casum habent post se. Liu: *Gratias actum nos misit Senatus.*
2. Adiunguntur Verbis motum ad Locum significantibus. Virg: *Misimus sciscitatum oracula Phœbi.* Tac: *Eunt ereptum alienas pecunias.* Liu: *Venerunt questum iniurias & res repetitum suas.*

7. Supina in *V* Passi-
uè signifi-
cant, & ad-
duntur

1. Adiectiuus istis: *Opus, turpis, sadus, facilis, difficilis, lepidus, incundus, optimus,* & alijs. Plau: *Credulitas captu facilis.* Cic: *O rem tum auditu crudelem! tum visu nefariam! Opus est scire.*
2. Substantiuus istis: *Fas, nefas:* vt *fas vel nefas dictu.*
3. Verbis motum de loco significantibus. Plaut: *Obsonatur edeo.* Cat: *Primus cubitu surgat.*

Admónitio. *Gerundia ferè omnia, similiter & Supina, variè exponere, & per varias Regulas efferre aq̄ interpretari licet.*

CAPVT XVIII.

De Participiõrum Syntáxi.

1. Participium sui Verbi eiusdem Significatiõnis Casum & Syntáxin habet, vt *Amans virtutem, superaturus hostem, auditus mihi, audiendus à me, paratus decernere, volens abire, vadens visum.*

2. Participia Temporis
1. Præteriti & Futuri à Verbis Actiuus & à Verbo *Sum* veniéntia, Nominatiuum post se habent, licet ipsa in Vocatiuo ponântur. Plin: *Salve primus omnium Pater patria appellâte.*
 2. Præteriti ista: *Natus, prognatus, editus, factus, genitus, generatus, creatus, cretus, ortus,* & similia, subaudita Præpositione *A* vel *ex* Ablatiuo gaudent. Virg: *Sate sanguine Diuum* pro *è sanguine.*
 3. Præsentis & Præteriti dum fiunt Nomina Genitiuum regunt. *Vide Cap. 4. Reg 4.*
 4. Præteriti aliquando regunt Accusatiuum Partis. Suet: *Dextrum genu lapide ictus.* Catull: *Castra redimitus tempora lauro.*
 5. Futuri, addito Verbo Substantiuo *Sum*, eleganter non tam debere, quàm *aliquid Futurum, esse aut fuisse* significant, vt *Sum iturus, eram iturus, ero iturus, sum docendus, eram docendus, ero docendus.*

3. Iste voces
1. Et *perasus*, quum Actiuè significant, Accusatiuum regunt. Ouid: *Tedas exosa ingales.* Coll: *Immundam segnitiam perosa est.* Suet: *Ignaniam suam perasus.*
 2. Dum Passiuè significant, Datiuum recipiunt, Gell: *Dijs exosus.*

4. Participium in *Dus* elegantissimè ponitur pro Gerundio apertum Accusatiuum habente, in Casu ratione Gerundij
1. *Primi* Genitiuo, ratione *Secundi* Datiuo vel Ablatiuo, ratione *Tertij* Accusatiuo. Cic: *Causa adipiscendarum virtutum,* pro *adipiscendi virtutes.* Idem, *Legendis nostris effricies pleniorum,* pro *legendo nostra.* Idem, *Res ad colendos agros necessaria,* pro *ad colendum agros.*
 2. *Tertij* necessitatem significantis Nominatiuo, vel si addit Infinitiuus Accusatiuo, addito Datiuo aut Ablatiuo cum Præpositione *A* vel *Ab.* Cic: *Non sunt à te disciscenda eriamsi sint dolenda.* Idem, *Non putabam à me esse scribenda.*

CAPVT XIX.

De Syntáxi Aduerbiórum penes Cásum & Gradum Comparatiónis.

1. Advérbia Nominibus, aut Verbis, aut Participijs, aut alijs Aduerbijs adhærent. Ouid: *Qui non est hodie, cras minus aptus erit.*
1. Aduerbia ista. *En & ecce*, modo sine casu, modo cum Casu Nominatiuo, Accusatiuo, atque Datiuo Personæ ponuntur. Cic: *En crimen, en causa.* Cic: *Ecce tibi literæ.*
2. *Satis, parum, assatim, abunde, paululum, ergo, quoad, instar, eo, huc, interea*, Genitiuum regunt. Plaut: *Eo insolentia processit.* Gell: *Satis eloquentia, sapientia parum.* Liu: *Auxiliorum assatim erat.*
3. *Vbi, vbinam, vbiçunque, vbiuis, quouis, quoquo, nusquam, longè*, hos duos Genitiuos *Gentium & terrarum* amant. Cic: *Vbi terrarum sumus.*
4. *Pridie & postridie*, & sine Casu & cum Casu Genitiuo, aut subaudita Præpositione *Ante* cum Accusatiuo inueniuntur. Cic: *Pridie vel postridie eius die.* Cic: *Pridie Nonas Iunij*, id est, *ante Nonas Iunij.*
5. Hæc Aduerbia: *Congruenter, conuenienter & obuiam*, Datiuum requirunt. Cic: *Conuenienter natura, congruenterq; viuere.*
6. Proximè Accusatiuum tantum, *Propius* verò Accusatiuum vel Ablatiuum cum Præpositione *A* vel *Ab* recipere potest. Cic: *Operam dat, & quam proximè Italiam sit.* Idem, *Propius à terra Iouis stella fertur.*
7. Aduerbiuum istud *Abhinc*, tantum Verbo Præteriti Temporis iungitur, & modò Accusatiuum, modò Ablatiuum habet. Cic: *Quæstor fuisti abhinc annos quatuordecim.* Idem, *Abhinc annus amplius, viginti sponendi.*

5. } 1. Aduerbia Superlatiua, Pluralem aut Genitiuum aut Ablatiuum cum præpositione *Ex* admittunt. Val: *Pulcherrimè omnium fecit.* Cic: *Maximè ex omnibus eruditus.*
2. Aduerbia Comparatiua postulant Ablatiuum. Quint: *Expeditius cæteris loquitur.* Ter: *Plus anno tecum Sixi.* Cic: *Lacrymâ nihil citius arefcit.*
6. Positi- } 1. In *Vm* excùntia. Cic: *Sunt ea parum firma.*
uo Gra- } Idem, *Erat admodum amplum signum.*
dium, præ- } 2. Ista: *Apprimè, longè, cumprimis, inprimis, per,*
ponuntur } *perquam, Valde, Vehementer.* Cic: *Longè alia con-*
Aduerbia } *ditio, longè dispar, longè dissimilis.*
3. Ista: *Tam & Quam,* siue separata, siue coniuncta.
Cic: *Quàm multi sunt.* Idem, *Tam multa in Gra-*
co scripsit, quàm multa sunt nostra.
7. Com- } 1. Regunt Aduerbia in *O* desinentia Cic: *Quò quis*
paratiuū } *versutior, hoc suspectior.* Idem, *Quanto superiores*
Gradum } *sumus, tanto nos submissius geramus.*
2. Regunt Aduerbia ista: *Longè, tam & quàm,* con-
iuncta. Virg: *Longè melior pedibus Lycus.* Cic:
Non tam in bellis quàm in fide firmior.
3. Sæpissimè sequitur *Quàm* Aduerbiuum, Cic: *Do-*
leo te meliorem Ciuem esse, quàm Philoctetem. Idem,
Hoc maius est, quàm et scribere audeamus.
8. Super- } 1. *Multò, longè, facilè.* Cic: *Post homines natos lon-*
latiuium } *gè improbissimus.*
Gradum } 2. Duo, *Tam & quàm,* siue ambo simul, siue vnum
amant } sine alio ponatur. Cic: *Res tam maximè necessä-*
Aduerbia } *ria.* Idem, *Quàm maxima voce possum.* Idem,
ista: } *Quàm sapissime.* Sall: *Quàm quisq; pessimè fecit;*
tam maximè tutus est.

CAPVT XX.

De Syntaxi Aduerbiôrum penes Modum,
Tempus & Delectum.

1. Hæc Aduerbia *Vbi, cum, simul, simulac, simulatq;*, quem admodum, utcumque, sicut, antequam, priusquam, vel Indicatium vel Subiunctiuum amant. Virg: *Hæc tibi dicta dedit.* Cic: *Simulatq; audiero scribam ad te.*
2. Aduerbia *Quasi, tanquam, ceu, perinde, atq; hæud, secus, acq;*, Subiunctiuo gaudent. Cic: *Quasi non de re; sed de voce laboretur.*
3. *Vt* pro *Possquam*, & pro *Quomodo* positum, Indicatium requirit. Cic: *Vt Romam redij.* Idem, *Vt ille tum humilis, et demissus erat.*
4. *Ne* prohibens, Imperatium vel Subiunctiuum regit. Ter: *Ne metuas.* Virg: *Ne saui magna Sacerdos.*
5. *Vtinam* Opratiuo gaudet. Virg: *Vtinamq; fecissent.*
6. *Heri, dudum, pridem*, Præteritis Verborum iunguntur. Ter: *Quæ tu mihi dudum narraſti.*
7. *Nuper, iam dudum, iam pridem, iam olim*, Præsenti & Præterito nonnunquam adduntur. Ter: *Iam dudum animus est in patinis.* Sall: *Iam pridem verba vocabula amissimus.*
8. *Cras* & *posthac* Futuris semper, & aliquando Potentialis Modi Imperfecto & Plusquam perfecto adherent, vt *Cras, iho, cras irem, cras iuissem.*

1. Quietem in loco. *Vbi, hic, istic, illic, ibi, vbiuis, ibidem.* Cic: *Nemo est, quin vbiuis, quam ibi, vbi est, esse malit.*
2. Motum ad locum. *Quò, huc, istuc, illuc, intro, intus, eò, eodem, illo, aliò.* Cic: *Quò abis.*
3. Motum de loco. *Vnde, hinc, isthinc, illic, inde, vndiq;, calius, &c.* Ter: *Inde redeo.*
4. Motum per locum. *Quà, hæc, istac, illac, ali-quà, quâlibet, quâcumq;* Cic: *Quâcumq; iter fecit.*

CAPVT XXI.

De Syntaxi Coniunctionum penes Modum & Ordinem.

1. Coniunctiones solent coniungere vel disiungere voces aut sententias. Hor: *Aut prodesse volunt, aut delectare Poetae*, Cic: *Sustulimus manus, & ego, & Balbus.*

1. *Quamquam, etsi, tamesi*, initio Commatis Indicatiuum in medio aut Indicatiuum aut Subiunctiuum poscunt. Cic: *Etsi Vereor Iudices*. Sall: *Qua tamesi animus aspernabatur.*

2. *Quamuis & etiamsi*, raro Indicatiuo. Coniunctiuo saepissime iunguntur. Virg: *Quamuis caelo deiecit ab alto*. Cic: *Etiamsi maxima sint.*

3. *Ni, nisi, si, siquidem, quia, quod, ne, an, num*, aut Indicatiuum aut Subiunctiuum regunt. Sen: *Si moreris, antecedo, si vinis sequor*. Ter: *Vise redieritne iam.*

4. Voces istae, *Ne affirmatiue, Et ne non*, negatiue, positae, post ista Verba: *Timeo, metuo, Vereor*, Subiunctiuum volunt, Cic: *Vereor ne possit reperiri*. Idem, *Timeo ne non impetrem*. Ter: *Metuo Et subitet hospes.*

5. Voces istae, *Si & Et*, pro *Quamuis* positae, item, *ne, Et ne, quin, quo, licet*, Subiunctiuum amant. Ouid: *Si desint Vires, tamen est laudanda Voluntas*. Plin: *Neque id feci, quod tibi essem modestus.*

1. Praepositiui initio distinctionum ponuntur. Cic: *A constantia, atque a mente, atque a se discessit.*

2. Postpositiui, nunquam initio positurae; sed post alias voces ponuntur. Virg: *Spolia ampla refertis, tuque puerque tuus.*

3. Communis, possunt ante & post alias voces poni. Cic: *Ergo hinc capiamus exordium*. Idem, *Nemo ergo non miser? prorsus nemo.*

1. Infinitiuus post Verbum *Videor*. Ter: *Videtur esse subtristis.*

5. Particula

Quod non debet poni, sed loco ipsius

2. *Ut*, Coniunctiuo gaudens post

1. Verba ista: *Rogo, iubeo, suadeo, ago, moneo, curo, volo, accidis, & similia*; idque aut occultè, aut apertè. Cic: *Cura & valeas*. Idem, *Velim scribas*.

2. Infinitum: *Fore vel Futurum esse aut fuisse*. Cic: *Spero fore & contingat id nobis*. Cæf: *Existimabant, futurum fuisse, & oppidum amitteretur*.

3. Istas voces: *Adeo, ita, sic, tam, tantus, tot, talis, tantopere*. Cic: *Non sum ita hebes & ista dicam*.

4. Istam interrogationem: *Quo fine?* Hor: *Ut iugulent homines surgunt de nocte latrones*.

6. Pro *Et* non elegantissimè ponitur *Ne* Coniunctiuo gaudens. Cic: *Semper id egi, ne interessem*.

C A P V T XXII.

De Syntaxi Præpositionum penes Casum, & penes delèctum.

1. Præpositionem cum eius Casu, aut Gerundio, frequentissimè regunt Nomina & Verba. Cic: *Dedi ad te literas*. Sen: *Auarus in nullum bonus, in se pessimus*. Cic: *Impiger in scribendo*.

2. Accusatiuum regunt Præpositiones istæ:

1. *Ad, apud, ante, cis, circa, circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, præter, propè, propter, secundum, supra, secus, trans, ultra*. Cic: *Ad iniuriam tardus*. Idem, *Eam ob causam*.

2. Erga in bonam; & contra in malam partem sumptæ. Cic: *Tus erga me voluntas*. Idem, *Facere contra aliquem*.

3. *Aduersus* & *aduersum* in vtramq; partem sumptæ. Cic: *Aduersum se armare aliquem*. Cic: *Pietas aduersus Deos*.

3. Ablatiuo gaudent Præpositiones istæ
- 1. Octo: *Absq̃, cum, coram, de, pro, pra, palam, sine.* Cic: *Homo sine re, sine fide.* Idem, *Hoc eris pro mercede.*
 - 2. *A & E*, semperq̃; vocibus à Consonante incipientibus proponuntur. Cic: *A fronte, à tergo, à lateribus tenetur.* Idem, *Factus à Rep.*
 - 3. *Ab & ex*, sed *Ab* Vocalibus frequentissimè, Consonantibus verò rarò præponitur. Cic: *Paratus ab exercitu.* Idem, *Diem ex die expectare.*

- 1. Præpositio *Versus*, Accusatiuum regit, & sæpius ei postponitur, quàm præponitur. Cic: *Romam Versus proficisci.*
- 2. Præpositio *Abs* Ablatiuo seruit, & præponitur *T & Q* literis. Ter: *Vi abiit abs te.* Idem, *Abs quouis homine.*
- 3. Præpositio *Tenus*. Nomen Singulare in Ablatiuo; Plurale verò aut in Ablatiuo, aut in Genitiuo sibi adiungit, semperque illi postponitur, Virg: *Capulo tenus abdidit enssem.* Iuuen: *Crure tenus.* Ouid: *Pectoribusq̃ tenus.* Quint: *Aurium tenus.* Cic: *Cumarum tenus.*
- 4. Præpositiones *Ante & post*, subaudiuntur per Eclipsin ante hos Accusatiuos, *Calendas, Nonas, Idus*; item, *diem, mensem*, &c. vt *Tertio Kalendas*, id est, *tertio ante Kalendas.* Cic: *Postridie ludos, id est, post ludos.*
- 5. Præpositiones istæ Ablatiuo gaudentes: *A, ab, in, cum, de, è, ex, pro*, sæpè Constructioni desunt per Eclipsin. Virg: *Stridens Aquilone procella,* deest *Ab.* Idem, *Saxum campo iacebat,* deest *in.* Idem, *Sate sanguine Diuum,* deest *è,* Terentius *Phormione,* deest *in.* Plin: *Magna mortalium Scilicet bono publico,* deest, *cum.*

6. Præpositio *In* significans
- 1. Motum, vel pro *Ad, erga, contra, iuxta, pro, per, coram*, posita Accusatiuum regit. Cic: *Studium in aliquem.* Plaut: *Dabo te in caueam.*
 - 2. Quietem, vel pro *inter* posita, Ablatiuo gaudet. Virg: *In Urbe.* Sall: *In amicis habere.*

7. Præpo-

7. Præp: *Sub* signifi-
cans. { 1. Motum, vel pro *Per*, pauloante, paulopost, posita
Accusatiuum requirit. Cic: *Sub scalas se conijcere.*
Cic: *Sub eas statim recitatae sunt ius.*
2. Quietem, vel pro *Ante* posita, Ablatiuum habet.
Hor: *Sub Ioue frigido.* Cæs: *Sub oculis*, id est,
ante oculos.

8. Præpositiones istæ tres: *Subter*, *clam*, & *procul*, aut Accusa-
tiuum aut Ablatiuum regunt: Virg: *Subter densa restudine.*
Cic: *Ne facinora clam nos essent.* Idem, *Clam ijs Sidi.* Liu:
Locus procul muros. Tac: *Nec procul cade aberam.*

9. Præ-
positio
Super po-
sita pro { 1. *Supra*, *Ultra*, & *intra*, Accusatiuum habet. Virg:
Super Garamantas & Indos.
2. *De* & *In* quietem significante, Ablatiuo gaudet.
Virg: *Fronde super viridi.* Virg: *Multa super Pri-
amo rogitans.*

CAPVT XXIII.

De Syntaxi Interiectionum.

- { 1. Interiectione *Ah*, Accusatiuum vel Vocatiuum poscit. Ter:
Ah me miserum. Virg: *Ah Coridon! Coridon!*
2. *Eheu*, Accusatiuum amat. Ter: *Eheu me miserum!*
3. *Hei* Datiuo vel Vocatiuo gaudet. *Hei misero mihi!*
4. *Hem*, Nominatiuum, Datiuum, Accusatiuum, & Voca-
tiuum recipere potest. *Hem Dauum tibi.*
5. *Heu*, Datiuo, Accusatiuo & Vocatiuo iungi potest. Virg:
Heu pietas! Heu prisca fides!
6. *O*, Nominatiuum, Accusatiuum, & Vocatiuum admittit.
Ter: *O faciem pulchram.*
7. *Pro*, Implorantis Accusatiuo, Admirantis Vocatiuo ad-
iungitur. Ter: *Pro Deum, hominumq; fidem.*
8. *Va*, & sine Casu, & cum Casu Datiuo inuenitur. Ter:
Va misero mihi.
2. Cætera Interiectiones Vocatiuo gaudent, & sæpè sine Casu
Inueniuntur. Ter: *Obe libelle.*
3. Interdum Accusatiuo & Vocatiuo subtrahit Eclipsis Inter-
iectionem. Plin: *Hominem te sapientem vel potius durum,*
deest *O.*

CAPUT XXIV.

De Figúris Syntáxeos.

1. Figúra Syntáxeos, est modus quidam loquendi, vel voces coniungendi: ubi aliquid, aut deest, aut redúndat, aut suo loco abest, aut immutátur.
2. Eclipsis Figúra est, quando vox, plenæ Constructióni necessaria subauditur, & nonnisi foris assumitur, vt *Lego*.
 Declaratio. *Hic vox Constructióni plena necessaria subauditur, & nonnisi foris est assumenda, s. Ego, & sit: Ego Lego irem, tertio Calendas. Hic duarum vocum est Eclipsis, s. Ablativi Die, & Præpositiónis Ante, & sit plena Syntaxis hæc, tertio die ante Calendas.*
3. Zeugma Figúra est, quando id, quod in uno commate desiderátur, ex áltero non mutátum assumitur. Ter: *Obsequium amicos Veritas odium parit*. Declaratio. *Hic in primo commate desideratur vox parit, qua ex altero commate non mutata assumitur, scilicet manente eodem Numero Singulari & Persona Tertia.*
4. Syllepsis Figúra est, quando vox, quæ in vno commate desiderátur, ex áltero assumitur, mutáto álquo Accidente. s. aut Genere, aut Numero, aut Persona, &c. vt *Semper honos nomenq; innum laudesq; manebunt*. Declaratio. *Hic ad duo priora commata assumitur ex tertio vox ista manebunt, sed mutáto Numero sic, scilicet, Honos manebit, nomen manebit.*
5. Enallage seu Heterosis est, quando vnum Constructiónis Accidentens pónitur pro állo, &c. g. Genus pro Genere, Número pro Número. Casus pro Casu, &c. vt *Eunuchum quem dedisti vobis quas fecit turbas pro Eunuchus*. Accusatiuus pro Nominatiuo. *It clamor caelo, pro ad caelum.*
6. Hellenismus, est quando vox vna cum áltera, non secúndum Latinam; sed secúndum Græcam Syntáxin constrúitur: vt. *Cæpto pugnemus amóri*. Latina Syntaxis requirit, cum cæpto pugnemus amóre. *Turpe senex miles, quia Græci Nentro*. Adiectiuo & rúntur in Appositione. Vide Lina: lib: 6. in fine.

APPENDIX

CAPITIS XXIV.

Figurarum Syntaxeos quatuor Ordines ponunt Grammatici: alia enim in defectu; alia in excessu; alia in peruertendo Vocum Ordine, alia in permutatione Accidentium consistunt. In primo Ordine ponuntur ista, Eclipsis, Apopsiopefis, Zeugma, Syllepsis, Prolepsis, Anapodoton. In secundo Pleonasmus, Parelcon, & Epanalepsis. In tertio Hyperbaton & Species eius, Anastrophe, Hysterologia, Tmesis, Synchysis, & Parenthesis, In quarto Enallage. Ex his omnibus quinque precipue Figurataam Syntaxin constituunt. Eclipsis, Zeugma, Syllepsis, Enallage, & Hellenismus.

Zeugmatis ratione loci, tres Species ponuntur, Protozeugma, Mezozeugma, & Hypozeugma. Si vox ea qua assumitur ponitur initio, dicitur Protozeugma, Et sicut Pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Si in medio erit Mezozeugma, Et Pudorem libido, timorem audacia sicut, rationem amentia. Si in fine erit Hypozeugma, Et Pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia sicut.

Syllepsis fit per Accidentia ista, Genus, Numerum, Casum, Modum, Tempus & Personam. Hinc alia dicitur esse Generum, alia Numerorum, alia Casuum, alia Modorum, alia Temporum, alia Personarum. Nam ab illo Accidente denominationem habet, quod in assumptione Vocis mutatur, v. g. diligentius modo studes quam antea, hic ad secundum comma assumenda est vox, studebas: & quia hic mutatur Tempus, ideo hoc loco est Syllepsis Temporum.

Eclipsis differt à Zeugmate & Syllepsi, quia in Eclipsi, id quod desideratur foris est assumendum; in Zeugmate vero & Syllepsi, non foris; sed ex proximo commate. Zeugma deinde differt à Syllepsi: quia in Zeugmate id, quod assumitur, non mutatur. in Syllepsi vero vox qua assumitur semper suum Accidentem quodammodo immutat.

Eclipsis est, communis omnium Partium Orationis .s. Nominis, Pronominis, Verbi, Participij, Aduerbij, Coniunctionis, Propositionis, & Interiectionis.

Eclipsis

Eclipsis Nominum.

Plurima sunt Nomina, quæ per Eclipsin, solent in Oratione desiderari, qualia sunt hæc Substantiua, quæ sequuntur. Caro, dies, Febris, Homo, Familiaris & domesticus. Iter, Litera, Mensis, Nauis, officium, partes, passus, pecunia, propositum, Tempus, templum, seruus, Via, Verba, & multa alia Appellatiua præcipue cognata & vel eiusdem significationis, & curritur .f. cursus, pluit .f. pluuia, grandinat .f. grando, vino .f. vitam, curro .f. cursum. Atsi Adiectiuo sint determinanda ista Appellatiua, tunc expressè erunt ponenda. Quin: Vitam beatam viuere, Cucurri cursum longissimum. Cels: Inter quadrupedes leuissima est suilla grauisima bubula .f. caro. Suet: Morbo quartana adgrauante .f. Febris. Ter: Ita aiunt .f. homines, Polonus, Italus .f. homo, & in Plurali, Poloni, .f. populi. Cic: Neminem cognosces tuorum .f. familiarium. idem Castra aberant bidui .f. iter vel itinere. idem Acceperam à Lentuli triumpho datas .f. literas Calendis Ianuarij .f. mensis. Ter: Tuum est ignoscere .f. officium. idem Non posteriores feram .f. partes. idem Dolabellam postulauit repetundarum .f. pecuniarum. Mart: Duo millia non piget ire .f. passuum. Apedibus, à manu, à libellis .f. seruus. idem Recta venit ad me .f. Via. idem Paucis completar .f. Verbis.

Eclipsis Pronominum.

Ex Pronominibus etiam nonnulla solent deesse Orationi, & Ego, Tu, Nos, Vos, Is, Quis, &c. Lego .f. ego lego, audis, tu audis, studetis, .f. vos. Cic: Initium dicendi, qua vellem .f. ea, qua vellem. Virg: Vrbs antiqua fuit Tyrj tenuere Coloni .f. quam Tyrj tenuere Coloni.

Eclipsis Verborum.

Verba, quæ Orationi solent deesse per Eclipsin, multa inueniuntur & maximè ista, Sum, dico, annuncio, facio, Solo, decet, & oportet, natum est, & ortum est, canere, sonare, ire, & multa alia. Vt Vitam hæc Vera .f. fit. Cic: Sed de his hæctenus .f. dictum sit. Sed hæc & multa alia coram .f. dicam. idem Attica salutem .f. dices vel annuntiabis. Bene Ennius, præclare Anaxagoras .f. dixit vel fecit. Adæquauit summos viros idq; in adolescentia .f. fecit. Fidibus scire .f. canere vel sonare, &c.

Eclipsis

Eclipsis Participiorum.

Participia nonnulla supprimuntur, in Oratione, & soluendo non eras s. sufficiens. Epistola librarij manu s. scripta. Ter: Panis ex iure hesternus s. maceratus. Idem, Signa video ad salutem s. spectantia.

Eclipsis Partium Indeclinabilium.

Aduerbium quoque, item Coniunctiones, Praepositiones, & Interiectiones quasdam supprimit Eclipsis. Et quadragesimo anno, quam Vrbs condita erat, deest Aduerbium post, & sit postquam condita erat. Tu velim desinas, deest Coniunctio, & rescribas ad omnia, rogamus, deest & Caue credas, id est, caue, ne credas. Terentius Phormione deest. Quo sanguine cretus, deest, & vel ex.

Enallage, per qua Accidentia fit ab illis denominatur, & Enallage Generum, Numerorum, Casuum, &c. Generum, & Plin: Nube grauida candicante, quod vocant tempestatem albam, pro quam vocant, Neutrum profeminino. Hor: Mamma putres equina quales & vera, pro qualia. Numerorum, pars in frustra secant, prosecat. Casuum. Virg: Projice tela manu sanguis meus, pro mi. Hæret pede pes, pro pedi. Modorum, Subiunctiuus pro Imperatiuo sapissimè in omnibus Personis ponitur. Ter: Quiescas, pro quiesce, audias pro audi; item Indicatiuus pro Imperatiuo. Cic: Sed valebis, meaꝫ negotia videbis pro vale & vide. Temporum. Liu: Si tales animos, in pralio habebitis, vicimus, pro vincemus, &c.

Per Hellenismum ista prolata esse credit. Linæcer lib: 6. Virg: Cui nec certauerit vlla, pro cum qua. Ouid: Capto pugnemus amori, pro cum amore. Hor: Desine curarum, pro à curis. Idem, Agrestium regnavit populorum. Ter: Ut vobis decet, pro vos decet. Virg: Lætor laborum. Idem, Iustitia ne prius mirer, belline laborum. Item ista: Os humerosꝫ Deo similis, Nuda genu, & faciem mutatus & ora. Cernere erat, pro licet vivere. Ter: Obserues filium, quid ager, pro obserues, quid filius agat. Catull: Phasellus ille, quem videtis ait fuisse nauium celerissimus. Luc: Tutinmꝫ putauit tam bonus esse socer, Nominatiuus pro Accusatiuo.

Alia

Alia verò Figuræ sic se habent.

Aposiopesis, est Vocis ad Syntaxin necessaria defectus, qua fit tum quando aut ira, aut pudore, aut metu, aut religione impediti; aut gratia transitus ad alia, aliquid reticemus, hanc non tam Grammatici, quam Oratores ab Eclipsi distinguunt. Nam *Aposiopesis* est *Eclipsis*, sed cum maiore vehementia, & affectu, & *Virg*: Quos ego, sed motos præstat componere fluctus.

Prolepsis est, cum dictio aliqua Pluralis Numeri, aut Singularis, sed collectiva præcedit, & rursus in partes diuiditur, nec tam in ipsis aperte ponitur, & *Aquila* Volant, &na ab Occidente, altera ab Oriente. Hic dictio Pluralis .f. *Aquila* præcedit, & rursus in partes diuiditur istas, &na & altera .f. *Aquila*, cum quibus & *Sides* a parte non ponitur.

Pleonasmus est, cum ponitur &na. Vel plures Voces sine quibus posset stare Syntaxis, & sensus, & *Virg*: Sic ore locuta est, ubi satis erat dicere sic, locuta est: neque enim alia parte loqui poterat, nisi ore. *Ter*: Hisce oculis vidi.

Pareleon est, cum dictio per adiectionem syllaba explendi vel ornandi gratia, extenditur. *Ter*: Adesam satis erat dicere *Sofia* ades: sed plenius addito dum. Item in his egomet, etiamnum. ehodum, &c. *Pareleon* differt à *Pleonasm*o, quia *Pleonasmus* accidit in Vocibus declinabilibus. *Pareleon* verò in particulis adiectiuis.

Hyperbaton est, cum legitimus ordo Vocum mutatur, & *Teren*: Paululum da mihi opera. *Cic*: Plus habet sanauitaris. Ad *Hyperbaton* reuocantur *Anastrophe*, *Hysterologia*, *Tmesis*, *Synchesis*, & *Parenthesis*.

Anastrophe, est, dictionum, ordo præposterus, & *Italiam* contra, pro contra *Italiam*, maria omnia circum, pro circum maria omnia. quem penes arbitrium est, pro penes quem arbitrium est. diu cum esset pugnatum. Insanire libet quoniam.

Hysterologia est, cum Præpositio non illi Casui, cui seruit, sed Verbo, quasi cum eo sit composita, præponitur. *Virg*: Tyriam qui ad Veneris Urbem, pro qui Veneris ad Urbem.

Tmesis est, quum vox Figura Composita diuiditur, & inter eius partes dictio aliqua interponitur, & *Virg*: Septem subiecta Trioni. *Plaut*: Sed ego stultus, qui rem curò publicam.

Paren-

Parentthesis est, cum Orationi aliquid interijcitur, quo sublato legitimus sermo manere potest, ut Virg: Tytre, dum redeo (breuis est Via) pasce capellas.

Synchifis est, ordo Vocum confusior, quando scilicet ea Dictiones, qua alteri sensui debentur, in altero ponuntur, ut Hor: Lanea & effigies erat altera cerea. Ordo enim est. Erat lanea effigies, & altera cerea. Idem, Serpentes atq; Sideres infernas errare canes, pro Sideres serpentes errare atq; infernas canes.

Huc revocatur Hyppallage & Hysteron proteron.

Hyppallage est, cum Oratio inuerso rerum ordine profertur, ut Virg: Ibant obscuri sola sub nocte, pro soli sub obscura nocte, & dare classibus austris, pro dare classes austris. sic Poloni: Przepasat sie do sible.

Hysteron proteron est, cum id quod posterius fit, prius ponitur in Oratione, ut Virg Et torrere parant flammis, & frangere saxo.

Epanalepsis fit, cum post aliqua multa interposita, iteramus id, quod initio collocauimus; siue id ipsaem, siue diuersis verbis fiat. Cic: Nostra enim est, si modo nos Oratores sumus nostra (inquam) est ista omnis prudentia possessio. Confirmato illo de quo dubitare non possumus, &c. Hoc igitur probè stabilito & fixo; illud excutiendum est.

ANNOTATIONES

In Regulas Syntáxeos.

1. Ordinem, qui alias Voces proponendas, alias Verò postponendas Dictionibus esse docet, seruant Latini, potissimum in Prepositionibus, & Coniunctionibus, v. g. dum Prepositionem Tenuis, non modo cum Ablatiuò construunt; sed etiam ipsam Ablatiuò postponunt, ut Capulo tenuis, crure tenuis, non Verò, tenuis capulo, tenuis crure. Ita in his: Ille quoque, ille Verò, at ille, & Viginti, Viginti & unus, &c. Non autem sic. Quoque ille, Verò ille, ille at, & Viginti, Viginti & unus, &c. Cuius est aliqua apud Polonos similitudo, qui dicunt: Krol Iego Mośc, non Verò, Iego Mośc Krol, & Iego Mośc Pan Hetman; non autem, Pan Iego Mośc Hetman, &c. Delectus, qui cum certis Vocibus, cer-

ta vocabula coniungit, docet nos esse dicendum è auro, sed ex auro; non à Italo, sed ab Italo; non amor contra te, sed amor erga te, non omnis doctissimus, sed quisq; doctissimus; non quilibet nostri, sed quilibet nostrum; non memor Vestrum, sed memor Vestri, &c. Huc, vel ad cognatam significationem, Aduerbia loci videntur esse reuocanda, Et non, Vbi vadis? sed quò vadis? non eas ibi, sed eas illuc: non Venit hic, sed Venit huc, &c. Simile quid apud Polonos videbis, Et Iest w Krákwie, non Verò, Iest ná Krákwie rursus, Iest ná Kleparzu, non Verò, Iest w Kleparzu. Szedł ná pole, vel w pole, non Verò Szedł do pola, contra Verò, Szedł do lasu, non autem, Szedł ná las, &c.

2. Et si inter Conuenientia & Regiminis Syntaxin, nulla videtur esse differentia: Vbi enim est Syntaxis Conuenientia, ibidem etiam est Regiminis, & è contrà. Nam v. g. hæc Syntaxis, (ad Deum) dicitur Regiminis, & tamen hic est Conuenientia Vocum, quia non pugnant inter se, aliàs enim esset Solecismus. Hæc Verò altera (Scammum breue) Vulgo vocatur Conuenientia; & tamen hic est Regimen: Nam dictio (Scammum) præscribit legem Accidentium huic alteri (breue) Dictio autem præscribens Accidentia, est Dictio Regens, altera Verò cui præscribuntur, est Recta, Vbi autem est Dictio Regens & Recta; ibi esse Syntaxin Regiminis est concedendum. Tamen strictius ista considerando, Syntaxis Conuenientia differt à Syntaxi Regiminis: Et videre est in Vtriusq; Definitione. Syntaxim penes Modum, penes Tempus, & penes Gradum Comparationis, dicimus esse Regiminis, licet strictissimè loquendo, sola Syntaxis penes Casum, sit dicenda Regiminis: Hæc enim cæteris omnibus latius patet.

3. Per Verbum Finiti Modi, intellige tam Personale, quàm Impersonale, quia Impersonalia habent ante se Nominatiuum, quod idem sentit Priscianus, & Linac: lib: 3. in Ecclipsi Appellaris Et pluit, supple, pluuia pluit; ningit, id est, nix ningit, &c. Iste tamen Nominatiuus non exprimitur ideo, quia ita certus est; Et de illo nemo dubitare possit. Nam v. g. (Tonat) si Metaphoricè non sumatur, certum habet Nominatiuum Tonitruum (tonitrus) quia nulla alia res dicitur tonare, præter tonitruum. Quod si Verò tonitruum non conuenit tonare, sed Deo, Et quidam sentiunt, adhuc tamen certus est Nominatiuus (Deus)

At ve-

At Verò in Verbis Personalibus Tertia Persona, quoniam multi occurrunt Nominatiui, ideò est aliquis certus eorum exprimens, Et à quo Verbum Tertia Persona dependeat, Et cui attribuat, Et de quo Logicè enuntietur, scire possimus. Adeò autem est certum, Impersonalia ante se habere Nominatiuum, Et etiam illa eadem in Plurali Numero, cum ipso aperte ponantur, Et videre licet apud Authores. Virg: Non omnes arbuta inuant. Cic: Beneficia quæ ad singulos spectant. Hæc sex: Pœnitet, pudet, piget, tædet, miseret, Et miserescit, aperte Nominatiuum habere docet Linacer lib: 4. Marti: Te non pudet istud. Ter: Non te hæc pudent. Plau: Hæc me conditio non pœnitet. Neque miretur quispiam, hæc aperte habere Nominatiuum in Persona Tertia, quum eum, in Prima Et Secunda olim habuerint. Verba enim, quæ nunc sunt Impersonalia, apud Veteres erant Personalia, eo modo quo nunc est Scribo, lego, audio, dico, aut aliud Verbum Personale; quod non est difficile ex Authoribus cognoscere. Virg: Arcadij miserescite Regis. Plaut: Loquere Nomen tuum adolescens, nisi piget. Gell: Cum fatigati pertadussent, Et c. Sciendum tamen est, hæc Verba sex, frequentius per Figuram, quàm simpliciter efferi, siue illa sit Antiptosis, Genitiui pro Nominatiuo; siue Ecclipsis Appellatiui, in Nominatiuo ponendi: quod subauditur, à quo Genitiuus istis Verbis expressè adiunctus regitur. Sed de his disputent Doctores; Studiosi illo Quintilianiani sint contenti. Inter Virtutes Grammatici habebitur aliqua nescire, Impersonalia Passiua Vocis, etiam ante se habent Nominatiuum, idemq; placet Linacro lib: 4. Et 6. idq; aut aperte, aut occultè, aperte, dum est incertus, occultè Verò, dum est certus: Hic notandum à Verbis Actiuis fieri Impersonalia, tunc quando in Voce Actiua, sine Casu Accusatiuo ponuntur, Et à Scribo, scribis, scribit, scribimus, Et c. fit scribitur. Cui Ablatiuus agentis, si eo opus est (sæpè enim omittitur) eius Persona Et Numeri tribuatur: cuius esset in Actiua Nominatiuus, Et scribitur à me, quia actiue sic diceret, ego scribo. Idem esto iudicium, de ijs Impersonalibus, quæ à Neutris oriuntur, Et egetur, seruitur. Quo loco si contingat aliqua difficultas, statim consugiendum erit ad Veteres, apud quos Verba ista, quæ modo sunt Neutra, Et absoluta fuerunt Actiua. Impersonalibus Passiua Vocis, aliquando Et Nominatiuus, Et Ablatiuus simul apponitur, aliquando ambo omittuntur, aliquando etiam vnus tantum eorum, vel apponi-

tur vel omittitur, quod patet ex Actiuo, qui enim Casus exprimeretur in Actiuo, ille exprimi debet, in Passiuo Vocis Impersonali. Tunc autem potissimum Verbum erit Impersonale, quum nec Nominatiuum, nec Ablatiuum sibi aperte adiunctum habebit, et bibitur, editur, &c.

4. Plures Nominatiuos copulatos, *supp.* aperte vel occulte; & qualicumq; Copula, siue illi fuerint Singularis, siue Pluralis siue Mixti, id est, vnus Numeri Singularis, alter vero Pluralis. Copulam hic intelligimus, & quae sit per Coniunctiones, & quae sit per Praepositionem (cum) Verum occurrente copula (cum) & statius loquimur si Casus Illius neglecto, Verbum cum Nominatiuo; Adiectiuum vero vel Relatiuum, cum Substantiuo altero in alio Casu posito, in eodem Numero & Persona; item in Genere, Numero, & Casu coniungemus, quia, v. g. quoad Numerum, Latine loquimur, (Petrus cum Paulo cantant.) Nam etiam Virgilius ita locutus est. (Remo cum fratre Quirinus iura dabant) tamen magis Oratorie dicemus (Petrus cum Paulo cantat) Et Cicero dicit (Domitius cum Messala certus esse videbatur) Sic quoq; quoad Personam, bona erit, licet rara Syntaxis (Tu mecum scribemus) Et Virgilius loquitur (Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum) tamen melior erit ista (Tu mecum scribes) Et dicit Cicero, (animum tuum merori mecum dedisses.) Ita etiam, efferes Adiectiuum (sunt mihi soror cum matre mortua) saepius tamen sic (soror mihi cum matre est mortua) Et Cicero (occisus est cum liberis Fuluius.) Item quoad Genus dignius recte dicitur (mater mihi cum patre sunt mortui) Et Onidius (Ilia cum Lauso de Numitore sati) tamen frequentius sic (Mater mihi cum Patre est mortua.) interdum tamen in quibusdam exemplis, ne aliquod dubium fiat, omnino habenda est ratio vtriusq; Substantiuo, etiam illius, in Ablatiuo positi, & quoad Genus, & quoad Numerum, Et hic (Iuno cum Minerua tristes redeunt) ita enim certum est, & hanc & illam tristem fuisse, iam si dicatur (Iuno cum Minerua tristis redit) posset intelligi solam Iunonem fuisse tristem, & Mineruam laetam. Illud quoq; est notandum, Adiectiuum huius loci, in Casu non debere conuenire cum Substantiuo, quod in Ablatiuo ponitur; sed cum altero, in alio Casu collocato.
5. In hac Regula dua sunt Figura, Syllepsis, & aliquando Zeugma.

6. Dicitur cum digniore .f. Nominatiuo aut Ablatiuo ; Ille autem Nominatiuus aut Ablatiuus est dignior, qui est Persona dignioris. Hac Regula continet in se solam Syllepsim. Cic : Hac si neq; ego, neq; tu fecimus, &c. Per hanc Regulam excusabimus illos modos loquendi. Tu mecum ibimus, Frater tecum studetis, Pater Sobiscum venietis, à quibus præstat abstinere.
7. Per membrum Orationis intelligitur sensus, vel comma aliquod, siue Oratio quæpiam, constans Verbo & Nomine simul vel aliqua parte Orationis illorum vni, vel viriq; adiuncta, ut, futis testium est. In tempore Veni, quod omnium est primum. Vide Linacrum lib : 3. Prima, Tertia, & Quarta Commune.
8. Ouidius, Vxor, & insidia, sunt pudor ille mea : Ter : Dos est Pamphile, decem talenta. Val : Dotis modus, quadraginta millia aris fuit. Tac : Præcipuum robur duæ legiones erant. Mart : Alea parua nuces, & non damnosa videtur. Plin : Nota argenti fuere bigæ, atque quadrigæ. Plin ; Angustia, unde procedit, Isthmos appellatur. Cic : Consulatus fuit initium, ludi Compitalitij. Luc : Omnia Cæsar erat. Ouid : Omnia pontus erat. Luc : Sanguis erant Lachryma. Ouid : Domus antra fuerunt. Idem : Gaudia principium sunt nostri doloris. Vide Linac : lib : in sine Enallages.
9. Hac Regula sub talibus etiam Verbis concipi potest. Vna Vox sumpta, pro alia, aliquando suum Genus, aliquando Numerum, aliquando Verumq; simul abiecit, & assumit illius Vocis, pro qua ponitur, sicq; cum ipso, alienum Accidens habente. 1. Verbum. 2. Adiectiuum. 3. Relatiuum concordat. 1. Ouid : Vestras quisq; redite domos. Id. Vterq; læsi sumus. Virg : Pars in frustra secant. Plin : Maior pars ferarum æstate non bibunt. Ouid : Populus superamur ab vno. Stat : Huc omnis turba coimus. Stat : Subeunt Tegeæ iuuentus, auxilio tardi. Ouid : Albula pota Deo .f. aqua. Liu : Samnitium tria millia cæsi. Virg : Pars mersa. Ter : In Euenuchum suum .f. Fabulam. Ouid : Pars volucres facta. Lin : l. 6. in Enallage Numerorum, & in sine Syllepsis.
10. Adiectiuum siue sit Nominis, siue Pronominis, siue Participij partis.
11. Quum loco Regula prima Cap : 2di. Vti solueris Regula 2da. Cap : 4ti. Substantiuum Vertas in Genitiuum, & Adiectiuum Ipsam fac esse Neutrum hoc modo. Minor sapientia, minus sapientia ;

entia, multa eruditio, multum eruditionis: paulula opera, paululum operæ: maior eloquentia, plus eloquentia: item, Quis animus, quid animi: id tempus, id temporis: abdita res, abdita rerum: angusta via, angustia viarum, &c. Lin: Lib: 3. Secunda & Tertia Commune, Adiectiva Partitiua, &c. per hanc & per Cap: 4. Reg: quintam efferes. Vide eius Ann.

12. Copulatis .f. aperte vel occulte, & qualicunq; copula sine illa fuerim animata, siue inanimata, siue mixta, seu Numeri Singularis seu Pluralis: siue considerentur ratione Generis, siue ratione rerum significatarum.

Substantiua plura rati- one	1. Generis	2. Diuersi.	1. Eiusdem dem	1. Masculini,	1. Animata, a, d, g, k.
				2. Feminini,	
				3. Neutri.	2. Inanimata, b, e, h, l.
					3. Mixta, c, f, i, m.
			2. Rerum Significatarum.	1. Animata.	1. Mascul: n, r, x.
				2. Inanim:	
				3. Mixta.	3. Neutri, p, t, z,
					q, u, aa.
					2. Diu.

Exempla a. Lin: Hippocrates & Epicides nati Carthagine. b. Ouid: Sors eadem Isnarios Hebrum cum Strimone siccat. d. Ouid: Non mihi Venistis Semele, Ladene docenda. Apul: Iuno cum Minerva tristes videbantur. e. Quin: Grammaticæ & Musice quondam iunctæ fuerant. (f, g, h, i,) k. Ouid: Mulciberis capti Marsq; Venusq; dolis. l. Val. Pedes eius pretiosos, & caput & manus, in cista chlamide opertas, pro munere misit. Plin: Seniores prædictis Narcissus & Lilium. m. Vir: Casosq; reportant Almonem puerum, sedatiq; ora Galei. Ouid: Iane fac aternos, pacem, pacisq; ministros. Cic: Propter & Doctoris auctoritatem & Urbis, quorum alter te scientia augere potest: altera exemplis. n. Soli: Polipus & Chamaleon sunt glabra. (o, p,) q. Plin: Mollia sunt, loligo, sepia, & Polipus. Caf: Leporem, gallinam, & anserem gustare fas non putant, hæc tamen alunt. 1. Cic: Comprehendimus, calorē, sapore, odorē, sonū,

qua

qua nunquam animus cognosceret (I. t.) u Liu : Labor & voluptas societate connexa. Cic : Ut operam, fidem, studium, consilium sibi parat & putent. Cic : Bella, cades, rapina, & discordia civilis grata fuerunt. Plin : Nonacula & ferrum pisce tacta olent, (x) y. Ouid : Careo patriâ & coniuge chara ; & quidquid mihi post hac duo dulce fuit. (z) aa. Cic : Repetebant præterea, Deos, Penates, aras focos, Larem familiarem, in qua tu inuaseras. Ad alias literas nulla potuimus exempla inuenire.

13. Antecedens est id, quod prius ponitur, siue sit vnum vocabulum siue membrum Orationis : Relatiuum vero est, vox qua rem seu vocabulum prius positum commemorat, & rursus in mentem reducit. Porro Relatiua sunt ista (Qui, quæ, quod, hic, iste, ille, ipse, is, idem.) Antecedens iterare est ipsum bis ponere, primò ante Relatiuum, secundo post Relatiuum ; & non cum prius sed cum posterius positò Antecedente in Genere, Numero, & Casu concordabit Relatiuum, Antecedens iterare aperte multi solent Authores.

14. Regula 5. Cap : 4. Adiectiua istius Regula, debent esse eiusdem Generis cum Genitio Plurali, Et Lanarum nigra, nisi alia Substantiuum addatur, Et villosissimus animalium lepus, &c. Vbi est Ecclipsis Vocum, Et (sola auum) decet (aues) & de (numero) quia plena Syntaxis est ista (sola aues de numero auum) fit autem id per Hellenismum. Lin : lib : 6. initio Hellenismi, & lib : 3. de Partitiuis. Hanc Regulam effores etiam per Primam Capitis secundæ, Et plani piscium, plani pisces. Exempla huius Regula. Hor : Dulcissime rerum. Plin : Sturdus etiam rerum sua cuiq; sunt remedia. Idem, in capite paucis animalium nisi volucribus apices. Idem, Canum degeneres, &c.

De Reciprocis.

1. Reciprocum Sui & Suus, aliquando pro se, aliquando etiam pro Relatiuo Ille vel Ipse sumitur.
2. Reciprocum sumitur pro se. Primò : quando ad Verbi Infiniti Accusatiuo priorem Tertia Persona refertur, Et Puto Petrum fauere sibi. & audio Paulum irasci fratri suo. Secundò : Quando ab aliquo Adiectiua coherente cum Substantiua Tertia Persona regitur, aut aliquo modo dependet, Et Vidi Paulum calefacientem se, & Vidi Paulum euntem ad ades suas. Tertiò, Quando cum Verbo Tertia Persona positum ad Nominatiuum illius Verbi refertur ; Et Paulus laudat se & Parentes suos. Hoc Reciprocum etiam in Actiua debet retineri.

3. Reciprocum sumitur pro Relativo is, ille, ipse, Primo: Quando à Verbo Prima aut Secunda Persona regitur, aut saltem cum ipso in eadem Clausula ponitur; Et Petrus merogat, Et se commendem, id est, Et illum commendem; Et frater hortatur, Et redeas domum suam, id est, domum illius. Secundò: Quando à Verbo Tertia Persona regitur, Vel cum ipso in eodem commate ponitur, nec tamen ad Nominativum illius Verbi refertur; Et Petrus scripsit ad Regem literas, in quibus rogabat suam Regiam Maiestatem; Et c. Parentes ea amouent à liberis qua sibi nocent, id est, illis liberis.
4. Duabus Tertijs Personis, ad quas potest referri possessio, Una in Recto, altera in Obliquo concurrentibus; si in Obliquo posita non additur Adiectiuum, à quo possessio dependeat, tunc Persona in Recto posita possessio per Reciprocum, alterius Verò per Genitivos (Eius, Illius, Ipsius,) amphibologia vitanda causa est exprimens, Et Petrus amat Paulum propter Virtutē suam, quia hic Virtus possidetur à Petro, at Verò si possideatur à Paulo dicendum erit sic: Petrus amat Pau: propter Virtutem eius. Si Verò Persona in Obliquo posita, additur Adiectiuum à quo possessio dependeat, tunc possessio eius per Reciprocum, alterius Verò per Genitivos exprimitur, Et Petrus percussit Paulum calefacientem manus, respectu Petri, manus eius, respectu Pauli, manus suas.
5. Dum tres Tertia Persona, ad quas fieri possit possessio, concurrunt, Et hic, Petrus irascitur Paulo, quod Stanislaus non reddidit librum, hoc modo vitabis Amphibologiam, si liber est Petri, tum Genitino Steris Relativi .s. quod Stan: non redd: librum ipsius. Si liber est Pauli, Stere Reciproco sic: quod Stanislaus non reddidit librum suum. Si liber est Stanislaus, tunc bis ponas Vocem Stanislaus .s. quod Stanislaus ipsemet Stanislaus librum non reddidit.
6. In quo loco Reciproca, pro Relativis ponuntur, in eo, ipsamet Relativa poni possunt, Et pulchrius quidem aliquando: precipuè cum ad Obliquum referuntur, Et Praceptor ea docet Discipulum, qua sibi prosunt, Vel qua illi prosunt. Reciproca Stamus, in talibus. Cepi auem cum pullis suis. Percussisti fratrem gladio suo. Sua sacula riserunt Meonidem. Suis criminibus illum accusabo, Et c. quia Versa in Passiuam Syntaxin retinent idem Reciprocum omnino.

7. Ad quid referatur Reciprocum (Suis) indicabit hac interrogatio (Cuius) addita Substantivo, cum quo coheret (Suis) & Vidi Pulum & Fratrem suam, Cuius Fratrem? Responderetur, Pauli. Inde apparet (suum) referri ad Paulum. Item, ad quid referatur (sui) indicabit interrogatio Quis, quæ, quid.

Atque sane ex his cognosci potest, quàm male de Grammatica illi sint meriti, qui Secunda Personæ, quasi honoris causa, dicunt. Rogo Dominationem suam, pro Rogo Dominationem tuam, quos omnes in ste hic à nobis reprehendiscias: Nam Verba, quæ proferunt, non id sonant quod ipsi volunt, sed aliud: dicere enim, Dominatio sua veniat, est dicere, illius Dominatio, quasi alicuius tertij, vel ille Dominus veniat.

Causa istius erroris est hæc: quia, à qua Persona res possidetur ab illa possessuum huic rei possessæ addendum debemus derivare, si possidetur à prima Persona, Voce Meus vel Noster: si à Secunda Voce Tuus vel Vester? si à Tertia Voce Suis vel Genitiuis, Eius, Ipsius, Illius, &c. erit sciendum. Et quoniam hæc Vox (Dominatio possidetur à Secunda Persona, dum illam alloquimur: ideo illi non Sua; sed Tua opus est addere possessuum. Neque excusatus, dum dicis, multos aliter, quàm nos docemus, loqui: Nam etiam contra istos omnes hæc à nobis scribuntur. Quin immo nec illud valet quidquam dum ais, hanc Vocem Dominatio esse Tertia Personæ: quia & nos hoc idem fatemur. Omnia enim Nomina sunt Tertia Personæ & quia Dominatio est Tertia: ideo illi non modò Verbum Tertia Personæ? sed etiam Suis adiungimus, etiam tunc, quando illi additur Mea, Tua, &c. Et Tua Dominatio det mihi suam libram, Ecce (det suam) Atque hoc fit non quatenus Dominatio est res possessa; sed quatenus est nomen seu res possidens. Quamobrem, quo Pronomine Primitivo steteremur loquendo per concretum; et tu Domine fuisti, tua Dominatio fuit. Tu Pater ores, Tua vel Vestra Paternitas oret. Tu Generose Domine dicas, Tua Generosa Dominatio dicat, Vos Domini fuistis, Vestra Dominationes fuerunt, &c. Hoc idem dictum putari esse de istis, Sanctitas, Maiestas, Celsitudo, Excellentia, &c. Quod si quis alias honoris Voces habet aptiores, quæ, scilicet cum Verbo occurrenti habeant affinitatem; tunc is multò adhuc elegantius loquetur, et Tua Clementia ignoscat mihi, Vestra liberalitas donet mihi, &c.

Ratio Supplendi Tempora Verborum.

Verba Passiva Deponentia, Communia, Neutropassiva, Impersonalia Vocis Passiva in omnibus Modis Perfecto, Plusquam Perfecto, & Futuro Subiunctivi videntur carere proprio: in locum tamen eorum habere solent alia substituta, qua sunt ex Praterito Participij, & Verbo Sum composita. Partes autem istorum Temporum ex quibus componuntur, iuxta certas Regulas Syntaxeos sunt construenda: Et Participium quidem tanquam Adiectivum iuxta Regulas Cap: 2. Quod in Verbis Personalibus Genus & Numerum à Substantiuo aliquo sortietur, in Casu autem Nominatiuo ponetur Exceptio, si esse vel fuisse addatur: eo enim tempore in Accusatiuo erit collocandum. Verbum verò Sum in Modis Finitis per Regulas Cap: 1. & maxime per Regula 4. membrum primum: in Infinitiuo verò per Cap: 16. Reg: 1. Porro quomodo Verbum Sum sit per modos, Tempora, Numeros & Personas variandum, habes in Tyrocinio. In Indicatiuo Perfecto Sum vel fui, es vel fuisti, &c. in Plusquam Perfecto, Eram vel fueram, &c.

- Passivum Suppletur.*
- Primò, Ex (iri) & Voce simili Supino, qua Vox cuius Generi & Numero sine mutatione est addenda, ut Scio puerum doctum iri, Scio fratres doctum iri, Scio sorores doctum iri, Scio aues captum iri.
- Secundò, Ex Futuro Participij (dus) in Accusatiuo, mutatis Numeris, & Generibus, additoq; (esse vel fore vel fuisse) ut Dicis matrem esse amandam, Puto pueros esse docendos, Scio literas à te fuisse scribendas.
- Futurum Infinitivum.*
- Tertio, Ex Praterito Participij in Accusatiuo mutatis Numeris & Generibus, & addito (fore) ut Puto fratrem commendatum fore, Scio literas scriptas fore.
- Quartò, Ex Fore aut Futurum esse vel fuisse, & Particula (vt) addito Verbo occurrenti Passivo in Coniunctivi Præsenti si res est adhuc futura, vel Imperfecto si iam est præterita, ut Spero fore ut commenderis, Scio futurum esse ut lauderis. Cas: Sperabant futurum fuisse ut amitteretur oppidum.

Futurum Infiniti Modi cuiuslibet Verbi prae-ter Passivum suppletur dupliciter.

Primo. Ex futuro Participij in Rus in Accusativo posito, mutatis Numeris & Generibus, additoque Esse vel fuisse vel fore, ut spero matrem esse venturam. scio pueros fore lecturos, sperabam fratrem esse iturum.

Secundo. Ex Fore aut Futurum esse, vel Futurum fuisse, & Particula (ut) adiuncto Verbo occurrenti in Coniunctivi Praesenti & aliquando Imperfecto, ut Spero fore ut pluat, spero futurum esse ut studeatis, sperabam futurum fuisse ut ningeret, &c.

In Circuitionibus istis Participio Futuri tunc erit addendum (esse vel fore) quando loquimur de re futura, ut est adhuc futura, ut spero te esse commendandum, scio pueros fore verberandos.

(Fuisse) Verò tunc, quum loquimur de re praeterita ut erat futura, ut Sperabam te fuisse commendandum.

Isti Infinitiui duo, Esse & Fuisse, in qualibet circuitione tam Praeteriti, quam futuri, aliquando aperte, aliquando etiam occultè solent ab Authoribus poni, ut Feditissimum bellum puto futurum, deest Esse.

Infinitivus cum ijs omnibus, quae ipsum praecedunt & subsequuntur aliquando ponitur pro Nominativo, aliquando etiam pro Accusativo. Pro Nominativo ponitur hic: Pro Patria mori est pulcrum, eximia virtus est prestare silentia rebus, &c. Pro Accusativo ponitur in his Exemplis: Scio legere. Volo studere, audio te venisse, spero te esse lecturum, &c. De Gerundiorum & Supinorum expositione alias.

De Ordine Grammatico.

- Ordo Grammaticus
1. Est Verborum artificiosè ab Authoribus collocatorum ad suum locum renovatio, & quadam dispositio; quam quidem dispositionem solent Grammatici explicando Authores observare propterea, ut melius sensum Verborum possint percipere. Hic docet quod Vocabulum primo loco sit ponendum & quod secundo? quod tertio? quod quarto? &c.
 2. Septem Loca, seu septem habet Regiones. In prima Regione ponitur solet Vocativus cum his omnibus quae ipsum praecedunt & consequuntur. In secunda Aduerbia & Coniunctiones maxime quae Modum regunt. In tertia Nominativus, vel id quod eius loco ponitur, cum suis omnibus additionibus. In quarta Verbum Finiti Modi cum determinante Aduerbio. In quinta Accusativus

uus ante Infinitiuum cum suis attributis. In sexta Infinitiuum cum Adverbio. In septima Casus obliqui post Verbum, Et hac Oratio. *Esse frater mi amantissime Paule, Vir clarissimus Parens tuus, Me nepotem suum, Artibus liberalibus Craconia in Academia diligentissime studere cupit Vehementer, sic est ordinanda.* O Paule frater mi amantissime. 2. *Esse.* 3. Parens tuus Vir clarissimus. 4. Cupit Vehementer. 5. Me nepotem suum. 6. Studere diligentissime. 7. Artibus liberalibus Craconia in Academia.

NOTA

1. Hunc Ordinem postquamlibet Periodum, & duo puncta rectè assignata esse renouandum.
2. Ex his septem regionibus, tantum tertiam & quartam esse perpetuam.
3. Eclipsin & Syllepsin ad simplicem in Ordine Grammatico transire Syntaxin.
4. Ordinem Grammaticum facile percipi posse per Interrogationes inter explicandum formatas.
5. In Ordine Grammatico ante omnia videndum esse Verbum, tandem quid ante & post ipsum ponatur.
6. Verbum stringi, Nominatiuos habens, inter ipsos esse collocandum, Et Res est facta.
7. Cuiuslibet Regionis Voces hunc specialem inter se requirere Ordinem. s. Et praponatur. 1. Vox declarata declaranti, seu determinata determinanti, Et Mater mea, equus regius. 2. Determinans non determinanti, Et Carus maxime mihi. 3. Regens Recte, Et Amo Deum. 4. Absoluta Transitiua, Et Domus interior splendida luxu. 5. Proprius Casus Communi: Et Studere literis Craconia. 6. Prior Casus posteriori, Et Dedi fratri, librum. 7. Negatio Vocis negata, Et Nunquam fui. 8. Coniunctio Adverbio, Et *Esse non dubito.*

Excipe hinc Voces. 1. Interrogatiuas, Et *Quem vidisti?* 2. Negatiuas, Et *Neminem vidi.* 3. Relatiuas, Et *Liber, quem habeo est tuus.* 4. Eas quarum Substantiua apertum post se regunt Obliquum, Et *Exiguam curriculum Vita.* 5. Casus breues respectu longiorum; Vel Relatiuum post se habentes, Et *Renoua Vit Veterem curam animi, mihi instituenti referre & mandare libro huic tertio sermonem eum, quem Crassus habuisset.*

GRAM.

GRAMMATICARVM
INSTITVTIONVM.

LIBER IV.

DE

Profodia, seu Versificatione..

Vbi ea, breviter & apto ordine referuntur atque recensentur; quorum cognitio, non modò adscribenda Carmina, & faciendos Versus, verùm etiã ad rectam Voces Latinas pronuntiandi rationem, est utilis & omninò necessaria.

PROSODIA EST PARS GRAMMATICÆ, in qua Syllabârum Quântitas, Pedes métrici, Cárminum Génera & Accidentia tradúntur.

CAPVT I.

De Literis & Syllabis.

1. Literæ sunt dúplices: *Vocales* & *Consonantes*.
2. Vocales sunt sex: *a e i o u y*. Ex his fiunt sex Diphthongi, *ae au ei eu æ yí*. ut *præmium, aurum, hei, euge, pæna, Harpyia*.
3. Consonantes sunt dúplices: *Muta* & *Semiuocales*.
4. Mutæ sunt octo: *b c d g k p q r*.
5. Semiucáles sunt octo: *f l m n r s x z*.
6. Mutæ à Semiucálibus differunt, quia in prolatiõne Mutis Vocális postpõnitur, Semiucálibus verò præpõnitur.
7. Ex Semiucálibus quâtnor sunt Liquidæ: *l m n r*.
8. Lítera Liquéscit, cum vim & robur suum amittit.
9. Lítera *Fante L & R* põsita fit Muta.
10. Lítera *H* in Prosodia nihil valet.

2. *I & V*, sunt Consonantes in istis Syllabis, *la ie ii io in. Va ue ui uo un*, ut *Iacio ieci, Valentine, Veni Vide Volatus Sulturum*.
3. Duplæ sunt tres, *X Z & I* inter duas vocáles põsitum: Dicuntur Duplæ, quia duas valent líteras, *X* valet *CS*, *Z* valet *DS*, *I* valet duo *II*, ut *Rez, Gazæ, maior*.

- Syllaba est literârum comprehénsio, ut *A, ca, de, mi, a*.
- Syllaba fit ex vna vel plúribus literis, ut *Si a, plebs*.
- Syllaba ratiõne loci est triplex: *Prima, Média, Vltima*.
- Syllaba ratiõne Quantitátis est triplex: *Brevis, Longa, & Communis*.
- Syllaba Brevis est, quæ vnum Tempus habet; ut *Fuit*.
- Syllaba Longa est, quæ duo Tempora habet, ut *Fons*.
- Syllaba Communis est, quæ nunc brevis, nunc longa esse potest, ut *Tenebra, patria, Solucris, &c.* hoc autem tantum valet in Carmine.

7. Tempus in Prosodia est spatium, seu mora illa, quâ syllaba pronuntiatur.
8. Syllabæ Longæ signum est tale - Brevis vero ˘
9. Quantitas Syllabarum vndecim modis cognoscitur, Diphthongo, Positione, Vocali ante Vocalem, Compositione, Incremento, Derivatione, Præterito, Supino, Terminatione, Figura, & Authoritate.

CAPVT II.

De Diphthongo & Positione,

1. Diphthongus Omnis longa est natura, vt *Præsul*,
-
aurum, *pœna*.

2. Diphthongus Præpositionis *Præ* in Compōsitis ante Vocalem posita ferè semper corripitur, vix aliquando producitur, vt *Præstus*, *præcutus*, *præire*.

Admōitio. *Diphthongum initio Vocis, vel in mediõ, vel in fine sequente Vocali à Poëtis more Gracõrum correptam mirari, non serò imitari püero licebit.*

Quid: *Longior antiquis & isa Maotis hyems.*

Virg: *Glauco | et Pano | pæ æ et | i no | o Me li | certe*

Virg: *Inselæ, Ioni, oim ma gno quas di ra cæ, lano.*

Imple, runt mon, tes fle, runt Rhodo, peia. arces.

1. Vocalis ante duas Consonantes firmas, ambas eiusdem vocis vel vnam saltem vniüs, & alteram alterius posita est longa, vt *Mars*, *cõncõrs*, *scãmnum*.
2. Vocalis ante duplam eiusdem vocis posita est longa, vt *Dux*, *Gaza*, *Troia*.
3. Vocalis Natura brevis ante duas Consonantes eiusdem vocis débiles, .s. priõrem Mutam, & Posteriõrem Liquidam; si ambæ ad alteram referantur syllabam, apud Poëtias est Communis, apud Oratores Brevis, vt *Atlas*, *Solucris*, *palpebra*, *tenebra*.
4. In Verbo *Reicio*, *Re* syllaba est Communis.

CAPVT III.

De Vocáli ante Vocálem.

- I. Vocális ante Vocálem in Latinis Vócibus corripitur, vt *Deus, traho, mihi, &c.*

EXCEPTIO.

1. Producit cum Compóstitis *Fio* syllabam *Fi*, *R* absente, & præsentem corripit, *Fiat, fiebam.*
2. Quintæ Declinátionis Genitiuus & Datiuus producit *E* ante *I*, vt *Faciei, diei.* Excipe *Rei, spei, fidei*, bréuia.
3. Producit póstitam ante se vocálem Vocatiuus Secundæ Declinátionis in *I*, à Nominatiuo *Ius* véniens, vt *Cai, Pompei, &c.*
4. Interiectio *Eheu*, priórem producit.
5. *E* & *O* ante *I* póstita in Possessiuis desinéntibus in *Eius* & *Oius*, diuisum producuntur, vt *Troius, Priametus.*
6. Genitiuus in *As* diuisum antiquus, *A* ante *I* producit, vt *Aulai, pistai.*
7. Genitiuus in *Ius*, ante *IVs* apud Poetas habet Commúne, apud Oratóres longum, vt *Vnius, totius, ipsius.*
8. In Genitiuo producit *Li* syllabam *Alius.*
9. In Genitiuo corripit *Ri* syllabam *Alierius.*
10. Váriant *Ohe* & *Io* priórem.
11. Váriant Vocálem ante Vocálem Peregrinæ & Bárbaræ voces, vt *Michael, Gabriel, &c.*

Græca Vocálem ante Vocálem quædam producunt, quædam corripiunt, & quædam váriant.

Producunt ista: *Aer, Laïs, Náis, Lycáon, Nicolás, E, Calliopéa, Cytheréa, Deiopéa, Deiphóbus, Spondéus.* I. *Democratia, Dalia, Elogia, Talia, Priamides, Clio, Orión, Diana, Amphión, Darinus.* O, *Troilus, Zóilus.*

Corripiunt ista: *Cytheréa, Elegia, Symphonia.*

Váriant ista: *Chorea, platea.*

CAPVT IV.

De Compositiōe.

- In Compositis Verbis
1. Præpositiones istæ: *A, e, de, di, se*, producuntur, vt *Euoco, educo, deduco, diduco, seduco, seuoco.*
 2. Præpositiones istæ: *Ab, ad, ante, circum, in, ob, per, re, sub, super*, non impeditæ Positiōe corripiuntur. *Abeo, adamo, inco.*
 3. Præpositio *Pro* Latinis est Longa, Græcis verò Breuis, vt *Produco, protraho, Propheta.*
 4. Pars prior corrupta in *A* producitur, vt *Tráduco, trano.*
 5. Pars prior corrupta in *E IV* corripitur, vt *Nefas, Archerypus, agricola, causidicus, omnipotens, sacrificus, ducenti, quadrupes, &c.*
 6. Pars prior corrupta in *O* apud Græcos est Brevis, apud Latinos incerta, & vsu tantum discenda, vt *Argonauta, Theophilus, Oeconomus.*
 7. Pars prior & posterior vtraque non Monosyllaba, in primis & medijs syllabis est tanta quanta fuit extra Compositionem, siue maneat, siue mutetur, Vocalis aut. Diphthongus illius partis, vt *Lucifer, falcitenens, inimicus, iniquus, occido.*
 8. Pars prior & posterior vtraque integra ratione vltimæ syllabæ suæ est tanta quanta fuit extra Compositionem, vt *Mecum, quare, benedico, hodie.*

Annotatio. Pars integra illa dicitur, quæ tam in Compositione quam extra Compositionem eodem modo finitur, respectu Vocis, cum qua Componitur: Et *Te cum, me cum, bene dico*: quia etiam extra Compositionem dicitur: *Cum te, dico bene.* Corrupta, verò eadem dicitur, quæ aliter in Compositione, aliter extra desinit, Et *Agricola*; extra Compositionem sic finitur *Agrum colens, armiger arma gerens, omnipotens omnia potens, &c.*

1. Brevis est syllaba
{	1. <i>Di</i> , in <i>Dirimo</i> & <i>disertus</i> .
	2. <i>Pro</i> , in his vócbis: <i>Profugio profugium, profugus, profundus, profano, profanus, profectus, pronepos, proneptis, profectus, projecto, profiteor, profari.</i>
	3. Poſterioris partis prima in illis vócbis: <i>Deiero, peiero, innuba, pronuba, nihilum, ſemiſopitus, cauſidicus, ſeridicus, fatidicus, maledicus.</i>
2. *Idem*, primam ſyllabam in Maſculino producit, in Neutro verò còrripit.
3. In *Meridies, biduum, triduum, tubicen*, I producit.
4. Longa eſt ſyllaba
{	1. <i>Re</i> , in <i>Refert</i> , Imperſonali.
	2. <i>Ne</i> , in <i>Veneficus</i> & <i>Venefica</i> .
	3. <i>Bi</i> , in <i>Ambitus</i> , Participio. Brevis verò in Nòmine.
	4. <i>Ei</i> , in <i>Ibidem, Sbilibet, Sbiqz, Sbius</i> .
5. *Lagopus, Minotaurus, Geometra*, O longum habent.
6. Communis eſt ſyllaba *Pro*, in *Profundo* & *procurro*. *Tri*, in *Quatriduum*, & *Bi*, in *Vbicunqz*. *Nu*, in voce *Connubium*.

CAPVT V.

De Incremento in Communi.

{	1. Incrementum idem eſt, quod augmentum, ſeu accretio, ſeu accéſſio vnus vel plurium ſyllabàrum.
	2. Incrementum eſt duplex: <i>Casuàle, Temporàle</i> .
	3. Incrementum Caſuàle eſt, quod fit in Caſu: & conuenit Nòmini, Pronòmini & Participio, vt <i>Omnibus, nobis, le- gentibus</i> .
	4. Incrementum Temporale eſt, quod fit in Tempore, & ſoli Verbo conuenit: vt <i>Ibamus, audiebàmini</i> .
5. Vox tot Incrementa habet, quot ſyllabis ſúperat ſuam Principium: & ſi ei nùmero ſyllabarum eſt æquàlis; tum nullum habebit Incrementum,

1. Incrementi Casuâlis Singularis à Nominatiuo Singulari; Plurâlis verò à Nominatiuo Plurali incipit origo.
2. Temporalis Incrementi principium & norma est Secunda Persona Singularis Indicatiui Præséntis, & Prima Perfecti in suis Deriuatis.
3. Incrementi cuiuslibet locus est prima vel media syllaba. Prima Principij monosyllabi, vt *Dotem vobis dabo*. Media Principij polysyllabi, vt *Homines ambulabant*, & aliquando monosyllabi, vt *Dotibus dabimus*, &c.
4. Passiua, Communia, & Deponentia à Secunda Persôna Singulari Præséntis Indicatiui, Actiui; illa à vera, ista à ficta capiunt Incrementa: vt ab *amas* venit *amaris*, &c. sic à ficta *Criminas*, venit *criminaris* A longo.
5. Incrementum Casuâle est duplex: *Singulare* & *Plurale*.
6. Incrementum Singulâre est, quo Singularem Nominatiuum superant Casus Plurales, vt *Sermonis lapides*.
7. Incrementum Plurâle est, quo Pluralem Nominatiuum superant Casus Plurâles: vt *Viarum, quibus, vobis*.

CAPVT VI.

De Incremento Casuali.

1. Secunda Declinatio Incrementa Singularia corripit, vt *Viri, satûri, pueri*; præter *Ibèri* & *Celtibèri*.

A.

Tertia Declinatio A Incrementum in Latinis producit, vt *Pax pãcis, audax audãcis*, &c.

Incre- mentum corrip- unt.	}	1. Masculina in <i>Al</i> & <i>Ar</i> ; & quæuis alia in duas Consonantes exeuntia, vt <i>Salsalis, Casar Cesaris, trabs trabis</i> .
		2. Illa: <i>Par, compar, impar, dispar, lar, inbar, hepar, nectar, baccar, mas maris, vas vadis, anas anatis</i> .
		3. Græca <i>A</i> vel <i>As</i> , vel <i>Ax</i> , in Nominatiuo finita, vt <i>Pœma Pœmatis, Pallas Palladis, Corax coracis</i> .

Aiax, Thrax, thorax, Limax, Phaax, A Incrementum producent.

T 2

E.

E.

Tertia Declinatio E Incrementum corripit, vt *Grex gręgis, seges segętis.*

- E Incrementum producant Nomina
1. Quorum Genitiuus exit in *Elis & Enis*, vt *Michael, Ren, Siren, &c.*
 2. Gręca *Er* vel *Es*, in Nominatiuo finita, vt *Crater, foter, luter, tapes, lebes, &c.*
 3. Ista: *Ver, iber, seps, plebs, sex, merces, quies, heres, locuples, Rex, lex, exlex, halix, Seruex.*

Aer, ether, hymen, breue habent Incrementum.

I & Y.

Tertia Declinatio I & Y, Incrementum Singulare corripit, vt *Carminis, nūis, Chalybis, &c.*

- I vel Y, Incrementum singulare producant
1. Adiectiua in *Ix*, & Verbalia in *Trix*, vt *Felix, Sistris, genitrix, &c.*
 2. Ista omnia: *Lis, Dis, Samnis, Nests, glis, gryphs, Sibex, bombix, cicatrix, coturnix, perdix, radix, cornix, coccix, lodix, phanix, spadix, ceruix, mastix, Homeromastix.*
 3. Gręca quorum Genitiuus exit in *Inis* vel *Tnis*, vt *Delphin, Phorcin, Salāmin.*

Bebrix, Sandyx, David, variant Incrementum.

O.

Tertia Declinatio O Incrementum producit; vt *Sol solis, sermo sermōnis.*

- Gręca Genitiuum *Onis* scriptum per
1. *Omycron* corripunt: vt *Palamon, Iason, Teuto, Macedo.*
 2. *Omega* producant, vt *Vasco, Burgundio.*

O Incre-

- O Incrementum corripunt Nomina
1. Latina Substantiua Neutra plurisyllaba, vt *Corpus, nemus, pecus, &c.*
 2. Illa omnia: *Bos, compos, impos, arbos, memor, bicorpor, tricorpor, indecor, dedecor, & lepus animal.*
 3. Græca, cuiusvis Generis, quorum Genitiuus exit in *Oris*, vt *Rhetor, Nestor, ebur, marmor, &c.*
 4. Composita ex *pus, podos*, vt *Tripodos, &c.*
 5. *Præcox, Cappadox*; & quorum Thema definit in *Obs, ops*, vt *Scorbs, Æthiops, Dolops, &c.*

1. Producent incrementum, *Cyclops, Cercops, hydrops, Conops, Myops, Europos.*
2. Variant, *Ægon, & Orion*, sua incrementa.

V.

Tertia Declinatio V Incrementum corripit, vt *Guttur guttūris, murmur murmuris, &c.*

- V Incrementum producunt
1. Nomina, quorum Themata per *Vs* finita, *Viris*, vel *Vris*, vel *Vdis*, habent in Genitiuo, vt *Virtus virtutis, tellus telluris, pallas palludis, &c.*
 2. *Frux frugis, lux lucis, pollux pollucis, fur furis, trifur trifuris.*

Pecus, Ligus, intercus, V Incrementum corripiunt.

De Incremento Casuali Plurali.

- Incrementum Plurale definiens in
1. *AE & O* producitur, vt *Deabus, rerum, vobis, &c.*
 2. *I & V* corripitur, vt *Tribus, quibus, querens in cuius.*

CAPVT VII.

De Incremento Temporalis.

A, E, O.

A, E, & O, Incrementa Verborum producuntur, vt *Amamus, amemus, amatore, &c.*

EXCEPTIONES.

1. *Do, circumdo, pessundo, venundo, satido*, syllabam *Da* Incrementum corripunt. vt *Damus, dabam, dare*.
1. Incrementum *E* ante *Ram, Rim, Ro*, corripitur, vt *Eram, fuerim, ero, legerim*.
2. Incrementum *E* primum ante *R* in Præsenti & Imperfecto omnium Modorum Verba Tertie Coniugationis, cuiusvis Generis corripunt; secundum vero producant, vt *Legerem, legere, legeris, legereris*.
3. Incrementum *E* in Futuro Indicativi Prima & Secunda Coniugatio *Beris* vel *berere* corripit, vt *Amaberis* vel *amaberere, doceberis* vel *docebere, &c.*
4. Incrementum ante *Runt* vel *Re* Perfectum Indicativi tunc producit, quam corripit, vt *Dederunt* vel *dedere*.

I & V.

I & V Verborum Incrementa corripuntur, vt *Legimus sumus, possumus, &c.*

1. Incrementum *I* producit *Sum* & *Volo* cum Compositis, ubique præter Indicativi Perfectum, vt *Simus, Selimus, nolimus, &c.*
2. Incrementum Primum omnia Verba Quartæ Coniugationis producant, vt *Audimus, irem, ire, &c.*
3. Incrementum in Prima Plurali Perfecti Indicativi omnes Coniugationes corripunt, vt *Amanimus, docuimus, legimus, audiuimus, &c.*

CAPUT VIII.

De Derivatione, Præterito & Supino.

1. Voces Deriuatiuæ Speciei Primitiuarum suorum retinent Quantitatem, vt *Amans, docendus, tenax, legebam, &c.*

EXCEPTIO.

1. *Sedes, laterna, feralis, Regula, regula, iunior, humanus, fomes, fementum, mobilis*, ex breuibus ortæ primam syllabam producunt.
2. *Aræna, arista, arundo, lucerna, sopor, Gadum, varicosus, dicax*, ex longis ortæ primam corripiunt.

Annotatio. *Quantitatem Deriuatiuorum descendentium à Præfenti Præterito & Supino, sapius, alij Modi, quàm Deriuatio tibi indicabit.*

1. Præterita & Supina simplicium dissyllaba primam non impeditam producunt, vt *Moni motum, Vidi visum, &c.*
2. Præterita & Supina simplicium trissyllaba ratione Primæ sunt tanta, quanta est Prima Præsentis, vt *Amari amatum.*
3. Supina simplicium in *Atum, etum & Etum*, penultimam producunt, vt *Amatum, fletum, solutum, &c.*
4. Præterita & Supina simplicium trissyllaba in *iuu itum* penultimam producunt, vt *Festui pettum, audiuu auditum, &c.*
5. Supina simplicium trissyllaba in *Itum*, à quouis Præterito præter *iuu* penultimam corripiunt, vt *Genitum, montum, agnitum, cognitum, &c.*
6. Præterita reduplicata, utramque priorem, si Positio non impedit corripiunt, vt *Cecini, pepereri, tetigi, pupugi, momordi, tetendi, &c.*
7. Primam corripiunt ista Præterita: *Bibi, tuli, dedi, fecti, fidi, scidi, genui, posui, potui.*
8. Primam corripiunt ista Supina: *Datum, satum, ratum, itum, quantum, situm, litum, rutum.*
9. In *Cecidi*, à *Cædo* & in *Pepedi* à *Pedo*, penultima est longa.
10. *Citum* à *Cieo* Secundæ Coniugationis corripit Primam, vt *Concitus*. Sed *Citum* à *Cio* Quartæ producit, vt *Excitum*.
11. In *Statum* Primam esse Communem ista probant longa, *Staturus, constaturus*; item ista breuia, *Status, a, um, & Status, us & præsitus.*

CAPVT IX.

De Terminatione.

Annotatio. *Vltimarum syllabarum Quantitas, tum demum est inuestiganda Terminatione, quum nec Diphthongo, nec Positione poterit cognosci.*

A.

A in fine Dictionis est longum; vt *ā, ab, vāh, dā, amā, iuxtā, &c.*

- A in fine
1. Corripiunt omnes Nominatiui, Accusatiui & Vocatiui, vt *Via, scamna, aera, ea, ducenta, trecenta, &c.*
 2. Producent Ablatiui Primæ Declinationis, vt *Via longā.*
 3. Producent Vocatiui Græcorum Masculinorum in *As* Primæ & Tertiæ Declinationis, vt *ō Aenea, ō Palla.*
 4. Corripiunt, *Eia, quia, ita, postea.*
 5. Sæpius producent, quàm corripiunt, *Contra, Spera, puta, & Numeralia in Ginta, vt Triginta, quadraginta, &c.*

E.

E in fine Dictionis est breue. vt *Dominē, legē, dulcē, quē, vē, nē, cē, tē, ptē, faciē.*

- E in fine producent
1. Omnes Casus Primæ & Quintæ Declinationis in *E* ex-
untes, vt *Anchisē, ode, acie, re, die, cum* Compositis,
quare, hodie, pridie.
 2. Imperatiui Singulæres Secundæ Coniugationis, vt, *Doce,*
stude, mone, &c.
 3. Monosyllaba ista; *Me, te, se, de, e, ne,* prohibēdi.
 4. *Ferme, fere, Salde, cete, tempe, obe.*
 5. Aduerbia omnia in *e* ab Adiectiuis Secundæ tantum De-
clinationis orta, vt *Pulchrē, doctē, optimē.*
- (*Excipe, Bene, male, mage, pro magis, in fine breuia.*)

Vltima est Communis in *Vale, Side, caue,* & in Vocatiuis
Achille, & Vllyssē, & in Ablatiuo *fame;* & in Aduerbijs, *infer-*
nē, superne.

I & Y.

I In fine producitur, vt *Veni, illi, &c.* Y verò per ypsy-
lon corripitur. *Moly, &c.*

I In fine Vocatiui Græci Tertiæ corripiunt, vt *ô Pari, ô Alexi,*
&c.

- { 1. *Mibi, tibi, sibi, & cui,* dissyllabum, in fine sunt communia.
2. *Nisi, quasi, & ibi, ibi,* & istorum compòsita, vt *Alibi, sicubi, &c.*
in fine sunt Communia.
3. Græca Latinè declinata in Datiuo, vt *Pyladi, Thedi, &c.*
in fine sunt communia,

O.

O in fine dictionis est Commune, vt *Ego, homo, amo,*
legendo, duo, scio, nescio, coniunctio, vero.

- O in fine } 1. Monosyllaba omnia : vt *O, sto, do, pro & ergo.*
produ- } 2. Datiui & Ablatiui Nominis, Pronominis; & Par-
cunt } ticipij Partis, vt *Domino, isto, quo, facto, &c.*
3. Græca per Omega scripta, vt *Clio, Echo, &c.*
4. Aduerbia ex Nominibus & Pronominibus nata :
vt *Falsò, meritò, illo, eo cum Compòsitis, adeò, ideo.*

V, B, D, T, M, C, L.

- In fine } 1. V est longum, vt *Manu, cornu, dictu, &c.*
Dictionis } 2. B, D, T, sequente vocali est breue, ut *ab,*
ad, *fit.*
3. M sequente Vocali aut Diphthongo modo elidi-
tur; antea erat breue, vt *Circum, scamnum, &c.*
4. C est longum, vt *Lac, huc, illuc, hïc, &c.*
5. L est breue, vt *Fel, semel, animal, &c.*

- { 1. Corripiunt, ultimam *Nec, donec,* & peregrina in *Ec,* vt *Mel-
chisedec.*
2. Variant ultimam *Fac, & hic* Pronomen.
3. Producunt, ultimam *Sal, sol, nil,* & Hebræa in *El,* vt *Mi-
chaël, Gabriel, &c.*

N & R.

In fine Dictionis { 1. N est longum: vt Non, Pan, Siren, en, Delphin, Penelopen, &c.
2. R est breue, vt Vir, semper, frater, &c.

Corripiunt N in fine { 1. Nómína habentia Inis breue: vt Carmen, lumen, fulmen, &c.
2. Græca Neutra in Oz Secundæ Latinorum: vt Pelion.
3. Accusatiui Græci à Nominatiuis bréuibis orti: vt Maiam, Iuin, Ibin, Menelaon, &c.
4. Ista: Tamen, attamen, forsitan, forsitan, an, viden, in, cum Compositis, dein, proin, &c.

{ 1. Producentur in fine Cur, sur, trisur, par, compar, dispar, lar, nar, far, Ser, iber.
2. Producentur in fine Græca in Genitiuo Eris habentia, vt Crater, aer, &c.
3. Cor & Celtiber, sunt Communia in fine.

AS, ES, OS.

AS, ES, OS, in fine Dictionis est longum: vt Amas, doces, hos, viros, &c.

1. As in fine corripiunt { 1. Nominatiui, quorum Genitiuus exit in Adis, vt Pallas, lampas, &c.
2. Accusatiui Græci Plurales Tertiæ Declinationis, vt Heroas, lampadas, &c.

1. Es in fine corripiunt { 1. Nómína, quorum est Incrementum breue: vt Miles, diues, prapes, &c. † A †
2. Græca Neutra Singularia: vt Cacoethes.
3. Nominatiui & Vocatiui Græci Plurales: vt Troes, Arcades, &c.
4. Præpositio Penes, & Verbum Es, cum Compositis: vt Abes, ades, potes, &c.

A † Excipe ista in fine longa, Aries, abies, paries, Ceres, &c., sonipes, quadrupes, & alia Composita.

3. Os in fine corripiunt { 1. Compos, impos, os ostis, exos exosis.
2. Græca omnia per Omicron scripta: vt Chaos, melos, epos, Synodos, Methodos, &c.

IS, & TS.

Is & *Ts* in fine Dictionis est breue, vt *Lapis lapidis*, *legis*. *Capys*, *Chelys*, &c.

- Is* in fine
produ-
cunt
1. Omnes Casus Plurales, vt *Vitis*, *Viris*, *nobis*, &c.
 2. Nominatiui Incrementum longum habentes, vt
Lis, *glis*, *dis*, *Salamis*, &c.
 3. Verba ista: *Velis*, *nolis*, *malis*, *sis*, *vis*. Nomen &
Verbum & horum duorum Composita, vt *Adsis*,
possis, *quamuis*, *quiuis*, &c.
 4. Personæ Secundæ Singulares Præsentis Indicatiui
Quartæ Coniugationis, vt *Is*, *audis*, &c.

VS.

Vs in fine Dictionis est breue, vt *Deus*, *meus*, *legimus*,
&c.

1. *Vs* in
fine pro-
ducunt
1. Monosyllaba, vt *Sus*, *mus*, *thus*, *grus*, &c.
 2. Nomina Incrementum longum habentia, vt *Virrus*,
tellus, &c.
 3. Quartæ Declinationis Genitiui Singulares, item
Nominatiui, Accusatiui & Vocatiui Plurales; vt
Fructus, *manus*, &c.
 4. Genitiui Græci Tertie Declinationis, vt *Didus*,
Clivus, *Echus*, &c.
 5. Græca in Genitio *Vntis* habentia, vt *Opus*, *Amo-
thus*. Et contracta ex *Oos*, vt *Panthus*, &c.
 6. *Tripus*, *Melampus*, &c. per *O* *omega* ex *Pus*.
2. *IESVS* Sanctissimum Nomen in fine est longum.

De Figura & Auctoritate.

Observatio. Tres sunt Figura, quæ inuestiganda Syllabarum
Quantitati conveniunt: Systole, Diastole, & Synæresis.

1. Systole Figura est, quæ docet Syllabam naturam longam cor-
ripere, vt *Steterunt*, *dederunt*, *Insula Rhodopeia*.
2. Diastolæ Figura est, quæ docet Syllabam naturam breuem
producere, vt *Italiam*, *terraſq; liminaq;*.
3. Synæresis contractam Syllabam facit longam, vt *Malo*, *cogo*,
bobus, &c.
4. Auctoritas est alicuius Classici Authoris Exemplum.

CAPVT X.

De Pedibus.

Pes Metricus est Syllabarum certus numerus & definita collectio. 2. Vna Syllaba Pedem non facit.

Pedes Disyllabi sunt quatuor.	} Spondeus	--	<i>Lites.</i>	} Choresus.		
		} Pyrrhichius	uu		<i>Fuge.</i>	
			} Trochæus ☩		-u	<i>Viue.</i>
					} Iambus	u-
Pedes Trisyllabi sunt octo:	} Molossus	---	<i>Virtutes.</i>	} Amphimacrus.		
		} Trybrachys	uuu		<i>Sequere.</i>	
			} Dactylus		-uu	<i>Optima.</i>
		} Anapæstus			uu-	<i>Facias.</i>
			} Bacchius		u--	<i>Amicos.</i>
					} Antibacchius	--u
		} Creticus ☩	-u-			<i>Sis bonis.</i>
} Amphibrachys	u-u		<i>Amicus.</i>			
	Pedes Quadrisyllabi sunt sedecim.	} Dispondeus	----	<i>Virtus merces.</i>	} Amphimacrus.	
} Proceleusmaticus			uuuu	<i>Homimbus.</i>		
			} Ditrochæus	-u-u		<i>Sis fidelis.</i>
} Dijambus				u-u-		<i>Modum tene.</i>
			} Choriambus	-u-u-		<i>Maius inest.</i>
} Antipæstus				u-u-u		<i>Viris robur.</i>
			} Ionicus à Maiore	--uu		<i>Virtutibus.</i>
} Ionicus à minore				uu--		<i>Honor ingens.</i>
			} Pæon,	} Primus		-uuu
} Secundus						u-uu
	} Tertius	uu-u			<i>Fuge crimen.</i>	
} Quartus		uuu-			<i>Fuge malos.</i>	
	} Epitritus	} Primus	u---	<i>Volant hora.</i>		
} Secundus			-u--	<i>Currit atas.</i>		
			} Tertius	--u-	<i>Cunctis adest.</i>	
} Quartus				---u	<i>Vita finis.</i>	

CAPVT XI.

De Carminum Generibus.

Carmen seu Versus est Certòrum Pedum Compositio.

1. Carmen ratione Diuersòrum, varias habet Diuisiones & Appellationes.
2. Ratione Inuentoris est multiplex .s. *Adonium, Asclepiadeum, Glyconicum, Sapphicum, Phaleucium, Pindaricum, &c.*
3. Ratione Materix est, *Heroicum, Elegiacum, Satyricum, Comicum, Tragicum, Buccolicum, Georgicum, Epitaphium, Epicedium, Epitaphium, Genethliacon, &c.*
4. Ratione Pedis est, *Spondaicum, Dactylicum, Anapesticum, Iambicum, Trochaicum, &c.*
5. Ratione Numeri syllabarum, *Pentasyllabum, Hephtrasyllabum, Hendecasyllabum, &c.*
6. Ratione Numeri Versuum est, *Distichon, Tetrastrichon, Hexastichon, Ogdostichon, Decastichon.*
7. Ratione Mensuræ dicitur, *Dimetrum, Trimetrum, Tetrametrum, Pentametrum, Hexametrum, &c.*
8. Ratione Depositionis est, *Perfectum, Deficiens, Abundans.*
9. Ratione Compositionis est, *Monocolon, Dicolon, Tricolon, Tetracolon.*
10. Ratione Reuersionis vocatur, *Monostrophon, Distrophon, Tistrophon, Tetrastraphon, Pentastrophon.*

Admonitio. Per istas igitur Diuisiones quodlibet Carmen oportet examinare, querendo. Hoc Carmen quale est ratione Mensuræ? quale est ratione Depositionis? quale est ratione Reuersionis? &c.

Genera Carminum sunt hæc: *Adonium, Glyconicum, Asclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Pentametrum, Hexametrum, Iambicum, &c.*

Annotatio. Genera Carminum sunt hic illa nomina; quibus, aut semper, aut sæpius, quàm alijs certi Versus denominantur: quorum nonnulla licet ceteris quoq; Versibus conueniant, Sui tamen appropriantur, & Snum denotare solent, Et est Pentametrum; Hæc enim licet conueniat Sapphico, Phaleucio, Elegiaco, &c. quæ omnia sunt Pentametra, id est quinque Mensuras in Scansione facientia, & in quinque Regionibus Pedes recipientia: tamen ex Usu loquendi tantum Versus Elegiacus per Carmen Pentametrum significatur.

De Versu Adonio.

1. Versus Adonius duas habet Regiones, & Pedes duos: Dactylum & Spondeum, in prima recipit Dactylum, in secunda Spondeum, sic:

1.	2.
- u u	- -
Nubibus atris	
Condita nullum	
Fundere possunt	
Sidera lumen, &c.	

Hic Versus est omnium aliorum facillimus; Et ob id ante alios merito ad scribendum Tyronibus est primo proponendus.

2. Adonius Versus est extrema Carminis Heroici Dipodia, coniungitur verò cum Versu Sapphico, & aliquando per se solus ponitur & Poëma constituit, vt patet, apud Boetium *Nubibus atris, &c.*

De Versu Sapphico.

1. Versus Sapphicus quinque Regiones habet, Pedes verò tres: Trochæum, Spondeum, & Dactylum; in prima Regione habet Trochæum; in secunda Spondeum; in tertia Dactylum, in quarta & quinta Trochæum, sic:

1.	2.	3.	4.	5.
- u	- -	u u	- u	- u
<i>Rebus angustis animosus atq;</i>				
<i>Fortis appare sapienter idem.</i>				
<i>Contrahes vento, nimum secundo,</i>				
<i>Turgida Vela.</i>				

2. Versus Sapphicus cum Adonio coniungitur vt vides; & semper secundam Cæsuram habet.

De Versu Glyconico.

1. Versus Glyconicus tres habet Regiones, Pedes verò duos
.i. Spondeum & Dactylum : in prima Regione récipit *Spon-*
deum : in secunda & Tertia *Dactylum*, sic :

1. 2. 3.
 -- | - u u | - u u

Illi mors grauis incubat.
Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi.

2. Versus Glyconicus variè componitur. *Primò*, per se solus
 pónitur. *Secundò*, vni Asclepiadeo postpónitur. *Tertiò*,
 tribus Asclepiadeis. *Quartò*, duobus Asclepiadeis & tertiò
 Pherecratio ille quartus adiúngitur. Exemplá in Horat :
Lib. 1. Ode 3. 4. & 6.

De Versu Asclepiadeo.

1. Versus Asclepiadeus quinque habet Regiones, Pedes verò
 duos, *Spondeum*, & *Dactylum*, & *Casuram secundam*, in prima
 Regione habet *Spondeum*, in secunda *Dactylum*, in tertia
Casuram, in quarta & quinta *Dactylum*, hoc modo :

1. 2. 3. 4. 5.
 -- | - u u | - | - u u | - u u

Mecæ, nas áta, uis, edite, Regibus.
O &, prasidi, um &, dulce de, cus meum.

2. Versus Asclepiadeus compónitur, vel cum álijs Asclepia-
 deis tantùm, vel cum Glyconico. Alij eum sic metiuntur.

1. 2. 3. 4.
 -- | - u u - | - u u - | u u

Mecæ | nas atavis | edite Re | gibus.

De Versu Pentámetro.

1. Versus Pentameter quinque habet Regiones, Pedes verò duos .i. *Spondeum*, & *Dactylum*, in Regione, prima & secunda potest recipere aut *Spondeum* aut *Dactylum*; in tertia *Casuram secundam*; in quarta & quinta semper *Dactylum*: & tandem in fine quasi in sexta Regione opus erit manere *Casuram* seu *Syllabam longam*, quæ cum tertia Regionis *Casura* coniuncta integrum constituit *Spondeum* sic:

1.	2.	3.	4.	5.	6.
--	--	-	-uu	-uu	-
-uu	-uu	-	-uu	-uu	-

*Apparet Virtus arguiturq; malis.
Ingenio stimulos subdere fama solet.*

2. Versus Pentameter ille maximè probatur, qui dictione trissyllaba, aut vna monosyllaba non finitur.
3. Hoc versu maximè res lugubres describuntur.
4. Sine Heroico ferè nunquam ponitur, & sic quidem vt in vno disticho sensus perficiatur.

De Versu Phalécio.

1. Versus Phalécicus quinque habet Regiones, Pedes verò tres: *Spondeum*, *Dactylum*, & *Trochaum*, in prima *Spondeum*, in secunda *Dactylum*: in tertia, quarta & quinta *Trochaum*: sic

1.	2.	3.	4.	5.
--	-uu	-u	-u	-u

*Reges & Dominos habere decet,
Qui se non habet, atq; concupiscit,
Quod Reges Dominiq; concupiscunt.*

2. Versus Phalécicus per se solus ponitur, vsus eius in Epigrammatis frequentissimus, dicitur etiam à numero Syllabarum Hendecasyllabus: Martialis & Catulus in prima Regione tribuunt ipsi *Iambum* vel *Trochaum*.

De Versu

De Versu Hexámetro.

1. Versus Hexámeter sex habet Regiones, Pedes verò duos, *Spondeum & Dactylum*, in Regione prima, secunda, tertia, & quarta potest recipere, aut *Spondeum*, aut *Dactylum*, in quinta verò tantùm *Dactylum*: & in sexta *Spondeum*, sic:

1.	2.	3.	4.	5.	6.
- -	- -	- -	- -	- -	- -
- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -

Paruis imbutus tentabis grandia tutus.

Stat sua cuiq; dies, breue & irreparabile tempus.

2. Versus Hexámeter in quinta Regione ad exprimendam rei alicuius, Maiestatem aut gravitatem, aut difficultatem, interdum recipit *Spondeum*, à quo dicitur *Spondaicus*: vt

Cornua & elatarum obuertimus antennarum.

3. Versus Hexámeter dictione dissyllaba, aut trissyllaba, aut duobus monosyllabis pulchrè finitur, sed alijs non item.

4. Hexámeter Versus sine secunda Cæsura vix inuenitur, & variè cum alijs versibus componitur.

De Versibus ab Heroico deriuatis.

Versus Pherecratius est extrema Heroici tripodía; habet Regiones tres, Pedes duos. s. *Spondeum & Dactylum*: in prima & tertia semper *Spondeum*: in secunda *Dactylum*, sic:

1.	2.	3.
- -	- - -	- -

Et Vix durare carina.

Versus Archilochius est posterior tetrapodía Heroici, habet quatuor Regiones, Pedes duos, *Spondeum & Dactylum*: in prima & secunda, aut *Spondeum*, aut *Dactylum*: in tertia semper *Dactylum*: in quarta *Spondeum*. sic:

1.	2.	3.	4.
- -	- -	- - -	- -
- - -	- - -	- - -	- -

Aut Ephesum bimarissus Corynthis.

Versus Alemanicus est prima tetrapodia Heroici, habet quatuor Regiones, Pedes duos, s. Spondeum & Dactylum, in prima, secunda & tertia, aut Dactylum, aut Spondeum, in quarta semper Dactylum, sic:

1.	2.	3.	4.
--	--	--	--
-uu	-uu	-uu	-uu

Solvitur acris hy ems gra ta vice.

Versus Archilochius Hephthasyllabus est prima dipodia Heroici siue posterior pars Pentametri Elegiaci, habet Regiones tres. Pedem unum, s. Dactylum: idq; in prima & secunda Regione: in tertia vero Casuram seu syllabam longam, sic:

1.	2.	3.
-uu	-uu	-
		-

vt Arboribusq; come.

De Anacreontio, Pindarico, Alcaico, & Anapestico Versu.

Versus Anacreontius tres habet Regiones, & tres Pedes: in prima Dactylum: in secunda Trochaum; in tertia Spondeum, sic:

-uu | -u | -- vt Lydia dic per omnes.

Versus Pindaricus habet quatuor Regiones, Pedes duos: in prima & secunda Dactylum: in tertia & quarta Trochaum, sic:

-uu | -uu | -u | -u vt Flumina constiterint acuto.

Versus Alcaicus habet quinque Regiones, tres Pedes: in prima vel Iambum, vel Spondeum: in secunda Iambum, in tertia Casuram, in quarta & in quinta Dactylum, sic:

u-	u-	-	-uu	-uu
Vides	Et al	ta	stet niue	candidum.

Anapesticus Dimeter habet quatuor Regiones, & tres Pedes, s. Spondeum, Dactylum, & Anapestum, idq; indifferenter: Horum unus alijs duobus manentibus potest abesse, & secundus debet finire dictionem.

uu-	uu-	uu-	uu-
--	--	--	--
-uu	-uu	-uu	-uu
Iam ra	ra micat	sidera	prono, &c.

De Ver-

De Versu Iambico.

1. Versus Iambicus secundum Latinos, qui talem Versum per Monopodiam metiuntur est septuplex, s. Dimeter, Trimeter, Tetrameter, Pentameter, Hexameter, Hephthameter, Octometer. Secundum Græcos Verò quadruplex: Monometer, Dimeter, Trimeter, & Tetrameter, quia illi ipsum per Dipodiam metiuntur.

2. Quilibet Versus Iambicus, & Dimeter, & Trimeter, & quivis alius, duplices habet Regiones, alias Impares s. 1. 3. 5. 7. alias Verò Pares s. 2. 4. 6. 8. à pari vel impari Numero.

3. Versus Hexameter Iambicus est duplex, Rectus & Claudicans.

4. Iambicus Hexameter Rectus est is, qui in fine habet Iambum, Et Seneca: Non est ad astra mollis è terris Via.

5. Versus Hexameter Iambicus Claudicans, seu Scazon, seu Choliambus, seu Hyponacteus est is, qui in quinta Regione semper habet Iambum, & sexta Spondeum, Et Mart:

Contra malignos esse si cupis tutus.

Apollinarem conveni meum Scazon.

6. Quilibet Verbus Iambicus præter Scazona in fine habet Iambum.

7. In omnibus Regionibus præter ultimam loco Iambi potest habere Tribrachyn.

8. Versus Iambicus ad temperandam celeritatem Iambi in Regionibus imparibus, præter ultimam loco Iambi recipere potest, aut Spondeum, aut Dactylum, aut Anapæstum, aut Proceleusmaticum, Et

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
u -		u -	u -	u -	u -	u -	u -
uu	uuu	uuuu	uuuu	uuuu	uuuu	uuuu	u -
--		--		--		--	u -
-uu		-uu		-uu		-uu	u -
uu-		uu-		uu-		uu-	u -
uuuu		uuuu		uuuu		uuuu	u -

9. Versus Iambicus ille est optimus, qui ex solis Iambis constat, proximus est ipsi qui Spondeo: Iambis per mistos habet.

10. Iambicus Dimeter in Hymnis, Et Veni Creator Spiritus, Trimeter Verò & Tetrameter in Comædijs & Tragedijs locum habet.

CAPVT XII.

De sex Accidentibus Carminum .f. De Scansione, Cæsura, Depositione, Compositione, Reversione, & Metaplafmo.

De Scansione.

1. Scansio est enumeratio Pedum in Versu Positorum : hac etiam Percussio & Dimensio vocatur. Carmen scandere vel metiri est Pedes Carminis enumerare.
2. Scansio est duplex : Simplex & Composita.
3. Scansio Simplex est, qua fit per Monopodiam, dum .f. singuli Pedes separatim enumerantur. Hac stantur Latini metiendo Versus Virgilij, Statij, & aliorum : ab ista Versus Elegiacus dicitur Pentameter, & Heroicus Hexameter, valet autem medium Tactum Musicum, &

Vna sa | lus vi | ctis nul | lam spe | rare sa | lutem.
4. Scansio Composita est, qua fit per Dipodiam .f. dum duo Pedes simul coniunctim proferuntur, ut patet in Iambicis & Trochaticis : ab hac Carmina dicuntur Monometra, Dimetra, Trimetra, &c. valet autem inuogrum Tactum Musicum, &

Vna sa, lus vi | ctis nul, lam spe | rare sa, lutem.
5. Scansio Diuersa aliam, aliamq; tribuit Versui appellationem: Nam Heroicus potest dici, & Trimeter & Hexameter diuersa ratione; erit Hexameter, si per Monopodiam; erit Trimeter, si per Dipodiam ipsum metiamur.
6. Scansio ut recte fiat, cognoscenda sunt iste quatuor Figure Ecthlipsis, Synalophe, Synaresis, & Diaresis.

Ecthlipsis.

Ecthlipsis docet in literam cum sua Vocali propter sequentis Vocis Vocalem aut Diphthongum elidere; & fit aliquando in vno Carmine, aliquando etiam in diuersis, &

1. Monstr' hor, rend' in, form' in, gens cui, lumen ad emprum.
2. Iamq; iter emensi turres ac tecta Latino, rum,
Ardua ceruebant Iuuenes, &c.

Synalœphe.

1. Synalœphe docet Vocalem & Diphthongum in fine Vocis elidere toties quoties altera Vox à Vocali aut Diphthongo incipit, & fit vel in uno Versu, vel in diuersis, &

Conticu, er omnes in, tenti, qu ora te, nebant.

Inferi, tur de, rò ex sa, tis nucis, arbutus, horri, da.

Et steriles platani, &c.

2. Synalœphe nunquam elidit Voces istas sequentes: Ah, hei, heu, ò, io, proh, vah, & Horat: O & presidium & dulce decus meum.

3. Synalœphe interdum à Pœtis negligitur: aliquando enim nec Vocalis, nec Diphthongus in fine eliditur, sequente Vocali aut Diphthongo alterius Vocis: quinimmo interdum sequente Vocali aut Diphthongo non modo non eliditur, sed etiam contra naturam suam corripitur tam Vocalis quàm Diphthongus, & Glaucio & Panopeo & Inoo Melicerta.

Credimus an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

Nomaz & arma locum seruant te amice nequiu.

Diæresis & Synæresis.

Diæresis docet ex unica syllaba duas facere, & Aulais, Syllis, enuoluam, dissoluo, suavis, &c.

1. Synæresis docet duas syllabas in eadem Voce in unam syllabam contrahere, seu ex duabus unam facere, & Nolo pro nonuolo, cogo pro coago, aluco pro aluco, aureo pro aureo, Di pro Dij. Est duplex: Mutabilis & Immutabilis.

2. Synæresis Immutabilis est, quando syllaba perpetuò contracta manet, tam in Carmine, quàm extra Carmen: & ubiq; eodem modo profertur, & Malo, nolo, ego, bonus, &c.

3. Synæresis Mutabilis est, dum in Scansione Carminis syllaba modo contrahitur, modo etiam non: & extra Carmen, & non contracta profertur, & dehinc, deerat.

4. Verè, Synæresis & Mutabilis & Immutabilis syllabam contractam facit longam.

5. Synæresis est frequentissima in his: Cui, huic, Dij, Dijs, ij, ijs, ijdem, ijsdem, dein, deinde, deinceps, dehinc, deest, deerat, deerunt, deesse, semianimis, anteis, anteambulo, antehac, &c.

De Cæsura.

Cæsura significat primò sectionem vel diuisionem Vocis, secundo syllabam unam post Pedem relictam, tertio syllabam & Pedem vel Pedes eam precedentes.

Cæsurae sunt quatuor: Prima, Secunda, Tertia, Quarta. His adhuc dua adduntur, Trochaica & Buccolica.

1. Cæsura Prima est, quando post primum: Secunda, quando post secundum: Tertia, quando post tertium: Quarta quando post quartum Pedem una syllaba finiens dictionem superest, &c.

Prima, Ille la | tus.

Secunda, Ille la, tus niue | um.

Tertia, Ille la, tus niue, um mol | li.

Quarta, Ille la, tus niue um mol li ful | tus.

2. Cæsura Græcè vocatur. Prima, Trithemimeris, id est, Semiternaria: Secunda, Penthemimeris, id est, Semiquinaria: Tertia, Hephthemimeris, id est, Semiseptenaria, Quarta, Enneemimeris, id est, Seminouenaria, tot. s. in se continens Semipedes.

3. Cæsura Trochaica, quæ à Pede Trochæo sic dicitur est, quando post duos Pedes superest Trochæus claudens dictionem, & tertium Pedem Dactylum inchoans, &c.

In san, dum Re | gina.

4. Cæsura Buccolica est, quæ & Tetrapodia dicitur, quando post tres Pedes syllaba relictæ, cum Voce disyllaba sibi addita Dactylum efficit, &c. O pas, si graui, ora da, bit Deus.

5. Cæsura solet locum præparare Figuræ Diastole: Sibi enim est Cæsura aliqua, ibi etiam Diastolen non raro apud Pœtas videbis, &c. apud Ouid:

Nec quæ præterijt, - hora redire potest.

Cæsuris Carmina maxime exornantur, quod tunc accidit, quando Voces per medium diuiduntur, unde Carmen nullam Cæsuram habens est insuauè & insulsùm: quod quidem tunc fit, quando singuli Pedes singulis Vocibus constant, &c.
Pessima Carmina scribit Saties inscius artis.

De Depositione.

Depositiō Metrica est Terminatio seu finis Carminis : ab hac Versus dicitur Perfectus, Deficiens & Abundans.

1. Versus dicitur perfectus ille, cui nulla syllaba, & nullus Pes deest, aut etiam superest, Græcè vocatur Acatalecticus : Et
Semper honos, nomenq; tuum laudesq; manebunt.
2. Versus Deficiens ille, cui aut Pes, aut syllaba deest ; cui deest syllaba Græcè Catalecticus ; cui verò Pes, Brachycatalecticus appellatur : Et
Semper honos nomenq; tuum laudesq; manent.
Sed si tantus amor casus cognoscere.
3. Versus Redundans est, cui syllaba vel Pes superest, Græcè Hypercatalecticus vel Hypermeter Versus vocatur : Et
Et spumas miscet argenti vnaq; sulphura.

De Compositione.

Compositio Metrica est plurium Versuum quàm unius copulatio, ab hac Carmina dicuntur Monocola, Dicola, &c.

1. Monocola Carmina sunt, cum unius & eiusdem Generis Versus sese consequuntur, Et sunt apud Virgilium.
2. Dicola carmina sunt, cum duo Genera Versuum miscentur.
3. Tricola Carmina sunt, cum trium Generum Versus coniunguntur.
4. Tetracola Carmina sunt, cum quatuor Generum Versus componuntur, & Poëma constituunt.

De Reuersione.

Reuersio Metrica est reditus seu regressio ad idem Genus Carminis, quod prius erat positum : ab hac Carmina dicuntur Monostropha, Distropha, &c.

1. Monostropha illa omnia, quæ sunt Monocola.
2. Distropha, cum post duos diuersi Generis Versus, alij duo similes prioribus eodem ordine ponuntur.
3. Tristropha, cum post tertium Versum, qui est Generis diuersi à primo, alij tres similes tribus prioribus eodem ordine ponuntur.
4. Tetrastropha, cum positis quatuor Versibus quarto Generis diuersi à primo existente, alij quatuor similes prioribus eodem ordine ponuntur.

Carmina dicuntur

De Metaplasmo.

Metaplasmus est modus Vocabulorum gratia Metri, qualitercunq; immutandorum, Et fit propter Carminis aut elegantiam, aut necessitatem: continetq; sub se Figuras quatuordecim.

Prothesis apponit capiti, quod Apharefis aufert.

Syncope de medio tollit, quod Epenthesis addit.

Apocope finem demit, quem dat Paragoge.

Litera in Antithesi varia est; Tmesis secat apte.

M necat Echclipsis; perimit Synalapha vocalem.

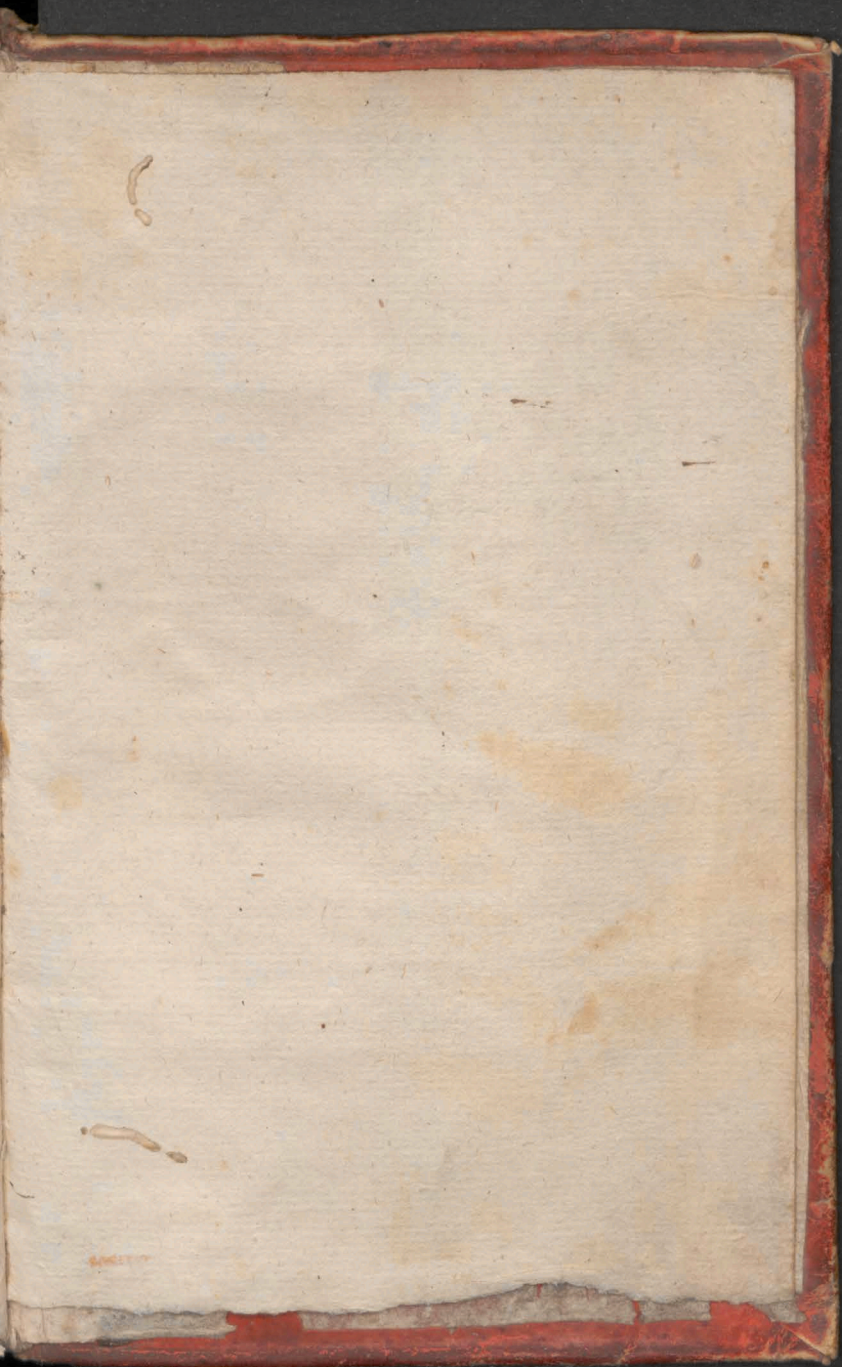
Crasis constringit; distracta Diuresis effert.

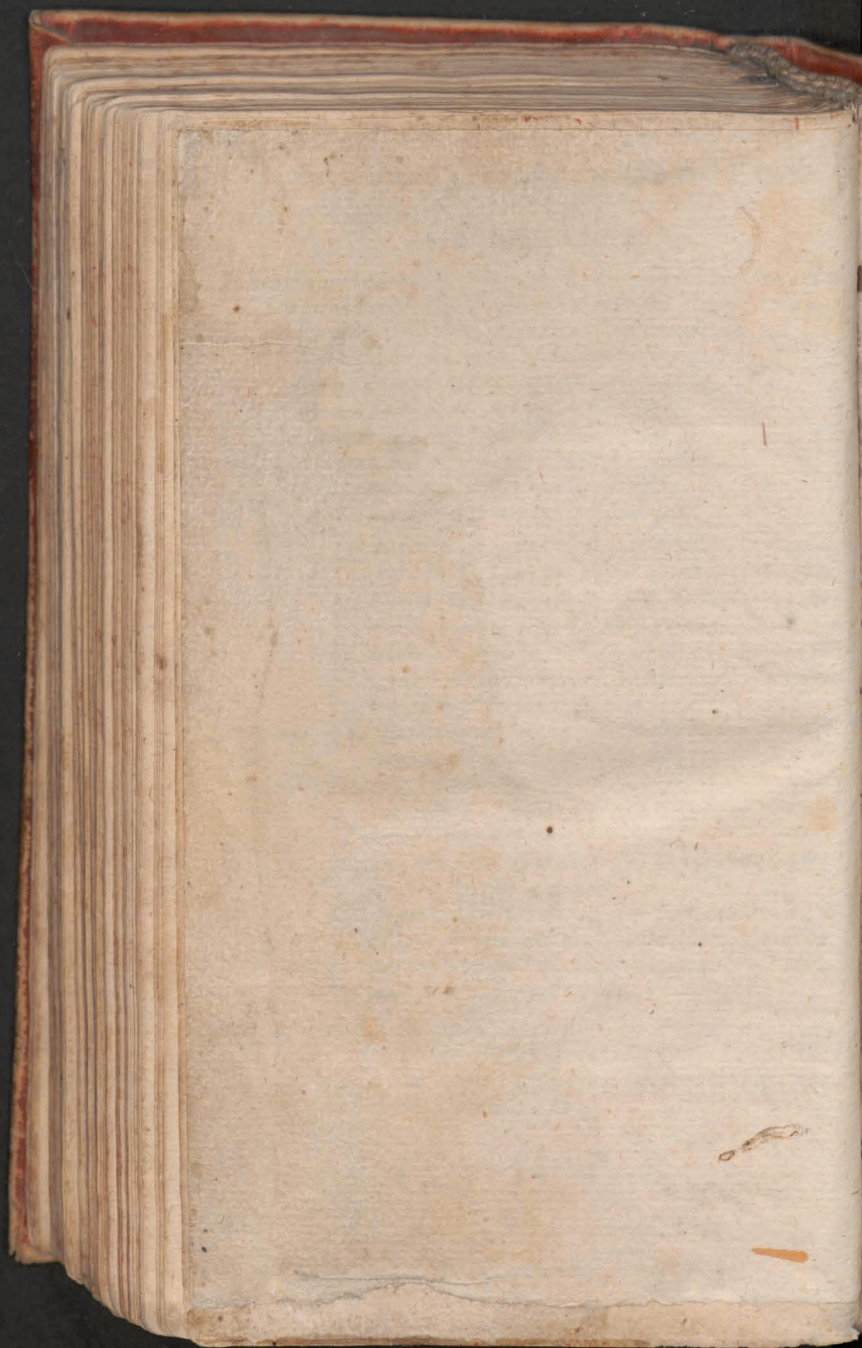
Eclasis extendit breue, curtat Syssola longum.

<i>Quando litera vel Syllaba in Dictionis</i>	1. Principio apponitur, est Figura Prothesis, Et Gnatus, pro natus, gnauus, pro nauus, tetuli pro tuli, &c.
	2. Principio aufertur, est Apharefis, Et Temno pro contemno, pono pro depono, ruit pro eruit.
	3. Medio interponitur, est Epenthesis, Et Nauita pro nauta; Mauors pro Mars, Induperator pro Imperator, Stanesilans pro Stanislaus
	4. Medio subtrahitur, est Syncope, Et Deum pro Deorum, periculum pro periculum, nosi pro nosisti, noram pro noueram. Hac Oratores sapissimè vtuntur.
	5. Fine additur, est Paragoge, Et Dicter pro dici, dominarier pro dominari.
	6. Fine adimitur, est Apocope, Et Tun pro tunc, parce metu pro metui, oti pro otij.
	7. Aliquo loco Syna pro alia ponitur, est Antithesis, Et Olli pro illi, optumus pro optimus, Spilio pro opilio, Volgus pro vulgus. Si autem transponitur est Metathesis, Et Tymbre pro Tymber.

De alijs alibi. f. De Tmesis pag: 256. De Echclipsi pag: 292.
De Synalapha pag: 293. De Synaresi pag: 293.
De Diuresi pag: 293. De Diastole pag: 283.
De Syssole pag: 283.

F I N I S.

Biblioteka Jagiellońska

str0029826

